

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 44

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

56. évfolyam

2013. február 15.

Közleményszám

Tartalom

Oldal

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

485. plenáris ülés, 2012. december 12. és 13.

2013/C 44/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egy földközi-tengeri makroregionális stratégia kidolgozása – előnyök a szigetjellegű uniós tagállamok számára (feltáró vélemény a ciprusi elnökség felkérésére)	1
2013/C 44/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az uniós energiaszigetek összekapcsolása: növekedés, versenyképesség, szolidaritás és fenntarthatóság az EU belső energiapiacán (feltáró vélemény a ciprusi elnökség felkérésére)	9
2013/C 44/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A személyi jellegű szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások ágazatainak jövőbeli fejlődési tendenciái és ezek hatásai az Európai Unióban (saját kezdeményezésű vélemény)	16
2013/C 44/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A partnerség elve a közös stratégiai kerethez tartozó alapok végrehajtásában – a partnerségről szóló európai magatartási kódex elemei (SWD(2012) 106 final) (saját kezdeményezésű vélemény)	23
2013/C 44/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény uniós intézmények általi alkalmazása és nyomon követése, valamint az EGSZB szerepe (saját kezdeményezésű vélemény)	28

HU

Ár:
8 EUR

(folytatás a túloldalon)

Közléményszám	Tartalom (folytatás)	Oldal
2013/C 44/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A mentális egészség európai éve – jobb munka, jobb életminőség (saját kezdeményezésű vélemény)	36
2013/C 44/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Szociális mezőgazdaság: „zöld gondozás”, szociális és egészségügyi politikák (saját kezdeményezésű vélemény)	44
2013/C 44/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A vasúti szolgáltatások minősége az EU-ban (saját kezdeményezésű vélemény)	49
2013/C 44/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A szociális lakhatás általános gazdasági érdekű szolgáltatásként való meghatározásának tétjei (saját kezdeményezésű vélemény)	53
2013/C 44/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Feltörekvő civil társadalom Kínában: a civil társadalom hozzájárulása az EU–Kína interkulturális párbeszéd évéhez és annak tartós hatásához	59
2013/C 44/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Rio+20: Mérleg és kilátások (kiegészítő vélemény)	64

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

485. plenáris ülés, 2012. december 12. és 13.

2013/C 44/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról és a 77/91/EGK és 82/891/EGK tanácsi irányelv, a 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK és 2011/35/EU irányelv, valamint az 1093/2012/EU rendelet módosításáról (COM(2012) 280 <i>final</i> – 2012/0150 (COD))	68
2013/C 44/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Közös Stratégiai Kerethez tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alapra, Európai Szociális Alapra, Kohéziós Alapra, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (COM(2012) 496 <i>final</i> – 2011/0276 (COD))	76
2013/C 44/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2011. évi jelentés a versenypolitikáról (COM(2012) 253 <i>final</i>)	83

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

485. PLENÁRIS ÜLÉS, 2012. DECEMBER 12. ÉS 13.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egy földközi-tengeri makroregionális stratégia kidolgozása – előnyök a szigetjellegű uniós tagállamok számára (feltáró vélemény a ciprusi elnökség felkérésére)

(2013/C 44/01)

Előadó: **Dimitris DIMITRIADIS**

2012. május 22-én Andreas D. MAVROYIANNIS, Ciprus európai ügyekkel megbízott minisztere az EU Tanácsának ciprusi elnöksége nevében kikérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Egy földközi-tengeri makroregionális stratégia kidolgozása – előnyök a szigetjellegű uniós tagállamok számára.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2012. november 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 147 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a mediterrán térségben uralkodó rendkívül ingtag és egyelőre kialakulatlan helyzet ellenére adottak a feltételei⁽¹⁾ annak, hogy az Európai Bizottság, a tagállamok, az euromediterrán együttműködésben részt vevő országok, a helyi és regionális önkormányzatok és a civil társadalom többszintű párbeszédet kezdjen egy, a két részre osztott földközi-tengeri övezetre irányuló makroregionális stratégia kidolgozása céljából, amely biztosítani fogja a térség szükségleteinek kielégítését, megerősítve annak nemzetközi versenyképességét.

1.2 Az EGSZB elismeri, hogy a földközi-tengeri térség különösen kiterjedt övezetet alkot, amely gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális szempontból eltérő jellemzőket mutat, és olyan országokból áll, amelyeknek a struktúrája és infrastruktúrája is sokféle (uniós tagállamok, Unión kívüli tagjelölt országok, Unión kívüli, de az euromediterrán partnerségben részt vevő országok). Két külön szubregionális politika kidolgozását javasolja ezért a földközi-tengeri medence keleti és nyugati részére, amelyek együttműködések révén kapcsolatban állnak majd egymással, valamint a Jón- és az Adriai-tenger térségére készült makroregionális stratégiával.

1.3 Az EGSZB figyelembe veszi a Tanács döntéseit és az Európai Parlament ezekkel megegyező véleményét, amelyek szerint a makroregionális stratégiának nem szabad sem többforrásokat, sem jogi szabályozást, sem pedig további irányító szervezet igényelnie (ez a három „nem” elve). Szükségesnek tartja azonban technikai segítségnyújtás finanszírozását az adatgyűjtéshez és a megkívánt strukturális projektek ösztönzéséhez.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament jelentése az Unió makroregionális stratégiáinak alakulásáról: jelenlegi gyakorlatok és jövőbeli kilátások, különösen a földközi-tengeri térségben – Regionális Fejlesztési Bizottság, Előadó: François ALFONSI (A7-0219/2012); Az Európai Parlament 2012. július 3-i állásfoglalása az Unió makroregionális stratégiáinak alakulásáról: jelenlegi gyakorlatok és jövőbeli kilátások, különösen a földközi-tengeri térségben (2011/2179(INI)).

1.4 Az EGSZB úgy látja, hogy az EU által a strukturális alapokhoz kapcsolódó fellépések és programok finanszírozására már lekötött jelentős összegek, valamint az EBB pénzügyi eszközei elegendőek, és átláthatóan, de a lehető legrugalmasabban kellene őket felhasználni. Támogatja továbbá egy euro-mediterrán beruházási bank létrehozását az EBB-n keresztül, valamint az olyan különböző pénzügyi intézményektől származó hozzájárulások felé nyitott politikát, mint a Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank, a Világbank, az Afrikai Fejlesztési Bank vagy az Iszlám Fejlesztési Bank.

1.5 Az EGSZB szerint először is meg kell erősíteni a regionális szint alatti együttműködést a kereskedelmi, idegenforgalmi és ipari kapcsolatok fokozása révén a Földközi-tenger déli partvidékén fekvő országok között.

1.6 Az EGSZB szükségesnek ítéli, hogy a Tanács meghozza a megoldatlan problémák azonnali rendezését lehetővé tevő politikai döntéseket annak érdekében, hogy az Unió a Mediterrán Térségért az új makroregionális politika megtervezésének és végrehajtásának fórumává váljon.

1.7 Az EGSZB úgy látja, hogy az adriai- és jón-tengeri stratégiának a Tanács általi azonnali (2011. június 24-i következtetéseiben történő) elfogadása utat nyit a földközi-tengeri makroregionális stratégia megvalósítása előtt.

1.8 Az EGSZB véleménye szerint Ciprus, Málta és az összes többi földközi-tengeri sziget különösen fontos szerepet játszik majd az EU által kidolgozott minden új stratégiában. Ezek a szigetek ugyanis rendkívül nehéz helyzetben vannak a szárazföldi uniós tagállamokkal való összeköttetési és kommunikációs lehetőségek hiánya miatt.

1.9 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az egész, tág értelemben vett mediterrán övezet számára nagy jelentőséggel bír a mezőgazdasági termelés ösztönzése.

1.10 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja a mediterrán országok tengeri és légi összeköttetéseinek javítását egymás között és a többi uniós országgal.

1.11 Az EGSZB úgy véli, hogy a véleménnyel megkezdni a vitát az új földközi-tengeri makroregionális stratégiáról, és megnyitja a tárgyalásokat e stratégia főbb témáiról. Kijelenti, hogy folytatni fogja a munkát ebben a rendkívül fontos kérdésben, a jelen dokumentumban leírt problémakör minden elemét részletező és elmélyítő, új véleményekkel.

2. Bevezető

2.1 Ciprus 2012 második félévére, az EU Tanácsa elnökségi teendőinek ellátása idejére prioritásként vélemény kidolgozását tűzte ki „Földközi-tengeri makroregionális stratégia” címmel, amely közelebbről a kis szigetjellegű országok számára fellépő előnyökkel foglalkozik.

2.2 Az a döntés, hogy e tanulmány elkészítését az EGSZB-re bízták, annak köszönhető, hogy a bizottság fontos szerepet töltött be olyan konzultatív vélemények kidolgozásában, amelyek tagállami civil szervezetek nézeteit mutatták be, és ezáltal ösztönözték az EU-n belüli részvételi demokráciát.

2.3 A választott téma a balti-tengeri térségre vonatkozó makroregionális megközelítés – továbbá a Duna-menti, az adriai- és jón-tengeri és az atlanti-óceáni térségre vonatkozó makroregionális fejlesztési stratégiák – meghatározásának sikerén ⁽²⁾ alapul, figyelembe véve, hogy a mediterrán térség egyedi sajátosságokkal és azoknak megfelelő igényekkel bír.

2.4 E stratégia célja olyan összehangolt politikák kialakítása lesz, amelyek segítik a térség országait gazdasági és társadalmi kapcsolataik szorosabbra fűzésében, továbbá abban, hogy együttműködjenek közös problémáik megoldásában, lehetővé téve, hogy a térség nemzetközileg is versenyképessé, virágzóvá, biztonságossá és környezetileg fenntarthatóvá váljon. Egy ilyen makroregionális stratégia révén össze lehet hangolni az uniós intézmények valamennyi politikáját, célkitűzését és fellépését a tagállamokkal, a régiókkal, a gazdasági és szociális tanácsokkal és a mediterrán térség minden szereplőjével, különösen a kisméretű és elzárt szigetjellegű tagállamokban.

2.5 A stratégia várhatóan megoldja majd a jelenlegi nemzetközi gazdasági válsághoz kapcsolódó problémákat is, és felgyorsítja a növekedést, a munkahelyteremtést és a munkanélküliség mérséklődését.

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „Makrorégiók közötti együttműködés – A balti-tengeri stratégia más európai makrorégiókra való kiterjesztése” – HL C 318., 2009.12.23., 6. o.
Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió balti-tengeri régióra irányuló stratégiájáról” – (COM(2009) 248 final) – HL C 339., 2010.12.14., 29. o.

2.6 Ennek érdekében a vélemény a makroregionális stratégia fogalmára átveszi az európai bizottsági meghatározást⁽³⁾, amely szerint egy stratégia akkor „makroregionális”, ha olyan térségre utal, amely különböző országokból vagy régiókból tartalmaz területeket, és ezek közös elemeken is osztoznak (például azonos – tengeri vagy egyéb – övezetbe tartoznak), vagy azonos kihívásokkal (pl. fejlesztési, éghajlat-változási, a korlátozott gazdasági vagy kulturális kapcsolatokból eredő problémákkal) néznek szembe. A makroregionális stratégiák olyan megközelítéseket foglalnak magukban, amelyek a már meglévő eszközöket, programokat és forrásokat használják fel a makro-regió konkrét céljainak elérésére, valamint terveikben a köz- és magánforrások igénybevételével egyaránt számolnak annak érdekében, hogy a rendelkezésre álló (uniós, tagállami, regionális) keretből a lehető legszélesebb körű politikák valósuljanak meg. Lehetővé teszik ezenkívül a különböző régiók és tagállamok erőforrásainak konvergenciáját egy összehangolt, közös irányítás keretében, és egy „kölsönös előny” megteremtését minden érintett fél számára.

2.7 Az EU, tekintettel a forradalmakat követően a földközi-tengeri térség déli országaiiban uralkodó változékony és rendkívül bizonytalan politikai és társadalmi környezetre, új megközelítést vezetett be a régióval kapcsolatban „Partnerség a demokráciáért és a közös jóléért” elnevezéssel, amely jutalmazni fogja a szükséges reformok terén konkrét és mérhető célok teljesítésével előrehaladást elérő országokat⁽⁴⁾.

3. A mediterrán térség előtt álló kihívások

3.1 Érdemes megjegyezni, hogy mivel már sok programot és kezdeményezést dolgoztak ki mind a tág értelemben vett mediterrán térség szintjén (lásd a „barcelonai folyamat” néven ismert euromediterrán kapcsolatokat), mind pedig az olyan konkrétabb földközi-tengeri területek esetében, mint a Jón- és az Adriai-tenger medencéje (területi együttműködés a földközi-tengeri medencében a jón-adriai makroregió alapján), az új makroregionális stratégiának a mediterrán térség valamennyi országát magában kell foglalnia, nevezetesen a tagállamokat (Portugália, Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Görögország, Ciprus, Szlovénia, Málta) és az Unión kívüli országokat (Horvátország, Montenegró, Albánia, Törökország, Libanon, Szíria, palesztin területek, Jordánia, Izrael, Egyiptom, Líbia, Algéria, Tunézia és Marokkó).

3.2 A célok, fellépések és politikák keretének meghatározása előtt azonban tisztázni kell, milyen kihívások előtt áll a térség. Ezek az alábbiak:

3.2.1 Először is a Földközi-tenger térsége (és főként annak keleti vidéke) nagyon fontos történelmi szempontból, és uniós

tagállamokat ugyanúgy magában foglal, mint – különböző fejlődési szakaszban lévő – harmadik országokat. Mivel az ember már a régmúlt idők óta megtelepedett a térségben, amelyet lakói gazdaságilag hasznosítanak, és intenzív áru-, személy- és hajóforgalmat folytatnak benne, a régiót az áruk és az emberek jelentős áramlása jellemzi. A térségbeli országok gazdasági kapcsolatai ugyanakkor továbbra is rendkívül korlátozottak, nincs például közvetlen légi vagy tengeri összeköttetés a térség keleti országai között. Nem megalapozatlan az a vélekedés, hogy az „euromediterrán együttműködés” sajnos a Földközi-tenger déli partvidékén fekvő országok és az EU közötti kapcsolatokra, vagy pedig egyes tagállamokkal fenntartott kétoldali együttműködésre korlátozódik.

3.2.2 Másodszor: a térségben uralkodó gazdasági egyensúlyhiány, a különböző fejlettségi és jóléti szintek, valamint az ott – elsősorban napjainkban – gyakran kialakuló feszültségek miatt a személyek áramlása olyan mértékűvé vált, hogy az állandó (legális vagy illegális) gazdasági migrációnak tekinthető⁽⁵⁾. Ez károsan hat mind a származási, mind a célországokra, a politikai menedékkijogot kereső személyek mozgása pedig különösen aggasztó eleme e problémakörnek.

3.2.3 Harmadszor: a mediterrán térség még mindig melegegya a politikai instabilitásnak és a fegyveres konfliktusoknak, ami nemkívánatos hatásokkal jár a kioltott emberi életek és az okozott anyagi kár tekintetében, továbbá hátrányosan befolyásolja a gazdasági és kereskedelmi kapcsolatokat, és árt a környezetnek. Ráadásul az arab forradalmak kirobbanását követően érezhetően szükségessé vált, hogy mielőbb stratégiát dolgozzanak ki a térség országai közötti gazdasági és társadalmi kapcsolatok megerősítésére egy olyan uniós kezdeményezés révén, amelyet az államokkal és a civil társadalommal⁽⁶⁾ folytatott demokratikus párbeszéd fog alakítani, és amely megmutatja majd, hogy az EU alapvetően a dél-mediterrán népek mellett áll⁽⁷⁾.

3.2.4 Negyedszer: a térség számos értékes nyersanyag lelőhelye, így elsősorban itt található a Közel-Kelet és Észak-Afrika energiaforrás-tartalékai. Jelentős esemény volt, amikor nemrégiben új földgázmezőket fedeztek itt fel, amelyek az EU-nak várhatóan stabilabb alapokon nyugvó, pótlólagos energiaellátást nyújtanak majd. Garantálni kell azonban a biztonsági feltételeket, és javítani a földközi-tengeri medence és a világ többi része közötti tengeri, légi és egyéb összeköttetéseket, a térségben számottevő gazdasági tevékenységet folytató kereskedelmi flottára helyezve a súlyt.

⁽⁵⁾ Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Közlemény a migrációról” (COM(2011) 248 final, HL C 248., 2011.8.25., 135. o.).

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „Az Euromed-térség reprezentatív civil társadalmának támogatása” című EGSZB-vélemény – HL C 376., 2011.12.22., 32. o.
Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „Balti-tengeri térség: A szervezett civil társadalom szerepe a regionális együttműködés javításában és a regionális stratégia meghatározásában” – HL C 277., 2009.11.17., 42. o.

⁽⁷⁾ Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az átalakuló szomszédság új megközelítése” – HL C 43., 2012.2.15., 89. o.
Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „Az Európai Unió béketeremtő szerepe a külkapcsolatokban: bevált gyakorlatok és kilátások” – HL C 68., 2012.3.6., 21. o.

⁽³⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió balti-tengeri régióra irányuló stratégiájáról – (COM(2009) 248 final, HL C 339., 2010.12.14.).

⁽⁴⁾ Közös közlemény az Európai Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Partnerség a demokráciáért és a közös jóléért a dél-mediterrán térséggel – COM(2011) 200 final, 2011. március 8.

3.2.5 Ötödször: a térség régóta lakott jellege, mezőgazdasági hasznosítása, a területén a közelmúltban ismétlődően bekövetkezett aszályok, a túlhalászás és a tengeri forgalom sűrűsége szennyezést okoztak, amely károsan hat a tengeri és tengerparti élővilágra, és ez árt a turizmusnak is. A mezőgazdasági üzemek egyre kevesebb élelmiszert állítanak elő, amelyek értéke folyamatosan csökken⁽⁸⁾, a tengeri erőforrásokat fokozatosan kimerítették, a halászatok hozama pedig visszaesik.

3.2.6 Hatodszor: valamennyi mediterrán ország közös jellemzője, hogy az idegenforgalmi ágazat fontos szerepet tölt be a munkahelyek és a növekedés forrásoként: a fejlesztési stratégiának többek között ezért kellene feltétlenül ösztönöznie a térségbeli országok turisztikai együttműködését, ami jelentékeny problémák – így elsősorban a szezonális – megoldásához járulhat hozzá.

3.2.7 A hetedik elem pedig az a tény, hogy az internet által kínált technológiai és kommunikációs eszközök alkalmazása – elsősorban a Földközi-tenger déli partján – korlátozott, nincsenek sem kutatási, sem innovációs törekvések, jóllehet egy modern gazdaság elengedhetetlen vonatkozásairól van szó. A mediterrán országok csak igen limitált mértékben vannak összekötve egymással.

3.3 Megjegyzendő, hogy az észak-afrikai országok gazdasági, politikai és társadalmi kapcsolatai rendkívül alacsony fejlettségi szintűek, annyira, hogy az állítólagos euromediterrán együttműködés végső soron csupán az egyes országokkal fenntartott uniós viszonyban merül ki. Az EU által a térségben megvalósított politikák és programok egyébként csak részben arattak sikert az elegendő hatékony helyi partner hiánya, a korrupció⁽⁹⁾, valamint a helyi erkölcsök, hagyományok és társadalmi képviselések kellő megértésének hiánya miatt. Az 1995 óta érvényben lévő barcelonai folyamat gyenge eredményeket hozott, a MEDA program és az Unió a Mediterrán Térségért (UMT) pedig eddig nem hozta meg a várt eredményt az EU és a mediterrán medence országai közötti együttműködés megfelelő ösztönzése terén.

4. A földközi-tengeri makroregionális stratégia célkitűzései

4.1 Figyelembe véve az előbbieken felsorolt kihívásokat, a makroregionális stratégia tekintetében az alábbi fő célkitűzések követését javasoljuk:

4.1.1 a fenntartható fejlődés megteremtése a térségbeli országok gazdasági versenyképességének megerősítésén keresztül, hogy ezek az országok meg tudjanak felelni a jelenlegi nemzetközi gazdasági válság kihívásainak, foglalkoztatási lehetőségeket teremthessenek, és csökkenteni tudják a munkanélküliséget;

4.1.2 a földközi-tengeri országok közötti kapcsolatok elmélyítése, valamint az EU, a Közel-Kelet és Afrika közötti kommunikációs hídként betöltött szerepüknek a megteremtése a békét,

⁽⁸⁾ Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „Mezőgazdaság az Euro-med-térségben (beleértve a nők munkájának jelentőségét a mezőgazdasági ágazatban és a szövetkezetek szerepét)” – HL C 347., 2010.12.18., 41. o.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „A civil társadalom szerepe a korrupció elleni küzdelemben a dél-mediterrán térség országaiban” – HL C 351., 2012.11.15., 27. o.

a jólétet és a regionális kohéziót elősegítő feltételek konszolidálása érdekében;

4.1.3 egy nagyra törő energiapolitika körvonalazása, amely mind a térség országainak, mind az EU-nak hasznára válna, tudva azt, hogy utóbbinak diverzifikálnia kell energiaellátóinak körét, és csökkentenie kell az Oroszországgal szembeni függőségét;

4.1.4 az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a személyek szabad mozgásának megerősítése azon földközi-tengeri országok között, amelyek nem tagjai az EU-nak;

4.1.5 a hálózati összeköttetések javítása az áruk, a személyek és a szolgáltatások gyors és akadálytalan hozzáféréseinek biztosítása érdekében, első helyen kiemelve az energiaforrások teljes biztonságban történő szállítását;

4.1.6 a földközi-tengeri térségben elhelyezkedő kisméretű, szigetjellegű uniós tagállamok – vagyis Ciprus és Málta – szerepének megerősítése, olyan kezdeményezések elindításával, amelyek javítják a földközi-tengeri partnerekkel ápoltnak tekintett, elsősorban a térségbeli országok és a világ többi része közötti elektronikus összeköttetések kiterjesztésével;

4.1.7 olyan programok ösztönzése, amelyek a különös figyelemre számot tartó csoportok⁽¹⁰⁾ (nők, fiatalok, fogyatékos-sággal élő személyek stb.) számára további munkahelyeket kívánnak teremteni.

4.2 A földközi-tengeri térség makroregionális stratégiájának (amely a térség keleti és nyugati részére vonatkozó szubregionális stratégiákból áll) a térséget a kereskedelem, az idegenforgalom, a kultúra, a gondolatok, az innováció, a kutatás és az oktatási tevékenységek valóban úttörő térségévé kell alakítania, létrehozva a béke régióját a fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés és a jólét elérése érdekében.

5. A földközi-tengeri makrorégióra vonatkozó stratégiai megközelítés

5.1 Az előbbi elemzés hozzájárulhat a térségre vonatkozó stratégia fő elemeinek meghatározásához, amelyek az Európa 2020⁽¹¹⁾ európai stratégiával összhangban álló következő hat pilléren nyugszanak:

5.1.1 Az **első pillér** a fenntarthatósági célkitűzésekkel kapcsolatban álló gazdasági együttműködésre és fejlesztésre vonatkozik, ideértve az olyan jelentős gazdasági intézkedéseket is, mint például:

— a közös mezőgazdasági politika keretében a fenntartható mezőgazdasági tevékenység stratégiájának meghatározása, amely a képzésen, a technológián, az innováción és a kutatáson alapul;

— az akvakultúra fejlesztését célzó intézkedések végrehajtása;

⁽¹⁰⁾ „A női vállalkozások támogatása az Euro-med-térségben” című EGSZB-vélemény HL C 256., 2007.10.27., 144. o.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/index_hu.htm

- a kkv-k támogatása, amelyek a helyi gazdasági tevékenység gerincét jelentik;
- a térségbeli országok közötti kereskedelem liberalizációja;
- a gazdasági és társadalmi struktúrákat aláásó és a versenyképességet csökkentő korrupció elleni küzdelem;
- az idegenforgalmi és kulturális fejlesztés ösztönzése, hangsúlyt helyezve a transznacionális együttműködésre, a külföldi tőkevonzásra, a több állomáshelyet érintő hajós körutazások fejlesztésére, valamint a kulturális örökségnek és a tengerpartoknak egy minőségi címke odaítélésén keresztül előtérbe helyezésére.

5.1.2 A **második pillér** a környezetvédelemre és az éghajlatváltozás elleni küzdelemre vonatkozik, vagyis:

- a tengeri és tenger alatti javak védelme, a halállományok megújulásán és a körvonalaázódó éghajlatváltozás problémáinak enyhítésén keresztül;
- a partvidék védelmére vonatkozó pótlólagos intézkedések meghozatala;
- a térségbeli országok együttműködésének megerősítése a vízi erőforrások védelmének és méltányos elosztásának területén;
- a fenntartható fejlődés elveinek alkalmazása a tengeri közlekedésben, új technológiákat alkalmazva a hajózásban, hogy csökkenjenek a működési költségek és a szén-dioxid-kibocsátás.

5.1.3 A **harmadik pillér** a közlekedésre vonatkozik, a cél pedig az összeköttetések és a biztonság garantálása a légi és a tengeri úton történő áru- és személyszállításban. E tekintetben a célkitűzések a következők:

- a kereskedelmi célú tengeri közlekedés megerősítése és javítása a földközi-tengeri térség országai közötti együttműködés révén, valamint a biztonságra vonatkozó feltételek garantálása a nemzetközi tengerhajózási, partvidéki és légi útvonalakon;
- a légi és tengeri kapcsolódási hálózatok megerősítése az érintett területek országai között, hasonlóképpen a földközi-tengeri térség keleti és nyugati része között, és az EU egyéb területeivel;

- új tengeri folyosók kialakítása és a meglévők fejlesztése, különösképpen azzal a céllal, hogy a szigetjellegű tagállamok biztosak legyenek abban, hogy élvezhetik a biztonságos és versenyképes összeköttetések előnyeit.

5.1.4 A **negyedik pillér** arra az energetikai együttműködésre ⁽¹²⁾ vonatkozik, amely a szénhidrogéneket, a földgázt, a megújuló energiákat, valamint ezeknek a termelői országokból az EU-ba és máshová irányuló biztonságos szállítását öleli fel. Az EU és a földközi-tengeri térség déli területei közötti energiaközösség létrehozásának hosszú távú célkitűzése egy rendkívül nagyratörő, de elengedhetetlen projekt. Ennek érdekében ki kell dolgozni a földközi-tengeri térségre vonatkozó többszintű energiapolitikát, amely a következőkre irányul:

- az újonnan feltárt földgázlelőhelyek, valamint a nap- és szélenergiához hasonló megújuló energiaforrások kitermelése;
- új földgázmezők felkutatása és kitermelése;
- a megújuló energiaforrások olyan regionális kezdeményezéseken keresztül történő fejlesztése, mint például a földközi-tengeri napenergia-terv, „Dii – A kontinenseket egymáshoz közelítő megújuló energiaforrások” és a Medgrid;
- a földközi-tengeri térség déli országainak integrálása a belső energiapiacba.

5.1.5 Az **ötödik pillér** az innovációra és a versenyképességre vonatkozik. A stratégiának hasznosítania kell a már életbe lépett uniós kezdeményezések által megteremtett lehetőségeket a kutatás és az innováció területén, a versenyképesség megerősítésének érdekében, hozzájárulva így a széles értelemben vett földközi-tengeri térségbeli országok lakosságának jólétéhez, a következő intézkedéseken keresztül:

- az oktatási reform támogatása és az oktatási rendszereknek a fejlődés jelenlegi elvárásaihoz történő hozzáigazítása a munkaerő képzésére vonatkozó politikák révén;
- az egyetemek, a vállalatok és kutatóintézetek közötti együttműködés elmélyítése a kutatás és a technológiák területén;
- a tudományos személyzet és a hallgatók csereprogramjainak (Erasmus, Leonardo da Vinci stb. programok) ösztönzése;
- az érintett országok közötti együttműködés megerősítése az elektronikus összeköttetések és az internet-hozzáférés javításának érdekében.

⁽¹²⁾ „A megújuló energiaforrások ösztönzése és az európai szomszédságpolitika: az euromediterrán országok esete” tárgyú EGSZB-velemény, HL C 376., 2011.12.22., 1. o.
„Az európai energiapolitika külső dimenziója” tárgyú EGSZB-velemény, HL C 182., 2009.8.4., 8. o.

5.1.6 A **hatodik pillér** a bevándorlásra és a mobilitásra ⁽¹³⁾ vonatkozik, hatálya pedig a legális és megfelelően irányított bevándorlás ösztönzésére, a menekültügyre vonatkozó nemzetközi jog tiszteletben tartására, az illegális bevándorlás csökkentésére, az emberkereskedelemmel foglalkozó bűnözői hálózatok elleni küzdelemre és végül az emberi jogoknak a határellenőrzés keretében való védelmére terjed ki:

- a bevándorlás és a mobilitás ellenőrzésére vonatkozó együttműködés megerősítése a származási, a tranzit- és a fogadó országok között, ez utóbbiak általában az EU tagállamai;
- a forgalom javítása, a szabad átkelés, valamint az EU új átfogó menekültügyi politikájának meghatározása a következőkre támaszkodva:
  - a közös európai menekültügyi rendszer prioritásaira,
  - a határokon átnyúló bűnözés megelőzését és visszaszorítását magában foglaló rendőri együttműködés javítására.

6. A földközi-tengeri térség fejlesztésére vonatkozó makroregionális stratégia célkitűzései elérésének előfeltételei

6.1 A két szubregionális részből álló földközi-tengeri új makroregionális stratégiának illeszkednie kell az Európa 2020 stratégiának, a létező programoknak, valamint az EU pénzügyi rendelkezéseinek ⁽¹⁴⁾ a keretébe, egyébként pedig hasznosítania kell az Interact programhoz hasonló európai kezdeményezéseket a technikai és képzési támogatás biztosítása érdekében ⁽¹⁵⁾. Elengedhetetlen mindazonáltal az intézmények működésének

irányítására és megerősítésére vonatkozó új infrastruktúra létrehozása. A makroregionális stratégiának az érintett országok számára előnyös új megközelítéseket kell felvázolnia, olyan pragmatikus intézkedéseket és politikákat tervezve, amelyeket sikerrel lehet megvalósítani.

6.2 A földközi-tengeri (nyugati és keleti földközi-tengeri) stratégiát valamennyi rendelkezésre álló eszközt felhasználva és a földközi-tengeri megközelítés külkapcsolatokat érintő szempontjaival összeköttetésben kell kidolgozni. Középpontjában az Európai Bizottság és a tagállamok, a régiók, a helyi önkormányzatok és más érintett szereplők intézkedései és politikái közötti hatékonyabb koordináció áll majd.

6.3 Elismerve a földközi-tengeri térség kiemelten fontos szerepét, az e térséggel foglalkozó 2008. évi párizsi csúcstalálkozón az EU úgy határozott, hogy az „Unió a Mediterrán Térségért” ⁽¹⁶⁾ elnevezésű állandó mechanizmus létrehozásával késedelem nélkül javítani fogja együttműködési politikáját. A Barcelonában útnak indított és nagy reményekkel kísért eszköz feladatául a tengerek szennyezésére, biztonságosságára, az energiára, valamint az euromediterrán partnerségben részt vevő valamennyi ország közötti gazdasági kapcsolatok fejlesztésére vonatkozó konkrét projektek indítását határozták meg. Sajnálatos módon az „Unió a Mediterrán Térségért” mindeddig csak nagy csalódást okozó eredményeket hozott.

6.4 A makrorégióknak nincsenek szigorúan meghatározott határai. Következésképpen a támogatandó témáknak a közös megegyezésen alapuló kihívásokra kell irányulniuk, valamint azokra a közös elemekre, amelyek lehetővé teszik ezek megoldását. Emellett pedig a részt vevő országok által kiválasztott politikák és intézkedések alkalmazása révén más, az EU által meghatározott makroregionális stratégiákkal is kapcsolatban kell állniuk.

7. Az új stratégia végrehajtásához szükséges intézkedések

7.1 Az előbbieken meghatározott kerettel összhangban a földközi-tengeri makroregionális stratégia által követett megközelítésnek különösképpen a következő konkrét célkitűzéseket kellene figyelembe vennie:

7.1.1 A makroregionális stratégia végrehajtására egy megfelelő koordinációs és irányítási mechanizmust kell létrehozni, amely alkalmas az ebben részt vevő számos európai szervezet és helyi szereplő koordinálására. Ennek érdekében a következő elemeket javasoljuk:

- a makroregionális stratégiába foglalt valamennyi intézkedés koordinációjának átruházása az Európai Bizottságra (az Európai Külügyi Szolgálattal együttműködésben a regionális politikával foglalkozó főigazgatóság), annak érdekében, hogy a stratégia hivatalos uniós politikává váljon;

⁽¹³⁾ EGSZB-vélemény a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a migrációval és a mobilitással kapcsolatos általános megközelítésről” (COM(2011) 743 final, HL C 191., 2012.6.29., 134. o.). EGSZB-vélemények a következő javaslatokról: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Biztonsági Alap részét képező, a külső határok és a vízumügy pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról” COM(2011) 750 final – 2011/0365 (COD), „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Menekültügyi és Migrációs Alap létrehozásáról” COM(2011) 751 final – 2011/0366 (COD), „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Menekültügyi és Migrációs Alapra, valamint a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról” COM(2011) 752 final – 2011/0367 (COD) és „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Biztonsági Alap részét képező, a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról” COM(2011) 753 final – 2011/0368 (COD), HL C 299., 2012.10.4., 108. o.

⁽¹⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1638/2006/EK rendelete (2006. október 24.) az európai szomszédsági és partnerségi támogatási eszköz létrehozására vonatkozó általános rendelkezések meghatározásáról – HL L 310., 2006.11.9.

⁽¹⁵⁾ — www.interact-eu.net/about_us
 — www.interact-eu.net/about_us/downloads/2544/INTERACT-factsheet_Mediterranean-lab_group_06.2010.pdf (amely konkrétan a Valenciában található mediterrán kirendeltségre vonatkozik).

⁽¹⁶⁾ http://www.eeas.europa.eu/euromed/index_fr.htm

— a földközi-tengeri térség két, nyugati és keleti részére vonatkozó szubregionális stratégia kidolgozása, tekintettel ezek földrajzi, gazdasági, társadalmi és kulturális sajátosságaira. E két szubregionális stratégia az adriai- és jón-tengeri stratégiával közösen a teljes földközi-tengeri térséget lefedi;

— javasoljuk továbbá, hogy munkamodellként az atlanti-óceáni stratégia (a tengeri ügyekkel és a halászáttal foglalkozó főigazgatóság) kidolgozása során használt struktúrákat alkalmazzák, vagyis:

1. A regionális politikával foglalkozó főigazgatóság kezdeményezésére hozzanak létre két, a földközi-tengeri térség nyugati, illetve keleti részével foglalkozó fórumot, amelyek bemutatják majd e két terület jelenlegi helyzetét, és cselekvési tervekre tesznek javaslatot. Ezek a fórumok az uniós intézmények (Európai Bizottság, Európai Parlament, EGSZB és RB), a földközi-tengeri országok, a regionális és helyi önkormányzatok, valamint a civil társadalom képviselőiből állnak majd.

2. A fórumokat két irányítóbizottság segíti majd.

3. A két fórum végleges javaslatait az Európai Bizottság és a kormányok fogják értékelni.

7.1.2 A jószomszédi kapcsolatokra vonatkozó uniós politika végrehajtása. A makroregionális stratégiák által eddig alkalmazott megközelítés az EU belpolitikai intézkedéseinek végrehajtására korlátozódott. Egy ilyen stratégiának, amelyben számos EU-n kívüli ország is érintve van, a földközi-tengeri térségben való végrehajtásához azonban külpolitikai szempontokat is alkalmazni kell, a hangsúlyt természetesen a jószomszédi kapcsolatokra vonatkozó uniós politikára helyezve.

7.1.3 Új politikák útnak indítása a következő területeken:

7.1.3.1 a munkaerő oktatása és képzése;

7.1.3.2 az interneten keresztül és elektronikus úton zajló kommunikáció javítása, valamint az e-kormányzás keretében alkalmazott internetszolgáltatások folyamatos tökéletesítése;

7.1.3.3 a kutatás és innováció közös programtervezésének kidolgozása a fenntartható fejlődés és a szakképzés érdekében;

7.1.3.4 a tengeri úton történő szabad közlekedésnek, valamint az áruk, a személyek és az energia szabad mozgásának biztosítása a szállítási szolgáltatások biztonságos és megfizethető politikájának végrehajtásával és új tengeri folyosók létrehozásával, valamint a kereskedelmi hajózás javításával;

7.1.3.5 a hatékony tengeri és légi összeköttetések biztosítása a földközi-tengeri térség valamennyi régiója között és a világ többi részével;

7.1.3.6 a kereskedelmi és politikai kapcsolatok megerősítése, ideértve a meglévő euromediterrán megállapodások alapján a

szabadkereskedelmi övezetek létrehozását és az importtal szembeni akadályok felszámolását, a szabályozási konvergenciához hasonló koordinált intézkedések révén;

7.1.3.7 intézkedések meghozatala a verseny, a közbeszerzések, a beruházásvédelem, valamint az egészségügyi és növényegészségügyi területeken.

7.1.4 A határokon átnyúló és interregionális együttműködési projekteket a következő rendelkezésre álló pénzügyi forrásokból⁽¹⁷⁾ lehet finanszírozni: az EU strukturális alapjaiból, a tagállamok hozzájárulásaiból, más donorországok (pl. Norvégia és Svájc) hozzájárulásaiból, az Európai Beruházási Bankon (EBB)⁽¹⁸⁾ keresztül a FEMIP (Euromediterrán Beruházási és Partnerségi Pénzügyi Eszköz)⁽¹⁹⁾ révén, az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankon (EBRD) keresztül, egy nemzetközi megállapodás révén, valamint az „Unió a Mediterrán Térségért” kezdeményezés forrásain keresztül, a helyi önkormányzatok, magán-szereplők és az NGO-k esetleges együttműködésével.

7.1.1 Az új makroregionális stratégiának funkcionálisan kapcsolódnia kell a többi uniós politikához, többek között az Európa 2020 stratégiához, a kohéziós politikához, az új mezőgazdasági és halászati közös politikához, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközhöz és a transzeurópai közlekedési, telekommunikációs és energetikai hálózatokhoz, a „Horizont 2020” programhoz, a digitális menetrendhez, a vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat segítő programhoz (COSME), mindenekelőtt pedig az integrált tengerpolitikához és a közös európai menekültügyi rendszerre vonatkozó politikához⁽²⁰⁾.

8. A szigetek szerepe az új makroregionális stratégiában

8.1 Vitathatatlan tény, hogy mindeddig egyetlen uniós szintű átfogó és állandó stratégia sem vette figyelembe a szigetjellegű tagállamok, Ciprus és Málta sajátos szükségleteit, amelyek a közlekedés és az energiaügy területén problémákkal szembesülnek. Mivel nehezen elérhetőek, akadályokba ütközik az egységes piac megvalósítása.

8.2 A földközi-tengeri térségre vonatkozó új makroregionális stratégiának köszönhetően lehetővé válik majd a Ciprussal és Máltával megvalósuló összeköttetési módok pontos meghatározása, valamint az európai források felhasználását kedvezően befolyásoló körülmények megteremtése.

8.3 Ciprusnak (a földközi-tengeri térség nyugati részén) és Máltának (a földközi-tengeri térség keleti részén) az itt létrehozott vagy a térségbe áthelyezett irányítási szervek székhelyeként képesnek kell lennie konkrét szerep betöltésére az új makroregionális stratégia végrehajtásában és irányításában.

⁽¹⁷⁾ A 2013 végéig tartó időszakban az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz keretében kb. 4 milliárd euró áll rendelkezésre a déli szomszédok támogatására.

⁽¹⁸⁾ <http://www.eib.europa.eu/projects/regions/med/index.htm?lang=fr&lang=en>

⁽¹⁹⁾ <http://www.eib.europa.eu/infocentre/publications/all/femip-2011-annual-report.htm?lang=fr>

⁽²⁰⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Politikai terv a menekültügyről – Az Unió országaiban biztosított védelem összehangolt megközelítése – COM(2008) 360 final.

9. Az EGSZB lehetséges szerepe a földközi-tengeri térségre vonatkozó új stratégiában

9.1 Együttműködésben a földközi-tengeri tagállamok gazdasági és szociális tanácsaival és az észak-afrikai országok hasonló intézményeivel (amennyiben léteznek), valamint a civil társadalom képviselői szerveivel, az EGSZB úgy határozott, hogy megszervezi a gszt-k euromediterrán közgyűlését, amelynek összehívására nemsokára sor kerülhet.

9.2 Az EGSZB rendelkezik azzal az elvárt tapasztalattal és ismeretanyaggal, amelynek révén felállásukat követően a mediterrán fórumok tagja lehet.

9.3 Az EGSZB konkrét vélemények kidolgozásával továbbra is hozzá kíván járulni a földközi-tengeri térség makroregionális stratégiájának elmélyítéséhez és elemzéséhez.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az uniós energiaszigetek összekapcsolása: növekedés, versenyképesség, szolidaritás és fenntarthatóság az EU belső energiapiacán (feltáró vélemény a ciprusi elnökség felkérésére)

(2013/C 44/02)

Előadó: **Pierre-Jean COULON**

2012. július 18-án az Európai Unió ciprusi elnöksége úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az uniós energiaszigetek összekapcsolása: növekedés, versenyképesség, szolidaritás és fenntarthatóság az EU belső energiapiacán (feltáró vélemény a ciprusi elnökség felkérésére).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. november 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 159 szavazattal 5 ellenében, 13 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A széles értelemben vett „energiasziget-jelleg” hátrányosan hat az érintett európai országokra és régiókra, mind gazdasági, mind pedig társadalmi és környezeti szempontból, mivel az importált fosszilis energiahordozóktól való függés gyakran erős bennük. Ez a szigetjelleg számottevő árkülönbségek kialakulását segíti elő, ami eltéréseket okoz a szolidaritás és a homogén fejlődés szempontjából az európai területek között.

1.2 Az EGSZB helyesli azt az Európai Tanács által 2011 februárjában kitűzött célt, amely szerint fel kell számolni az energetikai elszigeteltség jelenségét. Ehhez főként azokat a kezdeményezéseket támogatja, amelyek lehetővé teszik a tagállamok közötti energetikai összeköttetéseknek a prioritást élvező tengelyek mentén való megerősítését. Az energiaszigetek összekapcsolása harmadik országok hálózataival elsőrendű fontosságú lehet, amikor ez a legmegfelelőbb megoldás energiaellátásuk biztosítására és diverzifikálására.

1.3 Nem minden energetikai elszigeteltséggel sújtott tagállam van azonos helyzetben az energiaellátási és -behozatali lehetőségeket illetően. Az összeköttetések fejlesztésén kívül – ami valamennyi energiasziget és az összes többi uniós tagállam számára is szükséges – a helyi energiaforrások által kínált megoldások hozzáigazítandók az egyes helyzetekhez.

1.4 Különös tekintettel a balti államokra, valamint a közép- és kelet-európai országokra, az EGSZB arra hív fel, hogy igyekezzünk megszüntetni az energiapiacok és az energiaellátás elveinek értelmezésében Oroszország és az EU között fennálló eltéréseket, és ezt rögzítsük a nemzetközi megállapodásokban, amelyek egyike egy, az energiára különös súlyt helyező, új partnerségi és együttműködési megállapodás lehetne. (Vö: az Európai Parlament 2012. szeptember 12-i állásfoglalása a Tanács által az Európai Parlament számára készített, a közös kül- és biztonságpolitikáról szóló éves jelentésről (12562/2011 – 2012/2050(INI)).

1.5 A délkelet-európai Energiaközösséget illetően az EGSZB szükségesnek tartja a külső konzultáció és integráció szempontjainak beépítését, „a szervezett civil társadalom tevékenységének” új dimenziójával együtt.

1.6 Egyes szigetjellegű európai államok és régiók nyilvánvalóan sajátos helyzetben vannak. Geostratégiai helyzeténél fogva a Ciprusi Köztársaság valódi energetikai csomópont lehetne, mind a megújuló energiák, mind pedig a gázszállítás szempontjából. A belső energiatermelésnek általában magán a szigeten kell történnie. Ebből a szempontból a szigetek kiemelt próbaterepként (*test-beds*) működhetnének az új energiatechnológiák tesztelésére és véglegesítésére. A sajátosságait és a szükségleteiket figyelembe vevő értékelési kritériumokat lehetne alkalmazni a fejlesztési és demonstrációs tevékenységek közösségi finanszírozásának megítélésékor. E közös erőfeszítés hozzájárulhatna energetikai hátrányaik leküzdéséhez, amelyek abból erednek, hogy elégtelen az összeköttetésük Európa többi részével.

1.7 Az EGSZB azt ajánlja, hogy egyszerre ösztönözzük az összeköttetések megerősítését, a belső megújuló energiaforrások fejlesztését, valamint az energia felhasználásának hatékonyságára és keresletének optimalizálására irányuló intézkedések kiteljesítését. A fentiekkel kapcsolatos uniós programokra alkalmazott értékelési kritériumoknak figyelembe kellene venniük az energiasziget-jelleg mérséklésére irányuló célkitűzést, elsősorban a közös érdekű, energetikai infrastruktúrára vonatkozó projektek kiválasztásakor.

1.8 Mindenesetre, ha az EU – a tagállamokkal, továbbá az érintett területek iparának és civil társadalmának képviselőivel egyetértésben – nem indít gyorsan kezdeményezéseket az energetikai elszigeteltség fokozatos megszüntetésére, akkor sokkal nehezebbé válik az Európa 2020 stratégia céljainak teljeskörű megvalósítása, valamint az Unió növekedése és versenyképessége érdekében már közösen megtett erőfeszítések eredményeinek maradéktalan felhasználása.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy ebben az összefüggésben az energiaszegénység többé nem tekinthető tisztán tagállami vagy helyi, kizárólag a szociálpolitikához tartozó problémának. Mivel az energiaszegénység elsődleges okainak egy része túlmutat a nemzeti kereteken, ezért az EGSZB azt szeretné, ha az EU energiapolitikája igyekezne kezelni a fenti jelenséghez hozzájáruló nagy egyensúlyhiányokat. A konkrét politikai intézkedéseket tehát ezentúl annak alapján kellene kiértékelni, hogy várhatóan milyen következményekkel járnak az energiaszegénységet valószínűleg elmélyítő vagy éppen mérséklő tényezőkre.

1.10 Az EGSZB úgy véli, hogy az energiaszigetek költséget jelentenek a közösség számára, aminek a mértékét fel kell mérni. A csökkentésére irányuló megoldásoknak egy globális megközelítés részét kell képezniük: az európai energiapolitikát ki kell teljesíteni, és el kell látni fellépési eszközökkel, amelyek megfelelnek mind a tagállamok függetlensége mértékének, mind pedig az általuk tapasztalt nehézségeknek. Annak érdekében, hogy e jelenség teljes hatása érthető legyen, az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy készítsen részletes tanulmányt az „európai egység hiányából fakadó energiaköltség” tárgyában, amelyet ezeknek az „energiaszigeteknek” a létezése okoz.

1.11 Az EGSZB amellet foglal állást, hogy átláthatóan, átfogóan és pontosan mérjék fel a fosszilis és a megújuló energiaforrások költségeit (a külsőket is), belevéve a hálózat megerősítéséhez, a tartalékkapacitáshoz és a zöld technológiáknak nyújtandó támogatáshoz kapcsolódó közvetett költségeket is. Ez a felmérés elengedhetetlen ahhoz, hogy a lehető legjobban irányítsák a beruházási és szakpolitikai döntéseket, elsősorban a megújuló energia termelésének bizonyos energiaszigeteken történő nagymértékű fejlesztése érdekében, azzal a céllal, hogy ezt az energiát az Európai Unió tagállamaiba vagy harmadik országokba exportálják.

2. Bevezetés: a szigetjelleg földrajzi és politikai eredetű sokfélesége

2.1 A ciprusi elnökség felkérése további bizonyítéka annak, hogy az energiapolitikát európaivá kell tenni, valamint létre kell hozni az „Európai Energiaközösséget”, ahogyan azt az EGSZB is kéri⁽¹⁾. Ennek ugyanis előfeltétele egy megerősített területi kohézió és az európai területek egységes fejlődésének elképzelése. Az energiaszigetek jobb összeköttetésére vonatkozó uniós célkitűzés így összhangban áll az energia területén megvalósuló együttműködés javítására vonatkozó konkrét iránymutatásokkal, amelyeket „A civil társadalom bevonása a jövőbeli európai energiaközösség kialakításába” c. 2012. januári vélemény⁽²⁾ sürgett.

2.2 A ciprusi elnökség felkérése és az európai szintű viták (lásd elsősorban az Európai Tanács 2011.2.4-i következtetéseinek 5. pontját, EUCO 2/1/11 REV 1.) összefüggésében az energetikai szigetjelleg vagy „energiasziget” fogalom jelen véleményben olyan szigeti vagy szárazföldi területre utal, amely kevés vagy semmilyen belső energiaforrással nem rendelkezik, elégtelen módon kapcsolódik az energiaszállító-hálózatokhoz, és következésképpen gyakran függ külső energiaforrástól vagy -szállítótól. A tagállamok energiamérlegének sokfélesége mögül tehát az világlik ki, hogy számottevő szakadékok húzódnak köztük. Az energiasziget fogalma így egyszerre technikai és (geo)politikai jellegű (függőség egyetlen szállítótól).

2.3 A figyelembe veendő elemek között szerepel nevezetesen az összeköttetések hiánya, a valamely kizárólagos energiaforrástól és/vagy -szállítótól való függés, az energiatermelési helyektől/-szállítási tengelyektől való távolság, a beruházási költségek a piac nagyságával összefüggésben, a tagállami energiapolitikák „súlyos” tendenciái megváltoztatásának a nehézsége, valamint a földrajzi/éghajlati sajátosságok.

2.4 A Eurostat meghatározását alapul véve az Európai Unióban több száz különböző nagyságú és státusú sziget található. Négy tagállamon – Ciprus, az Ír Köztársaság, Málta és az Egyesült Királyság – kívül 286 szigeten több mint 10 millió lakos él Európában: az Északi- és a Balti-tenger, legkülső régiók három tagállamhoz tartozóan (Spanyolország: Kanári-szigetek, Portugália: Madeira és Azori-szigetek, Franciaország: Réunion, Mayotte, Guyane, Martinique, Guadeloupe és Saint-Martin). A tagállamokhoz csatolt különféle szigetekkel és így a legkülső régiókkal e vélemény nem foglalkozik egyedileg.

2.5 Létezik egy alapvetően a XX. század történelméhez kötődő energiasziget-típus. Az ibériai félsziget mindig is „majdnem energiaszigetnek” minősült, a francóista és salazarista rendszerek ugyanis a hálózati politikák túlnyomó részében az önellátást helyezték előtérbe: közlekedés, elsősorban vasúti, és energiahálózat, nagyon kevés külső összeköttetéssel, főként az európai kontinens többi részével Franciaországon keresztül. Az elmúlt húsz év alatt nem sikerült rendezni ezt a helyzetet, a Pireneusokat átszelő hálózatok megerősítésére irányuló különféle projektekkal szembeni számos helyi ellenállás miatt. Ennek a problémának a megoldása folyamatban van, egy új, egyen-áramot vezető elektromos összeköttetés nemsokára lehetővé teszi majd a mediterrán régió délnyugati részével való jobb kapcsolatot. A francia-spanyol elektromos összeköttetés (amelynek átbocsátási képessége 2014-ben 1 400 MW-ról 2 800-ra fog nőni) megerősítésén túl mindenképpen szükség lesz a következő években más energiaszállítási tengelyek tervezésére is az ibériai félsziget és az európai kontinens többi része között. Támogatandó az a célkitűzés, mely szerint 2020-ig 4 000 MW-os szállítási kapacitás valósítandó meg, elsősorban egy, az atlanti oldalon kiépítendő, új elektromos összeköttetés

⁽¹⁾ HL C 68., 2012.3.6., 15-20. o.

⁽²⁾ Uo.

révén. E projektnek illeszkednie kell a közös európai érdekű projektek azon listájába, amelyet a transzeurópai infrastruktúrális hálózat irányvonalairól szóló rendelet keretében határoznak majd meg.

2.6 A balti államok (Litvánia, Lettország, Észtország) az EU-val szemben szintén energiaszigetek, hálózataik kizárólag korábbi „kizárólagos” partnerüktől, Oroszországtól (és kisebb mértékben: Fehéroroszországtól) függenek. Az európai energetikai integráció szempontjából prioritás jelentkezik itt: paradox ugyanis az a helyzet, hogy a három balti állam a politikai unió integráns részei, anélkül, hogy jelenleg előnyt élveznének az Európán belüli energiaügyi integrációból és szolidaritásból. Hogyan lehetne elfogadni, hogy egy harmadik – egyébként már WTO-tag – országtól függenek, amely nem tartja tiszteletben a hálózathoz való hozzáférésre vonatkozó európai normákat, nem csatlakozott az Energia Chartához és nem részesíti előnyben a közép- és kelet-európai országokkal való összeköttetések megerősítését? Az EGSZB tehát az orosz és az európai energiapiacok közötti egyenlőtlenségek csökkentését sürgeti, valamint egy új, ambiciózus és globális partnerségi és együttműködési megállapodást, amely tartalmazna egy konkrét, az energetikai együttműködésnek szentelt fejezetet. (Vö: az Európai Parlament 2012. szeptember 12-i állásfoglalása a Tanács által az Európai Parlament számára készített, a közös kül- és biztonságpolitikáról szóló éves jelentésről (12562/2011 – 2012/2050 (INI)).

2.7 Európa délkeleti része (a balkáni térség) egy tranzitrégió, és néhány országnak (Horvátország, de hasonlóképpen Szerbia, Montenegró, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság stb.) az uniós csatlakozás felé vezető úton elért haladása nyomán további előrelépésekre van szüksége a szomszédos uniós tagállamokkal (Románia, Bulgária, Görögország, Szlovénia, Ausztria és nemsokára Horvátország) összefüggésben. Egy energiaközösség létrehozása ebben a régióban a tudatosulás jele, amit bátorítani és gazdagítani kellene, főként a civil szervezetekkel az energiastratégiáról folytatott hatékony és átlátható konzultáció révén.

2.8 Az uniós tagállamok általában nagymértékben függenek egymástól. Közülük egyesek – különösen Közép-Kelet-Európa és azon belüli is elsősorban Magyarország – rendkívül nagymértékben függenek a szomszédoktól, bár a szó szoros értelmében nem energiaszigetek. Az EGSZB úgy véli, hogy emiatt elengedhetetlen egy ennek a helyzetnek megfelelő közös energiapolitikát folytatni. Ennek kapcsán szerte az Unióban el kellene gondolkodni azon, hogyan lehetne növelni a közösségen belüli szolidaritást. Ezt a dimenziót egyébként az EUMSZ 194. cikke is rögzíti.

3. Az energiaszigetek csökkentik Európa gazdasági teljesítményét és gátolják társadalmi dimenzióját

3.1 Az energiasziget jelleg igen eltérő körülményeket takar, ezek következményei azonban a helyzettől függetlenül közel azonosak. E szigetjelleg következményei majdnem mindig a következők:

- igen jelentős ellátási bizonytalanság;
- árváltozások, amelyek iránya általában emelkedő, illetve függő viszonyban lévő ipari és kereskedelmi tevékenységek;
- az ezekben az államokban vagy régiókban élő lakosság jelentősebb energiaszegénysége;
- gazdasági versenyképességüket károsan befolyásoló hatás;
- fokozott környezetvédelmi nyomás;
- az Európai Unió és a harmadik országok közötti politikai és gazdasági kapcsolatok bizonytalansága.

3.2 Az energia iránti kereslet az energiaszigeteken éppúgy, mint az EU más részein, jelentős és tovább növekszik. Ilyen körülmények mellett az esetleg kevésbé megbízható – és mindenképpen költségesebb – ellátás következményei erősen visszavetik az energiaszigetek gazdasági versenyképességét. Mivel egyes tevékenységek többé nem lesznek eléggé kifizetődőek, bizonyos iparágak, és rajtuk keresztül munkahelyek kerülhetnek veszélybe.

3.3 Az energia magas ára a háztartások költségvetését is erősen megterheli. Az energiaszegénységet régóta tisztán nemzeti, vagy helyi problémának tekintik, és valóban ezek a szintek felelősek az érintettek megsegítését célzó közvetlen fellépésekért. Az energiaszegénység elsődleges okainak egy része azonban túlmutat a nemzeti kereteken, és az EU energiapolitikájának is hozzá kell járulnia e jelenség visszaszorításához azzal, hogy megcélozza a nagy egyensúlyhiányok kezelését.

3.4 A fosszilis tüzelőanyagoktól, különösen a kőolajtól való erőteljes függés egyébként magas szinten tartja a CO₂-kibocsátást. Tekintettel a környezetvédelmi normákra (az ipari kibocsátásokról szóló irányelvre) és az emberi egészség megőrzésére irányuló általános törekvése, jelentős beruházásokat kell végrehajtani a kibocsátások csökkentése érdekében. Az ezzel kapcsolatos költségeket is be kell építeni az energiaszigetek energia-számlájába.

3.5 Jobban fel kellene mérni az energiasziget-jelleg következményeit, és pedig mind az érintett területek növekedése, versenyképessége és fenntartható fejlődése, mind pedig az EU többi

részének szolidaritása, kohéziója és az egész EU-t magában foglaló, kiteljesedett és működő energiapiac hiánya miatt „kiesett bevétele” vonatkozásában. Az EGSZB úgy véli, hogy az energiaszigetek költséget jelentenek a közösség számára, aminek mértékét fel kell mérni. Az e költség csökkentésére irányuló megoldásoknak globális megközelítés részét kell képezniük: az európai energiapolitikát ki kell teljesíteni, és el kell látni fellépési eszközökkel, amelyeknek összhangban kell lenniük mind a tagállamok függetlenségének mértékével, mind pedig az általuk tapasztalt nehézségekkel.

3.6 A cél – amellet, hogy kimutassuk a fokozott európai integráció előnyeit – az, hogy előmozdítsuk az ipari fejlődést, és ebből következően a munkahelyteremtést. Az európai ipar versenyképessége számos tényezőtől függ, amelyeket a hatóságok nem, vagy csak kismértékben tudnak befolyásolni. A feladat tehát az, hogy elkerüljük, hogy az energiapolitika (amelynek terén lehetőség és szükség is van az uniós fellépésre) korlátozó tényezővé váljon a növekedés és a munkahelyteremtés számára. Az EGSZB felkéri a tagállamokat és az Európai Bizottságot, hogy ne késlekedjenek többet az energia költségeinek csökkentésére és az ellátásbiztonság fokozására már alkalmasnak talált intézkedések végrehajtásával. Ilyen például az energiával kapcsolatosan nemzeti szinten hozott döntések jobb összehangolása, az infrastruktúrák és hálózatok közös tervezése, a fosszilis tüzelőanyagok európai szintű beszerzőcsoportjainak felállítása, illetve adott esetben európai mandátum biztosítása a külső partnerekkel való tárgyalásra.

4. Mi a megoldás? A megújuló energiák fejlesztése és a hálózati infrastruktúrák megerősítése

4.1 E szakaszban két megoldás tűnik célravezetőnek: egyrészt az energiaszigetek belső energiapiaccal való összeköttetéseinek (infrastruktúrák és piacszerzés) megerősítése a szolidaritás gyakorlatban történő fokozása, valamint az európai hálózat technológiai megszervezésének az EU politikai és jogszabályi célkitűzéseivel történő összehangolása érdekében; másrészt pedig az alternatív energiaforrások népszerűsítése, azaz konkrétan a helyi szintű megújulóenergia-termelés. Mindennek feltétele a potenciál – amennyiben létezik – előtérbe helyezése, valamint olyan intézkedések előterjesztése, amelyek lehetővé teszik annak fenntartható módon történő teljes mértékű kiaknázását. Végezetül az intelligens hálózatoknak az energetikai hatékonyság ösztönzését és a kereslet kezelését célzó alkalmazása szintén segíthet az energiaigény optimalizálásában.

4.2 Az Európai Bizottság már megkezdte az energetikai infrastruktúrák támogatását szolgáló európai politika jelentős reformját, különösen az összeköttetések területén (vö.: európai összekapcsolódási eszköz). Ezt az EGSZB is támogatta⁽³⁾. Ugyanakkor hasznos lehetne, ha még nagyobb lépést tennének az infrastruktúrák közös tervezése irányába, ahogyan azt az EGSZB is felvetette az európai energiaközösségről szóló véleményében⁽⁴⁾. Az elektromosság tekintetében 2002-ben az Európai Tanács célul tűzte ki a tagállamok számára, hogy a telepített

termelési kapacitásuk 10 %-ának megfelelő összeköttetéseket építsenek ki. Néhány európai elektromossági határon még messze vagyunk ettől az aránytól, ezek ugyanis mindig túlerheltek.

4.3 A megújuló energiák tömeges kihasználása az Északi-tengeren, a nap- és szélenergiáé Dél-Európában viszont új, „intelligensebb” infrastruktúrákat tesz majd szükségessé a nagy európai hálózatba történő jobb integrálásuk érdekében. Ez az intelligens hálózatok (*smart grids*) terén történő előrelépés lehetővé teheti a fogyasztás 9 %-os csökkentését 2020-ig, valamint a szén-dioxid-kibocsátás 9–15 %-os csökkentését. Az intelligens hálózatok és a kereslet kezelését célzó intézkedések kifejlesztése a kisebb piacokon könnyebb lehet, és gyorsabban jobb eredményeket hozhat. Az energiahatékonyság fokozására irányuló intézkedésekkel kiegészítve ez jelentős mértékben hozzájárulhat az energiaigény optimalizálásához. A megvalósítandó beruházások – számottevő – mértékét az ezen a téren való fellépés tökéletes irányításával, az energiaszámla összegének áremelkedés melletti csökkenésével, valamint azzal kell szembeállítani, hogy kisebb mértékű beruházásokra lesz szükség a hagyományos termelőkapacitások (az üzemi árak csökkenése) vagy a megújuló energia terén.

4.4 Összességében az ENTSO-E úgy becsüli, hogy a következő tíz évben 52 300 km igen magas feszültségű új vezeték kell építeni Európában, ami mintegy száz kiemelt projekt keretében 104 milliárd eurós globális beruházást igényel. Ennek 80 %-át a megújuló energiák fejlődése teszi szükségessé. Az ezen a területen potenciállal rendelkező energiaszigeteken a méretgazdaságosság miatt még érzékenyebb kérdés a megújuló energiák integrációja, amennyiben a hálózat mérete korlátozott. A megújuló energiával üzemelő ipari létesítmények termelési kapacitása (a decentralizált termeléssel szemben) viszonylag nagy százalékot képviselhet a termelésből vagy fogyasztásból. Ennek hatásai – különösen időszakos jellege – nehezebben kezelhetők.

4.5 Az összeköttetések megerősítése tehát alapvető az ellátásbiztonság fokozásához, illetve annak lehetővé tétele érdekében is, hogy az energiatermelés és -fogyasztás jobban egyensúlyba kerüljön egy a megújuló energiák erőteljes fejlődése következtében kibővült hálózaton. Ugyanez igaz a hagyományos kapacitásokra is, amelyek akkor lépnek be, ha a megújuló energiák termelése leáll vagy érzékelhetően lassul.

4.6 A megújuló energiák fejlesztéséhez megfelelő, rugalmas és alacsony alapterhelés mellett is működőképes tartalékkapacitásra van szükség. A folyékony földgáz (LNG) megoldást jelenthet az egyetlen, magas árt alkalmazó gázbeszállítótól való függés problémájára, miközben a kőolajnál rugalmasabb és olcsóbb megoldást jelent, és lehetővé teszi a megújuló energia fejlesztésének támogatását. Az LNG fejlesztéséhez mindazonáltal jelentős beruházásokra van szükség a kikötői és a tárolókapacitások terén.

⁽³⁾ HL C 143., 2012.5.22., 125–129. o.

⁽⁴⁾ Lásd az 1. oldalon található lábjegyzetet.

4.7 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az európai energiarendszer jövője többek között a jobb összeköttetésektől és a megújuló energiák fejlesztésétől függ, főként az energiaszigetek számára, az ellátásbiztonság javítása érdekében. A fosszilis energiák használata továbbra is túlsúlyban marad, de a megújuló energia termelésének növekedése elengedhetetlenné teszi a hálózat drasztikus megerősítését nemzeti és európai szinten (ld. az EGSZB véleményét a 2050-ig szóló energiaügyi ütemtervről, valamint az úgynevezett „fájdalommentes” forgatókönyvet) ⁽⁵⁾.

4.8 Ezt a szükségletet azonban csak akkor lehet hatékonyan kielégíteni, ha sor kerül a költségek átlátható, átfogó és pontos elemzésére. A fosszilis energiákkal kapcsolatos – köztük a külső – költségeket, valamint a megújuló energiaforrások által okozott többletköltségeket minél objektívebben kell ismerni ahhoz, hogy a lehető legjobban lehessen irányt mutatni a beruházási és a politikai döntések számára. A közvetett költségekről készült tanulmányok nagymértékben ellentmondanak egymásnak, ami miatt ez az igény még sürgetőbb.

4.9 A megújuló energiák kapcsán nemcsak az új termelőkapacitásokba történő beruházások összegét fontos figyelembe venni, hanem a hálózat megerősítésével és az esetleges állami támogatásokkal kapcsolatos költségeket is. Ez utóbbi kapcsán lehet, hogy nagyobb mértékben kell támogatni a nagyobb mértékű energiafűggesben levő területeket, illetve azokat, ahol a megújuló energiákat mindaddig kevésbé fejlesztették. Emellett fontos, hogy a zöld energia termelésének fokozása a hálózat megerősítésének ütemében történjen. Meg kell határozni azt is, hogy mennyi tartalékkapacitásra van szükség minden további megújulóenergia-termelő egységhez. A tartalékot ugyan lehet importálni, ehhez azonban hatékony összeköttetésekre és regionális és európai együttműködésre van szükség. A megújuló energia támogatási rendszerének figyelembe kell vennie ezt a szempontot ahhoz, hogy meghatározza fejlesztésük ideális ütemét, illetve optimalizálja a támogatásnak az adófizetők által viselt költségét.

4.10 Amint mindezeket a költségeket pontosan felmérték, össze kell vetni őket az importált fosszilis energiák költségével, beleértve abba az összes – például politikai és környezeti – költséget is. Ezt mindenképpen meg kell tenni annak érdekében, hogy felbecsüljük a régió versenyképességére kifejtett pozitív vagy negatív hatásokat. Ugyanebbe a kontextusba illeszkedik a megújulóenergia-termelés erőteljes fejlesztése bizonyos energiaszigetek területén, az Európai Unió más államaiba vagy harmadik országokba való exportálás céljából.

4.11 Az EGSZB kíváncsún tartja, hogy az infrastruktúrák megerősítése során kiemelt helyen szerepeljenek az energiasziget-jelleg által érintett országok és régiók, mivel a főbb tengelyek meghatározása során figyelembe kell venni fokozott függőségüket. Például a balti energiapiacok összekapcsolási terve (*Baltic Energy Market Interconnection Plan*, BEMIP) lefektetheti a régió jobb politikai koordinációjának és energiaszerkezetének

alapjait. Így lehetővé válna az energetikai hálózatok elzártságának megszüntetése, főként Litvániáé, Lettországé és Észtországé.

4.12 A Litvánia és Lettország közötti együttműködés terén nemrég eredményeket könyvelhettek el. Ezen a téren példamutató kezdeményezést indítottak: Litvánia cseppfolyógáz-terminált fog építeni Klaipėdában, amely ellátja majd a lettországi Incukalnsban található tárolót. Litvánia úgy véli, hogy ez a tároló „regionális gáztartalékként” is szolgálhatna. Ezzel összefüggésben az EGSZB utal azon javaslatára, hogy a fosszilis energiahordozókat vonják össze, és csoportosítsák a gázvásárlásokat ⁽⁶⁾. Litvánia, Lettország és Észtország villamosenergia-összeköttetési projekteket dolgoz ki és hajt végre (LitPol Link, Nord-Balt és Estlink 2) más uniós országokkal, különösen Lengyelországgal együttműködve. A három balti ország ugyanakkor az európai energiarendszerbe történő teljes mértékű integrációra törekszik, összehangolva az elektromosenergia-rendszereket a szinkron átviteli módú kontinentális európai elektromos hálózattal (jelenleg megvalósíthatósági tanulmány tárgya). A balti országok ezenkívül közösen dolgozzák ki a visaginas atomerőmű-projektet, amely segítene garantálni ezen országok energiabiztonságát, és fontos elem lenne az európai elektromosenergia-rendszer integrációjában.

4.12.1 Ciprus energetikai helyzetének új fejleménye (jelentős gázforrásokat tártak fel a partjai menti tengerben) fontos regionális szereplővé teheti az országot. A megújuló energia előállítására szolgáló eszközök jelentős növekedése, valamint a fentiekben említett projekteken való számottevő közreműködés lehetővé tenné számára, hogy a fokozottabb regionális integráció felé forduló energetikai csomóponttá, valamint az energiaügyi területén a szomszédsági politika szereplőjévé váljon. Az üzemeltetők közelmúltban hozott döntése, amely szerint a jövőben kiaknázzák a ciprusi gázmezőket, várhatóan egyszerre mozdítja elő az európai integrációt és az aktív szomszédsági politikát.

4.13 Emellett a 3. energiacsomag végrehajtásával csökkenteni lehetne az egyedüli szállítótól való függőséget. A piacok regionális szervezésének kérdése szintén fontos: Litvánia és Észtország már részt vesz a „Nord Pool Spot”-ban, a balti és északi államok árampiacán, amelyhez Lettország a következő évben kíván csatlakozni. E példán túl az EGSZB arra bátorítja a balti államokat, hogy keressenek közös megoldásokat szükségleteikre, és dolgozzák ki a regionális energetikai párbeszédet.

4.14 Erősíteni kell az összeköttetéseket az EU szomszédos országaival, amelyek vagy termelhetnek és exportálhatnak energiát az EU-ba, vagy biztosíthatják a más termelési helyekről ide irányuló tranzitot. Ez elsősorban a mediterrán térség körüli energetikai projektekre vonatkozik (mediterrán napenergiaterv, Medgrid, az Unió a földközi-tengeri térségért kezdeményezés energia csomagja, Desertec stb.) – az érintett országok (Ciprus, Málta) vagy régiók (Kréta, Szardínia, Korzika, Szicília, Baleárok stb.) felkérést kapnának, hogy csatlakozzanak ezekhez a projektekhez.

⁽⁵⁾ HL C 229, 2012.7.31., 126–132. o.

⁽⁶⁾ Lásd az 1. oldalon található lábjegyzetet.

4.15 A (délkelet-európai) energiaközösségnek tartalmaznia kell a külső konzultáció és integráció szempontját, valamint „a szervezett civil társadalom e téren történő fellépésének” dimenzióját. Az EGSZB konzultatív vegyes bizottságainak (Macedónia Volt Jugoszláv Köztársasággal, Montenegróval, Horvátországgal), valamint az ezen országokban működő gszt-knek és hasonló intézményeknek is szerephez kell jutniuk.

4.16 Egyébként jobban előtérbe lehetne helyezni a megújuló energiák bemutatását és fejlesztését, különösképpen a 2050-ig szóló energiaügyi ütemtervvvel és a megújuló energiák belső piacba történő integrálásáról szóló közleménnyel (COM(2012) 271 final) összefüggésben.

4.17 Az EU-ban és perifériáin közös megoldásokra és javaslatokra van szükség, összefogva:

- a tagállamokat;
- az Európai Bizottságot, amely a viták és megoldási javaslatok megkerülhetetlen koordinátora;
- az energetikai szereplőket, különösképpen a hálózatok (elektromos áram, gáz) területén tevékenykedőket, akik nélkül semmilyen megoldás nem képzelhető el (technikai tudás, pénzügyi erő);
- a területi önkormányzatokat, akik az államok mellett a döntéshozatali hatáskörök birtokosai, és egyre inkább a közlekedési, és főleg az elosztóhálózatok kezelői. A Régiók Bizottsága megkülönböztetett közvetítői szerepet tölthet be;

- a szervezett civil társadalmat és szervezeteit, amelyeket az EGSZB képvisel: fogyasztói szervezetek, szociális partnerek, környezetvédelmi, vagy a szegénység felszámolásáért harcoló szervezetek, a kisebbségek képviselői stb.

4.18 Egyedül az államok közötti és a szolgáltatók közötti megoldások lehetnek életképesek. Az energiapolitika – akár az ellátás, a hálózatépítés, a kutatás és fejlesztés stb. terén – nem lehet néhány olyan tagállam ügye, amelynek lehetősége van arra, hogy önálló energiapolitikával rendelkezzen, hiszen ez komoly következményekkel járna a többi tagállamra. Az energiaszerkezet szorosabb koordinációjára van szükség, például az energiasziget jelensége által érintett államok és régiók között, amelyek energiapolitikája erősen korlátozott. Ily módon ezek az államok és régiók akár irányt is mutathatnak az európai szintű megerősített együttműködés felé, túlmutatva az „energetikai függetlenségre” korlátozódó megfontolásokon.

4.19 E megoldásokat – infrastruktúrák, megújulóenergia-termelés, az energiapolitikára vonatkozó államok és régiók közötti megerősített együttműködés – azonban a civil társadalom nagyobb mértékű bevonásának kell kísérnie, mivel érintettek az energiaszerkezet, a piacszerzés, az árak, a versenyképesség, a környezetvédelem és a társadalmi elfogadottság terén. Az EGSZB e tekintetben emlékeztet az energetikai kérdésekkel kapcsolatos civil társadalmi fórumra vonatkozó javaslatára, amelyet az európai energiaközösséggel kapcsolatos munkája keretében tett ⁽⁷⁾.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁷⁾ Lásd az 1. oldalon található lábjegyzetet.

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványt, amelynél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították.

2.5. pont

A következőképpen módosítandó:

Létezik egy olyan alapvetően a XX. század történelméhez kötődő energiasziget-típus, amelyik az összeköttetések kiépítésével kapcsolatos nehézségekkel függ össze. Az ibériai félsziget mindig is „majdnem energiaszigetnek” minősült, a franciaista és salazarista rendszerek ugyanis a hálózati politikák túlnyomó részében az önellátást helyezték előtérbe: közlekedés, elsősorban vasúti, és energiahálózat, nagyon kevés külső összeköttetéssel, főként az európai kontinens többi részével Franciaországon keresztül. Az elmúlt húsz év alatt nem sikerült teljesen kiépíteni az összeköttetéseket rendezni ezt a helyzetet, a Pireneusokat átszelő hálózatok megerősítésére irányuló különféle projektekkel szembeni számos helyi ellenállás miatt. Ennek a problémának a megoldása folyamatban van, egy új, egyenáramot vezető elektromos összeköttetés nemsokára lehetővé teszi majd a mediterrán régió délnyugati részével való jobb kapcsolatot. A francia-spanyol elektromos összeköttetés (amelynek átbocsátási képessége 2014-ben 1 400 MW-ról 2 800-ra fog nőni) megerősítésén túl mindenképpen szükség lesz a következő években más energiaszállítási tengelyek tervezésére is az ibériai félsziget és az európai kontinens többi része között. Támogatandó az a célkitűzés, mely szerint 2020-ig 4 000 MW-os szállítási kapacitás valósítandó meg, elsősorban egy, az atlanti oldalon kiépítendő, új elektromos összeköttetés révén. E projektnek illeszkednie kell a közös európai érdekű projektek azon listájába, amelyet a transz-európai infrastrukturális hálózat irányvonalairól szóló rendelet keretében határoznak majd meg.

A szavazás eredménye:

Mellette: 60

Ellene: 81

Tartózkodott: 18

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A személyi jellegű szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások ágazatainak jövőbeli fejlődési tendenciái és ezek hatásai az Európai Unióban (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 44/03)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

Társelőadó: **Dirk JARRÉ**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. január 19-én úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A személyi jellegű szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások ágazatainak jövőbeli fejlődési tendenciái és ezek hatásai az Európai Unióban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2012. november 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 159 szavazattal 3 ellenében, 11 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) véleménye szerint a személyi jellegű szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások az európai szociális modell egyik fontos sarokkövét képezik. Ezek a szolgáltatások, amelyek összefüggnek egymással, és növelik egymás hatékonyságát, a társadalom jó működéséhez és minőségéhez lényeges „aranyháromszöget” alkotnak.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy ezek a szolgáltatások egyrészt kulcsszerepet töltenek be az egyén társadalmi beilleszkedésében és a társadalmi kohézió fenntartásában, biztosítva ugyanakkor a valódi demokratikus részvételt és a társadalmi igazságosságot; másrészt rendkívül fontosak ahhoz, hogy el lehessen érni az Európa 2020 stratégia céljait a fenntarthatóságra, az intelligens munkahelyek létrehozására, valamint az Európai Unió gazdasági és társadalmi kohéziójának erősítésére vonatkozóan.

1.3 Az EGSZB szerint jobban tudatosítani kell, hogy amint a népesség öregszik, és az ellátásra való igény nő –, mivel a családtagok (részben azért, mert a nők növekvő arányban vannak jelen a munkaerőpiacon) egyre kevésbé képesek segítséget nyújtani –, alapvetően fontossá vált a jobb tervezés és ütemezés egyrészt az ágazatban dolgozók képzésének és a velük szemben támasztott követelményeknek, másrészt a költségvetési előirányzatok prioritásainak tekintetében.

1.4 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy e terület tagállami hatáskörbe tartozik, és hogy a nemzeti, regionális és helyi hatóságok mérlegelési jogkörrel rendelkeznek az ilyen szolgáltatások nyújtása terén; felhívja azonban a figyelmet arra, hogy az uniós tagállamok jelentős megosztott felelősséggel is rendelkeznek ezen a területen; figyelembe véve azonban, hogy a Lisszaboni Szerződés a hozzá csatolt, az általános érdekű szolgáltatásokról szóló jegyzőkönyvvel jelentős újításokat vezetett be, úgy véli, hogy a jelenlegi egyenlőtlenségek leküzdése érdekében erőfeszí-

teket kell tenni a tagállamok közötti harmonizáció megteremtésére, és (a befogadó ország jogszabályokban és megállapodásokban lefektetett alapvető szociális normáinak betartása mellett) biztosítani kell a szolgáltatások nyújtásának alapvető szabadságát.

1.5 Tekintettel e területnek az EU bruttó hazai termékéhez (GDP) történő jelentős hozzájárulására, új munkahelyek teremtésével és új vállalkozások létrehozásával kapcsolatos fontos foglalkoztatási kilátásaira, valamint arra a képességére, hogy innovatív, minőségi válaszokat tud adni az európai társadalom szerkezeti változásaira és igényeire, továbbá a Lisszaboni Szerződés e téren megfogalmazott célkitűzéseire, az EGSZB a következőket kéri az Európai Bizottságtól, a Tanácstól és az Európai Parlamenttől:

- indítsanak valódi, innovatív és „intelligens” európai stratégiát Európában a szociális és egészségügyi szolgáltatások terén, kiaknázva az emberi erőforrásokat, gondoskodva a továbbképzésről és minőségi elvek meghatározásáról, vezessenek be a szolgáltatások igénybe vevőit és a szolgáltatókat támogató megfelelő technológiákat, alakítsák ki az integrált szolgáltatások európai térségét és támogatási politikákat;
- mozgósítsák elő a pénzügyi és emberi erőforrások hatékonyabb felhasználását; szorgalmazzák a kollektív tárgyalások által szabályozott hatékony irányítást; megfelelő mértékben vonják be a magánszektor és az önkénteseket; értékeljék körültekintően a szolgáltatás hatékonyságát és gazdaságosságát;
- az Európai Bizottság dolgozza ki a személyi szolgáltatások szabályozási keretét és a minőségre vonatkozó elveket, valamint pontosan meghatározott tantervi követelményeket tartalmazó alapvető közös keretét, hogy Európa-szerte könnyebbé váljon a valódi szakmai mobilitás.

1.6 Az EGSZB véleménye szerint uniós szinten, összehangolt módon a különféle strukturális alapok egy bizonyos hányadát az elégtelen szociális és egészségügyi szolgáltatási infrastruktúrák fejlesztésére, valamint az ágazatbeli foglalkoztatásra irányuló helyi kezdeményezésekre kellene fordítani, különösen azt biztosítva, hogy a vidéki területek finanszírozási kerethez jussanak. Ugyanez érvényes a Horizont 2020 és a Kultúra programokra, valamint a továbbképzéshez kapcsolódó intézkedésekre, amelyek a szociális és egészségügy terén alkalmazott új technológiákkal kapcsolatosak. Ösztönözni kellene továbbá a szolgáltatások eredményeinek optimalizálására irányuló kutatást, valamint a sikeres gyakorlatok dokumentálását és cseréjét.

1.7 Az EGSZB úgy véli, hogy konstruktív és jól strukturált szociális párbeszédet kellene kialakítani minden szint (helyi, nemzeti és európai) között a személyi jellegű szolgáltatások ágazatai terén. Ennek a szociális párbeszédnek döntő szerepet kellene játszania a következő területeken:

- az ágazat gazdasági és szociális kihívásai elemzéséhez való hozzájárulás,
- az ágazat fejlesztési lehetőségeinek a vizsgálata,
- az ágazatra alkalmazandó szabályozások felfelé történő harmonizációját célzó projektek előkészítése,
- a be nem jelentett munka elleni küzdelem,
- az ágazat szakmai színvonalának emelése, valamint a munkavállalók karrierlehetőségeinek növelése,
- az ágazatban dolgozók munkakörülményeinek és fizetésének a javítása,
- az ágazat vonzerejének és arculatának a javítása,
- a kollektív szerződések és szabályozások alkalmazásának ellenőrzése.

Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak konkrét és aktív módon támogatniuk kellene egy ilyen párbeszéd kialakítását és fejlesztését, valamint munkáinak megszervezését. Támogatásként elsőként tanulmányt készíthetnének ezekről az ágazatokról és európai szintű konferenciákat tarthatnának az ágazat szociális partnereinek.

2. Bevezetés

2.1 E vélemény célja az, hogy feltérképezze a szociális és egészségügyi személyi szolgáltatások és a hozzájuk kapcsolódó oktatási és képzési szolgáltatások területén észlelhető jelenlegi tendenciákat és jövőbeli fejleményeket, valamint a minőségi munkahelyek ebben az ágazatban történő létrehozásának kilátásait.

2.2 A szociális és egészségügyi szolgáltatások az egyén alapvető szükségleteinek kielégítésére irányulnak. A szektor ebben az ágazatban több formában is jelen van, az orvosi és pszichoszociális ellátást nyújtó intézményektől a szociális és egészségügyi szolgáltatást kínáló, a lakhatáshoz is támogatást nyújtó intézményeken át a szanatóriumokig, mentálhigiénés központokig, valamint a gyermekek, idősek, illetve a fogyatékkal élők gondozását végző intézetekig.

2.3 Az ágazatot ezenkívül jelentős, az Európai Uniótól kívülről érkező migrációs hullámok is jellemzik, továbbá a feketemunka számottevő igénybevétele, mindazokkal a káros következményekkel, amelyekkel ez az egyén és az egész társadalom számára jár.

2.4 Az EGSZB e véleményével szeretne hozzájárulni annak a hozzáadott értéknek a meghatározásához, amelyet a személyi szolgáltatások kínálhatnak az Európa 2020 stratégia számára, azzal a céllal, hogy feltérképezze a képzett emberi erőforrások és új foglalkoztatási profilok terén jelentkező igényeket, arra törekedve, hogy a szorosabb társadalmi kohézióból eredő jobb integráció révén innovatív társadalmi kilátások bontakozzanak ki, új és jobb munkahelyek jöjjenek létre, és mindenki nagyobb jólétben éljen.

2.5 Európában az egészségügyi, szociális és oktatási személyi szolgáltatások az európai szociális modell egyik jelentős sarokkövét képezik. Ezek a szolgáltatások, amelyek összefüggnek egymással, és növelik egymás hatékonyságát, a társadalom jó működéséhez és minőségéhez lényeges „aranyháromszöget” alkotnak.

2.6 Az EGSZB támogatja az integrált szolgáltatások – színvonalas oktatásra, hatékony egészségügyre és teljes társadalmi befogadásra irányuló – ún. „arany háromszögének” ezt a koncepcióját, amelynek az a lényege, hogy mindhárom szolgáltatástípus a lehető leghatékonyabb módon valósuljon meg olyan elvek szem előtt tartása mellett, mint a rendelkezésre állás, általános hozzáférés, emberközpontúság, univerzalitás, folyamatoság, kiváló minőség, egyértelmű eredményorientáltság, az alapvető jogok tiszteletben tartása, részvétel és partnerség, integrált irányítás, befektetés a humántőkébe és a szociális infrastruktúrába, magas teljesítmény, és szakképzettséget igénylő, valamint jó munkakörülményeket és karrierlehetőségeket biztosító munkahelyek, szolidaritás és társadalmi kohézió.

2.7 E jellemzők miatt az EGSZB úgy véli, hogy a személyi jellegű szakmai szolgáltatások „arany háromszögét” kiemelt figyelemben kellene részesíteni, hogy el lehessen érni az Európa 2020 stratégia céljait a fenntarthatóságra, a gazdasági fejlődésre és munkahelyteremtésre, valamint az Európai Unió gazdasági és társadalmi kohéziójára vonatkozóan.

2.8 A vélemény az általános tanulmányoktól a vállalkozásokkal kapcsolatos konkrét esetek elemzéseig számos információforrásra támaszkodik. Meg kell jegyezni, hogy a demográfiai tendenciákkal, az aktív időskorral és a népesség idősödésének az egészségügyi rendszerre és a szociális biztonságra gyakorolt hatásaival az EGSZB már korábbi véleményeiben ⁽¹⁾ is foglalkozott. Az EGSZB a maga részéről elkötelezetten támogatja egy olyan intézkedéssorozat menetrendjének meghatározását, amely – a 8. kutatási és fejlesztési keretprogrammal összefüggésben – egyrészt az európai társadalom elöregedésének problémájára, másrészt az idősök társadalmi részvételére összpontosít ⁽²⁾.

2.9 A személyi jellegű oktatási szolgáltatások közül ez a vélemény csupán azokkal foglalkozik, amelyek a minőségi, korszerű szociális és egészségügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódnak. Az oktatási és az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos szolgáltatásokról az EGSZB e témában készült számos korábbi véleményében ⁽³⁾ további információk találhatók.

3. Az ágazat jellemzői és kilátásai

3.1 Az Európai Unióban 2009-ben több mint 21,5 millióan dolgoztak a szociális és egészségügyi ellátás, valamint az ehhez kapcsolódó oktatási szolgáltatások ágazatában, ahogy ez az EU-27-re vonatkozó Eurostat-statisztikából látható ⁽⁴⁾. Az említett munkavállalók többsége a régebbi uniós tagállamokban dolgozik, nem pedig az újakban, nagyrésztük (78 %) nő, és nagyon fiatal (több mint 43 %-uk 40 év alatti). Éles ellentétben azzal, hogy az EU-ban a gazdasági válság miatt csökkent a foglalkoztatottság, 2000 és 2010 között az ágazat több mint négymillió munkahelyet hozott létre a szociális-egészségügyi és az otthoni ellátás területén, 2008 és 2010 között folyamatosan nőtt az

ezen a területen foglalkoztatottak száma, és körülbelül 770 ezer új munkahely jött létre ⁽⁵⁾.

3.2 Az egészségügy adja az EU GDP-jének közel 10 %-át, és ez az ágazat foglalkoztatja a munkavállalók egytizedét. A szolgáltatási ágazatban az átlagnál nagyobb arányban dolgoznak felsőfokú végzettségűek ⁽⁶⁾. A népesség elöregedése ⁽⁷⁾, a nők foglalkoztatottságának bővülése és az egészségügyi ellátás iránti igény növekedése miatt az ágazaton belül nő a foglalkoztatás, ami egyre szükségesebbé teszi az uniós szinten harmonizált fogalommeghatározásokat és képzési normákat, hogy Európa-szerte biztosítani lehessen a földrajzi mobilitást és a minőségi, hatékony és fenntartható szolgáltatásokkal járó szakmai fejlődési folyamatokat.

3.3 Az egyes szakmai profilok között megtalálhatók az orvosi és egészségügyi asszisztensek, ápolók, az ifjúságsegítők, a szociális munkások és az orvosok: közelmúltbeli felmérések ⁽⁸⁾, szerint az egészségügyi dolgozók az alacsony fizetések és munkájuk rendkívül csekély elismertsége ellenére magasan motiváltak és felelősségteljesek az egészségügy valamennyi ágazatában. Néhány felmérésből kiderül továbbá, hogy súlyos munkaerőhiány van, és egyre nehezebb megtalálni és megtartani a megfelelő, szakképesítéssel rendelkező felső vezetőket.

3.4 Az Európa 2020 stratégián ⁽⁹⁾, belül egy olyan európai stratégiát kell kialakítani, amely biztosítja a technikai és szerkezeti innováció magasabb szintjét és a költségcsökkentést, valamint előmozdítja a minőségi foglalkoztatást, miközben javítja az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést mindenekelőtt a hátrányos helyzetű térségekben és az egészségügy azon területein, ahol nemzeti szinten munkaerőhiány mutatkozik, továbbá létrehozza a magas színvonalú európai orvosi központok hálózatait, ahol megfelelően képzett és nagyon motivált személyzet áll valamennyi uniós polgár rendelkezésére.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB következő véleményeit: A népesség elöregedésének az egészségügyi és szociális rendszerekre gyakorolt hatása, HL C 44., 2011.2.11., 10. o., Szolidaritás az egészségügyben: Az egészség terén mutatkozó egyenlőtlenségek csökkentése az EU-ban, HL C 18., 2011.1.19., 74. o., Az idősök szükségleteinek figyelembevétele, HL C 77., 2009.3.31., 115. o., Az időséggel szembeni rossz bánásmód, HL C 44., 2008.2.16., 109. o.

⁽²⁾ Lásd az EGSZB következő véleményeit: „Horizont 2020”: az idősödéssel kapcsolatos ütemterv, HL C 229., 2012.7.31., 13. o., Az idősök társadalmi hozzájárulása és részvétele, még nem jelent meg a HL-ben.

⁽³⁾ Lásd az EGSZB következő véleményeit: Az idősök szükségleteinek figyelembevétele, HL C 77., 2009.3.31., 115. o., Cselekvési terv a felnőttkori tanulásról, HL C 204., 2008.8.9., 89. o., Migráció, mobilitás és oktatás, HL C 218., 2009.9.11., 85. o., Minőségbiztosítás a szakképzésben, HL C 100., 2009.4.30., 136. o.

⁽⁴⁾ Eurostat, Labour Force Survey (Munkaerő-piaci felmérés), DS-073433, 3/2010.

⁽⁵⁾ Az EPSU (Közszolgálati Szakszervezetek Európai Szövetsége) és az ETUC (Európai Szakszervezetek Szövetsége) közös hozzájárulása a személyi és otthoni szolgáltatásokban rejlő foglalkoztatási lehetőségekről folytatott európai bizottsági konzultációhoz; Brüsszel, 2012. július 18.

⁽⁶⁾ COM(2011) 709 final.

⁽⁷⁾ The 2012 Ageing report (Jelentés a demográfiai változásokról), European Economy sorozat 4/2011., EB, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság.

⁽⁸⁾ A Közszolgálati Szakszervezetek Európai Szövetségének (EPSU) különböző uniós országokban végzett felmérése az egészségügyi ágazatbeli fizetések és az általános fizetési szintek kapcsolatáról, valamint a nemek közötti bérkülönbségekről (a jelentés az EPSU gondozásában készült), J. Pillinger, 2/2010.

⁽⁹⁾ COM(2010)2020, amely olyan kiemelt kezdeményezéseket tartalmaz, mint az Innovatív Unió és az európai digitális menetrend.

3.5 Az ágazatbeli fizetésekről elmondható, hogy általában elmaradnak az összehasonlítható munkakörért járó, országos átlagnak megfelelő díjazástól: a munkaerő nagy többségét képviselő, gyakran bevándorló nők általában alulfizetettek⁽¹⁰⁾, és esetleges képzettségük ellenére csak csekély megbecsülésben részesülnek és határozott idejű munkaszerződéssel rendelkeznek, ahogyan ez a közelmúltbeli tanulmányokból kiderül, amelyek a következő alágazatokban készültek⁽¹¹⁾: egészségügyi asszisztencia, gyermekgondozás, időskorúak gondozása és az eltartottaknak biztosított segítségnyújtás egyéb formái.

3.6 Az ágazatot más ágazatoktól megkülönböztető sajátosságai⁽¹²⁾ a következők:

- a heti munkaórák átlagos száma alacsonyabb, mint a gazdaság egyéb ágazataiban, ugyanakkor a váltott műszakok, az éjszakai munka, a részmunkaidős foglalkoztatás és a határozott idejű szerződések gyakoribbak, mint a gazdaság egészében;
- növekvő igény mutatkozik egy olyan egységes szolgáltatásra, amely az egészségügyi ellátás valamennyi szempontja és a különböző kompetenciák mellett a szociális segítségnyújtást is magában foglalja;
- a rendszeres szakmai és nyelvi képzés fontos az informatikai eszközökkel támogatott elsősegélynyújtás, távgyógyászat és távdiagnosztika fokozott igénybevételéhez;
- a szóban forgó háromféle szolgáltatással kapcsolatban jobb és összehangoltabb infrastruktúrákkal kell rendelkezni, amelyek megfelelő eszközökkel mindenki számára megközelíthetőek (és helyi referenciastruktúrákra is szükség van).

3.7 Másrészt azonban, ahogyan a személyi szolgáltatásokkal kapcsolatban már szó volt róla, a szociális partnerekkel és általában a civil társadalommal folytatott szociális párbeszéd során „jobban figyelembe kell venni az általános gazdasági érdekeket szolgáló, szociális és nonprofit szolgáltatásokat nyújtó kisebb piaci szereplők sajátos jellemzőit és a közérdekhez való egyedi hozzájárulásukat”⁽¹³⁾.

3.8 A helyzet különösen a vidéki területeken és más hátrányos helyzetű térségekben aggasztó, ahol a szociális, orvosi és didaktikai infrastruktúra hiánya gyakran a szakképzett

munkaerő elvándorlásához vezet, ami kihat a vállalkozásalapítási kezdeményezésekre, a vállalkozások elhelyezkedésére és e területek fejlődésére is: ezért biztosítani kell a kiegyensúlyozottabb regionális fejlődést és a nagyobb területi kohézió előmozdítását, főként a bölcsődei és gyermekgondozás igényeihez igazított szociális és egészségügyi ellátás, valamint az oktatási szolgáltatások terén⁽¹⁴⁾.

3.9 A migráns munkavállalók jobb integrációjának előmozdítása érdekében pénzügyi és szervezeti támogatási intézkedéseket kell hozni, és nyelvtanfolyamokat kell szervezni. Javítani kell az érintettek munkájáról alkotott képet, a migránsok fogadását és elszállásolását, továbbá a gondozási gyakorlat terén biztosított szakképzést, és tekintettel kell lenni arra, hogy a résztvevők később visszatérnek származási országukba, hogy az egészségügyi területén ne következzen be agyelszívás⁽¹⁵⁾.

3.10 Az ágazati beruházások költségei ezért meglehetősen magasak és gyakran vitatottak a fenntarthatóság tekintetében, mióta a pénzügyi válság nyomán kiderült, hogy javítani kell a szociális és egészségügyi szolgáltatások költséghatékonyságát. Nagy nyomás nehezedik a tagállamokra, mert meg kell találniuk a megfelelő egyensúlyt aközött, hogy mindenki számára biztosítsák az egészségügyi szolgáltatásokat, és hogy tiszteletben tartsák a költségvetési korlátokat. Az elért eredmények alapján azonban nyilvánvaló, hogy az ebbe a szolgáltatási ágazatba irányuló beruházások nagyon produktívak és hasznosak: a munkaerő egészségesebb lesz, jobban beilleszkedik, nagyobb a szakképzettsége, motiváltabb és stabilabb.

3.11 Mindemellett a Lisszaboni Szerződés fontos újításokat vezetett be e téren az általános érdekű szolgáltatásokról szóló, Szerződéshez csatolt jegyzőkönyvvel, mivel az „az általános érdekű szolgáltatások egészét lefedi, és szerződésben első alkalommal rögzíti az »általános érdekű, nem gazdasági jellegű szolgáltatások« kifejezést az »általános gazdasági érdekű szolgáltatások« ellentétéként”⁽¹⁶⁾. Tagadhatatlan, hogy a személyi szolgáltatások mind „gazdasági”, mind „nem gazdasági” jellegűek. Az általános érdekű szolgáltatások gazdasági aspektusa azzal kapcsolatos, hogy mennyire fontosak az összes gyáripari és szolgáltatási ágazat megfelelő működéséhez, a nem gazdasági aspektus pedig arra utal, hogy mindenki integrációja és a társadalmi kohézió szempontjából is fontosak.

3.12 Az EGSZB véleménye szerint a „jegyzőkönyv több, mint az Unió szerződéseinek és közös értékeinek az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó értelmező nyilatkozata: tekintettel jelentős megosztott felelősségükre, az Unió és a tagállamok számára készült használati utasítással egyenértékű. Határozottan a felhasználót, igényeinek, preferenciáinak és jogainak kielégítését állítja a rendelkezések középpontjába, és rögzíti a minőségre, a biztonságra, a hozzáférhetőségre, az egyenlő elbánásmódra, valamint az általános hozzáférés szorgalmazására vonatkozó közös elveket”⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ COM(2011) 66.

⁽¹⁵⁾ Lásd az EGSZB következő véleményeit: *Családpolitika és demográfiai változás*, HL C 218., 2011.7.23., 7. o., *A felsőoktatás modernizációja*, HL C 181., 2012.6.21., 143–149. o.

⁽¹⁶⁾ Lásd Az EGSZB következő véleményét: *Általános gazdasági érdekű szolgáltatások: az EU és a tagállamok közötti felelősségmegosztás kérdései*, HL C 128., 2010.5.18., 65–68. o.

⁽¹⁷⁾ Lásd a 16. lábjegyzetet.

⁽¹⁰⁾ Lásd: az EGSZB következő véleményeit: *A nemek közötti bérszakadék*, HL C 211., 2008.8.19., 54. o., *A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó ütemterv 2006–2010*, HL C 318., 2006.12.23., 173. o., továbbá *A nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó politikák a szakszervezetekben*, az Európai Szakszervezetek Szövetségének kongresszusán elfogadott charta, Sevilla, 2007. május 23. és az Európai Bizottság *Kézikönyve a nemek közötti esélyegyenlőségi politikák foglalkoztatáspolitikákba való integrálásáról*, 2007.

⁽¹¹⁾ A Közösalkalmi Szakszervezetek Európai Szövetségének (EPSU) különböző uniós országokban végzett felmérése az egészségügyi ágazatbeli fizetések és az általános fizetési szintek kapcsolatáról, valamint a nemek közötti bérkülönbségekről (a jelentés az EPSU gondozásában készült), J. Pillinger, 2/2010.

⁽¹²⁾ AMECO adatbank (*Annual macroeconomic database*) – Foglalkoztatás Európában – Az EU KLEMS beszámolója (*Capital (K), Labour (L), Energy (E), Material (M) and Service inputs (S)*). Negyedéves felülvizsgálat, EB.

⁽¹³⁾ Az Európai Szakszervezetek Szövetségének jelentése: *Preparation of Implementation of the Directive on Services in the Internal Market 2010*

3.13 Az ágazat számára tehát mindenekelőtt erős európai dimenziót kell biztosítani egy harmonizált és strukturális intézkedéseket tartalmazó európai stratégiával támogatott uniós keret megteremtésével; ugyanakkor az EGSZB ismét kiemeli „a nemzeti, regionális és helyi hatóságok alapvető szerepét és széles mérlegelési jogkörét a tekintetben, hogy a felhasználók igényeihez a lehető legközelebb álló módon hogyan gondoskodik az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásáról, más által való ellátásáról, illetve megszervezéséről”⁽¹⁸⁾.

4. Úton az innovatív és „intelligens” szociális és egészségügyi szolgáltatások európai stratégiája felé

4.1 Az EGSZB véleménye szerint egy európai stratégia elindítása alapvető jelentőségű az európai társadalom és e társadalom gazdasági és szociális modellje jelenlegi átalakulásainak előrejelzése és kezelése szempontjából, amihez meg kell határozni a személyi jellegű szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatási ágazat stratégiai prioritásait a következők tekintetében:

- emberi erőforrások, képzés, tájékoztatás;
- megfelelő technológiák;
- az integrált szolgáltatások európai térsége;
- jobb mobilitási és cserefeltételek;
- az európai minőség elveinek elfogadása;
- a diplomák teljes elismerése;
- a szolgáltatások eredményeinek optimalizálására irányuló kutatás;
- a sikeres példák dokumentálása és cseréje;
- támogatáspolitikai, struktúrák és infrastruktúrák.

4.2 A személyi szolgáltatások ágazatának első alapvető pillérét az emberi erőforrások jelentik, amint ezt az Európa 2020 stratégiában arra célra előirányzott pénzügyi eszközök is mutatják, hogy az EU polgárai hosszabb ideig maradjanak aktívak, társadalmilag integráltak és egészségesek, ami kedvezően hat a termelékenységre és a versenyképességre. Ezt az ágazatot a „Vezető piacok – egy kezdeményezés Európa számára” című dokumentum is elsőként említi, és az „Új készségek és munkahelyek menetrendje” kiemelt kezdeményezésnek is részét képezi.

4.2.1 A szóban forgó szolgáltatások fontosságára való tekintettel az emberi erőforrásokra vonatkozó európai cselekvési tervnek a következő területekre kellene irányulnia:

- informatikai rendszerek a szükséges foglalkoztatási profilok és a munkalehetőségek meghatározásához;

- a készségek megszerzésének fokozására és integrálására irányuló intézkedések;
- a képzések/oklevelek nemzetközi elismerése a mobilitás megkönnyítése érdekében;
- hatékony pályaválasztási és kommunikációs rendszerek, különösen a nyelvtanulás elősegítése érdekében;
- az információs technológiákkal kapcsolatos képzés és jártasság;
- az új technológiákkal és új kezelési módokkal kapcsolatos szakképzés és továbbképzés;
- stabilizációs mechanizmusok az ágazatban, vonzó munkakörülmények és karrierlehetőségek, a nemek közötti jobb egyensúly;
- a szolgáltatások ezen ágazatában létező különféle szakmákról kialakult kép javítása;
- szabályozási megállapodás a minőség elveiről és ennek alkalmazása, egyértelműen meghatározott tantervi követelmények;
- támogató szolgáltatások, például ideiglenes helyettesítés, képzés és tanácsadás bevezetése a szociális gazdaság és az ellátás minőségének biztosítása és a segítők jólétének javítása érdekében;
- az önkéntesek értékes munkájának igénybevétele, ami jelentős hozzájárulást jelenthet minőségi és érzelmi szempontból, valamint az önzetlenségen alapuló interperszonális kapcsolatokat is elősegíti – mindez nélkülözhetetlen a szolgáltatások kedvezményezettjeinek testi-lelki jóléte szempontjából.

Ezeket az európai jellegű lépéseket szigorú tudományos értékelésen alapuló folyamatos nyomonkövetési intézkedésekkel kellene kiegészíteni.

4.3 A stratégia **második pillére** a szolgáltatót és a szolgáltatás kedvezményezettjét egyaránt támogató **megfelelő technológiák bevezetése** az ágazatban: a személyi jellegű szociális és egészségügyi szolgáltatások terén alkalmazott – strukturális, módszertani és technikai – innováció a jelenlegi változások közepette hozzájárulhat a fenntarthatóság és az inkluzív növekedés megvalósítása által támasztott kihívások leküzdéséhez.

4.3.1 Az autonómia, a nagyobb fokú felelősségvállalás és egy személyes egészségkultúra előmozdítása érdekében információs és kommunikációs technológiákat kell alkalmazni, valamint össze kell hangolni az egészségügyi és szociális szolgáltatásokat, hogy olyan egyre integráltabb szolgáltatásokat lehessen kidolgozni, amelyek az egyént helyezik a minőségi szolgáltatások összehangolt folyamatának középpontjába.

⁽¹⁸⁾ Lásd a 16. lábjegyzetet.

4.3.2 Az e-egészségügy, a digitális műveltség és a távgyógyászat a kezelések és a rehabilitáció innovációjának egyik alapvető pillére, mivel lehetővé teszi a betegek számára, hogy kórtörténetüket bárhová magukkal vigyék, és ezáltal a lehető leginkább személyre szabott egészségügyi ellátásban részesülhessenek ⁽¹⁹⁾.

4.3.3 A hatékony működés érdekében a személyi szolgáltatások rendszerei számára fejlett technológiai platformot kell biztosítani, ahol a felhasználók és a tartós ellátást nyújtó szolgáltatók megoszthatják egymással a legsikeresebb gyakorlatokat, a helyi szintű döntéshozatalt és a minőségértékelést, valamint az ellátástervezés igénybevételének tökéletesítését segítő iránymutatásokat a szociális és az egészségügyi/paramedikális szolgáltatások költségei elosztási rendszereinek javítása érdekében ⁽²⁰⁾.

4.3.4 A nemzeti és az uniós kutatás és fejlesztés révén a személyi jellegű szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások terén alkalmazott információs technológiák előnyeit maradéktalanul ki kell használni, hogy növelni lehessen a gyermekek, a fogyatékkal élők, az idősek, valamint a testi és mentális betegségekben szenvedők különböző szükségleteihez igazított új foglalkozási profilok jelentőségét.

4.4 **Harmadik pillér:** komolyan mérlegelni kell az **integrált szolgáltatások európai térségének** kialakítását, hogy le lehessen küzdeni a létező egyenlőtlenségeket és valóban biztosítani lehessen a letelepedés (a befogadó ország jogszabályokban és megállapodásokban lefektetett alapvető szociális normáinak betartása mellett) és a szolgáltatásnyújtás szabadságát (minde nélkülött ebben az ágazatban, amely különösen fontos a szolgáltatások szabad áramlásának biztosítása szempontjából) a kölcsönös elismerés, a közigazgatási együttműködés és szükség esetén a harmonizáció révén, annak érdekében, hogy az egész EU-ban emberközpontú, felelősségteljes szolgáltatásokat lehessen biztosítani. E cél elérése érdekében a tagállamoknak és az Európai Uniónak közösen kell kötelezettségeiknek megfelelően eljárniuk.

4.4.1 Ha az európai gazdaságot sikerülne a negyedik szabadságon (a szolgáltatások szabad áramlása) és egy „ötödik szabadságon”, azaz a tudás teljes és szabad áramlásán alapuló innovatív és modern gazdasággá alakítani, Európa teljes mértékben kihasználhatná kreatív potenciálját. Ezzel kapcsolatban a szociális és egészségügyi szolgáltatások terén alkalmazott innovációk eredményeit egy erre a célra kialakított európai értékelési rendszer segítségével szorosan figyelemmel kellene kísérni.

4.4.2 Biztosítani kell egy európai szociális térség létrejöttét, amely az EU egész területén garantálja a színvonalas alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférést a személyi jellegű szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások terén, többek között „egyes tagállamokban több különböző ágazatban az önkéntes európai minőségi keretrendszer” ⁽²¹⁾, bevezetése révén, amelynek során maguk a felhasználók is részt vehetnek a minőség meghatározásában és értékelésében.

4.4.3 Az integrált szolgáltatások rendszeréhez a harmonizált minőségi elvek mellett szükség van a képesítések kölcsönös elismerésére, a szolgáltatások minőségének ellenőrzésére, a szociális, polgárközeli párbeszéd különféle szinteken történő beindítására és – a kölcsönös együttműködés fokozása érdekében – valamennyi érdekelt fél bevonására.

4.5 A negyedik pillért – amelyre a személyi szolgáltatások ágazatára vonatkozó európai stratégiának támaszkodnia kell – a **támogatási politikák, a struktúrák és infrastruktúrák** alkotják.

4.5.1 E pillér alapeleme – az Európa 2020 stratégiában vázolt fellépések mellett – az uniós strukturális programok és beavatkozások célzott beindítása, különös tekintettel az Európai Szociális Alapra, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra és az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapra, valamint a Kultúra és a Horizont 2014/2020 uniós programokra.

4.5.2 Ezenkívül közösségi szintű támogatási intézkedésekről is rendelkezni kell egy olyan európai keret meghatározása végett, amely megkönnyíti és ösztönzi a teljesítményt a következők tekintetében: a szakmai képesítések és a szolgáltatások minősége, a sikeres tapasztalatok dokumentálása és cseréje, valamint a minőség, a „fogyasztói elégedettség” és az ár-érték arány ellenőrzésének szabványosított rendszerei az ágazatban, a szolgáltatók, az állami és magánvállalatok, valamint a szociális gazdaságot képviselő vállalkozások professzionalizálódása, munkakörülményei és karrierkilátásai vonatkozásában, végül pedig a szolgáltatások igénybe vevői és családtagjainak, valamint a szociális gazdaság szempontjából.

4.5.2.1 Ezzel kapcsolatban az önkéntes szektornak igen nagy a jelentősége, ezért támogatni és ösztönözni kell, elsősorban magas színvonalú humán, szociális és érzelmi hozzájárulása miatt: különleges figyelmet érdemelnek azok az uniós intézkedések, amelyek támogatják az önkéntességgel kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréjét a személyi jellegű szolgáltatások ágazatában.

4.5.3 Tekintettel arra, hogy a hosszú távú egészségügyi gondozás és támogatás költségei a társadalom nagy része számára nem fenntarthatóak, szem előtt kell tartani a beruházások fontosságát, különösen a pénzügyi fedezet diverzifikálásának (adók, a szociális biztonsághoz (védelemhez) való hozzájárulás különféle formái, biztosítás, generációk közötti szolidaritás, a köz- és magánszféra partnersége) szükségességét.

4.5.4 Uniós szinten a strukturális alapok egy bizonyos hányadát el kellene különíteni a szociális infrastruktúra, valamint az egészségügyi és ellátási szolgáltatások fejlesztésére – ahol hiányosságok vannak –, valamint az ágazatbeli foglalkoztatásra irányuló helyi kezdeményezésekre. Különösen azt kellene biztosítani, hogy a vidéki területek és más hátrányos helyzetű térségek az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap és a Leader kezdeményezés segítségével finanszírozási kerethez jussanak.

⁽¹⁹⁾ E-egészségügyi konferencia 2012., Koppenhága.

⁽²⁰⁾ OECD: *Help Wanted? Providing and Paying for Long-Term Care, (Segítségre van szükség? Hosszú távú gondozás nyújtása és finanszírozása)* 2011.

⁽²¹⁾ COM(2011) 900.

4.5.5 Unió szinten is felül kell vizsgálni a családpolitikákra és a családjukon belül gondozást végző személyek rugalmasabb munkabeosztására vonatkozó támogatási intézkedéseket.

5. Záró megjegyzések

5.1 Az EGSZB-nek szilárd meggyőződése, hogy az „egészségügy, a gyermek- és idősgondozás, a fogyatékkal élőknek nyújtott segítség vagy a szociális lakásellátás területén ezek a szolgáltatások nélkülözhetetlen védőhálót jelentenek a polgárok számára, és előmozdítják a társadalmi kohéziót” ⁽²²⁾.

5.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az egészségügyi, oktatási és szociális személyi szolgáltatások – mind gazdasági, mind nem gazdasági – általános érdeket szolgálnak, és fontos szerepet játszanak az európai társadalmak minőségének és működésének biztosításában, hozzájárulva a társadalmi védelemhez és befogadáshoz és számottevő mértékben a gazdasági teljesítményhez és versenyképességhez. Ugyanakkor az ilyen szolgáltatások iránti igény nő, finanszírozásuk lehetőségei viszont a gazdasági válság és hosszabb távon a demográfiai tendenciák következtében egyre korlátozottabbá válnak.

5.3 Az EGSZB határozottan kiáll a Lisszaboni Szerződésben az oktatással, szociális védelemmel és egészségüggyel kapcsolatban megfogalmazott célkitűzések mellett, amelyek azt a kollektív szociális tudatot és vágyat tükrözik, hogy – valamennyi

tagállam gazdasági lehetőségeivel összhangban – még magasabb életszínvonalat lehessen biztosítani a polgárok számára.

5.4 Az EGSZB ezért úgy véli, hogy e terület továbbfejlesztéséhez a jelenlegi körülmények között a következőkre van szükség:

- valódi, innovatív és „intelligens” európai stratégia elindítása a szociális és egészségügyi szolgáltatások, valamint az oktatási és ehhez kapcsolódó szolgáltatások terén, az emberi erőforrások kihasználása, a szolgáltatások igénybe vevőit és nyújtóit támogató, megfelelő technológiák bevezetése, a szolgáltatások integrált európai térségének kialakítása, támogatási politikák a struktúrák és infrastruktúrák számára, a különféle szinteken zajló szociális párbeszéd és a civil társadalommal folytatott párbeszéd által támogatva;
- a hatékonyság növelése a pénzügyi és emberi erőforrások, valamint a létező infrastruktúra felhasználásának, a minőségi elvek alkalmazásának és a teljesítményértékelésnek a tekintetében, a készségek megszerzésének fokozására és integrálására irányuló intézkedések, kollektív tárgyalások által elért nagyobb versenyképesség; a magánszektor, a szociális gazdaság és az önkéntes munka nagyobb mértékű bevonása; az ágazatok közötti partnerségek új formái; a kiadások körültekintő felülvizsgálata és a szolgáltatás hatékonyságának és gazdaságosságának értékelése.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽²²⁾ COM(2011) 900.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A partnerség elve a közös stratégiai keretbe tartozó alapok végrehajtásában – a partnerségről szóló európai magatartási kódex elemei

(SWD(2012) 106 final) (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 44/04)

Előadó: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

2012. május 24-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A partnerség elve a közös stratégiai keretbe tartozó alapok végrehajtásában – A partnerségről szóló európai magatartási kódex elemei

SWD(2012) 106 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és szociális kohézió” szekció 2012. november 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 158 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy egy valódi partnerség, amely a szervezett civil társadalom⁽¹⁾ minden partnerét és érdekeltjét bevonja az uniós kohéziós politika keretében megvalósuló programok és projektek előkészítésébe, végrehajtásába és utólagos értékelésébe, közvetlenül hozzájárul e projektek minőségének javításához és hatékony megvalósításához. A partnerségi elv kitűnő példája annak, hogy a jó kormányzás elve hogyan alkalmazható más uniós szakpolitikákban, ily módon hatékonyan végrehajtva az Európa 2020 stratégiát.

1.2 Mivel maga is szorgalmazta egy magatartási kódex létrehozását, az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottság kezdeményezését, és teljesen egyetért annak javasolt ajánlásaival. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Parlament (EP) és a Régiók Bizottsága (RB) támogatja a kódexet, ugyanakkor emlékeztet arra, hogy a partnerségnek egyenlő feltételeket kell biztosítania a köz- és magánszféra valamennyi partnere számára.

1.3 Ugyanakkor az EGSZB mélyszélesen csalódott amiatt, hogy a Tanács egyelőre törölte a javasolt magatartási kódexet az Európai Bizottság javaslatából. Az EGSZB közös fellépést sürget az RB-vel a magatartási kódex védelme érdekében.

1.4 Az EGSZB aggodalommal szemléli a szervezett civil társadalom körében a partnerségi elv végrehajtásával kapcsos-

latban érzett erősödő aggályokat. Néhány tagállam jelentései egy olyan jelenleg zajló tendenciáról számolnak be, amely a partnerségi elv felhígításának és a szervezett civil társadalom részvétele csökkenésének irányába mutat. A magatartási kódex európai bizottsági javaslatokból való törlése is komoly aggodalomra ad okot. A válságok jelen időszakában a szociális partnerek és egyéb civil szervezetek még erősebb elkötelezettségére van szükség.

1.5 Még ha csak egy európai bizottsági szolgálati munkadokumentumról (SWD) van is szó, a szöveg megfelelő időpontban érkezett, mivel a strukturális alapok 2014–2020-as időszakra szóló tervezése számos tagállamban és régióban már kezdetét vette. Az Európai Bizottságnak gondoskodnia kellene a dokumentum aktív terjesztéséről, hogy azt az érintett partnerek felhasználhassák. Az EGSZB arra kéri tagjait, hogy ösztönözzék szervezeteiket az uniós kohéziós politika magatartási kódexen alapuló projektjeiben és programjaiban való tevékeny szerepvállalásra.

1.6 Az EGSZB nyomatékosan hangsúlyozza, hogy az operatív programoknak „partnerségbarát” cselekvések és intézkedések felé kell irányulniuk. A legfontosabb iránymutatásoknak a következőknek kellene lenniük: egyenlő bánásmód és pluralizmus a partnerségekben, célzott partnerségek a célzott programok számára és fokozott kapacitásépítés.

1.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a monitoringbizottságokat egyéb partnerségi eszközökkel is ki kell egészíteni. Ebben az összefüggésben az EGSZB emlékeztet arra, hogy a közös rendelkezésekről szóló rendelet 5. cikkéhez előterjesztett európai parlamenti módosító indítványok által javasolt „együttműködnek az alábbi partnerekkel” megfogalmazás a következő szöveggel helyettesítendő: „az alábbi partnereket foglalják magukban”.

⁽¹⁾ Az EGSZB a következőképpen határozza meg a szervezett civil társadalom fogalmát: a szervezett civil társadalom a civil társadalom azon része, amely szervezetekben nyilvánul meg, e szervezetek pedig a társadalom alappilléreit alkotják. Más szóval: a civil szervezetek magánkezdeményezésű, nem állami szervezetek, melyek tagjai saját indíttatásból, illetve szaktudásukhoz, képességeikhez és szerepvállalási lehetőségeikhez mérten aktívan részt vesznek közügyek alakításában. Ez a meghatározás a szervezetek széles spektrumát foglalja magában: munkáltatói szövetségeket, szakszervezeteket, bizonyos közérdekű kérdések népszerűsítésének céljából alakult szövetségeket, valamint az úgynevezett nem kormányzati szervezeteket is (NGO-k).

1.8 Az EGSZB „partnerségi ellenőrzést” javasol, amelyet maguk a partnerek irányítanak. Egy ilyen európai nyomonkövetési rendszernek egy egyszerű ellenőrző listán és szakértői értékelésen kellene alapulnia, amelyet az Európai Bizottság dolgoz ki az érintett európai szervezetekkel együttműködve. Az EGSZB nagyon szívesen vállalna tevékeny szerepet ebben a folyamatban.

1.9 A magatartási kódexben lefektetett partnerségi elv megfelelő megvalósítását feltétellé kellene tenni, mielőtt az Európai Bizottság aláírja a partnerségi szerződéseket a különböző tagállamokkal. Ebben a kontextusban az operatív programok forrásait ki lehetne egészíteni a fent említett feltétel teljesítésének ösztönzőjeként.

2. A kontextus – a fejlődő partnerség

2.1 A partnerségi elv végrehajtása 1988-as elindítása óta szórványos és lassú volt. A szervezett civil társadalom, és azon belül is elsősorban a szociális partnerek, részt vettek a folyamatban. Az elvet könnyebben elfogadták az olyan országokban, ahol a partnerség a politikai döntéshozatal szerves része. Az elv megerősödött, amikor az Európai Bizottság nagyobb mértékben közvetlen felelősséget kapott a kohéziós politika terén, és amikor olyan közösségi kezdeményezések kerültek bevezetésre, mint az EQUAL és a LEADER.

2.2 Számos esetben azonban a partnerség pusztán formális maradt. A 2006–2013-as tervezési időszakban a partnerséget nem ösztönözték aktívan, pedig ezzel egy időben az érdekelt felek részvétele a lisszaboni stratégia végrehajtásának kulcselemévé vált. Az uniós kohéziós politika új kihívásokkal szembesült, amikor az EU-hoz 2004-ben 10 ország csatlakozott, majd ezt követően 2007-ben Bulgária és Románia is.

2.3 Az Európai Bizottság bizonyos hiányosságokat észlelt, a civil partnerek pedig kritizálták a felmerülő nehézségeket. A tagállamok és az Európai Bizottság viszonya megváltozott az uniós kohéziós politika irányítását illetően, és ennek következtében a hangsúly a helyes gyakorlatok terjesztésére helyeződött át.

2.4 2009-ben az Európai Bizottság felkérte az EGSZB-t egy arról szóló feltáró vélemény kidolgozására, hogy miként ösztönözhető a partnerség a strukturális alapokban a bevált gyakorlatok alapján. A szóban forgó EGSZB-véleményt egy „Együtt könnyebb” című kiadvánnyal egészítették ki, amely a tagállamok bevált gyakorlataiból adott ízelítőt. Az Európai Bizottság a későbbiekben átvette az EGSZB bevált gyakorlatok kódexére vonatkozó javaslatát.

2.5 A jelenlegi helyzet azt mutatja, hogy a szervezett civil társadalommal való partnerség a legtöbb tagállamban fejlődik.

Lengyelország számos esetben példaként szolgálhat a helyes gyakorlatok kialakítását illetően. A partnerség megvalósítása minden bizonnyal kihívást jelent az olyan újdonsült tagállamok számára, mint Bulgária és Románia vagy a hamarosan csatlakozó Horvátország. Ez az olyan tagállamokra is igaz, amelyek 2004-ben csatlakoztak és az olyanokra is, amelyek már húzamosabb ideje tagok, mint például Portugália vagy Görögország.

2.6 A szervezett civil társadalomban erősödő aggodalom észlelhető a partnerségi elv megvalósításával kapcsolatban. Az elvárások nem teljesülnek. Néhány tagállam jelentései egy olyan jelenleg zajló tendenciáról számolnak be, amely a partnerségi elv felhívásának, a szervezett civil társadalom részvétele csökkenésének és a magatartási kódex tanácsi eltörlésének irányába mutat. Néhány országban a 2014–2020-as tervezési időszak anélkül vette kezdetét, hogy a magánszektor érdekelt feleit érdemben bevonták volna a folyamatba. A politikai hajlandóság fentiekben megmutatkozó hiányát csökkenteni kell a partnerségről szóló európai magatartási kódex (ECCP) megfelelő végrehajtásának érdekében.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 A közös stratégiai kerethez tartozó alapokról szóló európai bizottsági javaslat alapján a 2014–2020-as időszakban a tagállamoknak egyértelmű kötelezettsége a partnerségek szervezése. Ezt az ECCP is támogatja majd, amely célkitűzéseket és kritériumokat fog meghatározni a partnerség megvalósítását illetően, és megkönnyíti az információk, tapasztalatok, eredmények és helyes gyakorlatok megosztását a tagállamok között. Az ECCP-t az Európai Bizottságnak a közös rendelkezésekről szóló rendelet elfogadását követő 3 hónapon belül megbízáson alapuló aktusként kell elfogadnia.

3.2 Az Európai Bizottság szolgálati munkadokumentuma az első lépés abba az irányba, hogy a partnerség elvét hatékonyabbá tegyék. 6 fejezetcím alatt 18 részletes iránymutatást sorol fel. Ez a hat fejezet a következő:

— Hogyan történik a partnerek kiválasztása?

— Hogyan lehet a partnereket bevonni a programozási dokumentumok kidolgozásába?

— Hogyan lehet a partnereket bevonni a végrehajtási szakaszba?

— Hogyan lehet a partnereket bevonni az értékelésbe?

— Segítségnyújtás a partnerek számára

— A helyes gyakorlatok cseréje

3.3 Megjegyezzük, hogy a javasolt ECCP-t az Európai Unió összes nyelvére lefordították, ami megkönnyíti majd terjesztését és használatát.

4. Az EGSZB partnerséghez kapcsolódó korábbi munkája

4.1 Az Európai Bizottság külön felkérésére az EGSZB 2010-ben már foglalkozott a partnerség elvével (ECO/258 – előadó: Jan OLSSON), ⁽²⁾ és a közös rendelkezésekről szóló véleményében (ECO/314 – előadó: Ioannis VARDAKASTANIS) részletes megjegyzéseket fűzött a partnerségre vonatkozó európai bizottsági javaslatokhoz.

4.2 Az EGSZB javasolta, hogy a **bevált gyakorlatok kódexe** egy sor iránymutatáson alapuljon, amelyeknek az Európai Bizottság szolgálati munkadokumentuma majdnem mindegyikét figyelembe vette:

— tájékoztatási, konzultációs és részvételi terv a partnerek bevonása érdekében,

— hatóságok általi elszámoltathatóság,

— a partnereknek a társadalom széles rétegeiből történő kiválasztása,

— technikai segítségnyújtás a partnerek számára,

— partnerség mint projektkritérium,

— az eljárások és ellenőrzések **egyszerűsítése**,

— a **kifizetések** meggyorsítása.

4.3 Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy egy olyan **partnerség**, amely a közös rendelkezésekről szóló rendelet 5. cikkének (1) bekezdésében meghatározott értelemben minden partnert bevon az uniós kohéziós politika keretében megvalósuló projektek előkészítésébe, végrehajtásába és utólagos értékelésébe, közvetlenül hozzájárul a kohéziós politika sikeréhez. Az EGSZB üdvözli azt az európai bizottsági javaslat 5. cikkében tapasztalható előrelépést, amely kötelezővé teszi a partnerséget. Emlékeztet arra, hogy a részvételnek az alapok végrehajtásának minden szakaszában meg kell valósulnia, többek között szavazati jogot biztosítva a szóban forgó partnerek számára a monitoringbizottságokban.

⁽²⁾ Az EGSZB „Hatékony partnerségek a kohéziós politikában” című véleménye, HL C 44., 2011.2.11., 1. o.

4.4 Az EGSZB közös fellépést sürget az RB-vel az ECCP védelme érdekében, és arra kéri az Európai Bizottságot és az Európai Parlamentet, hogy lépjen fel az ECCP tanácsi eltörlésével szemben. Ezt a szándékát a 2012. november 6-án, Nicosiában megrendezett informális miniszteri találkozón is nyomatékosan megerősítette.

5. Más uniós intézmények kezdeti reakciói

Tanács

5.1 A Tanács elutasította az Európai Bizottság magartatási kódexre tett javaslatát, ami a gyakorlatban minden bizonnyal gyengíti majd a partnerség elvének megvalósítását.

Európai Parlament

5.2 Az Európai Parlament a közös rendelkezésekről szóló rendelet 5. cikkében átfogó módosításokat javasolt a magartatási kódex vonatkozásában, amelyek kilenc követelményen alapulnak. Az EGSZB támogatja ezt a javaslatot. A módosítást alább ⁽³⁾ közöljük. Ugyanakkor az EGSZB aggodalmának ad hangot amiatt, hogy az Európai Parlament különbséget tesz a magán- és a közzsféra partnerei között, ami megnyithatja az utat a partnerekkel való egyenlőtlen bánásmód előtt.

Régiók Bizottsága

5.3 Az RB támogatja az ECCP-t, és felhívja az érintett területi szerveket partnerségek szervezésére. Hangsúlyozza többek között, hogy mérlegelni kellene a tagállamok sajátosságait, a szubszidiaritás és az arányosság jelentőségét, valamint egy olyan, partnerek kiválasztását célzó eljárást, amely támogatja a pluralizmust a társadalom peremére szorult csoportok figyelembevételére céljából. Az RB felveti a partnerek jogainak és felelősségeinek kérdését, és különbséget tesz a köz- és magánszféra partnerei között.

⁽³⁾ (3a) Az európai magartatási kódexnek többek között a következő előírásokat kell felvázolnia:

- a) minimumkövetelmények a partnerek átlátható kiválasztásának, valamint a politikai folyamatban betöltött szerepük és felelősségi köreik tisztázásának biztosítása céljából;
- b) minimumkövetelmények, ajánlások és annak jelzése, hogy miként azonosítják az adott partnereket, a különböző területi szintek hatóságaitól kezdve a társadalmi és gazdasági partnereken, a civil társadalmon, a vallási közösségeken, a tudományos és technológiai szervezeteken át a nemek közötti egyenlőség, a társadalmi befogadás és a megkülönböztetésmentesség előmozdításáért felelős, illetve a kultúra, oktatás és ifjúságpolitika területén tevékeny szervekig;
- c) az illetékes nemzeti, regionális és helyi hatóságok közötti együttműködési eljárás;
- d) iránymutatás arról, hogy a partnerséget miként kell hozzáigazítani a programokhoz, beleértve többszörös finanszírozási forrással rendelkező programokat, közös cselekvési terveket és az integrált területi beruházásokat is;
- e) minimumkövetelmények annak biztosítására, hogy a partnereket ésszerűen bevonják a partnerségi szerződések és a programok előkészítésébe;
- f) a partnerségek hatékony megszervezésének biztosítása érdekében kialakított eljárásokra vonatkozó minimumkövetelmények;
- g) iránymutatás a partnerek monitoringbizottságba, projektkiválasztásba, figyelemmel kísérésbe és értékelésbe való bevonásáról;
- h) a partnereknek nyújtandó iránymutatásra és a partnerek körében a kapacitásépítés elősegítésére vonatkozó minimumkövetelmények;
- i) a bevált gyakorlatok tagállamok közötti cseréjére szolgáló keret felvázolása.

6. A szervezett civil társadalom reakciói

6.1 Az európai szervezett civil társadalom úgy véli, hogy a partnerség hiánya volt az egyik fő oka annak, hogy a strukturális alapok csak korlátozott mértékű hatást fejtettek ki a 2007–2013-as időszakban bizonyos tagállamokban.

6.2 Egyértelműbben ki kell hangsúlyozni, hogy a szervezett civil társadalom a közérdeket képviseli a közigazgatási szervezetekkel egyetemben.

6.3 A szervezett civil társadalmat gyakran kizárják a valódi partnerségből a társfinanszírozási szabályok, az adminisztratív terhek, a nemzeti operatív programok nem megfelelő célkitűzései és az alapok nyomon követésében való részvétel elmaradása által állított akadályok miatt.

6.4 A szervezett civil társadalom elismeri az Európai Bizottság által az eljárások egyszerűsítése érdekében tett erőfeszítéseket, azonban ezeket elégtelennek tartja ahhoz, hogy a tágabb értelemben vett magánszféra időben és könnyen igénybe vehesse az alapokat. A folyamatok továbbra is túlságosan bonyolultak, és továbbra is nagyok az adminisztratív terhek; a bürokráciát csökkenteni kell. A következő szempontokat kell figyelembe venni:

- a dokumentáció szabványosítása (időben – könnyen hozzáférhetően – könnyen érthetően),
- annak elkerülése, hogy a végrehajtási szakaszban változtatásokat eszközöljenek,
- rugalmas társfinanszírozási arányok,
- a késedelmes kifizetések időszakainak csökkentése.

6.5 A szervezett civil társadalom kiemeli a kapacitásépítés jelentőségét a partnerek számára, és kéri, hogy a kapacitásépítés fogalmának meghatározását is vegyék figyelembe. Kapacitásépítésen a partnerek részvételének erősítését kell érteni a strukturális alapok előkészítésének, végrehajtásának és nyomon követésének összes szakaszában.

6.6 Az EGSZB rámutat arra, hogy kiterjedt partnerséget kell létrehozni, amelynek a különböző érdekek széles spektrumát kell képviselnie. Meg kell határozni az említett különféle partnerek felelősségi körei és funkciói kijelölésének egyértelmű módját.

7. Általános megjegyzések

7.1 A partnerség elvének hatékony megvalósítása állandó folyamat. Az Európai Bizottság javaslata a partnerség elvének

uniós szintű formalizálása és kodifikációja felé tett első lépés. Az EGSZB örömmel jegyzi meg, hogy az Európai Parlament és az RB egyaránt támogatják a hatékony partnerség elvét. A partnerségi elv kitűnő példája annak, hogy a jó kormányzás elve hogyan alkalmazható más uniós szakpolitikákban, így módon hatékonyan végrehajtva az Európa 2020 stratégiát.

7.2 Az EGSZB-t mély aggodalommal tölti el, hogy a Tanács korlátozni kívánja a partnerségi elvet, visszatérve a 2006–2013-as tervezési időszak jelenlegi, korlátozóbb jellegű szabályaihoz; kéri az Európai Bizottságot és az Európai Parlamentet, hogy segítsenek ennek a trendnek a visszafordításában.

8. Részletes megjegyzések

8.1 Mivel a strukturális alapok 2014–2020-as időszakra szóló tervezése már kezdetét vette néhány tagállamban, fontos, hogy mind a közigazgatási szervek, mind pedig a szervezett civil társadalom felhasználják az Európai Bizottság szolgálati munkadokumentumát. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a magatartási kódexet az összes uniós nyelvre lefordították. Az állami hatóságokkal és a szervezett civil társadalommal együttműködve az Európai Bizottságnak aktívan terjesztenie kellene javaslatait a tagállamokban.

8.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a monitoring koncepciója nincs eléggé kidolgozva az európai bizottsági javaslatokban. Egy ilyen európai nyomkövetési rendszernek egy egyszerű ellenőrzőlistán és szakértői értékelésen kellene alapulnia, amelyet az Európai Bizottság dolgoz ki az érintett európai szervezetekkel együttműködve. Az EGSZB nagyon szívesen vállalna tevékeny szerepet ebben a folyamatban.

8.3 Az ellenőrzőlistának minimumkövetelményeket kellene tartalmaznia különösen a kiválasztás, a különböző szakaszokban való részvétel és a partnerek kapacitásépítésének vonatkozásában. Azt is fel kellene mérni, hogy miként lehet az érdeklentéket megszüntetni. A követelményeket (az erős és gyenge pontokra, lehetőségekre, illetve fenyegetésekre összpontosító) SWOT-elemzés egészíthetné ki, megnyitva az utat a további fejlesztések előtt.

8.4 A rendszer keretében a magánszektor érintettjeinek/partnereinek „partnerségi ellenőrzést” kellene végezniük a fentiekben javasolt ellenőrzőlista alapján. Az EGSZB egy egyszerű, három minősítési szinten alapuló (elégtelen/elégséges/kitűnő) értékelési rendszert javasol. Egy ilyen ellenőrzés megerősítené a partnerek részvételét az értékelésben, a személyzeti munkadokumentumban javasoltaknak megfelelően.

8.5 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a közös rendelkezésekről szóló rendelet 5. cikkéhez előterjesztett európai parlamenti módosító indítvány által javasolt „együttműködnek az alábbi partnerekkel” megfogalmazás a következő szöveggel helyettesítendő: „az alábbi partnereket foglalják magukban”.

8.6 Az EGSZB megismétli korábbi javaslatát, miszerint azok a régiók, amelyek meg szeretnék osztani tapasztalataikat, és terjeszteni kívánják bevált gyakorlataikat, hozzák létre a „partnerségben elől járó régiók” hálózatát.

8.7 Az „Együtt könnyebb” című EGSZB-kiadványban ismertetett bevált gyakorlatok széles körben pozitív fogadtatásra találtak. Igen hasznos lenne a szóban forgó gyakorlatok más országokban való kipróbálása (még akkor is, ha a partnerséget a nemzeti körülményekhez kell igazítani). Az EGSZB javasolja, hogy a szóban forgó brosúrát aktualizálják egy átdolgozott kiadással, amely rossz gyakorlatokból levont tanulságokat tartalmazna.

8.8 Az EGSZB kiemeli annak jelentőségét, hogy a partnereket már a legkorábbi szakaszban bevonják a párbeszédbe az EGSZB által javasolt és az Európai Bizottság által támogatott munkaprogram (információs/konzultációs/részvételi terv) és pontos ütemterv keretében. Ezt a folyamatot a partnerségi szerződésben is rögzíteni kell. A magatartási kódexben lefektetett partnerségi elv megfelelő megvalósítását feltétellé kellene tenni, mielőtt az Európai Bizottság aláírja a partnerségi szerződéseket a különböző tagállamokkal. Az EGSZB azt javasolja, hogy az operatív programok forrásait a partnerekkel való kapacitásépítés támogatására használják a fent említett feltétel teljesítésének ösztönzőjeként.

8.9 A partnerek kiválasztását a „partnerségi pluralizmus” elvének keretében kell végrehajtani. A gazdasági és szociális partnerek, valamint az érintett civil társadalmi szervezetek mellett más szereplőket is be kell vonni, mint például a társadalom innovatív, feltörekvő és kirekesztett rétegeit, amelyeknek hozzájárulást és szerepet kell biztosítani a partnerségben. E rétegek számára a koordinációs platform modellje nagyon hasznosnak bizonyul. Gazdasági partnerként a (komoly munkahelyteremtő potenciállal rendelkező) mikrovállalkozásokat és (a szociális vállalkozás kezdeményezés nyomán követéseként) a szociális gazdaságot is be kell vonni a partnerségbe.

8.10 A programok javasolt tematikus koncentrációja, valamint a programok egyéb (földrajzi jellemzők, csoportok, ágazatok, stb. szerinti) célterületei előmozdítják majd egy összpontosított és hatékonyabb partnerség létrejöttét.

8.11 A monitoringbizottságok tevékenysége gyakran igen formális, és nem elégíti ki a valódi partnerségek iránti igényt. E tevékenységbe be kell vonni konzultatív szerveket, munkacsoportokat és egyéb partnerségi eszközöket is a partnerségi folyamat megerősítése érdekében.

8.12 A kapacitásépítésre valamennyi partnernek minden tagállamban szüksége van ahhoz, hogy érdemben hozzájáruljon a folyamathoz. Ehhez nemcsak technikai segítséget, hanem a tagállamok saját forrásait is igénybe kell venni.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény uniós intézmények általi alkalmazása és nyomon követése, valamint az EGSZB szerepe (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 44/05)

Előadó: **Ioannis VARDAKASTANIS**

2012. április 26-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság az eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény uniós intézmények általi alkalmazása és nyomon követése, valamint az EGSZB szerepe.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. november 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 144 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB arra kéri a Tanácsot, hogy indítsa újra a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményhez (a továbbiakban: UNCRPD) fűzött fakultatív jegyzőkönyvről szóló tárgyalásokat. Ennek révén lehet ugyanis biztosítani, hogy a fogyatékossgal élő európaiak maradéktalanul élvezhessék a szóban forgó egyezményben meghatározott jogait.

1.2 Az EGSZB arra invitálja az Európai Tanács, az Európai Bizottság és az Európai Parlament elnökét, hogy 2013 decemberében, az Európai Fogyatékosügyi Fórummal közös szervezésben, másodízben is *értékeljék a fogyatékossgal élők helyzetét az Unióban*, és vizsgálják felül az UNCRPD alkalmazását.

1.3 Az EGSZB kiemeli, hogy az UNCRPD olyan kötelezettségeket is tartalmaz, amelyek uniós és tagállami szinten jogszabályi és szakpolitikai módosításokat tesznek szükségessé, és a pénzügyi helyzet nem hozható fel kifogásként arra, hogy késnek a fogyatékossgal élők jogaival kapcsolatos intézkedések.

1.4 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az érintettek részvételével körültekintően vizsgálja meg az európai fogyatékossgügyi stratégiának mint a jövőbeli átfogó uniós stratégia szerves részének a végrehajtását, és ennek keretében vizsgálja felül a hatályos jogszabályokat, szakpolitikákat és programokat, illetve dolgozzon ki új javaslatokat.

1.5 Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy főtítkársága révén dolgozzon ki egy eszközt az UNCRPD hatásainak értékelésére.

1.6 Az EGSZB üdvözlí, hogy a Tanács létrehozott egy független struktúrát, amelynek feladata az UNCRPD végrehajtásának előmozdítása, védelme és nyomon követése. Egyben egy célirányos költségvetés elfogadását kéri, amelynek segítségével a struktúrában részt vevők a kapcsolattartó ponttól teljes mértékben függetlenül elláthatják feladataikat.

1.7 Az EGSZB arra számít, hogy az Európai Bizottság majd kikéri a véleményét egy európai akadálymentesítési intézkedés-csomagra vonatkozó ambiciózus jogalkotási javaslatról. Fontos, hogy a csomag minél szélesebb alkalmazási körrel rendelkezzen – így olyan kötelezettségeket is tartalmazzon, melyek értelmében az állami és magánszolgáltatóknak és gyártóknak teljes akadálymentességet kell biztosítaniuk a fogyatékossgal élő személyek számára –, illetve egyértelműen és tág értelemben határozza meg az „akadálymentesség” fogalmát.

1.8 Az EGSZB üdvözlí, hogy a digitális menetrendbe rendelkezéseket építenek be a közérdekű honlapok és a nyilvánosság számára alapvető szolgáltatásokat nyújtó honlapok akadálymentesítéséről, és számít arra, hogy 2012-ben hathatós jogszabályok kerülnek előterjesztésre.

1.9 Az EGSZB arra kéri a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy a strukturális alapokra, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközhöz ⁽¹⁾ és a TEN-T-re vonatkozó rendeletekben, a Horizont 2020-ban ⁽²⁾, a Jogok és polgárság programban, valamint a fejlesztési együttműködésre és humanitárius segítségre irányuló programokban erősítsék, illetve tartsák meg a fogyatékkal élők érdekeit szolgáló rendelkezéseket olyan intézkedések beépítése révén, amelyek – finanszírozás és kapacitásépítés útján – biztosítják a fogyatékkal élők részvételét.

⁽¹⁾ COM(2011) 665 final.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

1.10 Az EGSZB arra kéri az Európai Külügyi Szolgálatot, az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy gondoskodjanak az UNCRPD érvényesítéséről a külkapcsolatokban, a nemzetközi együttműködésben, illetve a nemzetközi kereskedelmi megállapodásokban – többek között annak biztosítása révén, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogait illetően az EU és a tagállamok összehangolt álláspontot képviseljenek a különféle ENSZ-testületekben.

1.11 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az uniós intézmények mielőbb megfelelő lépéseket tegyenek az UNCRPD házon belüli alkalmazása érdekében. Ehhez felül kell vizsgálniuk egyfelől eddigi gyakorlataikat a foglalkoztatás, a munkakörülmények, a személyzetfelvétel, a képzés, az épületek akadálymentesítése, a munkakörnyezet és a kommunikációs eszközök szempontjából, másfelől az uniós finanszírozású ügynökségekkel szemben támasztott követelményeket.

1.12 Az EGSZB tudomásul veszi José Manuel Barroso 2011 decemberében tett ígéretét arra, hogy az UNCRPD alkalmazásának kérdését megvitatják a biztosí testület és a főigazgatók ülésén, és kéri, hogy a szóban forgó témakört minden évben tűzzék napirendre.

1.13 Az EGSZB üdvözlí egy olyan munkafórum megszervezését, amely összehozza a kormányzati kapcsolattartó pontokat, a koordinációs struktúrákat, az UNCRPD alkalmazásáért felelős uniós, tagállami és civil társadalmi független struktúrákat, valamint a civil társadalmat, és szívesen részt vesz a következő üléseken.

1.14 Az EGSZB örömmel dolgoz ki véleményt, amellyel hozzájárulhat a fogyatékossgal élő személyek jogaival foglalkozó ENSZ-bizottság részére 2013-ban benyújtandó európai uniós jelentéshez.

1.15 Az EGSZB úgy véli, hogy megfelelő intézkedéseket kell tennie annak érdekében, hogy házon belül alkalmazza az UNCRPD-t és teljesítse a benne foglalt követelményeket, így ösztönöznie kell a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatását az EGSZB-ben, biztosítania kell a megkülönböztetésmentes munkaerő-felvételi eljárást, javítania kell az épületek, weboldalak, ikt-eszközök és dokumentumok akadálymentes hozzáférhetőségét, továbbá megfelelő környezetet kell biztosítania a munkavállalók, tagok és szakértők számára, képzéseket kell szerveznie a személyzet részére (ennek része egy brosúra közreadása az UNCRPD-ről), illetve tevékenységeiben érvényesítenie kell a fogyatékossgal kapcsolatos szempontokat.

1.16 Az EGSZB szerint fontos, hogy az EU intézményei rendszeresen nyomon kövessék és alkalmazzák az UNCRPD-t, ezért vállalja, hogy létrehoz egy az UNCRPD alkalmazásával és nyomon követésével foglalkozó irányítóbizottságot, amely arra szólítja fel az uniós intézményeket, hogy számoljanak be munkájukról, és reakciókat gyűjt a fogyatékkal élőkől (azok képviselői szervein keresztül) és a civil társadalomtól annak érdekében, hogy független véleményt formálhasson az UNCRPD alkalmazásának alakulásáról.

1.17 Az EGSZB azt javasolja, hogy a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok, a civil szervezetek és a tagállami emberi jogi szervezetek bevonásával szervezzenek megbeszélést az UNCRPD alkalmazásáról.

1.18 Az EGSZB arra kéri a szociális partnereket, hogy a kollektív tárgyalásokban az elfogadott irányvonalak alapján érvényesítsék az UNCRPD-t.

2. Bevezetés

2.1 Fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.

2.2 Európában mintegy 80 millió személy él fogyatékossgal, és – az Eurostat adatai szerint – körükben kétszer-háromszor valószínűbb a munkanélküliség, mint a nem fogyatékosok körében. A súlyos fogyatékkal élők közül csak 20 %-nak van munkája, míg a nem fogyatékosoknál ez az arány 68 %. A felsőoktatásban való részvétel valószínűsége a fogyatékossgal élők körében még fele akkora, mint a nem fogyatékosok körében. Európában a 16 és 34 év közötti, fogyatékossgal élő személyeknek csak 38 %-a rendelkezik saját jövedelemmel, míg a nem fogyatékosok körében ez az arány 64 %.

2.3 Az EGSZB felhívja a figyelmet az alábbi tárgyakban kidolgozott véleményire: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai fogyatékossgügyi stratégia 2010–2020: megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt ⁽³⁾ és Fogyatékkal élő fiatalok: foglalkoztatás, befogadás és társadalmi szerepvállalás ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ HL C 376., 2011.12.22., 81–86. o.

⁽⁴⁾ HL C 181, 2012.6.21., 2–6. o.

2.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy az UNCRPD-t és annak fakultatív jegyzőkönyvét 2006. december 13-án fogadták el az ENSZ New York-i székházában. A két dokumentum 2007. március 30-tól volt aláírható és 2008. május 3-án lépett hatályba.

2.5 Az EGSZB kiemeli, hogy az UNCRPD-t világszerte széles körben támogatják, már 154 ország írta alá, és 126 ratifikálta. A fakultatív jegyzőkönyvet eddig 90 ország írta alá és 76 ratifikálta. Mind a 27 uniós tagállam aláírta az egyezményt, és már 24-en ratifikálták.

2.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az UNCRPD egységes emberi jogi eszköz, amely polgári, politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális jogokra terjed ki. Megerősíti, hogy a fogyatékossgal élő személyeket maradéktalanul megilletik az emberi jogok és az alapvető szabadságok.

2.7 Az EGSZB kiemeli, hogy az UNCRPD minden fogyatékkal élőre vonatkozik és kifejezetten elismeri, hogy a fogyatékossga és más tényezőkre, például az etnikai hovatartozásra, a nemre vagy a gazdasági státusra alapozott összetett diszkrimináció jelentős probléma, amelyet csak e többszörös diszkrimináció különféle okait számba vevő multidiszciplináris megközelítéssel lehet kezelni.

2.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az UNCRPD rendelkezéseket tartalmaz többek között az egyenlőségről, a megkülönböztetésmentességről, az akadálymentességről, a mozgás szabadságáról és az állampolgárság szabad megválasztásáról, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésről, az erőszaktól való mentességről, az önálló életvitelről és a közösségben való részvételről, a családi élethez való jogról, a személyes mobilitásról, az oktatásról, a foglalkoztatásról, az egészségügyről, a szociális védelemről, a nemzetközi együttműködésről, a polgári védelemről, illetve a fogyatékossgal élők – képviseleti szerveik révén történő – részvételéről a döntéshozatalban, valamint a fogyatékkal élő nőkkel és gyermekekkel kapcsolatos kérdések általános figyelembevételéről.

2.9 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az UNCRPD paradigmaváltást jelent, mivel a fogyatékkal élőket nem tekinti többé jótékonysági kezdeményezések és orvosi kezelések „tárgyának”, hanem „alanyként” kezeli őket: olyan személyként, aki jogokkal rendelkezik, és képes arra, hogy érvényesítse ezeket, illetve

szabadon és tájékozottan döntsön a saját életével kapcsolatos kérdésekben. Az UNCRPD – fő üzeneteinek értelmében – gondoskodik arról, hogy a fogyatékkal élők elmondhassák véleményüket és több választási lehetőséget kapjanak, illetve javuljanak életkilátásaik.

2.10 Az EGSZB üdvözlöi, hogy az egyezmény egyértelműen meghatározza, miként alkalmazandók a különféle emberi jogi kategóriák a fogyatékkal élőkre – függetlenül attól, milyen mértékű támogatásra van szükségük –, és megnevezi azokat a területeket, amelyeken változásra van szükség a fogyatékkal élők jogainak eredményes gyakorlásához és védelméhez.

2.11 Az EGSZB megjegyzi, hogy az UNCRPD az első olyan nemzetközi emberi jogi egyezmény, amelyet regionális integrációs szerveződések – így például az EU – is ratifikálhatnak, és kiemeli a Tanács 2009. november 26-i határozatát, amellyel az Európai Közösség csatlakozott az UNCRPD-hez ⁽⁵⁾, és amely az Európai Bizottságot jelöli ki kapcsolattartónak az UNCRPD alkalmazásával összefüggő kérdésekhez.

2.12 Az EGSZB kiemeli, hogy a határozat listát tartalmaz azokról a szakpolitikai területekről, amelyeken az EU kizárólagos vagy megosztott hatáskörrel rendelkezik. Ez a lista módosítható, és valószínűleg egyre hosszabb lesz. A kizárólagos hatáskör az állami támogatásnak a közös piaccal és a közös vámtarifával való kompatibilitására vonatkozik, a megosztott hatáskör pedig a fogyatékossgaon alapuló megkülönböztetés elleni küzdelemmel kapcsolatos intézkedésekre, az áruk, személyek, szolgáltatások és tőke szabad mozgására, a mezőgazdaságra, a vasúti, közúti, tengeri és légi közlekedésre, az adózásra, a belső piacra, a férfiak és nők egyenlő bérezésére egyenértékű munka esetén, a transzeurópai hálózatokkal kapcsolatos politikákra és a statisztikákra.

2.13 Az EGSZB megjegyzi, hogy a Tanács, a tagállamok és az Európai Bizottság által elfogadott magatartási kódex ⁽⁶⁾ különféle megállapodásokat tartalmaz az UNCRPD végrehajtásának szempontjairól, az UNCRPD-ben létrehozott szervek összetételéről, a fogyatékossgal élő személyek jogaival foglalkozó ENSZ-bizottsághoz benyújtandó uniós jelentés elkészítéséről, valamint egy vagy több független mechanizmus részvételével és a civil társadalom bevonásával működő nyomkövetési struktúra létrehozásáról.

⁽⁵⁾ 2010/48/EK.

⁽⁶⁾ 16243/10., 2010. november 29.

3. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény: Mi következik abból, hogy az EU (most először) egy emberi jogi szerződéshez csatlakozik?

3.1 Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Unió – azáltal, hogy 2010. december 23-án aláírta az UNCRPD-t – a történetében először részes fele lett egy nemzetközi emberi jogi egyezménynek. Megállapítja, hogy az EU és tagállamai, valamint – az Európai Fogyatékosügyi Fórum révén – az európai fogyatékosügyi mozgalom vezető szerepet játszottak az UNCRPD kidolgozásában, és úgy véli, hogy az EU-ra kiemelt felelősség hárul a tekintetben, hogy fokozza erőfeszítéseit a végrehajtás és a nyomon követés terén, illetve világszerte példát mutasson.

3.2 Az EGSZB arra kéri a Tanácsot, hogy indítsa újra az UNCRPD-hez fűzött fakultatív jegyzőkönyvről szóló tárgyalásokat. Ez a jegyzőkönyv lehetővé teszi, hogy egyének vagy csoportok – ahogy azt az Európai Bizottság 2008-ban javasolta – panaszt nyújtsanak be az UNCRPD-bizottsághoz, ha az EU-n belül már minden jogi lehetőséget kimerítettek. Így felszámolhatók a jelenlegi, illetve megelőzhető a jövőbeli joghézagok a fogyatékkal élők védelme terén, ha a jogsértés az EU hatásköréhez tartozó területen történt.

3.3 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vegye fontolóra más emberi jogi szerződések, így például a gyermek jogairól szóló egyezmény és a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény, illetve ezek fakultatív jegyzőkönyveinek ratifikációját is. Felszólítja az EU-t, hogy vegyen részt annak a nyitott ENSZ-munkacsoportnak a jelenleg folyó megbeszélésein, amely új – ezúttal az idősek jogairól szóló – emberi jogi ENSZ-egyezmény kidolgozását mérlegeli, és gondoskodik arról, hogy a csoport munkája minden tekintetben összhangban álljon az UNCRPD-vel.

3.4 Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Uniónak az UNCRPD részes feleként – hatáskörén belül – teljesítenie kell az UNCRPD-ben meghatározott követelményeket, így például azt a kötelezettséget, hogy rendszeres időközönként jelentést kell terjesztenie az UNCRPD-bizottság elé.

3.5 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EUMSZ 10. és 19. cikke, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 21. és 26. cikke egyértelműen hivatkozik a fogyatékossgal élő személyek jogainak védelmére (7).

3.6 Az EGSZB arra kéri az uniós intézményeket, hogy az EU kizárólagos vagy megosztott hatáskörébe tartozó területeken dolgozzanak ki olyan jogszabályokat, szakpolitikákat és programokat, amelyek maradéktalanul alkalmazzák az UNCRPD-t, és vizsgálják felül a hatályos jogszabályokat és szakpolitikákat annak érdekében, hogy az Európai Unióban biztosítva legyen a fogyatékkal élők teljes körű védelme.

3.7 Az EGSZB arra invitálja az Európai Tanács, az Európai Bizottság és az Európai Parlament elnökét, hogy az Európai Fogyatékosügyi Fórummal együttműködésben 2013 decemberében másodízben is értékeljék a *fogyatékossgal élők helyzetét az Unióban*. Ennek során a hangsúlyt az UNCRPD alkalmazására kell fektetni (8).

3.8 Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Parlament az Európai Fogyatékosügyi Fórummal közösen 2012 decemberében megszervezi a fogyatékossgal élő személyek Európai Parlamentjét, amelynek eredményei tartalommal gazdagíthatják az UNCRPD-bizottsághoz benyújtandó EU-jelentést.

3.9 Az EGSZB sürgeti az uniós intézményeket, hogy mielőbb tegyenek megfelelő lépéseket az UNCRPD házon belüli alkalmazása érdekében. Ez a következőket foglalja magában:

- a fogyatékkal élők uniós intézményekben való foglalkoztatásának ösztönzése, illetve a család és a hivatás összeegyeztetésére vonatkozó politikák kidolgozása,
- a belső szabályzatok, eljárások és munkamódszerek felülvizsgálata a fogyatékkal élő munkavállalók esélyegyenlőségének biztosítása érdekében,
- megfelelő környezet biztosítása révén gondoskodás arról, hogy a munkaerő-felvétel folyamatában a fogyatékkal élők egyenlő alapon versenyezzenek a nem fogyatékos jelentkezőkkel,
- megfelelő támogatás biztosítása minden fogyatékkal élő munkavállaló számára, amennyiben napi munkavégzésük során erre szükség van, ideértve a személyes segítségnyújtást, a jeltolmácsolást, a megfelelő közlekedést stb.,

(8) A *fogyatékossgal élők unióbéli helyzetével foglalkozó értékelő találkozó* José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke hívta össze. A 2011. december 6-án tartott ülésen részt vett Herman Van Rompuy, az Európai Tanács elnöke, Jerzy Buzek, az Európai Parlament elnöke és Ioannis Vardakastanis, az Európai Fogyatékosügyi Fórum elnöke.

(7) SEC(2011) 567 final.

- a szakmai és továbbképzéshez való hozzáférés biztosítása,
- az épületek, illetve a weboldalak, ikt-eszközök és dokumentumok akadálymentes hozzáférhetőségének javítása,
- annak biztosítása, hogy az összes uniós ügynökség és EU által finanszírozott szerv, így az Európai Iskolák is megfeleljenek az UNCRPD-nek,
- a fogyatékkal élőket képviselő szervezetek részvételének biztosítása a jogszabályok és szakpolitikák kidolgozásában, többek között megfelelő finanszírozás révén.

4. Az UNCRPD uniós és tagállami alkalmazása

4.1 2011. szeptember 21-i állásfoglalásában az EGSZB örömmel fogadta a 2010–2020-as európai fogyatékoságügyi stratégiát mint az UNCRPD európai uniós alkalmazásának alapvetően fontos szakpolitikai eszközét, egyben annak biztosítására kérte az Európai Bizottságot, hogy a hatályos és jövőbeli másodlagos jog tartsa tiszteletben az UNCRPD-t és gondoskodjon a fogyatékkal élők részvételéről és bevonásáról ⁽⁹⁾.

4.2 Az EGSZB kéri a fogyatékoságügyi stratégia végrehajtásának körületekintő és az érintettek részvételével zajló felülvizsgálatát, és ennek keretében új célok és irányok kitűzését.

4.3 Az EGSZB arra kéri a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy az EU többéves pénzügyi keretében annak biztosítása révén érvényesítsék az UNCRPD-t, hogy egyetlen eurócentet sem költenek olyan projektekre vagy infrastruktúrára, amelyek nem akadálymentesek.

4.4 Az EGSZB az alábbiakra kéri a Tanácsot és az Európai Parlamentet:

- a strukturális alapokról szóló rendeletekben őrizzék és erősítsék meg az UNCRPD alkalmazását szolgáló rendelkezéseket, különösen az előzetes feltételekkel ⁽¹⁰⁾, a partnerségi elvekkel és a horizontális elvekkel kapcsolatban,
- az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköze és a TEN-T-re vonatkozó rendeletekbe építsenek bele rendelkezéseket az akadálymentességről ⁽¹¹⁾,

- gondoskodjanak arról, hogy a Horizont 2020 ⁽¹²⁾ garantálja a fogyatékkal élők részvételi lehetőségét az uniós finanszírozású kutatásokban oly módon, hogy támogatja az érintett felek bevonását és a kutatási eredmények elérhetőségét, illetve új és innovatív elképzeléseket dolgoz ki azzal kapcsolatban, miként lehet a UNCRPD-t átültetni az uniós jogba és szakpolitikákba, többek között a foglalkoztatás terén,

- fejlesztési és humanitárius segítségnyújtási programjaikba építsenek bele fogyatékosággal kapcsolatos rendelkezéseket.

4.5 Az EGSZB olyan mechanizmus létrehozására kéri az Európai Bizottságot, amely az uniós finanszírozású projektekben honorálja az UNCRPD-nek való kimagasló megfelelést az akadálymentes megoldások kidolgozása és a fogyatékkal élők bevonása tekintetében.

4.6 Az EGSZB emlékeztet azokra a fogyatékosággal kapcsolatos rendelkezésekre, amelyek az Európa 2020 stratégiában (különösen a társadalmi befogadásra vonatkozó harmadik pillér alatt), valamint a digitális menetrendben szerepelnek, és kéri, hogy az UNCRPD alkalmazását az összes kiemelt kezdeményezésbe építsék bele.

4.7 Az EGSZB-t aggasztja, hogy a több uniós tagállamban elfogadott megszorító intézkedések a fogyatékkal élőkre és családjaikra is kedvezőtlen hatással vannak, ami további társadalmi kirekesztéshez, diszkriminációhoz, egyenlőtlenséghez és munkanélküliséghez vezet. Hangsúlyozza, hogy a válságot nem szabad kifogásként használni az UNCRPD végrehajtásának késleltetésére.

4.8 Az EGSZB valódi növekedési stratégia elfogadására kéri az Európai Tanácsot, amely intézkedéseket tartalmaz a hátrányos helyzetben lévő csoportok, köztük a fogyatékkal élők javára. Az intézkedések vonatkozhatnak többek között a foglalkoztatási lehetőségek ösztönzésére, az önálló életvitelt és a közösségben való részvételt segítő szolgáltatások támogatására – figyelembe véve az időskorban fogyatékosággal szembeesülő emberek helyzetét is –, illetve az akadálymentes infrastruktúra kiépítésére.

⁽⁹⁾ HL C 376., 2011.12.22., 81–86. o.

⁽¹⁰⁾ Az európai bizottsági javaslat már tartalmaz előzetes feltételeket az UNCRPD-vel, az akadálymentességgel és az önálló élettel kapcsolatban.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 665 final.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

4.9 Az EGSZB olyan intézkedések meghozatalára kéri a tagállamokat, amelyek gondoskodnak arról, hogy a fogyatékkal élők hozzáférjenek a munkaerőpiachoz. Fontosak e tekintetben a vállalkozásokra irányuló pénzügyi ösztönzők, a vállalkozásbarát intézkedések, a munkaerőpiac elhagyása után a könnyű visszatérés lehetősége és az, hogy mindenki egyenlően élvezhesse a szociális védelmet és a munkavállalói jogokat.

4.10 Az EGSZB számít arra, hogy az Európai Bizottság kikéri a véleményét egy ambiciózus európai akadálymentesítési intézkedéscsomagra vonatkozó jogalkotási javaslatról. Fontos, hogy a csomag minél szélesebb alkalmazási körrel rendelkezzen – így olyan kötelezettségeket is tartalmazzon, melyek értelmében az állami és magánszolgáltatóknak és gyártóknak teljes akadálymentességet kell biztosítaniuk, illetve egyértelműen és tág értelemben határozza meg az „akadálymentesség” fogalmát, hogy az kiterjedjen mind a virtuális, mind pedig az épített környezetre, lehetővé tegye az interoperabilitást és a kompatibilitást a segítő technológiákkal, és kapcsolódjon az európai normákhoz.

4.11 Az EGSZB kéri, hogy a Tanács folytassa munkáját a személyek közötti, nemre, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékosagra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazására vonatkozó irányelvjavaslattal kapcsolatban, és a javaslatot hangolja össze az UNCRPD-vel azáltal, hogy beleépíti a fogyatékoság és a társítás útján történő hátrányos megkülönböztetés meghatározását, megtiltja a diszkriminációt a pénzügyi és biztosítási szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében, foglalkozik az oktatáshoz való hozzáféréssel, és világos különbséget tesz az egyéni hozzáférést biztosító megfelelő megoldások és az akadálymentesség között, mely utóbbi anticipatív és csoportalapú kötelezettségeket foglal magában.

4.12 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fogyatékkal élők szükségleteit minden olyan uniós szintű programban, stratégiában és szakpolitikában figyelembe kell venni, amely nőkre, gyermekekre és hátrányosan megkülönböztetett csoportokra, például etnikai vagy vallási kisebbségekre, melegekre vagy lesbizkusokra, illetve idősebbekre irányul.

4.13 Az EGSZB szerint minél teljesebb harmonizációt kell biztosítani az EU belső szabályaival és stratégiáival azáltal, hogy az UNCRPD-t általánosan érvényesítik az EU külkapcsolataiban, illetve fejlesztési és humanitárius támogatási tevékenységeiben többek között *ad hoc* iránymutatások kidolgozása révén.

4.14 Az EGSZB különösen azt sürgeti, hogy az EU hangolja össze álláspontját a tagállamokéval, amikor az ENSZ keretében

olyan megbeszélésekre kerül sor, amelyek érintik a fogyatékkal élők jogait. Ezt elősegíti például, ha a millennium utáni fejlesztési célokkal kapcsolatos uniós álláspont kitér a fogyatékkal élők emberi jogaira, és a négyévenkénti átfogó szakpolitikai felülvizsgálat megemlíti a fogyatékkal élőket.

4.15 Az EGSZB kéri az EU-t, hogy az UNCRPD melletti elkötelezettségét más többoldalú fórumokon is hangoztassa, így például a Szellemi Tulajdon Világszervezetében a szerzői jogok reformjáról és liberalizációjáról szóló, folyamatban lévő megbeszéléseken.

4.16 Az EGSZB elismerését fejezi ki azokkal az eredményekkel kapcsolatban, amelyeket az Új Transzatlanti Cselekvési Program keretében az USA és az EU részvételével zajló, fogyatékosügyi reformról szóló szakpolitikai megbeszéléseken eddig elérték, és az USA általi, küszöbönálló ratifikációra való tekintettel azt kéri, hogy a globális reformfolyamat előmozdítása érdekében tegyék intenzívebbé a fogyatékosügyi transzatlanti párbeszédet.

4.17 Az EGSZB sürgeti, hogy az Európai Bizottság minden egyes főigazgatóságon belül gondoskodjon arról, hogy az illetékes szolgálatokat megbízzák az UNCRPD általános érvényesítésével a szakpolitikák és jogszabályok előkészítése során.

4.18 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottság főtítkárságát, hogy dolgozzon ki olyan eszközt, amely minden új jogalkotási javaslatnál elemzi a fogyatékkal élők jogaira gyakorolt hatásokat, továbbá az új személyzetre irányuló képzések és a továbbképzések programjába építsen bele egy modult az UNCRPD-jogokról.

4.19 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az UNCRPD (o) preambulumbekzdése és 4. cikkének (3) bekezdése értelmében a fogyatékosággal élőket minden velük kapcsolatos szakpolitikai és döntéshozatali folyamatba, stratégiába és programba be kell vonni. Arra kéri az uniós intézményeket és a tagállami kormányokat, hogy vezessenek be megfelelő eljárásokat.

5. Az UNCRPD nyomon követése az EU-ban

5.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy az UNCRPD 33. cikkének (2) bekezdése arra kötelezi a részes államokat, hogy az adott államon belül jelöljenek ki vagy hozzanak létre – egy vagy több független mechanizmust magában foglaló – struktúrát az egyezmény alkalmazásának „támogatására, védelmére és nyomon követésére”.

5.2 Az EGSZB kéri, hogy a Tanács határozzon egy ilyen struktúra formális kijelöléséről.

5.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a szóban forgó mechanizmus kijelölése vagy létrehozása során a részes államoknak figyelembe kell venniük az emberi jogok védelmével és támogatásával foglalkozó nemzeti intézmények státuszára és működésére vonatkozó „párizsi elveket”.

5.4 Az EGSZB különösen fontosnak tartja, hogy a struktúra független legyen az EU-n belül kijelölt kapcsolattartó ponttól és koordinációs mechanizmustól, továbbá hogy a mandátum legyen pontosan körülhatárolva a struktúra minden egyes résztvevője számára, és a költségvetés elegendő legyen ahhoz, hogy a struktúra elláthassa feladatait.

5.5 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy egyértelmű szabályokat kell megállapítani a résztvevőkkel való – feladatkörüknek megfelelő – strukturált konzultációhoz, különös tekintettel a jogszabályok előkészítésére.

5.6 Az EGSZB megállapítja, hogy az UNCRPD 33. cikke (3) bekezdésének megfelelően a civil társadalmat – különösen a fogyatékossgal élő személyeket és az őket képviselő szervezeteket – be kell vonni az ellenőrzési folyamatokba, és ezekben – így például a kapcsolattartó pontban és a Tanács által az UNCRPD érvényesítésére kijelölt koordinációs mechanizmusban – biztosítani kell teljes részvételüket.

5.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a fogyatékossgal élő európai polgárok 80 milliós csoportját képviselő, ernyőszervezetként működő Európai Fogyatékosügyi Fórumot be kell vonni az UNCRPD európai szintű nyomon követésébe, illetve minden olyan uniós szakpolitikai és döntéshozatali folyamatba, amely érinti a fogyatékkal élők mindennapjait.

5.8 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a partnerség a fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés egyik eszköze. Fontos azonban, hogy alapját a civil társadalom hosszú távú és tényleges részvételének lehetőségei képezzék, amihez hozzátartozik a partnerek folyamatos kapacitásépítése és a részvételhez szükséges források biztosítása is ⁽¹³⁾.

5.9 Az EGSZB kéri az EU-t, hogy a jövőbeli Jogok és polgárság program keretében különítsen el forrásokat az UNCRPD alkalmazásának támogatására, és ez foglalja magában a kapacitásépítést és a fogyatékkal élőket képviselő szervezetek megfelelő finanszírozását is.

5.10 Az EGSZB elismeri, mennyire fontos egy UNCRPD-konform uniós keret létrehozása, hogy az EU-n kívüli országok, különösen azok, amelyek regionális szerveződésekhez tartoznak, példaként tekinthessenek az EU-keretre.

5.11 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU-nak 2013 elején kell benyújtania első rendszeres jelentését az UNCRPD-bizottság számára, és számít arra, hogy a kidolgozás során az Európai Bizottság konzultálni fog vele, csakúgy mint az érintettek széles körével, például a civil társadalommal és különösen a fogyatékosügyi mozgalommal.

5.12 Az EGSZB üdvözlí azokat az intézkedéseket, amelyeket az Európai Bizottság és az Eurostat a fogyatékossgal kapcsolatos adatok eredményesebb és szélesebb körű gyűjtése és a jobb, részletesebb statisztikák és mutatók kidolgozása érdekében javasolt, mivel így hatékonyabb szakpolitikákat lehet kidolgozni, és jobban nyomon lehet követni ezek végrehajtását. Az EGSZB érdeklődéssel várja a 2011. évi munkaerő-felmérésben szereplő, fogyatékossgáról szóló ad hoc modul adatainak közzétételét, és arra biztatja az Európai Bizottságot, az Eurostatot, az Európai Unió Alapjogi Ügynökségét és a tagállamokat, hogy minden fontos felmérésbe rendszerszerűen építsenek bele fogyatékossgal kapcsolatos kérdéseket, illetve dolgozzanak ki specifikus felméréseket és mutatókat, amelyekkel mérhető a fogyatékkal élők és a mindennapi életben felbukkanó akadályok közötti kölcsönhatás, valamint az ilyen akadályok felszámolására kidolgozott szakpolitikai eszközök hatása.

5.13 Az EGSZB kéri, hogy az EU és a tagállamok dolgozzanak ki kampányokat az UNCRPD-ben meghatározott jogok és kötelezettségek tudatosítására. A kampányokkal a különböző szintű hatóságokat, a magáncégeket, a médiát, az egyetemeket, a kutatóközpontokat, az iskolákat, valamint a szociális és egészségügyi szolgáltatókat kell megcélozni.

5.14 Az EGSZB kéri, hogy a tagállamok gondoskodjanak az UNCRPD különböző döntéshozatali szinteken történő alkalmazásáról oly módon, hogy az egyezmény rendelkezéseit általánosan érvényesítik a jogszabályokban, szakpolitikákban és adminisztratív döntésekben, illetve UNCRP-konform fogyatékosügyi cselekvési terveket dolgoznak ki.

5.15 Az EGSZB partnerségek létrehozását ösztönzi szakszervezetek, munkaadói szervezetek, szociális gazdasági szervezetek és fogyatékkal élőket tömörítő szervezetek között annak érdekében, hogy az UNCRPD-vel összhangban támogassák a fogyatékkal élők hozzáférést a munkaerőpiachoz.

⁽¹³⁾ HL C 44., 2011.2.11., 1–9. o.

6. Az EGSZB és az UNCRPD – házon belüli alkalmazás

6.1 Az EGSZB úgy véli, hogy megfelelő intézkedéseket kell tennie annak érdekében, hogy házon belül alkalmazza az UNCRPD-t, és teljesítse a benne foglalt követelményeket. Különösen az alábbiakról van szó:

- a fogyatékkal élők EGSZB-ben való foglalkoztatásának ösztönzése, többek között egy gyakornokprogram kidolgozásával, illetve a fogyatékkal élő kihelyezett nemzeti szakértők jelentkezésének ösztönzése révén,
- megkülönböztetésmentes személyzeti felvételi eljárás biztosítása,
- a fogyatékkal élők számára hozzáférés biztosítása a munkaközvetítői szolgáltatásokhoz, illetve a szakmai és továbbképzéshez,
- az épületek, illetve a weboldalak, ikt-eszközök és dokumentumok akadálymentes hozzáférhetőségének javítása,
- megfelelő környezet biztosítása, például személyes segítség a munkavállalók, tagok és szakértők részére,
- képzések szervezése a személyzet részére, amelyek felhívják a figyelmet a fogyatékkal kapcsolatos szempontokra és az UNCRPD-re, ezen belül brosúra és rövidfilm közreadása az UNCRPD általános érvényesítéséről,
- részvétel az UNCRPD alkalmazásával foglalkozó intézményközi munkacsoportban,
- a fogyatékkal kapcsolatos szempontok érvényesítése az EGSZB tevékenységeiben.

6.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fogyatékkal élők jogai horizontális kérdésnek tekintendők, és minden olyan EGSZB-véleményben foglalkozni kell velük, amely hatással van a fogyatékkal élő személyek életére.

6.3 Az EGSZB kiemeli, hogy az UNCRPD-ben lefektetett jogokat minden szekciójának munkájában érvényesíteni kell, mivel azok a társadalmi, kulturális és gazdasági tevékenységek minden területét érintik.

6.4 E tekintetben az EGSZB fontosnak tartja, hogy létrehozzanak egy az UNCRPD alkalmazásával és nyomon követésével foglalkozó irányítóbizottságot, amely arra szólítaná fel a különféle uniós intézményeket, hogy számoljanak be munkájukról, és kikérné a civil társadalom, különösen pedig a fogyatékkal élők képviselői szerveként működő Európai Fogyatékosügyi Fórum véleményét, hogy mindezt beépíthesse az UNCRPD-bizottsághoz benyújtandó EU-jelentésbe. E különféle testületek bevonása révén az irányítóbizottság független áttekintést nyújthatna az UNCRPD alkalmazásáról.

6.5 Az EGSZB felhívja a figyelmet egyfelől saját – a részvételi demokrácia hangsúlyozása révén betöltött – szerepére az EU demokratikus legitimitásának erősítésében, másfelől a civil szervezetek szerepére.

6.6 Az EGSZB olyan szerv létrehozását kéri, amely ösztönzi és koordinálja az uniós intézmények/szervek és a civil társadalom közötti párbeszédet az UNCRPD uniós szintű alkalmazásáról.

6.7 Az EGSZB felajánlja, hogy egy vélemény kidolgozásával hozzájárul a fogyatékkal élő személyek jogaival foglalkozó ENSZ-bizottság számára benyújtandó európai bizottsági jelentéshez.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A mentális egészség európai éve – jobb munka, jobb életminőség (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 44/06)

Előadó: **Bernd SCHLÜTER**

2012. július 12-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A mentális egészség európai éve – jobb munka, jobb életminőség.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. november 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 74 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 A mentális egészség valamennyi uniós polgár **életminőségének** és jólétének **lényeges eleme**. A WHO a következőképpen határozza meg a mentális egészséget: „a jólét olyan foka, amelyen az egyén megvalósítja képességeit, meg tud küzdeni az élet mindennapos nehézségeivel, eredménnyel és gyümölcsözően képes dolgozni, valamint hozzá tud járulni saját közösségéhez”⁽¹⁾. Az olyan gazdasági adatok, mint a GDP, ezt nem fejezik ki kellőképpen. A jelenlegi válság sok millió embert sodort egzisztenciális félelembe és kilátástalanságba, valamint munkanélküliségbe, és az öngyilkosság kockázatára is kihat. A lelki stabilitás ezért nagyon sok ember boldogságához központi jelentőségű; fontosabb, mint az elvont pénzügyi kérdések. Egyéni szinten a lelki egészség az intellektuális és érzelmi lehetőségek megvalósításának előfeltétele, társadalmi szinten pedig a társadalmi kohézió, valamint a jobb társadalmi közérzet és a gazdasági jólét forrása.

1.2 A kezdeményezés átfogó értelemben a **mentális egészség javítására** és a közvélemény figyelmének felkeltésére irányul. A krónikus és akut mentális betegségeken vagy fogyatékosságokon kívül az olyan, a normális életvitelt korlátozó rendellenességek is idetartoznak, amelyek nem számítanak betegségnek, és amelyeknek testi okai vagy hatásai is lehetnek. A mentális egészség témaköre számos különböző elemből áll össze, amelyet orvosi és társadalompolitikai aspektusok, de élethelyzetek is – például a munka világa, fiatalság, öregség és szegénység – formálnak.

1.3 A mentális zavaroknak **különböző okai és következményei** lehetnek, pl. traumák, súlyos terhet jelentő gyermekkori tapasztalatok, kábítószer-fogyasztás, túlterheltség, munkanélküliség, hajléktalanság, kirekesztődés. Genetikai tényezők is szerepet játszhatnak. Ennek megfelelően a megoldási módok és az idetartozó szakpolitikai területek szintén sokrétűek. A szóban forgó

okok gyakran befolyásolhatóak, ezért fontos, hogy egy inkluzív politika és gazdaság keretében megfelelő figyelmet kapjanak. A szociális gazdaság, a civil társadalom, valamint a szociális vállalkozási szféra új koncepciói kulcsszerepet tölthetnek be ezen a területen. A mentális betegségek megelőzésének, korai felismerésének és kezelésének több dimenzióra ki kell terjednie (pszichoterápiai, orvosi és társadalmi-gazdasági megközelítésre van szükség). A mentális zavarokra és betegségekre nagyobb figyelmet kell fordítani az egészségügyi szakemberek, nevelők, pedagógusok és menedzserek általános képzése során. A közpénzekből támogatott munkahelyi egészségnevelés és egy modern vállalati kultúra segítséget nyújthat a mentális zavarokkal küzdő személyeknek, és korlátozhatja a munkával összefüggő problémák kialakulását.

1.4 Rendkívül fontos az **érintettek** és egyesületeik **részvétele**, valamint polgári, önkéntes, családi és szakmai **hálózataik** erősítése. A megelőzés és a figyelemfelkeltés az egész társadalom feladata. A lakóhelyhez közeli ambuláns ellátás és az otthonápolási szolgáltatások révén gyakran elkerülhető a szabadság korlátozása és a kórházi gyógykezelés. Ezen a területen különösen fontosak az európai ajánlások és a bevált gyakorlatok, amelyek többek között a kórházi pszichiátriai kezelés és a gyógyszerfogyasztás megfelelő csökkentésére irányulnak, elősegítendő a társadalmi és területi jellegű támogatás, továbbá az egyéb más támogatási formák kialakítását. Emellett a tudomány és kutatás céljaira így megszerzett eszközöket nagyobb mértékben lehetne a mentális egészség megőrzésére fordítani. Átszervezésekre és új prioritások kijelölésére a rosszabb pénzügyi helyzetben levő tagállamokban is van lehetőség.

1.5 Az egész EU-ban elő kellene mozdítani a **közvélemény** e témakörre vonatkozó **tájékoztatását**, például az óvodákban és az iskolákban, a vállalatoknál, az orvosok körében és az ápolási intézményekben. Ha a megőrzés ellen kampányok indulnak,

⁽¹⁾ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/> (2012. október.4.)

és a saját diszkriminációtól mentes nyelvezetet használ, az csökkentheti a mentális betegségekben szenvedő emberekkel szembeni diszkriminációt. Az egészségi állapotnak számottevő nemzetgazdasági következményei is vannak, amelyek azonban másodlagosak a súlyos egyéni következményekhez képest ⁽²⁾. Egyre inkább el kell gondolkodni azon, hogy milyen társadalmi, politikai és gazdasági érdekek és struktúrák súlyosbítják a problémát, és hogy hogyan támogatható aktívan a befogadás a **személyközpontú ellátási struktúrák** hatékony továbbfejlesztésével, továbbá a családok – ahol az ember életében először tanul – támogatásával. Az orvostudományban, továbbá a szakmai és önkéntes segítségnyújtás terén elért jelentős haladás, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos vállalkozási modellek nagyobb figyelmet és támogatást érdemelnek.

2. Háttér

2.1 Európa legelterjedtebb betegségei a szorongásos zavarok, a depresszió és a szenvedélybetegségek. 2010-es tanulmányok szerint az európaiak 38 %-a szenved mentális betegségekben ⁽³⁾. Ez az arány már 2005-ben is 27 % volt ⁽⁴⁾. Minden évben 58 000 fő hal meg öngyilkosság következtében; 2020-ra a depresszió a második leggyakoribb betegség lesz az ipari országokban ⁽⁵⁾. Egy nagy németországi betegbiztosító ügyfelei esetében a mentális betegségek miatt betegszabadságon töltött napok száma a dolgozók esetében 38 %-kal, a munkanélküliek esetében pedig 44%-kal nőtt 2006 és 2009 között ⁽⁶⁾. Az ebben az időszakban „idegrendszeri problémákra felírt gyógyszerek” – köztük az antidepresszánsok – mennyisége 33 %-kal nőtt ⁽⁷⁾. A munkaadók 44 %-a Nagy-Britanniában is a mentális egészséggel kapcsolatos problémák növekedéséről számol be, 40%-uk pedig arról, hogy nőtt azoknak a napoknak a száma, amelyeken a stresszel összefüggésben maradtak távol a munkavállalók ⁽⁸⁾.

2.2 A mentális egészségre és jólétre eddig nem hívta fel a figyelmet európai év. Ugyanakkor a mentális zavarokkal és pszichoszociális fogyatékoságokkal kapcsolatos előítéletek és a megbélyegzés – például a társadalomban, a munkában – továbbra is mindennapos problémát jelent az érintettek számára. Az **Európa 2020 stratégia** az inkluzív, fenntartható növekedés érdekében szintén e csoport társadalmi befogadásának növelését és megfelelően kialakított uniós egészségügyi programok elindítását sürgeti. Ezen túlmenően a fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény – az első olyan nemzetközi emberi jogi megállapodás, melyet az

EU aláírt – egyértelmű jogokat biztosít a pszichoszociális fogyatékos-sággal élő embereknek. Az ENSZ-egyezményben rögzített jogokat minden releváns uniós szakpolitikában és tevékenységben tiszteletben kell tartani és érvényesíteni kell. A mentális egészségnek és jólétnek szentelt európai év ezért jó alkalom lenne arra, hogy megfelelő figyelmet kapjanak a szóban forgó követelmények.

2.3 A kilencvenes évek közepe óta az **európai egészségügyi politika** területén több egyedi projekt is foglalkozik a mentális egészséggel, amelynek igen nagy jelentőséget tulajdonítanak a politikában ⁽⁹⁾. 2005-ben az Európai Bizottság konzultációt indított a mentális egészségről szóló zöld könyv alapján ⁽¹⁰⁾.

2.4 Az **EGSZB fenntartja** a zöld könyvről kidolgozott **véleményében** ⁽¹¹⁾ képviselt álláspontját, és hangsúlyozza, hogy a mentális egészségnek az egészségfogalom egyik alapelemeként óriási jelentősége van a társadalom és az egyén számára. A magát értékközösségnek tekintő Európai Unió számára a mentális egészség a társadalmi kohézió és az egyetemes részvétel fontos forrása. Ezt kívánja meg az ENSZ fogyatékos-sággal élőkre vonatkozó egyezménye is, amely emberi jogi megközelítésből kiindulva igyekszik biztosítani a részvételt és az ember holisztikus értelmezését.

2.5 A szóban forgó témával az **Európai Bizottság** a gazdasággal, a foglalkoztatáspolitikával és az egészségpolitikával (közegészségügy) összefüggésben is foglalkozik. Az egészségvédelem magas szintjének biztosítása az EU átfogó feladatai közé tartozik, ahogy erről az EUMSZ 168. cikke rendelkezik. A mentális egészség európai éve ezenkívül lehetővé tenné, hogy az EU eleget tegyen a Szerződés 6. cikkében foglaltaknak, hiszen „az Unió hatáskörrel rendelkezik a tagállamok intézkedéseit támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedések végrehajtására. Ezek az intézkedések európai szinten a következő területekre terjednek ki: az emberi egészség védelme és javítása, [...]”.

2.6 Az **EU mentális egészségügyi stratégiája** többek között hozzájárult a Mentális egészség és jólét európai paktumának 2008-as megkötéséhez ⁽¹²⁾. A 2011. júniusi tanácsi következtetések szintén utalnak erre a paktumra ⁽¹³⁾.

⁽²⁾ COM(2005) 484 final.

⁽³⁾ „The size and burden of mental disorders and other disorders of the brain in Europe 2010”, [A mentális zavaroknak és az agy egyéb rendellenességeinek mértéke és az ezek által jelentett teher 2010-ben Európában] H.U. Wittchen et al., European Neuropsychopharmacology (2011) 21, 655 – 679.

⁽⁴⁾ <http://www.psychiatrie-psychotherapie.de/archives/14> (2012. augusztus 15.).

⁽⁵⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽⁶⁾ 2010. évi egészségügyi jelentés, Techniker Krankenkasse, Németország.

⁽⁷⁾ Lásd a 6. lábjegyzetet.

⁽⁸⁾ Catherine Kilfedder, British Telecom, EGSZB-meghallgatás, 2012. október 30.

⁽⁹⁾ Action for Mental Health. Activities co-funded from European Community Public Health Programmes 1997–2004. [„Fellépés a mentális egészség érdekében. Az Európai Közösség közegészségügyi programjai által 1997 és 2004 között finanszírozott tevékenységek”].

⁽¹⁰⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽¹¹⁾ COM(2005) 484 final.

⁽¹²⁾ A mentális egészség és jólét európai paktuma, Brüsszel, 2008. június 12–13.

⁽¹³⁾ Az EPSCO-Tanács 309. ülése, 2011. június 6.

2.7 Az uniós stratégia keretében szervezett tematikus konferenciák nem voltak kellően alkalmasak arra, hogy felhívják a **széles közvélemény** figyelmét a kérdésre, és nem sikerült ezeket a témákat az európai polgárok mindennapjainak részévé tenniük. Egy tematikus európai évvel viszont ezt el lehetne érni: a hatóságok minden szinten foglalkoznának a témával, csakúgy mint a szakértők, véleményformálók és szociális vállalkozások szerepét egyaránt betöltő civil társadalmi szereplők. A mentális egészség európai évét mindenekelőtt úgy kell kialakítani, hogy összhangban legyen a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel. A mentális betegséggel vagy fogyatékkal élő személyeket egyenlő jogokkal rendelkező jogalanyokként kell elismerni, akiket az élet minden területén teljes mértékben megillet a jog-, illetve cselekvőképesség (lásd az említett egyezmény 12. cikkét).

2.8 Sok, mentális zavarral küzdő személy gyakran nem részesül a **kezelés, a rehabilitáció és a társadalmi részvétel támogatásának** azon formáiban, amelyek szakmai és etikai szempontból szükségesek lennének, jöllehet az orvostudomány és a szociális szolgáltatások sokat fejlődtek ezen a területen. A mentális egészség gyakran nem jelent egészségpolitikai prioritást. Támogatási struktúrák kiépítése helyett – különösen **feszített költségvetési helyzet esetén és válságidőszakokban** – a szükséges szolgáltatásokat és kezeléseket gyakran visszaféjlesztik, illetve költségesebbé teszik. Éppen a gazdasági válságban lenne pedig szükség a részvételre, a képzésre és a szociális gazdaságra irányuló beruházásokra. Válság idején semmiképpen nem vonulhat ki az állam a szociális szolgáltatások ágazatából.

Különösen akut problémák esetén kontraproduktívak a várólisták és a nagy távolságok. A kórházi ápolás és a szabadság korlátozása helyett, amelyeket a szükséges minimumra kellene korlátozni, a lakóhelyhez közeli ambuláns szolgáltatásokat, találkozási pontokat, tanácsadási központokat és orvosi kezelési lehetőségeket kellene előnyben részesíteni. Az **érintett személyek autonómiáját** olyan jogi lehetőségekkel és olyan koncepciókkal kellene erősíteni, amelyek nem lépnek saját döntéseik helyébe, hanem inkább támogatják őket a döntéshozatalban – többek között az igényelt segítséggel és terápiával kapcsolatban –, hogy jogi cselekvőképességüket végső soron ne kelljen korlátozni. A betegségkategóriákba való besorolást, a pszichiátria gépezetébe való egyoldalú bevonást, pszichofarmakológiai szerek adását és a kényszer alkalmazását kritikus szemmel, a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartásával módszeresen meg kell vizsgálni. Mindenféle létesítményben és lakhatási formában olyan megközelítést kell alkalmazni, amelynek része a társadalomban való részvétel, az értelmes időtöltés és a nap megfelelő megszervezése. Nagyobb figyelmet kell fordítani arra, hogy a pszichofarmakológiai szerek hogyan hatnak a részvételi képességre és a morbiditásra. Elejét kell venni annak, hogy a segítség rendelkezésre állását szétforgácsolt támogatási struktúrák, valamint bürokratikus és időigényes kérelmezési eljárások korlátozzák. A krízisintervencióhoz és az öngyilkosság-megelőzéshez könnyen hozzáférhető és szakképzett

szolgálatokra van szükség. Országszerte ismert segélyhívószámokat és egyéb, megfelelő szakmai beavatkozást lehetővé tevő mechanizmusokat kellene bevezetni egész Európában.

2.9 Ugyanakkor azt is mindig figyelembe kell venni, hogy a **társadalmi-gazdasági életkörülmények**, a munkanélküliség és a betegség jelentette terhek felerősítik egymás hatását. Ezenkívül vannak olyan emberek, akiknek pénzügyi forrásokra és támogatásra van szükségük ahhoz, hogy mentális betegségükkel jól tudjanak együtt élni. Ez azt jelenti, hogy az európai év témáinak összeállításakor figyelembe kellene venni a krónikus mentális betegségekkel és mentális fogyatékkal élő személyek részvételi lehetőségeinek előmozdítását és jogállásuk megszilárdítását.

2.10 A mentális fogyatékkal élő személyek ellátása során figyelembe kellene venni **világnézeti**, vallási, lelkipásztorok iránti és spirituális igényeiket, valamint ezekkel kapcsolatos beállítottságukat.

2.11 A társadalmi tényezők nem elhanyagolható szerepet játszanak a lelki egészség megőrzésében. Rendkívül fontos ezzel kapcsolatban a megfelelő munka, amely értelmet ad az életnek, és az identitást is gazdagítja. A mindennapi élet- és munkakörülményeket azonban részben már nem a megbízható kulturális hagyományok, helyi szintű demokratikus döntések határozzák meg, hanem központosított gazdasági irányvonalasítások és struktúrák. Ezért a gazdasági és strukturális politikának az emberek lelki egészségét, valamint az igényes és inkluzív lakóhelyekre és munkakörülményekre vonatkozó célt is szem előtt kellene tartania.

2.12 A nagy választékot kínáló média- és fogyasztói társadalom új lehetőségeket nyújt a modern ember számára, de **új stressztényezőkkel** is szembesíti. Ezzel kapcsolatos, hogy például az oktatási rendszerek gyakran nem képesek kielégíteni a magas színvonalú etikai, kognitív és szociális oktatás iránti sürgető igényt, pedig ezek elősegíthetnék a szükséges önállóság és a lelki egyensúly kialakítását. A társadalmi kapcsolatok fokozatos felbomlása, ami a külső támaszok – barátok, családtagok, kollégák – elvesztésével jár. A gyakori munkahely- és lakóhelyváltozás, a munkanélküliség, valamint a személyes kapcsolatok visszafejlődése nem segíti elő, hogy a lakóhely közvetlen közelében közösségi hálózatok alakuljanak ki. Így még fontosabb, hogy az érintetteket és egyesületeiket kötelező legyen bevonni a támogató és hálózati struktúrák kialakításába.

2.13 Amikor zavart szenved a **személyes felelősség és a szociális biztonság közti egyensúly**, nő a mentális betegségek kockázata. Ez például a munkaerőpiacra való belépés ösztönzésére vonatkozik, amelytől a munkahelyek hiánya vagy az egzisztenciák megalapozására vonatkozó perspektívák strukturális hiánya miatt hiába várnánk hatást. Ezenkívül mivel a hajléktalanság és a mentális zavarok között gyakran szoros összefüggés van, mindkét problémával kapcsolatban szükség van a segítségre. A bizonytalan foglalkoztatási helyzetben levő szülők és gyermekeik a bizonytalanság, a szegénység, az oktatási követelmények, az időhiány és a családi stressz többszörös terhével szembesülnek. Ennek megfelelően a segítségnek sokoldalúnak kell lennie, és például olyan lehetőségekre is ki kell terjednie, mint a közpénzből finanszírozott nevelési támogatás és családi nyaralás. A magas államadósságok és a gazdasági nehézségek, valamint a szociális biztonsággal kapcsolatos kiadások csökkentése és a nagy munkanélküliség lényegesen növelik a depresszió, a szorongásos állapotok és a kényszeres zavarok kialakulásának kockázatát. 2011 első felében az öngyilkosságok aránya tizenegy tagállamban több mint 10 %-kal nőtt. A szociális biztonságra és a szociális szolgáltatásokra irányuló megfelelő beruházások érezhetően javítanának a helyzeten ⁽¹⁴⁾.

3. Mentális egészség az élet speciális területein

3.1 A munka világa

3.1.1 A folytonosan változó munkaviszony, a gyakori átszervezések, az állandó elérhetőség, a szoros határidők okozta nyomás, a nagyfokú leterheltség, valamint a **rugalmassággal és mobilitással szembeni** növekvő **elvárások** gyakran befolyásolják a mentális egészséget ⁽¹⁵⁾. A hollandiai *Disability Statistics* mutatja, hogy 2010-ben a mentális egészséggel összefüggő problémák jelentették a hosszabb távú (kb. 55 napos) betegállományok fő okát. Nagy-Britanniában a HSE ⁽¹⁶⁾ becslései szerint mintegy 9,8 millió munkanap vesztett el munkahelyi stressz miatt (2009–2010-ben), és átlagosan minden munkahelyi stressztől szenvedő embert 22,6 napra írnak ki betegállományba. 2010–2011-ben összesen 10,8 millió kárba vesztett munkanapról beszélhetünk ⁽¹⁷⁾. Ha a családi élet, a hozzátartozók gondozása, illetve a kulturális programokkal, sportolással és pihenéssel töltött idő nem egyeztethető össze a munkával, akkor további veszélyek állnak fenn. Egyes államok bevezettek gondozási időt a hozzátartozók számára, illetve speciális szabadságot a lehetőségeket. A vállalatoknak gyakran olyan problémákkal is foglalkozniuk kell, amelyek nem a munkahelyi környezetből adódnak. Az államnak jobban kellene támogatnia az egészségmegőrzést, a befogadást, a megfelelő részmunkaidős megoldásokat, a munkahelyi segítségnyújtást és a menedzsment továbbképzését szolgáló, például értékű vállalati modelleket. Innovatív vállalati kultúrákkal javítható a munka és a termékek minősége is. A stresszkockázat proaktív, a stressztényezők felkutatásán, csökkentésén és megszüntetésén alapuló kezelésnek meg kellene jelennie a konzekvens megelőzési stratégiákban. Ez megfelelne a Szerződés rendelkezéseinek, a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását

ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló 89/391/EGK keretirányelvnek, valamint az európai szociális partnerek által 2004-ben megkötött, a munkahelyi stresszről szóló keretmegállapodásnak.

A munkával és a megélhetéssel kapcsolatos bizonytalanság, valamint a túlságosan nagy munkaerő-piaci strukturális kényszerhelyzetek további veszélyeket rejtenek magukban. Egyértelmű korlátokat kell szabni annak, hogy a munkateljesítménnyel összefüggésben egymásra lícitálnak a jelentkezők, a munkafeltételek terén pedig egymás alá mennek a cégek. A munkaerőpiac veszteségeinek gyakran még akkor is a nyakukba varrnak személyes felelősséget, amikor nem terheli őket ilyen. A munkaadók azon igényével szemben, hogy a munkavállalónak szükségképpen és elvárható módon rugalmasnak kell lennie, jogosan merül fel a munkavállalók arra vonatkozó igénye, hogy családjuk, gondozói feladataik és egyéni helyzetük érdekében ők is rugalmasságot élvezhessenek (gondoskodó munkaadó és „az egyén középpontba helyezése”).

A mentális betegségektől szenvedőknek **nagyobb esélyük van munkájuk elvesztésére**, illetve arra, hogy betegségük miatt keresőképtelenné váljanak. Ezzel kapcsolatban a társadalmi előítéleteknek is meghatározó szerepük van. Ilyen módon munkaerő, általános erőforrások és értékteremtés megy kárba.

3.1.1.1 A fogyatékkal élőkre érvényes kvóták például messze nem bizonyulnak elegendő eszköznek néhány országban. Határozott munkaerő-piaci integrációs politikára van szükség, hogy segítsünk azon a sok emberen, aki most ki van rekesztve, illetve hogy segítsünk a társadalomnak is.

3.1.2 A paritásos alapon működő és államilag támogatott tanácsadó testületeknek és egyeztető hivataloknak köszönhetően nyíltabban lehet ezzel a témakörrel foglalkozni. Létezniük kellene olyan üzemi és külső hivataloknak, amelyek a munkaerőpiacon képviselik a fogyatékkal élőket és a mentális problémákkal küzdőket érdekeit. Elbocsátás elleni megfelelő védelemmel, törvényi munkavédelemmel, munkanélküli-támogatásokkal, államilag támogatott üzemi egészségmenedzsmenttel, vissza a munkába tervekkel és aktív munkaerő-piaci és családpolitikával kellene még korlátozni a kockázatokat. A munkaadók, és különösen a kkv-k munkaadói érdekében, biztosítani kell viszont, hogy megmaradjon a versenyképesség, elkerüljék a bürokráciát, és hogy megbízhatóak legyenek az állami támogatási struktúrák. A szociális gondozás terén működő közérdekű szolgálatok és szövetségek, illetve egyéb civil társadalmi szereplők fontos szerepet játszhatnak az érintettek, a vállalatok és a munkaügyi központok politikai és gyakorlati támogatásában ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁴⁾ Sajtóközlemény, Az euróválság következményei: Adósságtömegek és mentális betegségek, az EP sajtószolgálat, 2012. június 25.

⁽¹⁵⁾ 2011. évi egészségügyi jelentés, üzemi betegbiztosítók (BKK), Németország.

⁽¹⁶⁾ Health and Safety Executive, <http://www.hse.gov.uk/>

⁽¹⁷⁾ Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség, Bilbao/Spanyolország.

⁽¹⁸⁾ HL C 351., 2012.11.15., 45–51. o.

3.2 Gyermek és fiatalok

3.2.1 A gyermek- és fiatalkori mentális megbetegedésekről nemigen vannak pontos statisztikai adatok. Ez részben azzal magyarázható, hogy gyakran nehéz különbséget tenni a betegség és a szélsőséges viselkedés, illetve a tanácsadásra szorulás, a speciális nevelési és kezelési igény között. Ez azt jelenti, hogy rendszerint nem lehet elkülöníteni egymástól az említett igényeket; nincsenek egyértelmű határvonalak közöttük, inkább összemosódnak. A Német Pszichoterapeuták Kamarája szerint például az éves előfordulási arány 9,7 % (mentálisan betegek) és 21,9 % (pszichés zavarokkal küzdők) között van⁽¹⁹⁾. A depresszióval kapcsolatban az állapítható meg, hogy nő az ebben először történő megbetegedésnek a kockázata, illetve csökken a benne először megbetegedők életkora. Szakértők szerint a gyermekek és fiatalok körében **egyre gyakrabban fordul elő szorongás és viselkedészavar**, és egyre többen szednek közülük pszichofarmakológiai szereket.

3.2.2 A napközi otthonokban és iskolákban pedig egyre több gyermeknél és fiatalnál tapasztalnak például iskolaelhagyást (uniós szinten 14,4 %), szélsőséges viselkedést, koncentrációs zavarokat és erőszakos megnyilvánulásokat. Gyakran összetett problémás helyzetekről van szó, amelyeket többek között pszichés zavarok, a fogyasztásra csábító ajánlatokkal és a médiával szembeni ellenálló képesség hiánya⁽²⁰⁾, számítógépfüggés vagy egyéb függőség, illetve általános fejlődési rendellenességek kísérnek. Aggasztó, hogy már gyermek- és fiatalkorban nő az antidepresszánsok, metilfenidátok és hasonló gyógyszerek fogyasztása. Sürgősen idevonatkozó európai szintű statisztikákra és alternatív módszerek kidolgozására van szükség.

3.2.3 A gyermekek és fiatalok, illetve szüleik egyre nagyobb elbizonytalanodása olyan probléma, amelyet a gyermek- és ifjúsági pszichiátria nem képes megoldani – egyedül végképp nem. A kora gyermekkori segítségnyújtás és az olyan családtámogatás, amely a családokat központi szerepük megfelelő betöltésében segíti, ugyanolyan fontos, mint a **szakmai kompetenciák** megléte a napközi otthonokban, a gyermekorvosoknál és az iskolákban. Nem segít viszont, ha minden furcsa viselkedést pszichés zavarként vagy betegségként definiálunk, és összetett egyéni és társadalmi problémákból egyoldalúan orvostudományi eseteket kreálunk⁽²¹⁾. Az individualizálódás, az eltérő (tovább)tanulási lehetőségek, a munkanélküliség, a szegénység, a társadalmi kirekesztés, az egyéni szégyenérzet és a szülők túlterheltsége, valamint az olyan oktatási rendszerek, amelyek alapja a már gyermekkorban elkezdődő fokozódó konkurenciaharc és az ebben alulmaradók lehetőségeinek korlátozottsága mind olyan tényező lehet, amelyet egy preventív megközelítésnek figyelembe kell vennie. Valamennyi társadalmi szereplő közös felelősségére van szükség: motiváló és életleti közege, fiatalokat célzó, megfelelő oktatási koncepciókra, jól felszerelt iskolákra és napközi otthonokra, egy **nem kommercializált**

kínálatra szabadidős tevékenységekből, ifjúsági csoportokra, egyesületekre és kulturális kínálatokra és jól kiépült professzionális, interdiszciplináris segítségnyújtási hálózatra, például nevelési tanácsadással, valamint nem formális képzési lehetőségekre. A kábítószer-fogyasztási problémákat korai felismeréssel, tanácsadással és terápiákkal, illetve a beszerzési csatornák ellenőrzésével kell következetesen kezelni. Idevonatkozó beruházásokkal személyes és társadalmi **károk** végeláthatatlan sorát lehet elkerülni. A továbbtanulásba, a munka világába és a tartalmas elfoglaltság egyéb formáiba történő integrációt jogi garanciaként kell a fiataloknak és a fiatal felnőtteknek biztosítani. Valamennyi fenti területen speciális politikai és gyakorlati szerep hárul a szociális gondozás terén működő közérdekű szolgálatokra és szövetségekre, illetve a civil társadalomra.

3.3 Idősek⁽²²⁾

3.3.1 Többek között a megnövekedett és tovább növekvő várható élettartammal lehet megmagyarázni a mentális megbetegedések számának általános növekedését. Idősebb korban nő ugyanis a szomatikus megbetegedések rendkívül gyakori előfordulása, és ezzel összefüggően nagyobb a depresszió kockázata is. Egyes életkortól függő betegségek (például az Alzheimer- és Parkinson-kór) is gyakran depressziót váltanak ki. Egy motiváló, életleti és nyitott közeg, elérhető és ambuláns szociális szolgálatok, önkéntes tevékenységek (adott esetben megfelelő részvétel a munka világában és az üzleti életben) és a gondozási intézmények megfelelő kialakítása fontos szempontokat jelentenek az elmagányosodás elkerülésében és az egészségügyi prevencióban. A közösségi helyiségekben, a gondozási szolgálatoknál dolgozóknak és az orvosoknak megfelelő gerontopszichiátriai kompetenciákkal kell rendelkezniük. Európai szinten nagyobb odafigyelést érdemelnek a **bevált gyakorlatokat** tartalmazó modellek, különösen az időskori demenciában szenvedő emberekkel kapcsolatosak.

3.3.2 Az időseket általában olyan háziorvosok látják el, akik általános orvostudományi képzésben vettek részt, és nem utalják elég gyakran neuropszichiátriai szakorvosokhoz az ilyen betegeket. Pedig éppen a demenciális betegségek és a depresszió esetében fontos a korai felismerés, ami nyilvánvalóvá teszi, hogy holisztikus megközelítésű gondozásra van szükség: a legtöbb általános idősellátó intézményben rendszerint hiányzik a **szakszerű pszichiátriai ellátás**. Ez egyéb idősekkel foglalkozó intézményekre – például a tanácsadó szolgálatokra – is érvényes. Az orvostudomány és konkrétan a gerontológia és a segédeszköz-ellátás terén elért új eredményekből minden érintettnek megfelelően profitálnia kell.

3.3.3 A gyermek- és ifjúságpszichiátria, illetve a gerontopszichiátria fent említett sajátosságainak mind az általános orvosi képzésben, mind pedig az általános pszichiátriai és pszichoterápiás képzés során jobban meg kellene jelenniük a szaktantárgyakban.

⁽¹⁹⁾ Lásd a Német Pszichoterapeuták Kamarájának adatait, <http://www.bptk.de/presse/zahlen-fakten.html>, (2012. augusztus 15-i állapot).

⁽²⁰⁾ HL C 351., 2012.11.15., 6–11. o.

⁽²¹⁾ AOLG pszichiátriai munkacsoport – Jelentés a német tartományi egészségügyi miniszterek 2012-es konferenciájára, 2012. március 15., 20. o.

⁽²²⁾ HL C 51., 2011.2.17., 55–58. o.

4. Megbélyegzés elleni politika

4.1 Egy, a mentális egészség témájának szentelt európai évben központi jelentőséggel bírna az **emberi jogi megközelítés**. Az orvosi és pszichoszociális szolgáltatásoknak segíteniük kell az érintetteket, és a társadalmi szerepvállalás erősítésének (*empowerment*) szellemében meg kell erősíteniük az egyénnek azt a képességét, hogy segítsen önmagán. Ennek során az emberi méltóságnak és jogalanyiságnak kell a középpontban állnia, ehhez igazodhatnak azok, akik az egyén mellett vannak egy válsághelyzetben. A különböző típusú szolgáltatások terén dolgozó szakemberek ismereteit pedig bővíteni kell, hogy jobban megérthessék a mentális egészségügyi problémákat és a pszichoszociális zavarokat.

4.2 A lelki válságban levő emberek gyakran nem foglalkoznak betegségükkel, mert az ilyen betegségeket a **társadalom megbélyegzi**. Ehhez jelentős részben a média is hozzájárul. A betegségről közvetített kép gyakran alkalmas arra, hogy a társadalom széles rétegeiben félelmet keltsen és elutasítást váltson ki, az ésszerű kezelési lehetőségekkel szemben pedig bizalmatlanságot ébresszen. Mielőbb európai szintű kampányokra van szükség a megbélyegzés ellen. Ezeknek a kampányoknak hosszú távúaknak kell lenniük, és a megelőzésre kell helyezniük a hangsúlyt. Az ilyen kampányokba minden jogilag releváns terület képviselőjét (igazságszolgáltatás, rendőrség, közhivatalok stb.) be kell vonni, hogy optimalizálni lehessen a pszichés betegekkel való bánásmód terén meglévő szakmai tapasztalatukat és szaktudásukat. Lehetőség szerint a pénzbeli támogatások és egyéb segítségnyújtás esetén is el kellene kerülni a megbélyegzést. Elsősorban az önálló életvitelhez szükséges kompetencia erősítését kellene az egész népesség számára segítségként felajánlani. Az érintettek és a pszichiátriai tapasztalatokkal nem rendelkezők közötti találkozók és eszmecserék ösztönzését kellene az ilyen politika egyik központi elemévé tenni.

4.3 Lehetőség szerint a foglalkoztatás terén sem kellene olyan **külön világokat** létrehozni, amelyekbe úgy kerülnek az érintettek, hogy figyelmen kívül hagyják kívánságaikat vagy választásukat. Először is magának az érintettnek a saját döntéseire kellene hagyni, hogy egy speciális intézménynél felkínált, támogatott munkát választ, vagy az általános munkaerőpiacon helyezkedik el. A munka világához való csatlakozást segítő integrációs jellegű segítség ugyanis sok esetben megnöveli annak az esélyét, hogy az illető ismét keresőképes lehessen (*supported employment*)⁽²³⁾. A munkavégzésért általában a szociális partnerek részvételével folyó kollektív tárgyalások útján rögzített bért kell fizetni. Nem lehet egy éppen csak a megélhetést biztosító „zsebpénzt” fizetni a mentális betegségekkel vagy

fogyatékossgal élők számára. A fokozatos reintegráció egyik viszonylag sikeres modellje az ún. hamburgi modell⁽²⁴⁾.

4.4 Az EU-ban konkrétan a következő jogsértések szoktak bekövetkezni mentális fogyatékossgal élők emberi jogaival szemben: **aránytalan szabadságkorlátozás** és kényszerkezelések. Ez utóbbinál az érintettet nem tájékoztatják, és nincs is beleegyezés részéről, ráadásul gyakran még jogorvoslati lehetőségek sem adóttak. Fontosak az intézményi elhelyezések számának csökkentésére irányuló programok, a lakóhelyhez közeli ambuláns ellátás, a támogatásokhoz való bürokrácia-mentes hozzáférés, emberi jogoknak megfelelő kezelési megállapodások megkötése és egy megbélyegzés elleni politika úgy, hogy magukat az érintetteket is bevonják olyan személyekként, akik a legjobban ismerik saját élethelyzetüket.

4.5 Felül kell vizsgálni a mentális egészségre vonatkozó uniós stratégiát. Az EGSZB szerint mindenekelőtt azt kell megvizsgálni, hogy mennyire markáns a **mentális betegek kirekesztése** általánosságban a társadalomban, illetve konkrétan a munkaerőpiacon. Ezzel kapcsolatban azt is fel kell mérni, hogy megelőzéssel, illetve jó ellátással miként kerülhető el a munkaképtelenség vagy a munkaképesség csökkenése. Az a kérdés is felvetődik, hogy például az orvostudományban, a médiában és a társadalomban alkalmazott szóhasználat mennyiben nehezíti meg vagy akadályozza az integrációt.

4.6 Az ilyen kezdeményezésekkel nagyobb eséllyel lehet a közvélemény figyelmét felhívni a „mentális egészség” témakörére. Ezzel befolyásolni lehet a politika napirendjén szereplő témák fontossági sorrendjét, és kedvező légkör teremthető olyan innovatív elképzelésekhez, amelyek mindenki javát szolgálják.

4.7 A mentális egészség európai évének sikeréhez az EGSZB mellett magukat a civil társadalom illetékes szereplőit, köztük a pszichiátria területén tapasztalatokkal rendelkező csoportokat és szövetségeket, valamint az egészségügy más szereplőit is be kell vonni. Ezen túlmenően az Európai Bizottság érintett főigazgatóságainak, az Európai Parlament és a Régiók Bizottsága tagjainak a közreműködésére is szükség van. Nemzeti szinten az érintett minisztériumokat, valamint a nemzeti parlamentek tagjait kell bevonni. A szakpolitikák kialakításába összességében jobban be kell vonni az érintetteket.

⁽²³⁾ Az ún. *Kontaktgespräch Psychiatrie* szövetségeinek állásfoglalása a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményhez, Freiburg/Berlin/Stuttgart, 2012. május 15.

⁽²⁴⁾ Szociális törvénykönyv V. kötet 74. § és IX. kötet 28. § (fogyatékossgal élők vagy fogyatékossgától fenyegetett személyek). A munkavállaló egy orvossal egyeztet egy integrációs tervet, amely megfelel a munkavállaló állapotában beálló javulásnak. Az orvosi igazolás tartalmazza a reintegrációs tervet és, amennyiben lehetséges, egy diagnózist arról, hogy mikorra várható a munkaképes állapot visszanyerése. Az intézkedés megkezdése előtt szükség van a munkaadó és a betegbiztosító jóváhagyására. A munkavállaló továbbra is kap táppénzt a betegbiztosítójától, illetve egy speciális integrációs támogatást (ún. *Übergangsgeld*) a nyugdíjbiztosítótól.

4.8 Ahhoz, hogy a kezdeményezés kézzelfogható **eredményekkel járjon a tagállamok szintjén is**, ezzel párhuzamosan alkalmazni kellene a *mentális egészség cselekvési keretét*, és egy közös referenciakeretet kellene kidolgozni a mentális egészséggel kapcsolatos intézkedésekhez az egészségügyi rendszerekben és a szociálpolitika területén, illetve az élet olyan idevonatkozó területein, mint az iskola és a munkahely. A kölcsönös tanulás eszközeként a nyitott koordinációs módszerhez hasonló szakértői vizsgálatokat kellene alkalmazni. Az intézkedéseknek jogszabályokban, olyan pénzügyi szabályzatokban, mint az ESZA és az érintett betegek és vállalatok bizonyos jogaiban kell éreztetniük hatásukat. Meg kell vizsgálni, hogy egy állandó megfigyelőközpont gondoskodhat-e a téma folyamatos feldolgozásáról. Az uniós egészségügyi jelentéseknek több európai adatot kellene tartalmazniuk a mentális problémákról, illetve elsősorban a segítségnyújtás jellegéről, az ambuláns pszichiátriák esetszámáról, valamint a pszichofarmakológiai szerek fogyasztásáról. A társadalom legkülönbözőbb területeiről jövő lehetséges szövetségeseket úgy kellene megnyerni, hogy idővel a kérdés hosszú távú támogatóivá váljanak. Nem szabad, hogy a kezdeményezés és maga az európai év időben korlátozott hatásokat fejtsen ki. Inkább az a cél, hogy folyamatosan és tartósan felhívjuk a témára a figyelmet, és olyan hatás alakuljon ki, melyet maguk az érintettek is éreznek.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A szekció véleményéből az alábbi szövegrészt elutasították, hogy egy, a Közgyűlés által elfogadott módosítás kerülhessen a helyébe, azonban a szavazók több mint egynegyede mellette voksolt:

3.1.1. pont

[... speciális szabadságolási lehetőségeket]. Az ilyen jellegű intézkedéseknek figyelembe kellene venniük a **vállalatok versenyképességét**, és kevés bürokráciával kellene járniuk. A befogadó, családbarát és szociálisan érzékeny vállalatok pénzügyi tehermentesítése is a helyzet javulását hozhatja.

A szavazás eredménye:

Szavazat a fenti pont módosítása mellett: 35

Szavazat ellene és: 26

Tartózkodás: 6

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Szociális mezőgazdaság: „zöld gondozás”, szociális és egészségügyi politikák (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 44/07)

Előadó: **Josiane WILLEMS**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Szociális mezőgazdaság: „zöld gondozás”, szociális és egészségügyi politikák.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. november 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 124 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A szociális mezőgazdaság innovatív megközelítés, amely két koncepciót kapcsol össze: egyrészt a többfunkciós mezőgazdaságot, másrészt a helyi szintű szociális szolgáltatásokat, illetve az egészségügyi ellátást. A mezőgazdasági termelés keretében hozzájárul a sajátos szükségletekkel rendelkező személyek jólétéhez és társadalmi integrációjához. A szociális mezőgazdaság növekvő jelentősége arra készítette az EGSZB-t, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgozzon ki e témában.

1.2 A szociális mezőgazdaság olyan formákban terjedt el egész Európában, amelyek közös jellemzőkkel is rendelkeznek, ugyanakkor a megközelítés, a más ágazatokhoz való kapcsolódás és a finanszírozás szempontjából különböznek.

1.3 Ennek ellenére szükség van a szociális mezőgazdaság európai szintű definíciójára, hogy meg tudjuk határozni az abba tartozó tevékenységeket, valamint hogy felállítsunk egy keretet és meghatározzuk azokat a kritériumokat – beleértve a minőségi követelményeket is –, amelyeknek a tevékenységeknek meg kell felelniük ahhoz, hogy a különböző politikák címén támogathatóak legyenek. Ez a definíció azonban nem lehet túlzott mértékben korlátozó jellegű, nehogy merev korlátok közé szorítson egy állandóan változó realitást.

1.4 A szociális mezőgazdaságra vonatkozóan nem létezik szabályozási keret sem uniós, sem nemzeti szinten, ennek következtében nincsenek összehangolva a különböző politikák, illetve az érintett intézmények. Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós intézményeknek, valamint a regionális és nemzeti hatóságoknak és intézményeknek ösztönözniük és támogatniuk kellene a szociális mezőgazdaságot azáltal, hogy megfelelő és előnyös szabályozási keretet állítanak fel, és meghozzák a következőkben leírt intézkedéseket.

1.5 Mivel a szociális mezőgazdaság területén csupán kevés és részleges statisztika áll rendelkezésre, az EGSZB szerint célszerű volna egy olyan statisztikai kutatási programot indítani, amely feltérképezi és mélyrehatóbban elemzi, hogy mely tagállamokban és milyen különböző formákban van jelen a szociális mezőgazdaság. Ezt az adatbázist ki lehetne terjeszteni, hogy

minden egyes tagállamot ösztönözzenek arra, hogy kutatási programokat indítsanak.

1.6 A szociális mezőgazdaságot alá kell támasztani különböző területekre kiterjedő interdiszciplináris kutatások révén, hogy érvényesítsük a gyakorlati eredményeket, hogy különböző (szociális, gazdasági, egészségügyi, személyes stb.) szemszögből megvizsgáljuk a szociális mezőgazdaság hatását és az előnyeit, valamint hogy biztosítsuk a gyakorlatban szerzett ismeretek terjesztését. Ennek érdekében a következő, a 2014–2020 közötti időszakra szóló „Horizont 2020” keretprogramon belül ösztönözni és növelni kell azokat az együttműködésre irányuló erőfeszítéseket, amelyeket európai szinten, a *SoFar* projektek és a *COST Action* kezdeményezés keretében vállaltak.

1.7 Az EGSZB fontosnak tartja továbbá, hogy szociális mezőgazdasági hálózatokat hozzanak létre és erősítsenek meg, hogy ezáltal megosszák a levont tanulságokat, tapasztalatot cseréljenek és növeljék a tudatosságot. Egyébiránt kívánatos lenne a szociális mezőgazdaság érdekeinek közös politikai képviselete és egy európai szintű csúcsszervezet létrehozása. Ez megerősítené nemcsak az érintettek közötti eszmecserét, hanem a civil társadalmi szervezetek szerepét is.

1.8 Ezen túlmenően, a minőség és a képességek magas szintjének biztosítása érdekében különösen nagy figyelmet kell fordítani a szociális mezőgazdasági tevékenységekben részt vevők képzésére – mind a szolgáltatást nyújtókat, mind a sajátos szükségletekkel rendelkező személyeket és az ezeket a szolgáltatásokat igénybe vevőket illetően.

1.9 A szociális mezőgazdaságnak az egész Európára kiterjedő fejlődése érdekében kedvező környezetre, a civil társadalom nagyobb fokú részvételére, valamint arra van szükség, hogy a különböző politikaterületek és a közigazgatási ágazatok (egészségügy/szociális ügyek/mezőgazdaság/foglalkoztatás) európai, nemzeti, regionális és helyi szinten gyümölcsöző együttműködést folytassanak. Más szóval: az állami hatóságoknak el kellene ismerniük a szociális mezőgazdaságot, és célzott módon támogatniuk kellene azáltal, hogy biztosítják olyan pénzügyi eszközökhez való fenntartható hozzáférést, amelyek az ilyen jellegű mezőgazdaság különböző aspektusait fedezik.

1.10 Hasonlóképpen célszerű volna, ha az Európai Bizottság létrehozna egy állandó struktúrát, amely egybegyűjti az összes érintett főtitkárságot. Hasonló intézkedéseket hozhatnának az egyes tagállamok is. Ezen túlmenően az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene, hogy készítsenek összehasonlító tanulmányt a tagállamok szociális védelmi rendszereiről és azok költségeiről, hogy ezáltal nagyobb megtakarításokat érhesse el a szociális mezőgazdasági projektek keretében.

1.11 Az EGSZB örömmel állapítja meg, hogy az Európai Bizottság 2014–2020 közötti időszakra szóló javaslatai új távlatokat nyitnak meg a szociális mezőgazdaság előtt. Ugyanakkor továbbra is szükségesnek tűnik, hogy a szóban forgó tevékenység a következő programidőszak során nagyobb mértékű támogatást kapjon. E tekintetben az EU-nak és a tagállamoknak össze kellene hangolniuk a szociális mezőgazdaságot érintő egyes politikaterületeket. Az EGSZB szerint a tagállamoknak és az európai alapok kezelésével megbízott és azokért felelős különböző (nemzeti és közösségi) hatóságoknak szorosabbra kellene fogniuk az együttműködést, hogy megszüntessék a strukturális alapokhoz való hozzáférés előtt álló akadályokat, és elősegítsék a helyi szereplők hozzáférését.

1.12 A közös stratégiai keret lehetővé teszi különböző források kombinálását a több forrásból való finanszírozási stratégia keretében. Ebben a kontextusban az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene a tagállamokat arra, hogy említsék meg programterveikben a szociális mezőgazdaságot, és hogy az összehangolt megközelítés szellemében dolgozzanak ki olyan célzott programokat, amelyek lehetővé teszik, hogy ez az ágazat jobban ki tudja használni a különböző strukturális alapokat. Egy másik lehetőség lenne, ha a szociális mezőgazdaságot célzó tematikus alprogramokat terveznék, vagy ha folytatnánk az e területre vonatkozó LEADER-projektek támogatását.

2. Általános megjegyzések

2.1 A szociális mezőgazdaság a 20. század vége óta szinte minden európai vidéki térségben elterjedt, mint új gazdaságilag fenntartható gyakorlat, és folyamatosan gyűlnek a tapasztalatok e területen. E tevékenységek összességét a „szociális mezőgazdaság” kifejezés foglalja magába; de használatosak még a „farming for health” [egészségpromóciós farm], „care farming” [gondozói farm], „green care” [zöld gondozás] és a „green therapies” [zöld terápiák] kifejezések is a szóban forgó tevékenységek leírására. Ezen kifejezések mindegyike különböző gyakorlatokra vagy tevékenységekre utal az ápolás, a társadalomba való visszailleszkedés, a hátrányos helyzetűek képzése és rehabilitációja vagy a sajátos szükségletekkel rendelkező személyek képzése területén. Ezek a tevékenységek mellett, hogy lehetővé teszik a nehézségekkel küzdő személyek számára, hogy újra kapcsolódjanak egy termelői tevékenységhez és a természethez, hozzájárulnak a jóllétükhöz, az egészségügyi állapotuk javításához és társadalmi integrációjukhoz; könnyebbé teszik számukra a tanulást, növelik önbecsülésüket, ezáltal pedig a társadalmi életben való részvételüket.

A szociális mezőgazdaság ebben az értelemben innovatív megközelítés, amely két koncepciót köt össze: a többfunkciós mezőgazdaságot valamint a helyi szintű szociális szolgáltatásokat, illetve egészségügyi ellátást. Egyrészt szorosan kapcsolódik a

mezőgazdaság többfunkciós természetéhez, és teljes mértékben illeszkedik a vidékfejlesztés koncepciójába, lehetővé téve a gazdálkodóknak jövedelmeik diverzifikálását. Másrészt jótékony hatása a társadalom számára, mivel szociális szolgáltatásokat nyújt, és javítja a létező szolgáltatásokat a vidéki területek lakói javára azáltal, hogy a legszélesebb értelemben véve kiaknázza a mezőgazdasági és vidéki forrásokat.

2.2 Jóllehet a szociális mezőgazdasági gyakorlatok Európában számos hasonlóságot mutatnak abból a szempontból, hogy szorosan kapcsolódnak a hagyományos vidéki gazdasági tevékenységekhez, és jelen vannak a mezőgazdasági üzemekben (biofarmok, „nagy munkaerőigény”, erőteljes többfunkciós jelleg, nyitottság a környező területek iránt, magas diverzifikációs és rugalmassági szint), ugyanakkor országoként – történelmük, megközelítésük és irányuk szerint – számos dologban eltérnek egymástól. Tudván, hogy a megközelítések különfélék, összeségében három fő megközelítés körvonalazható:

- intézményi megközelítés, amelyben meghatározó szerepet kapnak az állami/egészségügyi intézmények (főként Németországban, Franciaországban, Írországban, Szlovéniában),
- a terápiás farmokon alapuló magánjellegű megközelítés (főként Hollandiában, Belgium flandriai részén),
- a szociális szövetkezeteken és a magánfarmokon alapuló vegyes megközelítés (főként Olaszországban).

2.3 Az irányultságok szintén különbözőek: Olaszországban és Franciaországban a szociális mezőgazdaság főként a szociális és ellátási/ápolási ágazathoz kapcsolódik, Hollandiában az egészségügyi rendszerhez áll közelebb, Flandriában a mezőgazdasághoz, Németországban, Nagy-Britanniában, Írországban és Szlovéniában pedig a szociális/egészségügyi ágazat és az egészségügyi ágazat között határozható meg.

2.4 A finanszírozási megoldások országoként változnak:

- közprojektek és karitatív tevékenységek, amelyek az önkéntesek szervezeteire (Olaszország, Franciaország) és szociális szövetkezetekre (Franciaország) támaszkodnak,
- állami források (az egészségügyi/ápolási/oktatási ágazatok), állami struktúrák (Németország, Írország, Szlovénia), mezőgazdasági üzemek (Hollandia) vagy szociális szövetkezetek (Olaszország) számára,
- vidékfejlesztési politika, amelynek célja a szociális farmok elindításának és fejlesztésének támogatása a 2007–2013 közötti programidőszak során (Olaszország),
- a méltányos termékek élelmiszerpiacokra való közvetlen eljutása és közvetlen értékesítése (Franciaország, Olaszország).

A finanszírozási módok a valóságban azonban gyakran még különfélébbek és összetettebbek.

2.5 A szociális mezőgazdaság számos formában létezik. Beszélhetünk magánkézből levő mezőgazdasági üzemekről, amelyeket magánvállalkozó irányít, aki számára a szociális mezőgazdaság a piacot célzó bevett termelés mellett lehetővé teszi jövedelemforrásainak diverzifikálását, de lehet szó vállalkozásokról, szociális szövetkezetekről, egyesületekről, alapítványokról – vagyis nonprofit szervezetekről – is. A szociális mezőgazdaság más esetekben állami szervezetek vagy az egészségügyi ágazat ügynökségei alá tartozik, jóllehet a mezőgazdasági üzemekben valósul meg.

3. A szociális mezőgazdaság meghatározása

3.1 Nem könnyű meghatározni a szociális mezőgazdaság fogalmát, mivel különböző gyakorlatok széles körét foglalja magába. Szükséges azonban, hogy európai szinten definiálva legyen a szociális mezőgazdaság fogalma, hogy meg tudjuk határozni az abba tartozó tevékenységeket, valamint hogy felállítsunk egy keretet és meghatározzuk azokat a kritériumokat – a minőséget érintően is –, amelyeknek a tevékenységeknek meg kell felelniük ahhoz, hogy a különböző politikák címén támogathatóak legyenek. Ez a definíció azonban nem lehet túlzott mértékben korlátozó jellegű, nehogy merev korlátok közé szorítson egy állandóan változó realitást. Épp ellenkezőleg: olyan keretet kell javasolni, amely rendelkezik a szükséges rugalmassággal ahhoz, hogy egybefogja a szociális mezőgazdaság számos tevékenységét és alulról induló megközelítését.

3.2 Még ha a szociális mezőgazdaság körébe tartozó tevékenységek rendkívül különfélék is, két dologban mindig megegyeznek: a) a tevékenységekre mezőgazdasági üzem keretében kerül sor, és b) ezek az ideiglenesen vagy állandó jelleggel sajátos szükségletekkel rendelkező személyeket célozzák – beleértve az oktatás területét is. Ezáltal a szociális mezőgazdaság nemcsak a személyek jólétéhez és kiteljesedéséhez járul hozzá, hanem a vidéki területek fejlesztéséhez, valamint a városi és vidéki területek közötti jobb kapcsolatokhoz is.

3.3 A szociális mezőgazdaságot (a tudomány és a technológia területére vonatkozó európai együttműködés COST Action 866 jelű, *Green Care* [Zöld gondozás] című kezdeményezésében foglalt definíciónak megfelelően) első lépésben tehát olyan tevékenységek összességéként lehetne meghatározni, amelyek – növényi és állati – mezőgazdasági forrásokat használnak fel vidéki vagy városkörnyéki övezetekben olyan szociális szolgáltatások létrehozására, mint a rehabilitáció, a terápia, a védett munkahelyek, az egész életen át tartó tanulás és a társadalmi integrációhoz hozzájáruló más tevékenységek. Ennek megfelelően a cél többek között azt, hogy egy mezőgazdasági üzem keretén belül megteremtse azokat a feltételeket, amelyeknek köszönhetően a sajátos szükségletekkel rendelkező személyek részt tudnak venni a farm mindennapi tevékenységeiben, hogy így biztosítsák e személyek fejlődését és előrejutását, valamint hogy javítsanak jólétükön.

3.4 Jelenleg a szociális mezőgazdaság négy fő területét különböztethetjük meg:

a) rehabilitációs és terápiás tevékenységek

b) munkaerő-piaci és társadalmi integráció

c) pedagógiai tevékenységek

d) személyes ápolás.

4. A jogi keret hiánya közösségi és nemzeti szinten

4.1 A szociális mezőgazdaság az azon belüli terápiás tevékenységek, valamint a munkaerő-piaci, társadalmi és képzésbeli integráció révén tagadhatatlanul magas értéket képviselő közszolgáltatásokat nyújt, és hozzájárul a fenntartható fejlődéshez. Egyébiránt a tevékenységek saját maga által generált diverzifikációja révén és az abból eredő dinamizmusa révén jelentős hatással lehet a helyi fejlődésre.

4.2 Alulról felfelé építkező folyamatot követve számos e területre vonatkozó tapasztalat látott napvilágot, ennek nyomán helyi hálózatok jöttek létre, amelyek a területek globális fejlődéséhez vezetnek. Ezek azok az indokok, amelyek alapján a szociális mezőgazdaság megfelel az OECD „Az új vidéki paradigma” című kiadványának (2006.), és amelyek alapján kifejezetten megemlítsékre kerül „A vidéki politikára vonatkozó vizsgálatokban”, amelyek az OECD-országokat érintik (például Olaszországot). A szociális mezőgazdaságot az OECD által 2009-ben, Québecben rendezett vidékfejlesztési konferencián is tanulmányozták. Ennek kapcsán elmondható, hogy a szociális mezőgazdaság területére vonatkozó kezdeményezések finanszírozását a 2007 és 2013 közötti időszakra szóló vidékfejlesztési politikák (a III. tengely és a IV. tengely: LEADER program) és a társadalmi integrációt célzó intézkedés címén az Európai Szociális Alap biztosítja.

4.3 A szociális mezőgazdaságban rejlő lehetőségek felismerése egyre fontosabbá válik minden szinten, valamint az agrárszervezetek, a helyi közösségek éppúgy, mint a szociális és egészségügyi intézmények friss szemmel tekintenek a szociális mezőgazdaságra. Ugyanakkor csupán néhány állam vezetett be ágazati szabályozást nemzeti vagy regionális szinten (Franciaország, Olaszország, Hollandia). Egyébiránt mindenütt azt tapasztaljuk, hogy nincs kapcsolat a szociális mezőgazdaságot érintő különböző politikák és/vagy intézmények között.

Ugyanakkor a szociális mezőgazdaság szereplői szerveződésbe kezdtek, hogy megosszák tapasztalataikat, és el kell ismerni, hogy lényeges szerepet töltenek be a szociális mezőgazdaságban tevékenykedők spontán szerveződő hálózatai.

4.4 Az Európai Bizottság az utóbbi években elindított néhány kezdeményezést ezeknek a tevékenységeknek a támogatására, nevezetesen a COST Action 866 jelű fellépést a zöld gondozás területén és a SoFar projektet (az Európai Bizottság által hatodik kutatási és technológiafejlesztési keretprogramon belül finanszírozott kezdeményezés). 2009 decemberében 7 tagállam tematikus kezdeményezést indított az Európai Vidékfejlesztési Hálózat keretében, hogy megvizsgálja az EMVA által társfinanszírozott nemzeti és regionális vidékfejlesztési tervekben rejlő lehetőségeket és akadályokat. Németország (Prof. Thomas VAN ELSSEN) 2008-ban összefoglaló dokumentumot terjesztett elő a szociális mezőgazdaságról a SoFar projekt keretében. A dokumentumot 2009-ben aktualizálták.

5. Szükséges intézkedések

5.1 A szociális mezőgazdaság közösségi szintű elismerése és szabályozási keret létrehozása

5.1.1 Figyelembe véve, hogy a szociális mezőgazdaság közjavakat termel és hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, a közösségi szerveknek és a kormányoknak ösztönözniük és támogatniuk kellene. Ebbe beletartozik az is, hogy különböző szinteken megfelelő és előnyös szabályozási keretet hoznak létre, elismerik a szociális mezőgazdaság által képviselt többletértéket, javítják a szociális mezőgazdaság irányítását, de ide tartozik az is, hogy biztosítják a kedvező környezetet, valamint a különböző politikaterületek és közigazgatási területek (egészségügyi/szociális/mezőgazdasági/oktatási) közötti gyümölcsöző együttműködést európai, nemzeti, regionális és helyi szinten. Egyébiránt kívánatos volna még az állami hatóságok oldaláról nyújtott célzott támogatás, a strukturális alapok integrált végrehajtása a szociális mezőgazdaság javára, az interdiszciplináris kutatások ösztönzése és támogatása, a kommunikáció megerősítése és a tapasztalatok cseréje.

5.1.2 A szabályozási keret létrehozásakor különös figyelmet kell fordítani a szociális mezőgazdaság minőségére vonatkozó kérdésekre, és meg kell határozni azokat az általános kritériumokat, beleértve a minőségi kritériumokat is, amelyeknek a tevékenységeknek meg kell felelniük. Hasonlóképpen meg kell hozni a szociális mezőgazdasági tevékenységek megfelelő nyomon követését biztosító intézkedéseket is.

5.1.3 Ezen túlmenően célszerű lenne, ha az Európai Bizottság valamennyi érintett főigazgatóság részvételével létrehozna egy olyan állandó struktúrát, amely ösztönözné, nyomon követné és koordinálná a szociális mezőgazdaság Európán belüli fejlődését. Hasonló struktúrákat lehetne felállítani az egyes tagállamokban.

5.2 EU-s szintű adatbázis létrehozása

Noha a szociális mezőgazdaság területén tevékenykedő mezőgazdasági üzemek száma minden országban növekszik, ezek a mezőgazdasági üzemek teljes számának általánosan kevesebb mint 1%-át adják. Ugyanakkor a szociális mezőgazdaságra vonatkozóan rendelkezésre álló statisztikák nem teljesek, és számuk kevés. Hasznos lenne tehát európai szintű statisztikai kutatási programot indítani, amely felméri és közelebbről megvizsgálja a szociális mezőgazdaság európai jelenlétét és irányultságait. Az Európai Bizottság kiterjeszthetné ezt az adatbázist annak érdekében, hogy az egyes tagállamokat kutatási programok indítására ösztönözze.

5.3 A szociális mezőgazdaság kutatási programokba történő felvételének támogatása

5.3.1 Ösztönözni és fejleszteni kellene a SoFar és a zöld gazdaság területére vonatkozó Cost Action 866 projekt által elindított európai együttműködést. Nagyon fontos ugyanis a tudományos, szakmai és gyakorlati ismeretek szerzése és cseréje Európa-szerte.

A mélyrehatóbb elemzések elvégzéséhez a szociális mezőgazdaság a terápia és az orvostudomány, a mezőgazdaságon belüli szociális foglalkoztatás, valamint a mezőgazdaság és képzés területeire kiterjedő kutatások támogatására szorul. Ezeket a kutatásokat a terepmunkával szoros együttműködésben kell lefolytatni. A növények és állatok bevonásával végzett terápiák

során elért pozitív gyakorlati eredményeket szigorú tudományos elemzéseknek kell igazolniuk ahhoz, hogy orvosi körökben elismerjék őket. Dokumentálni kell az olyan kísérletek során levont tanulságokat, amelyek azt vizsgálják, hogy mennyire eredményes a szóban forgó személyek beilleszkedése a farm körüli tevékenységek mindennapi és éves ritmusába, és fel kell használni ezeket a szociális mezőgazdaság további fejlesztéséhez.

5.3.2 A szociális mezőgazdaság hatását és előnyeit különböző szempontból (szociális, gazdasági, egészségügyi, személyes) elemző interdiszciplináris kutatás, amely biztosítja a tapasztalatokból nyert ismeretek átadását és egybegyűjti az adott terület szereplőit, újító gondolatok megszületését eredményezheti, és megerősítheti a szociális mezőgazdaság melletti elköteleződést. A kísérleti projektek tudományos támogatása hozzájárulhat az egyéni vagy közös vállalkozásokon alapuló, minden régióra érvényes modellek kifejlesztéséhez. Interdiszciplináris tanulmányokat és kutatásokat kellene végezni a szociális mezőgazdaság hatásainak vizsgálatához, egyrészt az egészségbiztosítási rendszerek szempontjából esetlegesen jelentkező megtakarításokat illetően, másrészt pedig a szociális mezőgazdasági szolgáltatásokból részesülők egészségének és jóllétének javítását illetően. Ezek a szempontok már szerepeltek bizonyos országok – különösen Hollandia – vizsgálataiban és tanulmányaiban.

5.3.3 Ezek a kutatások helyt kaphatnának a jövőbeli „Horizont 2020” keretprogramban (2014–2020), mivel az figyelembe veszi a szociális szempontokat a kutatás és az innováció területén. Rendkívül kívánatos volna, hogy a szociális mezőgazdaságot a „Horizont 2020” keretprogramon keresztül koordinálják és támogassák, mivel ez a program megkönnyíthetné a mezőgazdaság e típusához kapcsolódó különböző tudományterületek kutatói közötti találkozákat és eszmecseréket.

5.4 A szociális mezőgazdaság képzési programokba történő felvételének támogatása

A minőség és a képességek magas színvonalának biztosítása érdekében a szociális mezőgazdasági tevékenységeken belül különösen nagy figyelmet kell fordítani a résztvevők – mind a szolgáltatást nyújtók, mind a szolgáltatást igénybe vevők – képzésére. Ezért a képzési és kutatóintézetekkel szoros együttműködésben folyamatos képzési programokat kellene kidolgozni és kínálni, hogy biztosítsuk a vállalkozások vezetőinek és a szociális mezőgazdaság kedvezményezettjeivel foglalkozó munkatársaiknak a magas szintű szaktudását. Hasonlóképpen meg kell vizsgálni és létre kell hozni a szociális mezőgazdaság kedvezményezettjei számára biztosítható képzési lehetőségeket is.

5.5 A civil társadalom és a hálózatiépítés szerepének megerősítése

5.5.1 Az innovatív szociális mezőgazdasági projektek gyakran egymástól elszigetelten fejlődnek ki, anélkül, hogy tudomásuk lenne hasonló projektekről, vagy hogy tapasztalatot cserélnének velük. Márpedig rendkívül lényeges a szociális mezőgazdasági hálózatok létrehozása és megerősítése, hogy megosszák egymással a tapasztalataikat, hozzájáruljanak a különböző projektek megismertetéséhez, és hogy hasznosítsák a bevált gyakorlatokat. Az Európai Vidékfejlesztési Hálózat keretében megtették az első lépést ebbe az irányba. A hálózatoknak ezt a típusát meg kellene erősíteni.

5.5.2 Hasonlóképpen elő kellene mozdítani az együttműködést, a közös kiadványokat és az interneten való jelenlétet.

5.5.3 Egyébiránt célszerű lenne erőfeszítéseket tenni a szociális mezőgazdaság érdekeinek közös politikai képviselése és egy európai szintű csúcsszervezet létrehozása érdekében. Egy ilyen szervezet – amely magában foglalná a civil társadalmat is – megkönnyíthetné a szociális mezőgazdaság szereplői közötti eszmecserét, és segíthetné őket mind technikai, mind pedig adminisztratív téren, egyúttal ügyelhetne a szociális mezőgazdaság érdekeinek politikai szintű előmozdítására is. E szempontból fontos szerepük van a mezőgazdasági szervezeteknek.

5.5.4 Mindezen tevékenységeket az új vidékfejlesztési politika (2014–2020) keretében lehetne ütemezni és végrehajtani, és különösen az Európai Vidékfejlesztési Hálózatra és a tagállamok vidékfejlesztési hálózataira lehetne alapozni. Ezáltal kiterjesztenék más tagállamokra is a fentiekben említett szociális mezőgazdaságra vonatkozó tematikus kezdeményezést.

5.6 A szociális mezőgazdaság felvétele a fenntartható fejlődési stratégiába és a közös stratégiai keretbe

5.6.1 A szociális mezőgazdaság a jelenlegi vidékfejlesztési politika keretén belül részesült bizonyos támogatásban, főként a III. tengely (diverzifikáció) és a IV. tengely (LEADER) keretében, valamint „társadalmi integráció” címén az ESZA keretében. Viszont ha elismernék, hogy a szociális mezőgazdaság a vidéki gazdaság fejlesztésének egyik összetevője, akkor részesülhetne az európai strukturális alapok (EMVA, ESZA, ERFA) által támogatott és finanszírozott valamennyi tevékenységből, és ezáltal hozzáférhetne új finanszírozási forrásokhoz.

5.6.2 Bár az Európai Bizottságnak a strukturális alapok következő programidőszakára szóló javaslatai nyitnak valamiféle új távlatokat – mivelhogy a szegénység elleni küzdelem, a társadalmi integráció, csakúgy mint a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja e politika kifejezett célkitűzései között szerepelnek (és a szociális mezőgazdaságon belül ideálisan kombinálhatóak) –, mégis szükségesnek tűnik, hogy erőteljesebben hangsúlyozzuk a szociális mezőgazdaság szerepét mind a következő programidőszakban, mind a partnerségi szerződésben, hogy még nagyobb támogatásban részesüljön. E tekintetben az EU-nak és a tagállamoknak koordinálniuk kellene a szociális mező-

gazdaságot érintő különböző politikai intézkedések alkalmazását. Az EGSZB szerint a tagállamoknak, valamint az európai alapok kezelésével megbízott és azokért felelős különböző (nemzeti és közösségi) hatóságoknak szorosabbra kellene fonnuk az együttműködésüket, hogy megszüntessék a strukturális alapokhoz való hozzáférés előtt álló akadályokat, és elősegítsék a helyi szereplők hozzáférését.

5.6.3 Az új programozási keret lehetővé teszi a szociális mezőgazdaság számára, hogy több alaptól és több éven keresztül biztosítson magának finanszírozást. A közös stratégiai keret megengedi különböző források összekapcsolását a több forrásból való finanszírozási stratégia keretében. A tagállamokat ösztönözni kellene arra, hogy említsék meg programterveikben a szociális mezőgazdaságot, és dolgozzanak ki olyan célzott programokat, amelyek lehetővé teszik ezen ágazat számára a különböző strukturális alapok jobb kihasználását. Valóban döntő fontosságú, hogy meggyőzzük a nemzeti és helyi hatóságokat arról, hogy ténylegesen éljenek ilyen finanszírozási lehetőségekkel.

Figyelembe véve a többdimenziós és többfunkciós jellegét, a szociális mezőgazdaság és az érintett szereplők nagymértékben hasznot húzhatnak egy ténylegesen integrált megközelítésből, amely elősegítené és jobban koordinálná a különböző alapok igénybe vételét, valamint az azokhoz kapcsolódó eljárásokat és az ügyintézését.

5.6.4 Ennek érdekében rendkívül hasznos lenne a vidékfejlesztés keretében egy a tagállamoknak szóló kommunikációs politikát kialakítani, amely kiterjedne a nyomkövetési és jelentéstételi tevékenységekre is. Egy másik lehetőség lenne a 8. cikknek megfelelően tematikus alprogramokat tervezni, vagy a szociális mezőgazdaságot célzó Leader-projektet megerősíteni.

5.6.5 Végül: a különböző főigazgatóságoknak szorosabban együtt kellene működniük annak érdekében, hogy a szociális mezőgazdaság könnyebben hozzáférjen valamennyi strukturális alaphoz, felszámolva azokat a nehézségeket, amelyek máig gátolják a gazdálkodókat a regionális politikai intézkedések kihasználásában.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A vasúti szolgáltatások minősége az EU-ban (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 44/08)

Előadó: **Georges CINGAL**

2012. július 12-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A vasúti szolgáltatások minősége az EU-ban

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. november 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 137 szavazattal 54 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Ez a vélemény a vasúti személyszállítási tevékenységekkel foglalkozik. A vélemény a Lisszaboni Szerződés 14. cikkében és 26. jegyzőkönyvében az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozóan meghatározott célkitűzések fényében fogalmazódott meg, és azok fényében olvasandó. A vélemény a közlekedéspolitikáról szóló fehér könyv ajánlásait követi, amely megerősítette, hogy teljesíteni kell az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével kapcsolatos célkitűzéseket, és lehetővé kell tenni a környezetbarát fenntartható mobilitást.

1.2 A szolgáltatók számára meghatározott mobilitási célkitűzések teljesítésének és a kapcsolódó felek jogainak és kötelezettségeinek ellenőrzésén túl ez a vélemény azt kívánja tehát megvizsgálni, hogy az európai polgárok hogyan férnek hozzá a vasúti közlekedéshez mint általános érdekű szolgáltatáshoz az Unióban, és milyen e szolgáltatások színvonala.

1.3 Mivel a vasúti szállítási szolgáltatások minősége szükséges, de önmagában nem elégséges feltétele e szállítási mód fejlődésének, az EGSZB úgy véli, hogy a vasúti szállítás vonzerőjének növelése érdekében helyénvaló lenne javítani annak eredményeit, az ezt elősegítő különféle elemek tényszerű megfigyeléséből kiindulva.

1.4 Az EGSZB kéri, hogy az infrastruktúrába irányuló beruházási és az azok karbantartására szolgáló hitelek tervezése több évre szóljon, és hozzanak rendelkezéseket e források véglegesítése céljából. Szintén figyelembe kell venni a területrendezési feladatokat, valamint az infrastruktúrák és a rövid és középtávon mozgósítandó és mozgósítható források rendelkezésre állásának fenntartásával kapcsolatos feladatokat.

1.5 Az EGSZB felkéri továbbá a közösségi, nemzeti és regionális intézményeket, hogy a szubszidiaritási elv betartása mellett, az egyes területek közötti szolidaritás erősítése érde-

kében határozzák meg újra az infrastruktúrák különböző részeinek finanszírozási feltételeit. Az EGSZB e célból javasolja, hogy a regionális politika keretében kiutalt közlekedési alapokat csoportosítsák át, ami erőteljes ösztönző hatással lehet a területrendezésre.

1.6 Az EGSZB kéri, hogy egy független szervezet készítsen tényszerű értékelési szempontokon (pontosság, rendszeresség, díjszabás, tisztaság, megközelíthetőség stb.) alapuló európai szintű felmérést a felhasználók elégedettségéről. Az értékelést az összes érintett (felhasználók, szervező hatóságok, szolgáltatók, alkalmazottak stb.) képviselőjét magában foglaló, ellenőrzések végrehajtására jogosult irányítóbizottság által meghatározott módszertan alapján kell elvégezni.

1.7 Az EGSZB aggályát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság felül kívánja vizsgálni a (vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatásról szóló) 1370/2007/EK rendeletet, amely egy nehezen elért intézményi szintű kompromisszum eredménye. Az EGSZB rámutat, hogy e rendelet az arányossági és a szubszidiaritási elvet tiszteletben tartva széles körű szervezési lehetőséget biztosít a tagállamok számára, és hogy a rendelet által teremtett egyensúlyt, az idézett rendelet 8. cikke (2) bekezdésének megfelelően érdemes a tapasztalatok fényében értékelni.

1.8 Az 1371/2007/EK rendelet rendelkezéseire és a jövőbeni fejlődési lehetőségekre tekintettel az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy tanulmányozza a szolgáltatások javításának következő módzatait:

— a késésért járó, a késés és a teljes menetidő összehasonlításán alapuló kártérítéshez való jog erősítése,

— a késésért az illetékes szolgáltató által közvetlenül, a felelősség előzetes feltárásának mellőzésével kifizetett kártérítéshez való jog erősítése,

- az egyéni vagy csoportos fellépés keretében a kártérítést lehetővé tevő formanyomtatványokhoz és eljárásokhoz való hozzáférés egyszerűsítése (interneten, pénztáblaknál stb.),
- a fogyatékkal élő személyek szolgáltatáshoz való hozzáféréseire vonatkozó jogának erősítése a hozzáférés (nappal) rövid időn belül történő helyreállítására vonatkozó kötelezettség előírásával,
- a biztonsághoz való jog erősítése a veszélyhelyzetben vagy rosszullet esetén a járművön szolgálatot teljesítő személyzet hívására szolgáló eszközök kötelező felszerelésével,
- az utasok jogainak erősítése a különböző felek közötti viták kezelésére képes közvetítők alkalmazásával.

1.9 Másfelől, az EGSZB kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy tanulmányozzák együttesen a szolgáltatások javításának következő módjait:

- az utasok tájékoztatáshoz való jogának erősítése a csatlakozások garantálása kapcsán,
- a biztonságossághoz való jog erősítése a veszélyes vonalak és helyzetek meghatározásával, a megfelelő eljárások kidolgozásával és a szükséges személyzet alkalmazásával.

1.10 Végül a szubszidiaritási elv betartásának jegyében az EGSZB kéri a tagállamokat, hogy tanulmányozzák a szolgáltatások jobbá tételének következő módjait:

- az utasok jogainak erősítése azáltal, hogy lehetővé teszik az illetékes hatóságok, az útvonal mentén fekvő önkormányzatok választott képviselői, az utasok és képviselőik, valamint az alkalmazottak és szakszervezetek számára, hogy egyeztetés útján meghatározzák a vasúti szolgáltatások paramétereinek (rendszeresség, pontosság, hozzáférés, tisztaság stb.) referencia- és ellenőrzési keretét,
- a nyílt pályán való hosszan tartó (több mint 1 óra) vesztelés esetén az utasokat kiszolgáló és segítő eljárások megerősítése.

2. Általános megjegyzések: a polgárok, a jelenlegi és potenciális vasúti utasok tapasztalatai

2.1 Általános megállapítások

2.1.1 Annál is inkább nehéz az utaselégedettség-vizsgálatot meghatározni és a szereplőknek azzal kapcsolatban közös álláspontra jutni, mert a vizsgálathoz szükséges forrásadatokkal a vasúttársaságok rendelkeznek, amelyek egyoldalúan határozzák meg a szolgáltatás minőségi előírásait, és saját tevékenységüket

azok alapján értékelik (az 1371/2007/EK rendelet 28. cikke). Ez a helyzet például, a teljesség igénye nélkül, a menetrend pontos betartására vonatkozó kötelezettség, a szolgáltatás rendszeressége, a tisztaság, az utasfogadás, a tájékoztatás, a díjszabás stb. esetében.

2.1.2 A vasúti szolgáltatások problémáit elszenvedő utasok jelentős része jelzi és sajnálattal tapasztalja a forgalmi zavarokat előidéző tényezők elszaporodását; a valós időben nem ellenőrizhető, kiszámíthatatlan forgalmat és a forgalmi zavarokkal kapcsolatos tájékoztatás hiányosságát. Az utasok egyes tagállamokban folyamatos színvonalromlást érzékelnek. Az 1371/2007/EK rendelet értelmében az utasok a vasúti szolgáltatások keretében ellentételezésre jogosultak, azonban a szolgáltatók nem biztosítják az ezen intézkedésekhez való egyszerű hozzáférést.

2.1.3 A mindennapi személyszállítás nagy részét biztosító, közszolgáltatási kötelezettségekkel rendelkező vasúti szolgáltatások tekintetében a szolgáltatások színvonalának fenntartása érdekében több esetben a szállítást szervező hatóságok vagy az illetékes hatóságok beavatkozására volt szükség.

2.1.4 A jelentős strukturális átalakításon átesett, instabil és nehezen átlátható szervezeti környezetben tevékenykedő és az üzemeltetés során nem összekapcsolt és nem összehangolt különböző szereplők által nyújtott szolgáltatások megsokszorozódása olyan működési módot eredményezett, amely a valós idejű információáramtól gyakran távol eső helyi szolgáltatók reakciókészségére támaszkodik, ezért időnként működési zavarokkal jár, következésképpen pedig az utasok elégedetlenségét vonja maga után. A fenti megállapítások fényében és a fejlődési utak meghatározása érdekében tehát szükségesnek látszik az ágazat helyzetének az egyes tagállamok szintjén történő felmérése.

2.2 Az utasok és/vagy szervezeteik által megállapított működési hiányosságok nem teljes listája:

- az információkhoz való nehézkes hozzáférés, hiányzó vagy nem megfelelő jelzőrendszer,
- olvashatatlan vagy homályos díjszabás,
- a maximális foglalási idő miatt a vonat indulási időpontja előtt nem lehet megfelelő idővel megtervezni az utazást,
- túlfoglalással kapcsolatos problémák,
- az utasok fogadására alkalmatlan vagy a higiéniai előírásoknak nem megfelelő körülmények a vonatokon, pályaudvarokon és állomásokon, peronokon (túltelített utasvárók), hiányzó mellékhelyiségek,

- a fogyatékossgal élők számára nehezen megközelíthető peronok, pályaudvarok, állomások, szolgáltató létesítmények és vonatok, a különleges szolgáltatások igénybe vételéhez szükséges túlságosan hosszú foglalási idő (48 óra), túl szigorú vállalási kritériumok (összsúly),
- nem biztonságos vonatok, pályaudvarok és állomások,
- az eszközök késedelmes rendelkezésre bocsátása, az indulási peron módosításának figyelmen kívül hagyása a csatlakozásoknál,
- két vonat indul rövid időn belül ugyanarról a vágányról, miközben számos vágány használaton kívül van,
- nem elegendő hely a csomagok számára,
- a multimodális közlekedés figyelmen kívül hagyása (nehezen megoldható kerékpárszállítás, a többi közlekedési módhoz való csatlakozás rossz megszervezése és irányítása vagy akár teljes hiánya, a tájékoztatás és az integrált viteldíj hiánya, valamint a szolgáltatások hiánya),
- pontatlanság, rendszertelen járatok, előzetes figyelemfelhívás nélküli járatmegszüntetések,
- nehézkes utasfelvétel a forgalmi zavarok idején, nem elégséges vagy elutasított kártérítés,
- a szolgáltatások és járatok megszüntetése vagy átszervezése az utasokkal, azok képviselőivel és az érintett területi önkormányzatokkal együtt végrehajtott előzetes vizsgálat nélkül (például éjszakai vonatjáratok megszüntetése, a menetrend és a járatsűrűség módosítása stb.),
- két megálló közötti menetidő meghosszabbodása,
- nehezen hozzáférhető értékesítési és forgalmazási csatornák.

2.3 Az előre nem látható forgalmi zavarok fő okai:

- rossz időjárás: a nyújtott szolgáltatás megbízhatóvá tételét biztosító előzetes technikai és eljárási kiigazítások elmaradása,
- eszközellátási problémák: az eszközök életének, élettartamának nem megfelelő figyelemmel kísérése, elavulásuk késleltetésének elmaradása és a karbantartási költségvetések tervezésének és véglegesítésének hiánya miatt következnek be,
- emberi tényezők: öngyilkosságok, a sebezhető létesítményekhez való hozzáféréssel kapcsolatos események, amelyek hatásait és okait az EGSZB e véleményben nem óhajtja kommentálni.

2.4 Pozitív értékelések és elégedettséget jelző elemek, amelyek hozzájárulhatnak a modális váltáshoz:

- a személyek és a forgalom magas fokú biztonsága,
- a személyzet professzionalizmusa,
- a vasút lehetséges hozzájárulása a területrendezéshez és -fejlesztéshez.

3. Részletes megjegyzések: a helyzet alakulása az utóbbi évtizedek során

3.1 Az Európai Bizottság tiszteletben tartotta a polgárok szabad mozgásának Szerződésben rögzített elvét és támogatta a fenntartható mobilitás elvét. A vasút közismerten nagy forgalmat bonyolító, környezetbarát tömegközlekedési mód, amelyet az illetékes hatóságok által kifejezésre juttatott igényekhez lehet igazítani, és amely képes felhasználni a még meglévő, jól karbantartott vagy könnyen felújítható infrastruktúrákat.

3.2 Az EU meghatározta a nemzetközi vonalak európai hálózatát. E hálózat bővítése érdekében igen jelentős beruházásokra került sor, és fog sor kerülni ezután is. E közösségi kezdeményezésnek azonban a tagállamok szándékaival minél inkább egyező beruházásokra kell támaszkodnia, hogy az európai utasok háztól házig vivő, zökkenőmentes közlekedési módhoz jussanak.

3.3 Az egyes területeket kiszolgáló járatok helyzetének és azok megszervezésének vizsgálata nyomán azonban önkényes stratégiai döntések születtek, amelyek meghozatalakor nem vették figyelembe, hogy a közlekedést úgy kell megtervezni, hogy csökkentsék a tömegközlekedés használatára kedvezőtlen hatást gyakorló átrakodásokat.

3.4 Ezt az előzetes vizsgálatot, amelynek nyomán súlyos következményekkel járó döntések születtek, az illetékes hatóságok ma már egyre inkább beépítik elképzeléseikbe, ugyanakkor az áttekinthetlenségből és az instabilitásból adódó közép- és hosszú távú finanszírozási problémákkal néznek szembe.

3.5 Pedig a közlekedés jelentős terhet ró az államok és a régiók költségvetéseire. A polgárok, e helyzet ismeretében, és különösen a jelenlegi válsághelyzetben, valódi átláthatóságot és megbízható információkat szeretnének. Újra felhívják a figyelmet arra, hogy az új nagy projektek tekintetében nem állnak rendelkezésre ellenszakszempontok. Ahogy azt az EGSZB a TEN/479 jelű véleményében már kifejtette, rendkívül fontos a hatóságok és a civil társadalom közötti párbeszéd, különösen a közlekedési infrastruktúrába irányuló befektetések vonatkozásában.

4. Az indítvány az EGSZB kiemelt fontosságú tevékenységeinek a programjába illeszkedik

4.1 E saját kezdeményezései vélemény az alábbi, korábban megkezdett munkák folytatása:

- TEN/432-433: Egységes európai vasúti térség
- TEN/454: Útítterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához
- TEN/471 A transzeurópai közlekedési hálózatra vonatkozó iránymutatások
- TEN/479 Közlekedésről szóló fehér könyv: a civil társadalom bevonása és részvétele
- TEN/480: Különböző közlekedési módokban érvényesülő utasjogok.

4.2 Az európai közlekedési hálózat létrehozására vonatkozó igény természetesen a főbb vasútvonalakra összpontosította az európai alapok támogatásainak lényeges részét. E dinamika a nagy sebességű vasútvonalak létrehozását előnyben részesítő döntésekkel párosult, időnként – a költségvetési korlátozások miatt – más meglévő vonalak korszerűsítésének rovására. A hatóságoknak a tervezés során meg kell erősíteniük a vasúti kínálatot az állami közlekedési kínálaton belül, sőt, bizonyos esetekben, a koherens multimodális rendszer gerincévé kell tenniük. Az európai alapokat ezért célszerű a fenntartható mobilitást célzó koherens politika felé csatornázni (a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság közlekedési alapjainak felhasználása).

4.3 Az EGSZB tehát a vasúti közlekedés jelenlegi helyzetének objektív értékelését (előnyök/hátrányok) kéri. Az Európai Bizottságnak teljesen átlátható módon kell végrehajtania ezt az érté-

kelést, biztosítania kell a szükséges információkat, és fel kell kérnie a polgárokat, hogy e túlnyomó többségüket érintő kérdésben juttassák kifejezésre elvárásaikat (az otthon és a munkahely közötti útvonal, alkalmi hivatalos utak, családi látogatások, szabadság stb.).

5. Az EGSZB valamennyi problémára fel kívánja hívni a figyelmet

5.1 A jelenlegi válságidőszakban és a rendelkezésre álló állami eszközök szűkössége idején a fenntartható fejlődési stratégiára épülő gazdaságélénkítő politika kedvező hatással lehet a foglalkoztatásra és annak minőségére, a modális váltás célkitűzéseinek elérésére és az európai polgároknak az általános érdekű közlekedési szolgáltatásokhoz való hozzáférésére. Az EGSZB emlékeztet tehát arra, hogy a nagy projekteknek ebbe a globális stratégiába kell illeszkedniük.

5.2 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy ha a menetrend vagy bizonyos járatok módosítása hatására romlik a szolgáltatás, akkor egyes polgárok lakóhelyük vagy munkahelyük megváltoztatására kényszerülhetnek. Ez a kényszerű mobilitás nem azonos polgártársaink kívánatos mobilitásával. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fejlődés gyakran modális (gépkocsira vagy repülőre történő) váltásban mutatkozik meg, ami ellentétes a javasolt politikával.

5.3 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy tanulmányozza és készítse elő a vasúthálózatok felújítására irányuló európai programot és/vagy támogassa a tagállamok jövőbeni programjait. A vasúttársaságok ügyfelei részéről megfogalmazódó elvárások kielégítését célzó európai program könnyedén beépülhet az európai stratégiákba (fenntartható fejlődési stratégia, Horizont 2020 kezdeményezés stb.). A polgárok igen kedvezően értékelnék, ha a közlekedési politikáról párbeszédet folytatnának a civil társadalommal. A regionális politika keretében kiutalt közlekedési alapok átcsoportosítása jelentősen előmozdíthatja e stratégiát.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A szociális lakhatás általános gazdasági érdekű szolgáltatásként való meghatározásának tétjei (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 44/09)

Előadó: **Raymond HENCKS**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A szociális lakhatás általános gazdasági érdekű szolgáltatásként való meghatározásának tétjei.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöksége 2012. február 21-én megbízta a „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekciót a tárgyban folytatandó bizottsági munka előkészítésével. A szekció 2012. november 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 67 szavazattal 5 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A lakhatáshoz való jog – általános elvek

1.1 A lakhatáshoz való jog biztosítása a tagállamok nemzetközi kötelezettsége, melyet az Európai Unió is köteles szem előtt tartani. Ez a jog ugyanis elismerést nyert az Egyesült Nemzetek Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában, melynek értelmében „minden személynek joga van saját maga és családja egészségének és jólétének biztosítására alkalmas életszínvonalhoz, nevezetesen élelemhez, ruházathoz, lakáshoz, orvosi gondozáshoz, valamint a szükséges szociális szolgáltatásokhoz”. Az Európa Tanács átdolgozott szociális chartája úgy rendelkezik, hogy a lakhatáshoz való jog tényleges gyakorlásának biztosítása érdekében a felek elkötelezik magukat azon intézkedések meghozatala mellett, melyek elősegítik a megfelelő színvonalú lakhatáshoz való hozzáférést; a jelenség fokozatos felszámolását megelőzve megelőzik és csökkentik a hajléktalanságot; a megfelelő forrással nem rendelkezők számára megfizethetővé teszik a lakásfenntartást. A lakhatáshoz való jogot számos tagállamban az alkotmányba is belefoglalták és/vagy egyedi törvények biztosítják tényleges megvalósulását.

1.2 Az Európai Unió Alapjogi Chartája kimondja, hogy a társadalmi kirekesztés és a szegénység leküzdése érdekében az Unió – az uniós jog, valamint a nemzeti jogszabályok és gyakorlat által lefektetett szabályokkal összhangban – elismeri és tiszteletben tartja a jogot a tisztességes megélhetést célzó szociális támogatásra és lakástámogatásra mindazok esetében, akik nem rendelkeznek az ehhez elégséges pénzeszközökkel.

1.3 Ezen jogok érvényesítése a legtöbb tagállamban egy általános gazdasági érdekű szolgáltatás közvetítésével valósul meg, az Alapjogi Charta 36. cikkének megfelelően, mely szerint az Unió – a nemzeti jogszabályokban és gyakorlatban foglaltak szerint és az Európai Közösséget létrehozó szerződéssel összhangban – elismeri és tiszteletben tartja az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférést az Unió társadalmi és területi kohéziójának előmozdítása érdekében.

1.4 Az EUMSZ 106. cikkének (2) bekezdése értelmében és amennyiben a lakhatáshoz való egyetemes hozzáférés általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak minősül, az említett szolgáltatást nyújtó vállalkozásokra csak akkor vonatkoznak a közösségi versenyszabályok, illetve az állami támogatások tilalma és ellenőrzése, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a nemzeti, regionális és helyi hatóságok által rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását. Az Európai Bizottság 2011. december 20-i határozata (az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokról szóló határozat) a támogatott szociális lakások biztosítását olyan hátrányos helyzetű állampolgárok vagy kevésbé előnyös szociális helyzetben lévő csoportok számára korlátozza, amelyek korlátozott fizetőképességük következtében piaci feltételek között nem tudnak lakást találni.

1.5 A Lisszaboni Szerződéshez csatolt (26.) jegyzőkönyv értelmében az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtása, más által való ellátása, finanszírozása, illetve megszervezése a tagállamok és azok nemzeti, regionális és helyi hatóságainak elsődleges felelőssége, akik e téren széles mérlegelési jogkörrel és demokratikus választási szabadsággal rendelkeznek.

1.6 Ugyanez a jegyzőkönyv előírja – többek között –, hogy a tagállamoknak magas szintet kell biztosítaniuk általános gazdasági érdekű szolgáltatásaik megfizethetőségével kapcsolatban, valamint elő kell mozdítaniuk az azokhoz való egyetemes hozzáférést.

1.7 A lakhatáshoz való jog érvényesülése előfeltétele különféle egyéb alapvető jogok – például az emberi méltósághoz, a magánélet és az otthon védelméhez, a családi élethez, az ivóvízhez, az egészséges élethez, az energiához stb. való jog – érvényesülésének. A tisztességes lakhatás létfontosságú ahhoz, hogy az egyén kibontakozhasson és beilleszkedhessen a társadalomba.

1.8 A lakhatáshoz való jog tényleges érvényesülése többnyire és lényegében a megfelelő kínálat meglétének függvénye. A lakhatáshoz való jog az esetek többségében a tisztességes és megfizethető lakáshoz való hozzáférés jogára bontható tovább.

1.9 A lakhatáshoz való hozzájutás biztosítása gyakran nem azt jelenti, hogy a hatóságok kötelesek lennének lakáshoz juttatni minden személyt, aki azt kérelmezi. Az államnak vagy a felelős hatóságnak politikai kötelessége, hogy politikai fellépése és programjai révén javítsa az egész lakosság lakáshoz jutási lehetőségeit.

1.10 A tagállamok rendkívül eltérő módon és igen eltérő mértékben avatkoznak lakáspiacuk működésébe azon alapvető jog megvalósításának keretében, hogy minden polgáruk számára lehetővé tegyék a tisztességes lakhatást, megfizethető áron. A jövőbeli lakók megfelelő közreműködése a szociális lakások építésében hozzájárul e lakások hozzáférhetőségéhez, illetve ezeknek az embereknek a munkaerő-piaci sikerességéhez is.

1.11 A lakhatás ebből a szempontból olyan (a hatóságok, illetve az állam által felügyelt) ellátás, amely esetében a tagállamok saját politikai döntéseik, illetve kollektív preferenciáik alapján határozzák meg a minimális lakhatási és kényelmi normákat, az egyedi urbanisztikai és építési szabályokat, illetve a maximális ár/jövedelem arányt – egyesek közülük bizonyos keretek között tartják a lakásárakat, mint Németország, sőt, szociális támogatási mechanizmusokat vagy adókedvezményeket vezetnek be, hogy így befolyásolják a háztartások e legszámottevőbb, kényszerű kiadási tételét.

2. A szociális lakhatás

2.1 Kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy e rendszer megléte ellenére az Unió nagyszámú polgára számára a tisztességes lakhatáshoz jutás pénzügyi szempontból nem elérhető. 2010-ben, miközben az Európa Tanács átdolgozott szociális chartájának értelmében a jelenség fokozatos felszámolását megcélózva a hajléktalanság csökkentésére kell törekedni, az európai népesség 5,7 %-a szenvedett az elégtelen lakáskörülmények miatt (Forrás: Europe Information Service S.A.), 17,86 %-a élt túlszűfolt vagy rossz állapotú lakásokban, és a háztartások 10,10 %-ának a rendelkezésére álló bevétel több mint 40 %-át kellett lakhatási költségekre fordítania.

2.2 Számos tagállam döntött egy párhuzamos lakáskínálat, az ún. „szociális lakásrendszer” meghatározása és megszervezése mellett a magánpiacon spontán meglévő kínálat mellett. E szociális lakások elosztása sajátos feltételekhez van kötve, és döntő többségében kifejezetten erre a célra létrehozott nonprofit szervezetek feladata, illetve erre felhatalmazott magánbefektetőké, jogi vagy természetes személyeké, akik a nemzeti, regionális vagy helyi hatóságoktól kapnak támogatást e tevékenységükhöz.

2.3 Görögország kivételével valamennyi tagállam rendelkezik szociális lakásparkkal. 25 millió európai háztartás él szociális

lakásokban, melyek területi programozási, hozzájutási feltételeit és árát közvetlenül a tagállamok állami hatóságai szabják meg.

2.4 Ez a párhuzamos lakáskínálat az árak stabilitásának és felügyeletének köszönhetően hozzájárul a ciklikus ingatlanpiaci változások és az ingatlanbuborék-jelenségek hatásainak enyhítéséhez. Így azok a tagállamok, amelyek jelentős szociális lakásállománnyal rendelkeznek, sikeresen kiküszöbölték az ingatlanbuborék-jelenségeket és azok makrogazdasági következményeit.

2.5 A szociális lakások rendszere egyike azoknak a válaszoknak, melyeket az állami hatóságok adhatnak a lakáspiac működési zavaraira, hogy a teljes lakásszükségletet fedezni lehessen, és mindenkinek biztosítani tudják a tisztességes lakhatást, megfizethető lakásárak/bérleti díjak mellett. A szociális lakások leendő lakóinak megfelelő bevonása megfizethetőbbé teszi az ilyen lakhatást, javítja a lakók hozzáállását a rendelkezésükre bocsátott lakáshoz, és lehetővé teszi számukra a munkavállaláshoz kapcsolódó készségek és szokások elsajátítását és megerősítését, ezzel növelve esélyeiket a munkaerőpiacon.

2.6 Az a tény, hogy a piac képtelen a teljes lakásszükségletet fedezni, nemcsak azokat érinti, akik egészen egyszerűen kiszorultak a lakáshoz jutás lehetőségéből, hanem azokat is, akik egészségtelen, inadekvát vagy túlszűfolt lakásokban élnek, illetve akik jövedelmük döntő részét a lakbérre vagy a lakáskölcsön törlesztőrészletének kifizetésére fordítják.

2.7 Ez a lakásszükséglet jelentősen változik tagállamról tagállamra, illetve a tagállamokon belül is, a nyugati és keleti országok között, a vidéki és városi területek között, sőt, az egyes városi övezeteken belül is, a belvárosok és a peremkerületek viszonylatában.

2.8 Az Unió tagállamaiban három eltérő felfogás érvényesül:

A) minimalista megközelítés

Az állami hatóság által támogatott szociális lakások kizárólag az egyértelműen hátrányos helyzetűként vagy kirekesztettként meghatározott személyeknek vannak fenntartva. Rendkívül szigorú szabályok alapján ítélik oda az ilyen lakásokat. A bérleti díjat szinte teljes egészében egy szociális segélyezési rendszer vállalja magára. E felfogás esetében nem jön létre verseny a magántulajdonú ingatlanszektorral, és ez a koncepció teljes egészében megfelel a szociális lakhatás általános gazdasági érdekű szolgáltatásként való közösségi meghatározásának, ahogyan az az Európai Bizottság 2011. december 20-i határozatában szerepel, mely a közszolgáltatási ellentételezések bejelentési kötelezettsége alóli mentességet azokra korlátozza, akik hátrányos helyzetű állampolgároknak vagy olyan, kevésbé előnyös szociális helyzetben lévő csoportoknak biztosítanak lakóhelyet, amelyek korlátozott fizetőképességük következtében piaci feltételek között nem tudnak lakást találni.

Ebbe a kategóriába tartozik Bulgária, Ciprus, Észtország, Magyarország, Írország, Litvánia, Lettország, Málta, Portugália, Románia, az Egyesült Királyság, Szlovákia és Spanyolország (részben, a szociális bérlakások esetében).

B) általános megközelítés

Ebben a megközelítésben a hátrányos helyzetű vagy kirekesztett személyek (minimalista megközelítés) és azok a szerény bevételi forrással rendelkező személyek a kedvezményezettek, akik számára jövedelmük bizonytalansága okán nehézséget jelent a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférés. A lakáshoz jutás feltétele általában felső jövedelemhatárhoz kötött és függ a háztartások összetételétől. A bérleti díjak szabályozottak, és megfizethetőek maradnak. Ennek a megközelítésnek általában véve korlátozott hatása van a lakáskínálat általános szintjére és az árakra, és alig okoz súrlódásokat a magántulajdonú ingatlanok piacával, mivel haszonkulcsa rendkívül szűkre szabott.

Ez a megközelítés a népesség szélesebb csoportjaira vonatkozik, ugyanakkor megfelel a társadalmi igényre történő összpontosítást célul kitűző közösségi követelményeknek is. A következő országokban érvényesül ez a gyakorlat: Németország, Ausztria, Belgium, Spanyolország (tulajdon-szerzés esetén), Franciaország, Finnország, Olaszország, Luxemburg, Lengyelország, Csehország és Szlovénia.

C) egyetemes megközelítés – eltérő alkalmazás Dániában és Hollandiában

Hollandiában e megközelítés minden polgár számára biztosítani kívánja a lakhatást, jövedelemtől függetlenül (beleértve a hátrányos helyzetű, illetve alacsony jövedelemmel rendelkező személyeket), és a hagyományos ingatlanpiacot kiegészítő kínálatot képvisel. Jelentős hatást gyakorol a piaci feltételekre és az árakra a lakhatás tényleges költségein, és nem a piaci árakon alapuló árpolitika révén, olyan lakhatási biztonságot nyújtva, melyet a magánszektor piaca nem garantál.

Mivel nem meghatározott társadalmi igényre összpontosít, a lakhatásnak ezt az univerzális megközelítését vitatja az Európai Bizottság, amely úgy véli, hogy az nem felel meg a lakhatás általános gazdasági érdekű szolgáltatásként való közösségi meghatározásának. Az univerzális megközelítést Svédországban már nem használják, mivel lemondtak a lakhatás kifejezetten általános gazdasági érdekű szolgáltatássá való minősítéséről.

Dániában az egyetemes megközelítés mélyen beágyazódik a jóléti modellbe. A hátrányos helyzetű, kiszolgáltatott vagy kirekesztett csoportok vagy személyek fogalma nem kötődik

egy bizonyos jövedelmi szinthez. A hangsúly a rászorulóknak részére megfizethető és hozzáférhető lakhatás biztosításán van. Ez a megközelítés a jogi társadalmi kötelezettségek megszüntetése révén kiegészíti a hagyományos ingatlanpiacot, egyúttal biztosítja az egyenlőséget és a társadalmi keveredést az etnikai származás, a nem, a jövedelem, a kor, a fogyatékoság, illetve a mentális vagy fizikai szükségletek szempontjából. Az árpolitika szabályozott, és a tényleges költségeken alapul, ami kizárja a túlkompenzáció lehetőségét.

3. A szociális lakhatás a közösségi jog fényében

3.1 Tekintettel arra, hogy a piaci erők önmagukban nem képesek minden polgárnak tisztes lakhatást biztosítani, a szociális lakhatás a közösségi jog rendszerében az általános érdekű gazdasági szolgáltatás kategóriájába sorolható, amennyiben az érintett tagállam azt annak minősíti, és ebben az esetben állami támogatásban vagy ellentételezésben részesülhet.

3.2 A Lisszaboni Szerződéshez csatolt (26.) jegyzőkönyv megerősíti a nemzeti, regionális és helyi hatóságok alapvető szerepét és széles mérlegelési jogkörét a tekintetben, hogy a felhasználók igényeihez a lehető legközelebb álló módon gondoskodjanak az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásáról, más által való ellátásáról, illetve megszervezéséről. A szociális lakhatásra bizonyos közszolgáltatási kötelezettségek vonatkoznak, melyek programozási, árszabási, odaítélési és használati feltételeit a nemzeti, regionális és helyi hatóságok határozzák meg. Ugyanez a jegyzőkönyv előírja többek között, hogy a tagállamok magas szinten biztosítsák az általános gazdasági érdekű szolgáltatások terén a megfizethetőséget, az egyenlő bánásmódot, valamint az egyetemes hozzáférés és a felhasználói jogok előmozdítását.

3.3 Amennyiben általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak minősül, a szociális lakhatást az EUMSZ 14. cikke és 106. cikkének (2) bekezdése, illetve 26. jegyzőkönyve szabályozza, mely rendelkezik a társadalmi és kulturális jellegű kollektív preferenciák és a helyi szinten megfogalmazódott szükségletek kielégítésének elvéről az általános gazdasági érdekű szolgáltatások tagállamok általi meghatározásával kapcsolatban. Ezek a rendelkezések a szociális lakásokkal összefüggő feladatokat a versenyszabályok és a belső piaci szabályozás elé helyezik az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokról szóló határozatban előírt bizonyos feltételek tiszteletben tartása mellett, a 3.6. pontban említetteknek megfelelően.

3.4 Az EUMSZ említett rendelkezései arra sarkallták az Európai Bizottságot, hogy mentesse az előzetes bejelentési kötelezettség alól a szociális lakhatási szervezeteknek nyújtott állami támogatásokat.

3.5 A szociális lakásrendszer általános gazdasági érdekű szolgáltatásként minősítése tekintetében az Európai Bizottság – az Európai Unió Bíróságának felügyelete mellett – csupán azt ellenőrzi, hogy a tagállamok nem követtek-e el nyilvánvaló hibát.

3.6 A szóban forgó kérdésben, tekintettel arra, hogy „a közszolgáltatások szociális jelleggel rendelkeznek”, az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy a szociális lakásrendszert „a hátrányos helyzetű személyekkel vagy a kevésbé előnyös szociális helyzetben lévő társadalmi csoportokkal közvetlen összefüggésben” kell meghatározni, nem pedig a lakásszükségleteknek a helyi lakáspiacon megmutatkozó sokfélesége alapján. Ez állandó konfliktusforrást jelent az Európai Bizottság és egyes tagállamok, szociális lakásokat fenntartó szervezetek és a szociális lakások bérlőinek egyes képviselői között, akik nem értenek egyet az Európai Bizottság ezen álláspontjával, míg mások támogatják azt.

4. A tagállami szociális lakáspolitikai politikai keretének destabilizáló hatása

4.1 Az Európai Bizottságnak a szociális lakhatás általános gazdasági érdekű szolgáltatásként minősítésével kapcsolatos nyilvánvaló hibák megítélésére vonatkozó döntéshozatali gyakorlata egyes tagállamok politikai döntéseinek megváltoztatását vonta maga után a szociális lakásrendszer megszervezése és finanszírozása terén, ami jogvitákat eredményezett.

4.2 Hollandiában a fenti döntéshozatali gyakorlat alkalmazása következtében közel 400 000 háztartás szorult ki a szociális lakhatásra jogosultak köréből, miután az Európai Bizottság túl jómódúaknak ítélte őket a szociális lakáshoz jutáshoz, bár a gyakorlatban nem elég jómódúak ahhoz, hogy piaci feltételek mellett lakhatáshoz jussanak.

4.3 Svédországban az állami hatóságok nem voltak hajlandók alkalmazni e gyakorlatot, ezért kénytelenek voltak kivenni a szociális lakhatást az általános gazdasági érdekű szolgáltatások köréből, és átalakítani a rendszer finanszírozását, közszolgáltatási ellentételezés formájában, amely az állami támogatások Szerződésben foglalt tilalmával egyedül összeférhető finanszírozási mód.

4.4 Franciaországban az *Union nationale de la propriété immobilière* [Ingatlantulajdonosok Nemzeti Szövetsége] panaszt nyújtott be az Európai Bizottsághoz a francia kormánnyal szemben, elsősorban arra hivatkozva, hogy a szociális lakáshoz jutás felső jövedelmi határának szintje túl magas, és nem teszi lehetővé az Európai Bizottság döntéshozatali gyakorlatának való megfelelést.

4.5 A közbeszerzésekről és a koncessziókról szóló irányelv-javaslatok szerint az irányelvek rendelkezéseit és a közbeszerzési szabályokat a szociális lakásokat üzemeltető szervezetekre és szervezetekre is alkalmazni kell, amelyek a szociális vállalkozás, illetve a közjogi szervezetek kategóriájába tartoznak. Azzal,

hogy a közhatóságok közötti együttműködésre vonatkozó ítélkezési gyakorlatot valamennyi ajánlatkérő hatóságra kiterjeszti, az Európai Bizottság aláírta a szociális lakhatás korszerűsítéséhez, megfelelő működtetéséhez és helyi gyökereinek megerősítéséhez szükséges eszközök terén kialakult együttműködési és tehermegosztási gyakorlatokat.

4.6 Ezek a konkrét példák tanúsítják, milyen közvetlen hatással van az Európai Unió jogrendszere a szociális lakhatás tagállami szintű meghatározásának, megszervezésének és finanszírozásának körülményeire, és azt mutatják, hogy kívánatos lenne a szociális lakhatásnak kedvező jogi kereteket kialakítani az Európai Unióban.

4.7 Több dimenziója és az Európai Unión belüli nagy jelentősége miatt a szociális lakhatás kulcsszerepet játszik az Európa 2020 stratégia megvalósításában. Aktívan elősegíti azt a célkitűzést, hogy az Unió intelligens, fenntartható és inkluzív gazdasággá alakuljon, ugyanis hozzájárul a foglalkoztatás, a termelékenység, a társadalmi integráció és kohézió magas szintjéhez, illetve aktívan segíti a szegénység és az éghajlatváltozás elleni küzdelmet, fellépve az energiához jutás bizonytalansága ellen.

4.8 Jóllehet az egyes tagállamoknak maguknak kell kialakítaniuk saját célkitűzéseiket valamennyi területen, beleértve a szociális lakáskínálat kidolgozását is, az Európa 2020 stratégia mögött konkrét európai szintű intézkedéseknek kell felsorakozniuk e területen is, a szociális lakhatás kérdését is ideértve.

5. Az Európa 2020 stratégia célkitűzéseihez és a jobb gazdasági kormányzás elvéhez maradéktalanul illeszkedő szociális lakhatási politikák

5.1 A szociális lakhatás aktívan hozzájárul az Európa 2020 stratégia több célkitűzésének megvalósulásához is, háttérintézkedésként elősegítve a növekedési stratégiát, a területek vonzerejének növelését, az új beruházásokat, helyhez kötött munkahelyek teremtését, a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet, az éghajlatváltozás elleni elkötelezett küzdelmet és az energiaszegénység leküzdését.

5.2 Az Európai Unió a szociális lakások építésében második helyen áll a világon, Kína után, mely a szociális lakhatást a gazdasági növekedés és városfejlesztés kísérő politikájává emelte azzal a céllal, hogy enyhítse a magánberuházó szektorban előforduló ingatlanbuborék-jelenségek hatásait.

5.3 Az Európai Bizottság javaslatai alapján a szociális lakhatás a 2014-2020 közötti időszakban teljes mértékben jogosult lesz a strukturális alapok támogatására, nevezetesen a fűtési rendszerek felújítása és a megújuló energiák előmozdítása, valamint a fenntartható városfejlesztést célzó integrált intézkedések, illetve a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem jogcímén, elősegítve a társadalom peremére szorult csoportok hozzáférését a megfizethető, minőségi szociális szolgáltatásokhoz.

5.4 A szociális lakhatás konkrét és hatékony választ jelent az Európai Bizottság és a Tanács azon szándékára, hogy megerősítsék az euróövezet gazdasági kormányzását, különös tekintettel az ingatlanbuborékok felügyeletére, és súlyos romboló hatásukra a tagállamok makrogazdasági és társadalmi egyensúlyára. Egy párhuzamos szociális lakáskínálat kifejlesztése hozzájárul e buborékjelenségek, illetve a lakáspiaci ciklikus változások hatókörének enyhítéséhez.

5.5 Amennyiben költségvetési okokból, illetve a hátrányos helyzetű személyek vagy a kevésbé előnyös szociális helyzetben lévő társadalmi csoportok meghatározásának túl szigorú értelmezése miatt egy tagállam a szociális lakások kínálata terén már nem képes megfelelni a polgárok valós igényeinek, ahogyan azt a lakhatáshoz való joggal kapcsolatos nemzetközi kötelezettségvállalásai előírják, a tisztességes és megfizethető lakhatáshoz való egyetemes hozzáférés csak a magántulajdon piacába történő jelentős hatósági beavatkozás eredményeképpen lesz megvalósítható.

6. Szembenézés az új energetikai és társadalmi kihívásokkal

6.1 A szociális lakásrendszernek szembe kell néznie az új éghajlatügyi helyzettel, illetve azzal, hogy javítania kell meglévő ingatlanparkjának és új kínálatának energetikai teljesítményét. A szociális lakásokat biztosító szervezetek által alkalmazott beruházási politikákat állami szinten is támogatni kell, mert ezek egyszerre segítik elő az éghajlatváltozás elleni küzdelmet, az energiaszegénység leküzdését a szerény jövedelmű háztartások körében, valamint a helyi foglalkoztatás ösztönzését és a területek gazdasági fejlődését. A kohéziós politika aktívan hozzájárulhat ehhez a dinamikához, és kellő multiplikátor hatást fejthet ki egyéb kiegészítő finanszírozási források mozgósításához.

6.2 A társadalom elöregedése szintén korunk jelentős kihívása, mivel a szociális lakásparkot az idős és a gondozásra szoruló emberek szükségleteihez kell igazítani, illetve olyan új, integrált szolgáltatásokat kell kialakítani, amelyek lehetővé teszik, hogy a gondozásra szoruló emberek otthon élhessék életüket, illetve hozzáférhessenek a szociális lakhatáshoz.

6.3 A szociális lakásokat használó és/vagy kérelmező háztartások egyre növekvő létbizonytalansága miatt fokozottan felmerül az igény a társadalmi keveredés, a jó minőségű szociális lakáskínálat, illetve olyan fenntartható integrált koncepciók kialakítása iránt az érintett területeken, amelyek a szociális, a gazdasági, a városi és a környezeti dimenziót is átfogják, az Európai Bizottság ERFA rendeletjavaslatában szereplő kíváncsolomnak megfelelően.

7. Az Európai Unió által betöltendő szerep

7.1 Az Európai Uniónak először is garantálnia kell a szociális lakhatásnak kedvező jogi kereteket a tagállamokban, mind a kínálat finanszírozása, mind pedig a meghatározás és a működés módozatai tekintetében. E kedvező jogi keret a következő elemekre bontható le: az általános gazdasági érdekű szolgáltatással minősítés terén előforduló nyilvánvaló hibák ellenőrzése, a szociális lakásokat biztosító szervezeteknek nyújtott állami támogatások elszámolása, a közbeszerzésekre és a szociális lakásokat biztosító szervezetek közötti együttműködésre vonatkozó rendelkezések alkalmazása, de a csökkentett héa- kulcsok alkalmazása is, mivel alapvető szükséglet kielégítéséről van szó.

7.2 Az Európai Bizottságnak újra kellene gondolnia a szociális lakások általános gazdasági érdekű szolgáltatással minősítése terén előforduló nyilvánvaló hibák ellenőrzése terén kialakított döntéshozatali gyakorlatát, mivel lehet, hogy az nem mindig felel meg az ágazat sajátosságainak. A tagállamok hatáskörében kellene hagynia a szociális lakhatáshoz jutás feltételeinek és árpolitikájának meghatározását, a helyi szükségletek és preferenciák, valamint a hátrányos helyzetű személyek vagy a kevésbé előnyös szociális helyzetben lévő társadalmi csoportok tényleges szükségleteinek figyelembe vételével, az általános érdekű szolgáltatásokról szóló (26.) jegyzőkönyv rendelkezéseinek megfelelően.

7.3 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság döntését, hogy – közszolgáltatási ellentételezés formájában – meghosszabbította az állami támogatásokra vonatkozó bejelentési kötelezettség alóli mentesítést, és hogy figyelembe vett bizonyos sajátosságokat, nevezetesen a hosszú távú mandátum és beruházások tekintetében.

7.4 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak a szociális vállalkozásokról szóló közleményében kifejtett szándékát, hogy elő kívánja mozdítani a szociális vállalkozások számára kedvező ökoszisztéma kialakítását az Európai Unióban, a lakhatáshoz jutás kérdését is ideértve, és hogy támogatni kívánja a szolidáris beruházási alapok felállítását. Elengedhetetlennek tartja a szociális partnerek szerepének megőrzését azokban tagállamokban, ahol hagyományosan bevonják őket a szociális lakhatás kezelésébe.

7.5 Az Európai Bizottságnak, a Parlamentnek és a Tanácsnak a közszolgáltatásról és a koncessziókról szóló irányelvjavaslatokba bele kellene foglalniuk a szociális lakásokat üzemeltető szervezetek – mint közjogi szervezetek és szociális vállalkozások – közötti együttműködést, utóbbit integrálva a közszférán belüli együttműködés hatókörébe, figyelembe véve e vállalkozások közérdekű tevékenységét, illetve állami és magánszektorbeli részesedésüket.

7.6 Az Európai Bizottságnak felül kellene vizsgálnia a közös héra-rendszer jövőjével kapcsolatos javaslatait, fenntartva a lehetőséget a tagállamok számára, hogy csökkentett kulcsot alkalmazzanak a szociális lakások akár állami, akár társadalmi vagy magánszervezetek általi építésére és felújítására, mivel helyi jellegű alapvető szükségleti cikkek lévén nem befolyásolják a tagállamok közötti kereskedelmet és a belső piac megfelelő működését.

7.7 Az Európai Uniónak ugyanakkor támogatnia kell a tagállamokat a szociális lakáskínálat fejlesztésében és korszerűsítésében, hogy az megfelelhessen az új demográfiai, társadalmi és éghajlati kihívásoknak, és így aktívan hozzájárulhasson az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek teljesítéséhez.

7.8 Az EGSZB ebből a szempontból üdvözli az Európai Bizottság ERFA és ESZA rendeletjavaslatát, amelyek alapján a 2014–2020 közötti időszakban a szociális lakások fűtési rendszerének felújítását célzó kiemelt beruházások, a fenntartható városi fejlesztésekre irányuló integrált intézkedések, a társadalom peremére szorult csoportok minőségi és megfizethető szociális lakhatáshoz juttatása, illetve a szociális vállalkozások ösztönzése jogosult lesz a strukturális alapok támogatására. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a cél az, hogy minőségi szociális lakhatást biztosíthassunk mindazoknak, akik erre rászorulnak.

7.9 Az EGSZB úgy véli, hogy ezek az intézkedések szükségesek, és fontos kísérőintézkedései az energiahatékonyságról szóló európai bizottsági intézkedésjavaslatnak, amely előírja a szociális lakásokat biztosító szervezetek részére, hogy minden évben korszerűsítsék a szociális lakáspark 4 %-ának fűtési rendszerét. E kötelezettségnek egyedi finanszírozási intézkedésekkel kell párosulniuk a kapcsolódó beruházások támogatására, elsősorban az ERFA segítségével, illetve egy európai szintű beruházási alap létrehozása révén is.

7.10 A Parlamentnek és a Tanácsnak el kellene fogadnia az ERFA és az ESZA rendeletre irányuló európai bizottsági javaslatokat, melyek az Európa 2020 stratégia végrehajtásának keretében illeszkednek, és az első alkalommal ismerik el – a strukturális alapokra vonatkozó rendeleteken keresztül – a lakhatás kiemelt szerepét a kohéziós politika címén a 2014–2020 közötti időszakban megvalósítandó tagállami beruházási politikákban.

7.11 A tagállamok lakáspiaccainak szabályozása fontos kihívás az euróövezet stabilitása szempontjából, tekintettel az ingatlanbuborék-jelenségek súlyos makrogazdasági és társadalmi következményeire. A szociális lakhatás segít a lakáspiac stabilizálásában és a ciklikus ingatlanpiaci változások szabályozásában.

7.12 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra vonatkozó javaslatát, hogy fokozott makrogazdasági felügyeleti rendszert kíván kialakítani az euróövezetben, amelybe az ingatlanbuborékok makrogazdasági hatásaira vonatkozó fejezetet is be kíván építeni. Az EGSZB szerint ennek a megerősített felügyeleti rendszernek a tagállamokon belül a lakáspiacok intelligens szabályozási rendszereit előmozdító intézkedésekkel, valamint az ingatlanpiac ciklikusságát stabilizáló és kiegyenlítő hatású szociális és magánlakásokat magában foglaló kínálat kialakításával kell párosulnia, összhangban a fenntartható urbanizációval.

7.13 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy átgondoljuk az európai szociális modell részét képező szociális lakhatás finanszírozását stabilizáló európai tartalékokat. Meg kellene fontolni egy szociális lakhatási célú, plafonértékhez kötött európai lakossági megtakarítási számla gondolatát. Ezt a számlát online lehetne megnyitni az EBB-nél, amely biztosítaná az alapok kezelését. Egy ilyen eljárás kettős funkciót látna el, stabilizálná a szociális lakhatásba történő beruházásokat és szoros polgári összetartozást teremtene a számlatulajdonosok között.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Feltörekvő civil társadalom Kínában: a civil társadalom hozzájárulása az EU–Kína interkulturális párbeszéd évéhez és annak tartós hatásához

(2013/C 44/10)

Előadó: **Anne-Marie SIGMUND**

2010. szeptember 16-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Elnöksége úgy határozott, hogy véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Feltörekvő civil társadalom Kínában: a civil társadalom hozzájárulása az EU–Kína interkulturális párbeszéd évéhez és annak tartós hatásához.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külcapcsolatok” szekció 2012. november 20-án elfogadta véleményét. Az előadó Anne-Marie SIGMUND volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 68 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

1.1 Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság vonja be a harmadik pillér, azaz az „emberek közötti párbeszéd” (people-to-people-dialogue) keretében felállított különböző munkacsoportok folyamatban lévő tevékenységeibe. A civil párbeszéd közösségi szintű intézményi platformjaként az EGSZB már jelentős szakértelemre és sok tapasztalatra tett szert, amelyekkel segíthetné az EU–Kína párbeszéd kialakítását. Az EGSZB már 1999-ben megállapította, hogy „a kultúra adja meg a civil társadalom fellépésének struktúráját”, ⁽¹⁾ ezért a kultúrát – szélesebben értelmezve – horizontális témának tekinti. Ennek a szemléletnek köszönhetően kitűnően alkalmas arra, hogy hatáskörén belül figyelemmel kísérje és támogassa a párbeszédben részt vevő felek (az EU és Kína) „puha hatalmi politikáját”, illetve „interkulturális diplomáciáját”.

1.2 Az „emberek közötti” (people-to-people) kezdeményezéseket elsősorban a legalsó szinten kellene elmélyíteni intenzívebb diákcserre, esetlegesen saját gyakoronoki programok, illetve városok és községek közötti partnerségek révén.

1.3 Figyelmet érdemel a kulturális turizmus fejlesztése. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kulturális turizmus nemcsak élénkíti a gazdaságot, de a jobb kölcsönös megértéshez is tartósan hozzájárul.

1.4 Meg kell követelni az emberi jogokra, valamint a demokratikus és alapvető szabadságokra vonatkozó nemzetközi normák betartását, mert ezek fontos feltételei a kulturális megnyilvánulásnak, a kulturális cserének és a kulturális sokszínűségnek.

1.5 A nevelés és (felnőtt)oktatás területét be kellene vonni a közös tevékenységek körébe, mivel a kultúrák közötti párbeszéd sokrétű lehetőségeket kínál e téren – a nyelvtanulástól kezdve

egészen a fogyasztói magatartás elsajátításáig vagy a környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatos felvilágosításig stb.

1.6 A tartós tudatosítás érdekében az EGSZB javasolja, hogy évente tartsák meg „az EU és Kína közötti találkozás napját”, amelyet mindkét oldalon kulturális programokkal lehetne ünnepelni.

1.7 Minél több területen elő kell mozdítani a „bevált gyakorlatok” cseréjét (amiben szerepet kaphatnának fontos szociális-gazdasági szereplők, például egyfelől a szociális partnerek és az emberi jogi kérdésekkel foglalkozó szereplők – mind a hatóságok, mind pedig az ellenzék részéről, másfelől egyes konkrét területekkel, például fogyasztói kérdésekkel, környezetvédelemmel, büntetés-végrehajtással stb. foglalkozó különféle képzési és nevelési intézmények és szakértők is).

1.8 Mindenképpen fontos, hogy jobban összekapcsolódjanak a már elindult kezdeményezések, és javuljon a szereplők közötti információáramlás, mivel jelenleg sok kezdeményezés többé-kevésbé elszigetelten valósul meg, és értékes szinergiahatások mennek veszendőbe (lásd például az EUNIC–Kína kulturális párbeszédet).

1.9 Erősíteni kellene a média (TV, nyomtatott sajtó) együttműködését, valamint az újságírók közös (tovább)képzését. Mindkét eszköz alkalmas arra, hogy szélesebb körben eljussunk az emberekhez ⁽²⁾.

1.10 Az EGSZB az EUMSZ 167. cikke (3) bekezdésének értelmében meg fogja vizsgálni, hogy a Kínával már működő együttműködésének keretében milyen további és tartós kezdeményezéseket indíthat, és kész arra, hogy más szereplők számára is platformot biztosítson a kölcsönös tájékoztatáshoz és eszmecseréhez.

⁽¹⁾ Lásd a 3. lábjegyzetet.

⁽²⁾ Példaként említjük a CRI (China Radio International) és az ORF (Österreichischer Rundfunk)/Alpha Bayern közötti együttműködést rendszeres produkciókkal.

2. Háttér

2.1 A 2007. évi európai kulturális menetrend óta az EU külkapcsolatainak tekintetében egyre határozottabban kirajzolódott egy új stratégiai keret, amelyben kiemelt szerepet kapott a kultúra.

Ez a „puha hatalmi” politika folytatódik és érvényesül következetes módon a kultúrák közötti – az idén az EU és Kína részvételével zajló – párbeszéd európai évében, illetve az EU interkulturális szakpolitikájának keretében az ehhez kapcsolódóan, hosszú távra tervezett struktúrákban.

Egyébként – szinte ezzel egy időben – ugyanezt az európai szemléletet képviselte Hu Csin-ao elnök a Kínai Kommunista Párt 17. kongresszusán, ahol arra szólított fel, hogy Kína többet fektessen be saját „puha hatalmi eszközeibe”.

2.2 Az EU és Kína kultúráról szóló, 2007. október 22-i közös nyilatkozatának köszönhetően több kulturális együttműködés és párbeszéd indult, és megélénkült a politikai eszmecsere is az általános és szakképzésről, és ezen belül a többnyelvűségről.

2.3 2011 májusában az EU és Kína magas rangú képviselői abban állapodtak meg, hogy ezt az együttműködést az EU és Kína közötti stratégiai partnerségen belül egy „harmadik pillér” – nevezetesen az EU–Kína magas szintű, „emberek közötti párbeszéd” (*people-to-people-dialogue*) – létrehozásával bővítik ki. E „harmadik pillérrel” formálisan a 2012. február 14–15-i EU–Kína csúcstalálkozón döntöttek.

2.4 Ebben az összefüggésben kell tekintenünk az EU–Kína interkulturális párbeszéd évére (2012) is (YICD), amelynek megrendezéséről a 2010. évi EU–Kína csúcstalálkozón az EU és Kína vezető képviselői határoztak, és amelyet hivatalosan 2012. február 1-jén nyitottak meg Brüsszelben.

2.5 Az európai év koncepciójában nemcsak a kulturális kapcsolatok elmélyítése, hanem a politikai és civil társadalmi párbeszéd támogatása is szerepet kap az előremutató és tartós EU–Kína kapcsolatok érdekében⁽³⁾. Az összefogástól és a

⁽³⁾ Az európai év fő céljai:

- a kultúrák közötti párbeszéd és a kölcsönös megértés előmozdítása és erősítése az EU és Kína között, az emberek közötti kapcsolatok révén,
- tartós szakpolitikai párbeszéd kialakítása közös érdekeket képviselő kérdésekről,
- az EU–Kína stratégiai partnerség megszilárdításához való hozzájárulás.

szinergiák feltérképezésétől az várható, hogy a kultúrák közötti párbeszéd európai éve előmozdítja a civil társadalmi párbeszédet az EU és Kína között, és tartós hatást vált ki.

3. Bevezetés

3.1 Jelen vélemény a CESE 413/2006. sz. véleményre (előadó: Sukhdev SHARMA) és az EGSZB megbízásából ennek nyomán készített, a kínai civil társadalom átfogó és aktuális elemzését tartalmazó tanulmány⁽⁴⁾ eredményeire épül.

3.2 A vélemény a tanulmányból nyert ismereteket a történelmi fejlődésnek, az EU–Kína interkulturális párbeszéd évének (2012), illetve az abból adódó feladatoknak és lehetőségeknek a kontextusába helyezi.

3.3 Az EGSZB különösen fontosnak tartja azt az Európai Bizottság által az EU–Kína interkulturális párbeszéd évének koncepciójában megfogalmazott elvárást, mely szerint „a kultúrák közötti párbeszéd éve elő fogja mozdítani a civil társadalmi párbeszédet az EU és Kína között”. Az EGSZB mint a civil párbeszéd közösségi szinten intézményesített platformja kész arra, hogy hasonló szerepet vállaljon az EU–Kína kapcsolatok keretében.

3.4 Az EGSZB már 1999-ben kiállt amellett, hogy tágabban értelmezzük a kultúra fogalmát, és az a művészet és a kulturális örökség mellett olyan területeket is magában foglaljon, mint a nevelés, az oktatás és a tudomány. Kifejtette továbbá, hogy a civil társadalom politikai fejlődése kulturális folyamat is egyben⁽⁵⁾, amely meghatározza a polgárok mindennapjait.

3.5 Az EGSZB az emberek mobilitását a népek közötti kulturális cserekapcsolatok egyik fontos elemének tekinti, ezért a szabad mozgás útjában álló akadályok felszámolására szólít fel.

3.6 A kultúrák közötti párbeszéd 2008-as európai évéről az EGSZB véleményt⁽⁶⁾ fogalmazott meg, amelyben határozottan támogatta az Európai Bizottságnak többek között azt a megállapítását, hogy mennyire fontos a sokféle kulturális örökség hatása életmódunkra. Ez a hatás már uniós viszonylatban is fontos és figyelemreméltó, az EU–Kína interkulturális párbeszéd keretében azonban egészen különleges jelentőséggel bír.

⁽⁴⁾ Baocheng Liu, University of International Business and Economics, Beijing: Report on Civil Society, 2011. május.

⁽⁵⁾ „A szervezett civil társadalom szerepe és közreműködése Európa egyesítésében”, CES 851/99, HL C 329., 1999.11.17.

⁽⁶⁾ A kultúrák közötti párbeszéd európai éve (2008), CESE 590/2006.

3.7 Az európai jogtörténetben és jogfilozófiában Montesquieu (7) már 1748-ban felhívta a figyelmet a jogrend és egyfelől az adott ország természeti adottságai (fekvés, éghajlat), másfelől az adott nép gazdasági, társadalmi és kulturális fejlettsége közötti viszonyra, illetve arra, hogy minden demokratikus rendszer alapja a hatalmi ágak szétválasztása.

3.8 Az EGSZB szerint a kultúra azt jelenti, hogy kiállunk a közös értékek mellett, és ilyen értelemben elengedhetetlennek tartja, hogy az EU–Kína interkulturális párbeszéd e fontos évének keretében folytassuk, illetve elmélyítsük a párbeszédet azokról az értékekről is, amelyek meghatározzák az Európai Unió politikai lépéseit (8). Erre politikai szempontból sürgősen szükség van, és kötelező érvényű jogalap is vonatkozik rá az EUSZ 21. cikkében (9).

3.9 Ezen túlmenően az EUMSZ XIII. címe (KULTÚRA) a 167. cikk (3) bekezdésében az alábbi felszólítást tartalmazza: „Az Unió és a tagállamok erősítik az együttműködést harmadik országokkal és a kultúra területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal.” Mivel a jogi álláspont egyhangúlag az, hogy „Unió” alatt nemcsak az európai intézmények, hanem – saját illetékességi területükön – a tanácsadó szervek is értendők, az EGSZB hivatkozhat arra az elsődleges jog szerinti hatáskörére, hogy tevékenységei keretében ennek megfelelő kezdeményezéseket indítson.

3.10 Az EU–Kína interkulturális párbeszéd éve (2012) szempontjából fontos referenciaszöveg az Európai Parlament 2011. május 12-i állásfoglalása is (10), amelyben az Európai Parlament utal a civil társadalom jelentős szerepére ebben az együttműködésben, és „hangsúlyozza, hogy a demokratikus szabadságjogok és alapvető szabadságok, mint például a szólásszabadság, a sajtószabadság, a nélkülözéstől és félelemtől mentes élethez való jog, az intolerancia- és gyűlöletmentes élethez való jog, az információhoz és kommunikációhoz való hozzáférés joga, valamint az online és offline kapcsolódás előjoga a kulturális kifejezés, a kulturális csere és a kulturális sokszínűség előfeltételei.”

3.11 E célok fényében az EGSZB meggyőződése, hogy az EU és Kína közötti interkulturális párbeszéd értékes eszköz, amely a

gazdasági, társadalmi, jogi és politikai területen folytatott együttműködés alapjaként elősegítheti a kölcsönös megértés és ezáltal a kölcsönös bizalom megerősítését. Egy ilyen együttműködési alap hozzájárul ahhoz is, hogy a közös lépések tartósan bizonyuljanak. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy mind európai, mind pedig kínai oldalon létrehozzák a szükséges és egymás között összehangolt struktúrákat, és konkrét projekteket dolgozzanak ki, illetve valósítsanak meg.

4. Általános megjegyzések

4.1 Polgár és állam Kínában

4.1.1 A kínai hagyomány – különösen a konfucianizmus értelmében – más jelentőséget tulajdonít az egyénnek, mint az európai hagyomány. A kínai társadalmat több mint kétezer éve az jellemzi, hogy az egyént alárendelik egy nagyobb, kollektív entitásnak (ez régebben a szűk család és a klán volt, napjainkban pedig a párt és az állam). Az „állam” fogalma Európában – az egymással versengő államok kialakulásának több évszázados folyamatát tekintve – szükségszerűen más, mint Kínában, ahol a „tianxia” („minden, ami az Ég alatt van”) elképzelése révén elmosódtak az állam külső határai, amíg a gyarmatosító hatalmak nem tárták a kínai (annak idején mandzúriai) államhatalom elé a nemzethatárok paradigmáját. Kína politikai szerkezetének történelmi fejlődésében nyomon követhetők ugyan a 20. és 21. század globális, nemzetközi eseményei, de a belső átalakulás még csak nemrégiben kezdődött meg. Az individuum felett a Kínai Kommunista Párt uralkodik, mivel a párt még nem tekinti elegendően „felvilágosultnak” az embereket ahhoz, hogy rájuk bízva a felelősséget saját magukért. Ez gátat vet a demokratikus fejlődésnek. Kínának (az 1960-as évek környéki, önként választott elszigeteltségből) a nemzetközi közösség felé vezető, rohamos tempóban megtett útján, melyet igen sokféle (nemzetközi és kétoldalú) összekapcsolódás jellemez, egyre több lehetőség nyílik „emberek közötti” (people-to-people) kapcsolatokra, melyek révén kérdésessé válik a fenti szemléletmód.

4.2 Személyhez fűződő jogok Kínában

4.2.1 Az Unióban a modern szociális államok kialakulása előmozdította a „szociális polgárságot”, amely az individuális jogokra fekteti a hangsúlyt, de a kollektív jogokat is szavatolja. Számításba kell tehát venni, hogy a két – önmagában is sokszínű – kulturális nagyhatalom („Kína” és „Európa”) között történelmi fejlődésükből eredően jelentős különbségek figyelhetők meg, különös tekintettel az egyén és a társadalom viszonyára. Ebből természetesen nem következik az, hogy túrnünk kell az emberi jogok megsértését. Az ilyen jellegű jogsértés egyetlen esetben sem elfogadható. Erősíteni kell azonban az aktív párbeszéd bázisát, amely – részben bevált gyakorlati példák segítségével – pragmatikus eljárásmodot tesz lehetővé.

4.2.2 Mind az Unióra, mind Kínára érvényes egyfelől, hogy az adott kulturális örökség, mint említettük, befolyással van a jelenlegi életszemléletre és életmódra, másfelől pedig, hogy – amint azt Montesquieu is megjegyezte – kölcsönhatás van a földrajzi, gazdasági, társadalmi, történelmi-politikai struktúrák, illetve az aktuális jogfelfogás és gyakorlati jogérvényesítés között.

(7) Charles-Louis de Secondat, Baron de Montesquieu: „A törvények szelleméről”.

(8) EUSZ 2. cikk: „Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közősek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.”

(9) 21. cikk (1) bekezdés: „Az Unió nemzetközi szintű fellépése azon elvekre épül, amelyek létrehozását, fejlődését és bővítését vezérelték, és arra irányul, hogy ezek érvényesülését a világ többi részén is előbbre vigye; ezek az alapelvek a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok és alapvető szabadságok egyetemes és oszthatatlan volta, az emberi méltóság tiszteletben tartása, az egyenlőség és a szolidaritás elvei, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt elvek és a nemzetközi jog tiszteletben tartása.”

(10) A7-0112/2011: „Az EU külső fellépéseinek kulturális dimenziói”.

4.2.3 Az ENSZ-nek és szervezeteinek (köztük az ILO-nak stb.) aktív tagjaként, és különösen a Biztonsági Tanács állandó tagjaként a Kínai Népköztársaságra is felelősség hárul az Egyesült Nemzetek Szövetsége által képviselt szellemiség és értékek érvényesítésében. Ide tartozik az ENSZ emberi jogi kérdésekkel kapcsolatos határozatainak (az ENSZ Alapokmányának) elismerése is.

A mindennapokban azonban – különösen a társadalmi és személyes polgárjogok területén, de a fogyasztói és munkavállalói jogok tekintetében is – Kína még messze van ettől az érvényesítéstől. Rendszeresen megfigyelhető különféle nemzetközi megállapodások és normák megsértése⁽¹¹⁾ – és ugyanez érvényes a környezetvédelemre is.

4.2.4 Az ENSZ Emberi Jogi Chartája⁽¹²⁾ rendelkezik arról, hogy az egyén minden körülmények között védelmet élvez. Ez nyilvánvalóan ellentmond a hagyományos kínai társadalmi modellnek, mivel a harmonikus társadalom kínai koncepciója szerint az emberi jogok érvényesítésének alapját és előfeltételét a kormány által megkövetelt egység és stabilitás képezi. Az emberi jogok megsértése azonban nem indokolható kulturális különbségekkel, és minden esetben elítélendő.

Egyértelmű, hogy a Kína modernizációjának nyomában lezajlott komoly változások a társadalom és az egyén közötti viszonyra is kiterjednek. Ez a folyamat azonban még csak nemrég vette kezdetét, így haladási irányát jelenleg nem lehet megítélni.

4.2.5 Az EUSZ 21. cikkének értelmében az Unió intézményeinek és szerveinek, így az EGSZB-nek is feladata, hogy elősegítsék az Unió számára kötelező értékeknek és alapelveknek, köztük az emberi jogok és az alapvető szabadságok oszthatatlanságának határozottabb érvényesítését. Ez adott esetben olyan formában is történhet, hogy az uniós szervek – ha úgy vélik, hogy az említett értékek és alapelvek nincsenek tiszteletben tartva, illetve sérülnek – véleményt nyilvánítanak, vagy esetleg politikai intézkedésekkel válaszolnak. Ez érvényes az Unió és Kína közötti kapcsolatokra is.

Az EGSZB szerint a YICD egyik fontos feladata egy „értékekről szóló párbeszéd” kialakítása annak érdekében, hogy éppen az emberi jogok terén ki lehessen dolgozni olyan „legjobb gyakorlati” példákat, amelyek lehetővé teszik az első előrelépéseket.

Ehhez kapcsolódva a jövőbeli munkák során figyelembe kell venni azokat a tapasztalatokat, amelyeket az EGSZB az EU–Kína

kerekasztal és a Gazdasági és Szociális Tanácsok és Hasonló Intézmények Nemzetközi Szövetsége (AICESIS) keretében szerzett.

4.2.6 Minden párbeszéd célja, hogy eloszlassa az előítéleteket, megismertesse és ezáltal megértesse az eltérő nézeteket és gyakorlatokat, illetve konkrét megoldásokat dolgozzon ki.

Ha mindkét fél egyetért abban, hogy alapvetően minden politikai rendet az emberi méltóság elve határoz meg, és az emberi méltóságon alapulnak az emberi jogok is, akkor az EU–Kína interkulturális párbeszéd során kétséget kizáróan találhatunk olyan mechanizmusokat, amelyek segítségével építő módon meg lehet vitatni az emberi jogi kérdéseket (anélkül, hogy az Unió lemondana arról a jogáról, hogy tiltakozzon a véleménye szerint elfogadhatatlan vétségek ellen).

4.3 A kínai civil társadalom jelenlegi helyzete és jelentősége

4.3.1 Kínának a jövőben minden valószínűség szerint szembeülnie kell azzal a fontos kihívással, hogy a meglévő szegénységhez a magántulajdon egyre markánsabb felhalmozása párosult, így egyre nagyobbak a jövedelem- és vagyoni különbségek. Ez a probléma – melyet csak erősítenek a demográfiai változások – tartós hatással van a civil társadalmi tevékenységekre.

4.3.2 Létrejöttük módja miatt és a jelenlegi politikai szerkezetben a civil szervezetek Kínában nem tudnak úgy fellépni, mint a hasonló uniós szervezetek. Ha egyik-másik még rendelkezik is bizonyos mértékű autonómiával, kiterjedt bürokratikus ellenőrzéseknek vannak kitéve. Legjobb esetben „független autonómia”⁽¹³⁾ jellemzi őket, vagyis a civil szervezetek vagy szereplők jogait össze sem lehet hasonlítani az Európai Unióban és általában a demokratikus országokban érvényesülő jogokkal (ami különösen igaz a véleménynyilvánítás és a gyülekezés szabadságára).

4.3.3 Néhány kínai egyetemen már működnek emberi jogi kérdések kutatásával foglalkozó központok. Példaként említhetjük a Kínai Politikatudományi és Jogi Egyetemet (Chinese University of Political Science and Law, CUPL), amely az EU és a Kínai Népköztársaság által közösen kialakított és működtetett EU–Kína jogi karnak (EU-China Law School) ad otthont. A Renmin Egyetem jogi karán pedig úgy határoztak, hogy az „emberi jogok” tantárgyat beépítik a jogtudományt hallgatók alapképzésébe. Emellett azon munkálkodnak, hogy publikációk, vendégelőadók, szakmai gyakorlatok stb. révén támogassák az együttműködést az Emberi Jogok Európai Bíróságával, amely Strasbourgban székel.

⁽¹¹⁾ Lásd a CESE 413/2006. sz. vélemény 2.2.6. pontját és az azt követő pontokat (előadó: Sukhdev SHARMA).

⁽¹²⁾ Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, az ENSZ 1948. december 10-i, 217. (III) sz. határozata.

⁽¹³⁾ Lásd: Dr.Yiyi LU: „The Rise of Dependent Autonomy”.

5. Következtetések

5.1 A civil társadalmi párbeszéd struktúráinak a YIDC nyomában történő létrehozása és továbbfejlesztése az EGSZB szerint ígéretes módja annak, hogy megértessük az emberekkel a két fél közötti különbségeket, és bizalomépítő intézkedéseket hozzunk.

5.2 Tekintettel arra, hogy a két – önmagában is sokszínű – kulturális nagyhatalom („Kína” és „Európa”) történelmi fejlődésében jelentős különbségek figyelhetők meg – különös tekintettel az egyén és a társadalom viszonyára, valamint politikai rendszereikre –, fontos, hogy a kultúrák közötti párbeszédnek a

nemzetközileg elismert emberi jogokra épülő keretét széles körű és kreatív platformok, fórumok és tevékenységek adják, amelyekbe a hivatalos szervek mellett szakembereket és civil társadalmi képviselőket is be kell vonni.

5.3 Komoly lehetőséget szalasztanánk el, ha az EU–Kína interkulturális párbeszéd évét nem követnék konkrét és hosszú távú, megfelelően felépített kezdeményezések. Az EGSZB mint a szervezett civil társadalom közösségi szinten intézményesített platformja kész arra, hogy mérvadó módon részt vegyen ezeknek a struktúráknak a kialakításában, és hozzájáruljon a szinergiahatásokhoz.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Rio+20: Mérleg és kilátások (kiegészítő vélemény)

(2013/C 44/11)

Előadó: **Hans-Joachim WILMS**

2012. november 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata végrehajtási rendelkezései 29. cikkének A. pontja alapján kiegészítő véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Rio+20: Mérleg és kilátások

(kiegészítő vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. november 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott 485. plenáris ülésén (a 2012. december 13-i ülésnapon) 152 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások**1.1 Következtetések**

1.1.1 Az ez évben Rio de Janeiróban tartott, a fenntartható fejlődésről szóló ENSZ-konferencia (Rio+20) záródokumentuma, „A jövő, amit szeretnénk”, gyengébbre sikerült annál, amelyet az EGSZB kívánt volna. Különösen azt nem vették megfelelően figyelembe, hogy bolygónk válságos helyzete sürgős beavatkozást igényel. A záródokumentum azonban több olyan elemet is tartalmaz, amelyekkel itt, az EU-ban is lehet kezdeni valamit. Külön kiemelendő, hogy a fenntartható fejlődés fontos eszközeként globális szinten egyezség született a „zöld gazdaságról”, a szociális vetület figyelembevételéről, valamint egy olyan folyamatról, amely a globális fenntarthatósági célok elérését tűzi ki célul, szoros összhangban a millenniumi fejlesztési célokkal.

1.1.2 Az EGSZB örömmel látta a Rio+20 konferencia folyamán és azt megelőzően a civil társadalom aktív részvételét, amely számos innovatív ötlet és új szövetségek kialakulásához vezetett.

1.1.3 Az EGSZB a Rio+20 konferencia előkészítése és lebonyolítása során eleget tett a civil társadalom és az EU-intézmények közötti közvetítő szerepének. A többi uniós intézmény is méltatta az EGSZB erőfeszítéseit annak érdekében, hogy az Európai Unión belül és kívül egyaránt elősegítse a civil társadalmi párbeszédet.

1.2 Ajánlások

1.2.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a Rio+20 konferencia nyomán követésének és a konferencián hozott döntések megvalósításának a civil társadalom bevonásával és részvételével kell történnie. Ezért nyomatékosan üdvözli a többi intézmény ebben az irányban tett erőfeszítéseit. Az EGSZB, mint a Rio+20 konferenciát megelőzően is, továbbra is támogatni fogja a fenntarthatóság kérdéseiről szóló civil társadalmi párbeszédet,

bevonva a civil társadalom európai szervezeteit és hálózatait, valamint a nemzeti gazdasági és szociális tanácsokat és fenntarthatósági tanácsokat is.

1.2.2 Az EGSZB aktívan részt vesz a globális fenntarthatósági célok kidolgozásában, azáltal, hogy – amint a Rio+20 konferencia előkészítése során is tette – támogatja a civil társadalmi párbeszédet az EU-ban, valamint az EU-n kívüli civil társadalmi partnerekkel folytatott párbeszédet is. Különösen a fenntarthatósági cél elérését szolgáló folyamat és a millenniumi célok elérését szolgáló folyamat szereplői között igyekszik majd kapcsolatot teremteni. Az EGSZB ezenkívül tapasztalatait és összetételét tekintve különösen a zöld gazdaság konkrét kialakításához – beleértve a szociális vetületet is –, valamint a civil társadalom globális szintű részvételi jogaihoz tud hozzájárulni.

1.2.3 Az EGSZB üdvözli a Rio+20-ról szóló, 2012. október 25-i tanácsi következtetéseket, amelyek olyan ambiciózus intézkedéseket jelentenek be a Rio+20 konferencia nyomán követésekként, amelyeket az Európa 2020 stratégia és az EU fenntarthatósági stratégiája révén kell meghozni, valamint üdvözli az EU fenntarthatósági stratégiájának bejelentett felülvizsgálatát. Az EGSZB széles körű civil társadalmi vitát tart szükségesnek a fenntartható fejlődésről az EU-ban, és jövőbeli munkája során is támogatni fogja azt.

2. Az EGSZB hozzájárulása a Rio+20 konferenciához

2.1 Az EGSZB a „Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé vezető út” című európai bizottsági dokumentumról szóló 2011. szeptember 22-i véleményében (CESE 1386/2011) ⁽¹⁾ kifejtette elképzeléseit a 2012. júniusra kitűzött, fenntartható fejlődésről szóló ENSZ-konferencia (Rio+20) témáival kapcsolatban az intézményközi döntéshozatali folyamat számára, valamint cselekvési tervet fogadott el a Rio+20 konferenciáig tartó

⁽¹⁾ HL C 376., 2011.12.22., 102–109. o.

időszakra. Ennek célja különösen a riói konferencia témáival kapcsolatos európai és Európán kívüli civil társadalmi párbeszéd elősegítése volt. Ez a véleménytervezet az EGSZB követeléseinek fényében szeretne mérleget készíteni a Rio+20 konferenciáról, és felvázolni a kísérő intézkedések perspektíváit.

2.2 A Rio+20 konferenciát tekintve az EGSZB kétszintű megközelítést alkalmaz.

2.2.1 Európai szinten az EGSZB a 2011. szeptemberben elfogadott véleménye alapján párbeszédet kezdeményezett európai civil társadalmi szervezetekkel és hálózatokkal, 2012. februárban pedig nagy civil társadalmi konferenciát szervezett. A konferencia eredményeképpen számos alapvető követelményt fogadtak el a riói tárgyalókkal szemben, ezeket pedig később az EGSZB egy „Az EGSZB álláspontja a fenntartható fejlődés témájában tartandó ENSZ-konferencia (Rio+20) előkészítéséről” című vélemény formájában (CESE 486/2012) ⁽²⁾ fogadta el, kellő időben azelőtt, hogy az EU Tanácsa 2012. márciusban határozott a tárgyalási mandátumról. Az EGSZB ezzel eleget tett a civil társadalom és az uniós intézmények közötti közvetítő szerepének.

2.2.2 Ezzel párhuzamosan az EGSZB főként braziliai, kínai és oroszországi intézményi partnereivel is kétoldalú üléseken megvitatta a riói témákat. 2012. májusban egy többoldalú találkozón sikerült megegyezést elérni a főbb közös üzeneteket illetően, amely később Rio de Janeiróban a más országok képviselőivel folytatott civil társadalmi párbeszéd alapjául is szolgált.

2.3 Az EGSZB összesen három, sok érdeklődőt vonzó rendezvény szervezésével aktívan részt vett a Rio+20 konferencián. Ezek közül kettő a brazil gazdasági és szociális fejlesztési tanáccsal közösen szervezett párbeszéd volt a fenntarthatósággal kapcsolatos kérdések témájában – egyszer braziliai, egyszer BRIC-országbeli civil társadalmi képviselőkkel, az EU-pavilonban tartott rendezvény pedig a civil társadalmi részvétel modelljeivel foglalkozott, többek között az Európai Bizottság elnökének részvételével. Az EGSZB-delegáció a Rio+20 konferencián az EU-delegáció szerves részét képezte, ennek alapján pedig felmerült az a határozott kívánság is, hogy a riói konferenciát követő intézkedések terén is fokozott intézményközi együttműködésre kerüljön sor.

3. Az EGSZB álláspontja a Rio+20 konferenciával kapcsolatban

3.1 Az EGSZB örömmel állapítja meg, hogy az idén Rio de Janeiróban a fenntartható fejlődés témájában rendezett ENSZ-konferencia (Rio+20 konferencia) „A jövő, amit szeretnénk” elnevezésű záródokumentuma a fenntartható fejlődés és annak természeti, szociális és gazdasági vetülete iránti globális elkötelezettséget rögzíti. Az EGSZB sajnálja viszont, hogy a tárgyalások eredménye összességében kevésbé kötelező érvényű, mint

ahogy azt a civil társadalom és véleményeiben maga az EGSZB is szorgalmazta. Különösen azt nem vették megfelelően figyelembe, hogy bolygónk helyzete sürgős beavatkozást igényel. Az EGSZB sajnálja, hogy a záródokumentum nem tesz említést bolygónk tűréshatáráról.

3.2 A Rio+20 konferencia ugyanakkor széles körben mozgósította a civil társadalmat, ami pedig a politikai tárgyalások szintjén elérteknél jóval messzebbre mutat. Most, Rio után, ki kell használni, hogy megmozdult a civil társadalom: tovább kell lendíteni és alakítani azokat a folyamatokat, amelyeket a riói konferencia indított el. Rio ugyanis nem csupán a politikai felsővezetés találkozója volt, hanem annak a sok elkötelezett és kreatív embernek a találkozója is, akik egyrészt fáradhatatlanul szorgalmazzák a gazdasági szemléletváltást, másrészt pedig számtalan konkrét kezdeményezést mutatnak be és indítanak útjára a váltás érdekében.

3.3 A záródokumentum azonban több olyan elemet is tartalmaz, amelyekkel itt, az EU-ban is lehet kezdeni valamit. Külön kiemelendő, hogy a fenntartható fejlődés fontos elemeként globális szinten egyezség született a „zöld gazdaságról”, a szociális vetület figyelembevételéről, valamint egy olyan folyamatról, amely a globális fenntarthatósági célok elérésére törekszik, szoros összhangban a millenniumi fejlesztési célokkal.

3.4 Annak fényében, hogy a Rio+20 konferenciát megelőzően az EGSZB milyen kívánalmakat fogalmazott meg, a záródokumentummal kapcsolatban továbbra is a következők mondhatók el:

3.4.1 A Rio+20 kapcsán az EGSZB egyik nagy prioritása a szegénység leküzdése volt. Az EGSZB szót emelt azért, hogy mindenki hozzájusson elegendő élelemhez, tiszta vízhez és fenntartható energiához. Ez a kérdés fontos szerepet játszott a záródokumentumban, bár sokak számára nem volt elegendően világos, hogy mindehhez milyen finanszírozási lehetőségek állnak rendelkezésre. Megerősítették a millenniumi fejlesztési célokat és az ezzel kapcsolatos elkötelezettségeket. Az EGSZB hiányolja viszont, hogy nem hangsúlyozták ki eléggé a nők jogait.

3.4.2 Az EGSZB Rio+20-szal kapcsolatos másik prioritása az átalakulás szociális vetületének kérdése volt. Az EGSZB szorgalmazta a fenntarthatóbb gazdaság felé történő tisztességes átmenetet, és így üdvözli, hogy ezt most egy ENSZ-szöveg is megemlíti. Az EGSZB kedvezőnek ítéli a záródokumentum alábbi pontjait is: a szociális partnerek és elsősorban a munkavállalók elismerése a változás aktív előidézőiként; a tisztességes munka és a nemek közötti egyenlőség megerősítése; a képzés és a továbbképzés elismerése, valamint a szociális minimumnormák lehetséges szerepének pozitív megemlítése.

⁽²⁾ HL C 143., 2012.5.22., 39–42. o.

3.4.3 Az EGSZB már a Rio+20 előtt, illetve magán a konferencián is többször utalt arra, hogy hatékonyan be kell vonni a civil társadalmat. A konferencián született szöveg tartalmaz néhány idevonatkozó pozitív fejleményt. Az EGSZB szerint ugyanakkor szerencsés lett volna, ha konkrétan kifejtetik az általános jellegű megfogalmazásokat. Ilyen például a gazdasági és szociális tanácsokhoz hasonló *többszereplős konzultatív fórumok* bevonása a fenntartható gazdaság kiépítésére szolgáló nemzeti politikák kidolgozásába. A konferencián további elemzést kértek az ENSZ-főtitkártól azzal az újabb követeléssel kapcsolatban, amellyel egyébként az irányítási kérdéseket illetően az EGSZB is egyetért, tudniillik, hogy a fenntartható politikákhoz szükséges hosszú távú szemlélet figyelembevétele végett hozzanak létre egy a jövő nemzedékeivel foglalkozó ombudsmani hivatalt.

3.4.4 További kiemelt céljainak fényében az EGSZB örömmel látja, hogy sikerült megegyezni egy fenntartható fogyasztási és termelési mintákra vonatkozó 10 éves keretben, és üdvözli a természeti erőforrások védelméről szóló elv megemlítését, a vállalatok szerepének elismerését, illetve annak bejelentését, hogy a GDP-t további mutatókkal kell kiegészíteni.

4. A Rio+20 nyomon követése az ENSZ és az EU szintjén

4.1 Az EGSZB meggyőződése, hogy a Rio+20 konferencia sikere csak a Rióban meghozott döntések végrehajtásával és az ott elindított folyamatok véghezvitelével fog megmutatkozni. Úgy véli, hogy mindekre a civil társadalom bevonásával és aktív közreműködésével kell sort keríteni.

4.2 Az idei New York-i ENSZ-közyűlés elején kezdetét vették az annak a magas rangú politikai fórumnak a létrehozására irányuló folyamatok, amely a fenntartható fejlődés három dimenziójának integrációját, illetve a globális fenntarthatósági célok megfogalmazását tűzte ki célul. Az EGSZB szerint ezzel kapcsolatban arra kell felhívni a figyelmet, hogy a Rio+20 zárodokumentum kimondottan kedvező megfogalmazásai ellenére a civil társadalmat még mindig nem vonják be elegendő mértékben ezekbe a folyamatokba.

4.3 Ami a fenntarthatósági célok megfogalmazását illeti, jelenleg elsősorban az eljárási kérdéseken van a hangsúly, egyfelől a civil társadalom részvételi lehetőségeit illetően, másfelől a 2015 utáni fejlesztési menetrenddel kapcsolatban elindult folyamat és a fenntarthatósági célokra irányuló, újonnan indítandó folyamat közötti összefüggés kapcsán. A Rio+20 zárodokumentum szerint mindenképpen össze kell kapcsolni egymással a két folyamatot; az egyes folyamatok szereplői azonban még az önmagukra találás szakaszában vannak.

4.4 Az EGSZB már 2012 júliusában szervezett egy jelentősebb civil társadalmi rendezvényt, hogy a Rióban született eredményeket Brüsszelbe hozza. Ennek során egyértelművé vált, hogy a Rióban elindult folyamatok nyomon követéséhez kiemelt témának tartják a fenntarthatósági célok kidolgozását,

ehhez pedig társadalmi vitára is szükség. Egyértelmű volt a résztvevőknek az a kívánsága is, hogy a 2015 utáni rendelkezni kell egy átfogó fejlesztési menetrenddel, akkor a fenntarthatósági célok meghatározásának folyamatát kezdettől fogva kössék össze a millenniumi fejlesztési célok felülvizsgálatával. Ezen a rendezvényen, illetve a Rióban megkezdett folyamatokat nyomon követő más civil rendezvényeken is újra és újra hangsúlyozták, hogy nekünk azt kell itt, az EU-ban tennünk, amit Rióban követeltünk. Az EGSZB ezért meg van győződve arról, hogy felül kell vizsgálni az alapvető uniós stratégiákat abból a szempontból, hogy megfelelnek-e a Rio+20-szal kapcsolatos uniós követelméseknek, legyen szó akár az Európa 2020 stratégia fenntarthatósági dimenziójáról vagy az uniós fenntarthatósági stratégiáról.

4.5 Az intézményközi megbeszéléseken, amelyeket az EGSZB a Rio+20 nyomon követésére szervezett, egyértelművé vált, hogy megvan az akarat az együttműködésre és a civil társadalom bevonására is.

4.6 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság nyilvános online konzultációt szervezett egy 2013 tavaszára tervezett, a Rio+20-at nyomon követő intézkedésekről szóló közlemény előkészítéseként. Az EGSZB közös rendezvényekkel fogja kísérni ezt a konzultációt. Szintén 2013 tavaszára várható a 2015 utáni fejlesztési menetrendről szóló európai bizottsági közlemény. Az EGSZB-nél már készül egy vélemény ebben a témakörben. Az illetékes európai biztos bejelentése szerint a riói konferenciának a környezetvédelemmel szorosabban összefüggő szempontjait a 7. környezetvédelmi cselekvési programban fogják majd végrehajtani. Ez utóbbi megjelenése még az év vége előtt várható.

4.7 Az EGSZB üdvözli az Európai Unió Tanácsa által 2012. október 25-én, a Rio+20-szal kapcsolatban elfogadott következtetéseket, azokon belül is elsősorban azt, amelyik kiemeli, hogy be kell vonni a civil társadalmat. Az EGSZB szintén üdvözli az ambiciózus Rio+20 nyomon követő intézkedések bejelentését, amelyekre az Európa 2020 és az uniós fenntarthatósági stratégia keretében kerül sor. Az EGSZB örömmel állapítja meg, hogy ez utóbbit a riói eredmények fényében felül fogják vizsgálni. Ezt az EGSZB már 2011. szeptember 21-i véleményében is szorgalmazta.

5. Az EGSZB szerepe a Rio utáni folyamatban

5.1 Mind a civil szereplők, mind pedig a többi uniós intézmény szeretné, ha az EGSZB továbbra is aktívan részt venne a Rio+20 konferencia nyomonkövetési folyamatában.

5.2 Az EGSZB segítséget jelenthet ezen a téren azáltal, hogy továbbra is a fenntarthatósági kérdésekről folyó társadalmi párbeszéd helyszínéül szolgál, és közvetítő szerepet tölt be a civil társadalom és az uniós intézmények között úgy, hogy közben bevonja ebbe az európai civil szervezeteket és hálózatokat, valamint a nemzeti gazdasági és szociális tanácsokat, illetve a fenntarthatósággal foglalkozó tanácsokat.

5.3 Tapasztalataira építve az EGSZB különösen a civil társadalom részvételi struktúráinak kérdésével összefüggésben nyújthat segítséget, például a konkrét tájékoztatáshoz, a konzultációhoz és az érdemi válaszhoz való jogokat illetően.

5.4 Az EGSZB az egyetlen olyan uniós intézmény, amely speciális szervet hozott létre a fenntartható fejlődés témakörében, hogy figyelembe tudja venni ennek a tematikának a horizontális jellegét. Ez ma, Rió után időszerűbb, mint valaha. A „zöld gazdasággal” összefüggő kérdésekben, összetételének köszönhetően, az EGSZB konkrét javaslatokat tud tenni azzal kapcsolatban, hogy milyen keretfeltételeket kell megteremteni ezen a területen. Különösen a fenntartható fejlődés szociális vetületének konkretizálásában segíthet az EGSZB azzal, hogy

operatív javaslatokat dolgoz ki a fenntartható fejlődés felé való tisztességes átmenetről. A globális fenntarthatósági célok kidolgozása jelenti a Rio+20 nyomonkövetési folyamatának az egyik olyan területét, ahol nagy szükség van az EGSZB munkájára. Ahogy a Rio+20 konferencia előkészítésében, úgy itt is fontos szerepet játszhat az EGSZB egyfelől az EU-szerte, másfelől az EU-n kívüli civil partnerekkel folytatott civil társadalmi párbeszéd elősegítésében.

5.5 Az EGSZB szerint széles körű civil társadalmi vitát kell folytatni a fenntartható fejlődésről az EU-ban, és ezt jövőbeli munkája során is ösztönözni fogja, különösen ami az Európa 2020 stratégia Rióval kapcsolatos szempontjait, illetve az uniós fenntarthatósági stratégia felülvizsgálatát illeti.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

485. PLENÁRIS ÜLÉS, 2012. DECEMBER 12. ÉS 13.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról és a 77/91/EGK és 82/891/EGK tanácsi irányelv, a 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK és 2011/35/EU irányelv, valamint az 1093/2012/EU rendelet módosításáról

(COM(2012) 280 final – 2012/0150 (COD))

(2013/C 44/12)

Előadó: **Lena ROUSSENOVA**

2012. július 5-én, illetve 2012. július 10-én az Európai Parlament és a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanács irányelv a hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról és a 77/91/EGK és 82/891/EK tanácsi irányelv, a 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK és 2011/35/EU irányelv, valamint az 1093/2010/EU rendelet módosításáról

COM(2012) 280 final – 2012/0150 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és szociális kohézió” szekció 2012. november 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 153 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlí a jogalkotási javaslatot, amely egy olyan keretrendszer létrehozására irányul, amelynek célja a banki válságok preventív kezelése, a pénzügyi stabilitás megőrzése és az államháztartásokra nehezedő terhek csökkentése új, megelőző jellegű, a korai beavatkozást és a szanálást elősegítő eszközök bevezetése révén. A csődhelyzetben lévő pénzügyi intézmények eredményes szanálása a belső piac kiteljesítésének elengedhetetlen eleme. Az EGSZB támogatná a fent említett eszközök bevezetését, azonban további pontosításokat szorgalmaz azok esetében, amelyek újak, illetve amelyeket még nem próbáltak ki rendszerszintű válságok idején. Az EGSZB elvárása szerint a vizsgált irányelv tartalmát össze kellene hangolni a bankunióval kapcsolatos szabályozással.

1.2 Az EGSZB elfogadja azt a javaslatot, hogy a szanálási terveket a szanálási hatóságok dolgozzák ki és frissítsék az illetékes hatóságokkal való konzultációt követően. Meggyőződése,

hogy mind az egyéni, mind pedig a csoportszintű szanálási tervezés és frissítés hatékonyabbá válna, ha a bankokat is bevonnák a folyamatba. Amennyiben szükséges, fontos kérdésekben más, a szanálási tervek által esetlegesen érintett érdekcsoportok – például fogyasztói szervezetek, szakszervezetek képviselői stb. – szakmai tanácsát is ki kellene kérni.

1.2.1 A központi bankok – köztük az EKB – a legalkalmasabbak arra, hogy értékeléseket végezzenek közérdekű kérdéseket illetően, és az EGSZB azt ajánlja, hogy vonják be őket a helyreállítási és szanálási tervek értékelésébe, ugyanakkor tartsák teljes mértékben tiszteltben függetlenségüket is.

1.3 A hitelintézetekre, illetve azok helyreállítási és szanálási terveire vonatkozó bizalmi követelményeket szigorítani kell. Az irányelvben külön rendelkezéseknek kellene garantálniuk, hogy

a bankok helyreállítási és szanálási terveinek kidolgozásában, frissítésében és értékelésében érintett valamennyi hatóság, intézmény és szereplő szigorúan tiszteletben tartsa az adott információ bizalmas jellegét.

1.4 Az EGSZB üdvözlí a javasolt rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik az olyan összehangolt szabályok és feltételek bevezetését, amelyek alapján csoporton belüli pénzügyi támogatás nyújtható, és egyúttal utal arra, hogy a támogatásban részesülő és a támogatást nyújtó intézmény érdekeit és jogait megfelelő egyensúlyban kell tartani, ha nézeteltérések vannak közöttük a támogatást illetően. Az EGSZB teljes mértékben támogatja a 19. cikk (1) bekezdésének rendelkezéseit, és javasolja, hogy a 19. cikk (1) bekezdésének f) pontjában meghatározott követelményeket úgy bővítsék ki, hogy azok magukban foglalják a támogatást nyújtó intézmény szabályozó szervei által megszabott **magasabb szavatolótőke- és likviditási követelményeket** is.

1.5 Az illetékes hatóságok hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy fennállnak-e azok az alapvető feltételek, amelyek egy rendkívüli ügyvezető kinevezését vonják maguk után. Bár az EGSZB elfogadja annak szükségességét, hogy az illetékes hatóságoknak legyen némi döntési terük, figyelembe véve a rendkívüli ügyvezetőkire ruházott **jelentős szerepet és hatásköröket**, a bizottság nagyobb mértékű jogbiztonságot sürgetne az intézmények számára **egyértelmű és pontosabban meghatározott szabályok és feltételek bevezetése révén**.

1.6 A rendkívüli ügyvezető kinevezése egy nagymértékben kényszerítő jellegű, korai beavatkozási intézkedés, amelyet akkor kell alkalmazni, amikor az összes többi, kevésbé kényszerítő intézkedés lehetőségét kimerítették. Azonban előfordulhatnak olyan esetek is, amikor egy intézmény pénzügyi helyzetének jelentős romlása túl gyorsan következik be, és a rendkívüli ügyvezetőt anélkül kell kinevezni, hogy megvárják a 23. cikk (1) bekezdésében javasolt kevésbé kényszerítő korai beavatkozási intézkedések végrehajtását. Ilyen körülmények között egy rendkívüli ügyvezető kinevezése még akkor is lehetséges kellene, hogy legyen, ha a 24. cikkben részletezett kiváltó feltételek (azaz „...a 23. cikkkel összhangban **hozott** egyéb intézkedések nem elegendőek a romlás visszafordításához...”) nem teljesülnek.

1.7 A szanálási hatóságok hatás- és felelősségi köreit illetően további különbségtelekre és pontosításokra van szükség. Míg a korai beavatkozás az illetékes hatóságok/felügyeleti szervek felelőssége, a szanálási hatóságok felelősek a szanálási eszközök kiválasztásáért és alkalmazásáért. Ugyanakkor néhány esetben bizonyos felelősségi köröket a felügyeleti szervek és a szanálási hatóságok is gyakorolhatnak. A tagállamok döntésétől függően a felügyeleti szervek elláthatnák a szanálási hatóságok feladatkörét, azonban a két funkciót szét kellene választani a felügyeleti tértlenség kockázatának minimalizálása érdekében. Az EGSZB szorgalmazná, hogy egyértelmű különbséget tegyenek a felügyeleti szervek és a szanálási hatóság feladatköre, illetve beavatkozásuk időpontja között.

1.8 Az irányelv javasolja, hogy az intézmények vezetőtestülete **értesítse az illetékes hatóságot**, amennyiben úgy ítélik

meg, hogy az intézmény csődhelyzetben van vagy valószínűleg csődbe jut. Az EGSZB úgy véli, hogy **a szanálási hatóság határozata túl későn születhet meg**, ha a kezdeményezést teljes mértékben a bank vezetőtestületének belátására bízzák. Az irányelvnek egyértelművé kell tennie, hogy a felügyeleti szervek rendelkeznek azzal a joggal és lehetőséggel, hogy azokban az esetekben, amikor úgy ítélik meg, hogy a szanálás megindítását kiváltó feltételek teljesültek, az értesítés azonban késik, anélkül is tájékoztathassák a szanálási hatóságot, hogy megvárják a bank vezetőtestületének értesítését. Az irányelvnek arra kellene kérnie a tagállamokat, hogy jelentős büntetéseket irányozzanak elő az olyan banki vezetők számára, akik megsértették az üzleti gyakorlat szabályait.

1.9 A szanálási hatóságokra ruházott átfogó hatáskörök és a harmadik feleknek nyújtott jogorvoslathoz való jog korlátozása **aggályokat vetnek fel a javasolt keretrendszer jogi megalapozottságát illetően**. Számos tagállamban, különösen ahol a bíraskodás szokásjogon alapul, a bíróságok minden bizonnyal védelmeznék saját jogukat ahhoz, hogy egy közigazgatási szerv által hozott határozat bírósági felülvizsgálatára vonatkozó kérelmeket hallgassanak meg, ha egy adott egyén vagy csoport bizonyítani tudja, hogy kár érte a szóban forgó határozat eredményeképpen. Ha valaki azt állítaná, hogy a szanálási hatóság vagy az ügyintézők **súlyos szakmai mulasztást** követtek el, csak a bírák élveznek bizonyos fokú mentességet a bíróságon hozott ítéletek esetében, de semmilyen jogszabály vagy rendelet nem terjesztheti ki ezt az előjogot egy olyan közigazgatási szervre, mint a szanálási hatóság, amelyet így **jogi felelősségre vonhatnának a bíróságon az okozott károkért**.

1.10 Az adósságleírási eszköz esetében további magyarázatokra és pontosításokra van szükség. Annak érdekében, hogy minimalizálják a befektetők körében tapasztalható bizonytalanságokat, egyértelmű szabályokat kell bevezetni a figyelembe vehető kötelezettségek és az adósságleírás küszöbfeltételeinek tekintetében.

1.11 Az EGSZB üdvözlí a betétbiztosítási alapokhoz (DGF) és szanálási alapokhoz (RF) való előzetes hozzájárulásokon alapuló, összehangolt finanszírozási szabályok bevezetését. A szanálási finanszírozáshoz való hozzájárulás kritériumai helyénvalónak és realisztikusnak tűnnek a jelenlegi helyzetben; azonban a gazdasági és pénzügyi feltételek váratlanul meg is változhatnak, ahogyan ezt az elmúlt években láttuk. Az EGSZB **egy olyan szabály** bevezetését javasolja, **amely lehetővé teszi, hogy az előzetes hozzájárulásra vonatkozó feltételeket időről időre felülvizsgálják**.

1.12 Az EGSZB – bár elfogadja a DGF és RF egy intézményként való működtetésének lehetséges szinergiájából származó potenciális előnyöket – üdvözlí az Európai Bizottság megközelítését is, amely lehetővé teszi minden tagállam számára, hogy maga döntse el, egy vagy két finanszírozási rendszert (alapot) részesít-e előnyben. Az irányelvnek – figyelembe véve a bankunió által a későbbiekben meghatározásra kerülő szabályokat –, mindkét esetben realisztikus rendelkezéseket kellene előírnia, amelyek biztosítják, hogy a DGF el tudja látni fő feladatát, azaz a lakossági betétesek védelmét.

1.13 Az EGSZB üdvözlí a csődhelyzetben lévő uniós pénzügyi intézmények eredményes szanálásának bevezetését mint a belső piac kiteljesítésének elengedhetetlen elemét. Egy európai szintű finanszírozási rendszer biztosítaná, hogy valamennyi intézményre ugyanolyan hatékony szanálás-finanszírozási szabályok vonatkozzanak, egyúttal hozzájárulna az egységes piac stabilitásához is, és egyenlő versenyfeltételeket teremtené. Az EGSZB üdvözlí, ha minél előbb **realisztikus ütemtervet** dolgoznának ki a finanszírozási rendszerek jövőbeli formájának kialakítását illetően.

1.14 Az EGSZB mindenesetre reméli, hogy az irányelv – az euróövezet országaival kezdve – a fokozottabb szabályozási integráció és konvergencia megteremtését célozza.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság egy olyan irányelvet ⁽¹⁾ javasol, amely hatékony szakpolitikai keretet hoz létre **a bankcsődök rendezett módon történő kezelése** és a problémák más intézményekre való **átterjedésének megakadályozása érdekében**. Ez a keretrendszer olyan **közös és hatékony eszközökkel és hatáskörökkel ruházza fel a hatóságokat, amelyek lehetővé tennék számukra a bankválságok megelőző jellegű kezelését, a pénzügyi stabilitás megőrzését és az adófizetők veszteségeinek való kitétségének minimalizálását**. A jelenlegi javaslat tovább pontosítja az Európai Bizottságnak a pénzügyi ágazatbeli válságkezelés európai uniós keretével kapcsolatos nézeteit, amelyeket egyik korábbi közleményében fejtett ki ⁽²⁾. Az új jogalkotási keretrendszer a hatályos nemzeti fizetésképtelenségi eljárások és különösen a bankmentés alternatívájaként szolgál, és összhangban áll a pénzügyi intézetekre vonatkozó hatékony szanálási rendszerek legfontosabb, a Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB) ⁽³⁾ által kidolgozott jellemzőivel és a G20 ülésein egyeztetett elvekkel.

2.2 A bankmentések hatalmas terhet rónak az államháztartásokra, versenytorzulást okoznak, növelik az erkölcsi kockázatot, és jelenleg nem kielégítő opciónak tekintik őket az olyan helyzetek kezelésére, amikor egy bank megszüntetése az átterjedés veszélyével fenyeget. **A fenti intézkedéseknek az alábbi célokat kellene szolgálniuk:**

- **az adófizetők kitétségének csökkentése** a bankok mentésének költségeit illetően;
- a közigazgatási hatóságok szükséges hatáskörökkel való felruházása arra, hogy **megelőző jelleggel fellephessenek, korán beavatkozhasanak és sikeresen véghez vigyék a szanálási eljárást** a válságban lévő bankok esetében;
- **szanálási eszközök bevezetése**, ideértve az adósságleírasi eszközt, amely hatáskört biztosít a szanálási hatóságoknak arra, hogy **leírják a csődbe jutott intézmény biztosít-**

tékkal nem rendelkező hitelezőinek követeléseit, és a követeléseket saját tőkévé alakítsák át.

2.3 2012. szeptember 12-én az Európai Bizottság egy egységes felügyeleti mechanizmus (SSM) létrehozását javasolta az euróövezet bankjai számára. Az összes euróövezetbeli bank pénzügyi stabilitásához kapcsolódó specifikus felügyeleti feladatokért az Európai Központi Bank (EKB) viseli majd a végső felelősséget. A nemzeti felügyeleti szervek továbbra is fontos szerepet játszanak majd az EKB határozatainak mindennapi felügyeletében, valamint előkészítésében és végrehajtásában. Az EKB **korai beavatkozási intézkedéseket** hajthat végre, amennyiben egy adott bank megsérti, vagy félő, hogy megsérti a szabályozási tőkekövetelményeket. Amint megállapodás született a jelenlegi betétbiztosítási rendszerekkel (DGS) és a hitelintézetek helyreállításáról és szanálásáról szóló irányelvjavallattal kapcsolatban, az Európai Bizottság egy egységes szanálási mechanizmusról szóló javaslat kidolgozását tervezi, amelynek feladata, hogy a bankunió (BU) keretén belül összehangolja a szanálási eszközök bankokra történő alkalmazását.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az elmúlt néhány év történései megmutatták, hogy a banki válságokat preventíven kell kezelni a bankcsődök lehetőség szerinti elkerülése érdekében. A 2007-es első válságból levonható szomorú tanulság, hogy egy nagyszabású, **egyéni szinten jelentkező csőd** majdnem mindig **rendszerszintű válságot** von maga után az ismert társadalmi és gazdasági következményekkel. Ezért a már bevált és **általánosan elfogadott csődjogi elvektől** való eltéréseket a **közérdek** indokolja.

3.2 Jelenleg nem léteznek **összehangolt eljárások a hitelintézetek uniós szintű szanálására**, és az EGSZB üdvözlí a jogalkotási javaslatot, amely egy olyan keretrendszer létrehozására irányul, amelynek célja a banki válságok preventív kezelése, a pénzügyi stabilitás megőrzése és az államháztartásokra nehezedő terhek csökkentése új eszközök és eljárások bevezetése révén. Az EGSZB tudatában van annak, hogy ezek az új preventív, korai beavatkozási és szanálási eszközök, illetve eljárások önmagukban aligha oldják majd meg a rendszerszintű válságokat, azonban – amennyiben megfelelően és következetesen alkalmazzák őket – hozzájárulhatnak annak elkerüléséhez, hogy bekövetkezzenek. Bár támogatja a helyreállítási és szanálási eszközök bevezetését, az EGSZB figyelmeztet arra, hogy ezek némelyikét (adósságleírás) még nem próbálták ki rendszerszintű válságok idején, így különös odafigyelést kívánnak meg.

3.3 Az EGSZB üdvözlí azt a törekvést, hogy keretrendszert hozzanak létre a bankcsődök rendezett módon történő kezelésére, és elfogadja ezt, mivel „a rendszerszintű kockázat és az intézmények gazdasági életben játszott fontos szerepe miatt a rendes fizetésképtelenségi eljárás alkalmazása egyes esetekben nem célszerű...” ⁽⁴⁾. Elismeri továbbá, hogy amikor a közérdek egy csődhelyzetben lévő bank rendezett módon történő szanálását kívánja meg, az irányítással egy **speciális szanálási hatóságot (RA)** és nem egy igazságügyi szervet kell megbízni. Az

⁽¹⁾ COM(2012) 280 final.

⁽²⁾ COM(2010) 579 final.

⁽³⁾ Lásd FSB, A pénzügyi intézetekre vonatkozó hatékony szanálási rendszerek fő jellemzői, 2011. október.

⁽⁴⁾ COM(2012) 280 final, Általános magyarázó megjegyzések, 5. oldal.

RA valójában egy **adminisztratív hatóság**, amely olyan hatáskörökkel rendelkezik, amelyek hagyományosan az **igazságügyi szervek** elvitathatatlan illetékességi területéhez tartoznak, és ennek eredményeképpen a hatáskörök átruházása bizonyos jogi módosításokat igényel. A hatáskörök átruházása következményekkel járhat:

- az RA hatásköreit keretszabályozás formájában kell meghatározni az Európai Unióban;
- az RA hatásköreit az Európai Unióban meghatározottak alapján a nemzeti parlamenteknek kellene meghatározni úgy, hogy egyidejűleg megengedik és szabályozzák az előjogoknak az igazságügyi szervekről a bankhatóságokra történő átruházását;
- a **harmadik felek jogait** a csődjog szabályozza, amelyet módosítani kellene egy speciális banki rendszer figyelembevétele érdekében, vagy pedig a nemzeti parlamenteknek külön jogszabályokat kellene elfogadniuk;
- mindenesetre az Európai Bizottság elismeri, hogy a módosított jogszabályoknak összhangban kell állniuk az Alapjogi Chartával, nevezetesen a tulajdonhoz való joggal, valamint a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való joggal.

3.4 Az EGSZB elfogadja az Európai Bizottság következtetéseit, amelyek szerint a keretrendszer költségei az intézmények **forrásköltségeinek** esetleges – az implicit állami támogatás megszűnése miatti – emelkedéséből és a szanalási alapok létrehozásának költségeiből származnak. Az EGSZB osztja az Európai Bizottság aggályát, hogy ezeket a megnövekedett költségeket esetleg az ügyfelekre vagy a részvényesekre hárítják a betéti kamatok csökkentésével, a hitelkamatok és a banki szolgáltatások díjainak növelésével⁽⁵⁾ vagy a részvények után fizetendő osztalékok csökkentésével. Az Európai Bizottság által elvégzett hatásvizsgálat megállapítja, hogy – bár a bankoknak „bizonyos mértékig” viselniük kell a **működési költségek növekedését, az operatív, illetve a helyreállítási és szanalási tervek kidolgozásának összköltsége** „elhanyagolható” és „jelentéktelen” lesz⁽⁶⁾.

3.5 Mind az Európai Bizottság, mind pedig a szociális partnerek megkérdőjelezték a bankok arra vonatkozó aggályát, hogy a **költségek** messze nem lesznek elhanyagolhatók. Az EGSZB osztja az Európai Bizottság álláspontját a keretrendszer hosszú távú potenciális előnyeivel kapcsolatban. Az összes érdekelt félre gyakorolt **rövid távú és középtávú költséghatásokat** ugyanakkor minden egyes tagállamnak gondosan fel kell mérnie és

mérlegelnie kell nemzeti jogszabályai kidolgozása során, figyelembe véve saját specifikus igényeit és körülményeit.

3.6 Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság arra vonatkozó javaslatát, hogy egységes felügyeleti mechanizmus keretében bankuniót hozzon létre, és úgy véli, hogy a jelenlegi helyreállítási és szanalási keretrendszer módosítani kellene az új mechanizmus működésével összhangban. Ugyanakkor az EGSZB tudatában van annak, hogy az európai szintű felügyelet és a helyi szintű szanalás együttese aligha működhet sikeresen, különösen a több tagállamban működő, rendszerszinten fontos intézmények csődjé esetén. Ideális esetben a banki szabályozásra és felügyeletre vonatkozó európai hatáskört egy szanalásra és betétbiztosításra vonatkozó európai hatáskörnek kellene kiegészítenie⁽⁷⁾. Az Európai Bizottság egy egységes szanalási mechanizmust⁽⁸⁾ javasol, azonban jelenleg nehezen eldönthető, hogy ez mikor válhatna valóra.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Helyreállítási és szanalási tervek

4.1.1 A **humán erőforrások szükségességére** külön figyelmet kellene fordítani. A helyreállítási és szanalási tervek kidolgozása **igen nagy szakértelmet igénylő munka**, és nem könnyű a szükséges szakértelmet, illetve tapasztalat birtokában lévő szakértőket találni a bankok vagy közigazgatási hatóságok személyzetének soraiban. A **felügyeleti és szanalási hatóságok** előtt álló egyik legnagyobb probléma az lesz majd, hogy elegendő specifikus és magas szakmai képzettséggel bíró humán erőforrást biztosítsanak. Ezt a problémát nem lehet megkerülni, mivel a tervek megbízhatósága és a megfelelő beavatkozás iránti bizalom az egész keretrendszer **magas szakmai színvonalára** épül.

4.1.2 Az EGSZB elfogadja azt a javaslatot, hogy a szanalási terveket a szanalási hatóságok dolgozzák ki és legalább évente egyszer frissítsék az illetékes hatóságokkal való konzultációt követően. Ezeknek a terveknek opciókat kellene felvázolniuk a szanalási eszközök alkalmazását illetően. Az EGSZB meggyőződése, hogy mind az egyéni, mind pedig a csoportszintű szanalási tervezés és frissítés hatékonyabbá válna, ha a bankokat is bevonnák a folyamatba, ahogyan erre – bár az irányelvben nem kerül külön említésre – az Európai Bizottság (2010) 579 final jelzésű közleménye⁽⁹⁾, valamint az irányelvjavaslathoz kapcsolódó hatásvizsgálati dokumentum⁽¹⁰⁾ is utal. Amennyiben szükséges, fontos kérdésekben más, a szanalási tervek által esetlegesen érintett érdekcsoportok – például fogyasztói szervezetek, szakszervezetek képviselői stb. – szakmai tanácsát is ki kellene kérni.

4.1.3 A felügyeleti és szanalási hatóságok hitelintézetekkel egyetemben történő bevonása nem biztos, hogy elégséges, amikor a közérdek kontextusában kell terveket értékelni. A

⁽⁵⁾ Az Európai Bizottság becslése szerint a magasabb finanszírozási költségek kihathatnak a beruházásokra és a GDP növekedését évi 0,1–0,4 %-kal csökkenthetik, lásd az Európai Bizottság hatásvizsgálatát, SWD (2012) 166., 69. o. és SWD (2012), 167.

⁽⁶⁾ Uo., 68. o.

⁽⁷⁾ Lásd ERKT, a tudományos tanácsadó bizottság jelentései, Felügyeleti tétlenség, szanalás és betétbiztosítás, 2012. július/1. sz., 23. o.

⁽⁸⁾ COM(2012) 510 final.

⁽⁹⁾ Lásd COM (2010) 579 final, A pénzügyi ágazatbeli válságkezelés európai uniós kerete, 6. o.

⁽¹⁰⁾ Lásd az Európai Bizottság hatásvizsgálatát, SWD (2012) 166., 26. o. és 64. o., valamint SWD (2012) 167.

központi bankok a legalkalmasabbak az ilyen értékelések elvégzésére. Az arra vonatkozó értékelések, hogy több intézmény egyéni helyreállítási és szanalási tervei végrehajthatók-e egyidejűleg a rendszerszintű válságok során, és hogy az egyéni megoldások milyen mértékben érintenék a rendszer egészét nemzeti és határokon átnyúló kontextusban, makroprudenciális megközelítést igényelnek. Szakértelmükre és tapasztalataikra való tekintettel a központi bankok a legalkalmasabbak a megközelítés alkalmazására, és az EGSZB javasolja, hogy tegyék lehetővé a helyreállítási és szanalási tervek értékelésében való részvételüket a közérdek kontextusában, függetlenségük teljes mértékű tiszteletben tartása mellett. Az EKB a jövőben talán központi bankként és egységes felügyeleti hatóságként is végezhetne hasonló értékeléseket a bankok terveivel kapcsolatban.

4.1.4 A hitelintézetekre, illetve azok helyreállítási és szanalási terveire vonatkozó bizalmi követelményeket szigorítani kell. Az irányelvben külön rendelkezéseknek kellene garantálniuk, hogy a bankok helyreállítási és szanalási terveinek kidolgozásában, frissítésében és értékelésében érintett valamennyi hatóság, intézmény és szereplő szigorúan tiszteletben tartsa az adott információ bizalmas jellegét.

4.2 Csoporton belüli pénzügyi támogatás

4.2.1 Az EGSZB üdvözi a javasolt rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik az olyan összehangolt szabályok és feltételek bevezetését, amelyek alapján csoporton belüli pénzügyi támogatás nyújtható, azonban egyúttal figyelmeztet arra, hogy a támogatásban részesülő és a támogatást nyújtó intézmény érdekeit és jogait megfelelő egyensúlyban kell tartani, ha nézeteltérések vannak közöttük a támogatást illetően. Az EGSZB teljes mértékben támogatja a 19. cikk (1) bekezdésének rendelkezéseit, és rámutat arra, hogy a 19. cikk (1) bekezdésének f) pontjában meghatározott követelményeket úgy kellene kibővíteni, hogy azok magukban foglalják a támogatást nyújtó intézmény szabályozó szervei által megszabott **magasabb szavatolótként és likviditási követelményeket** is.

4.3 Rendkívüli ügyvezetés

4.3.1 A 24. cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint annak megítélése, hogy teljesülnek-e a rendkívüli ügyvezető kinevezésének legfontosabb feltételei, az illetékes hatóságok hatáskörébe tartozik⁽¹¹⁾. Az EGSZB elismeri a képlékeny feltételek és a nagyobb fokú rugalmasság szükségességét, ami lehetővé tenné, hogy az illetékes hatóságoknak legyen némi döntési terük, azonban figyelembe véve a rendkívüli ügyvezetőkire ruházott **jelentős szerepet és hatásköröket**, nagyobb mértékű jogbiztonságot sürgetne az intézmények számára **egyértelmű és pontosabban meghatározott szabályok és feltételek bevezetése révén**. A tapasztalat azt mutatja, hogy a korai intő jelek gyakran **minőségi jellegűek**, amelyek megítélése nem annyira számítógépes modelleken és arányokon múlik, hanem a **felügyeletet ellátó hatóságok tapasztalatán és készségein** vagy a hatékony intelligencián. Ezekben az esetekben, a

döntésük miatti felelősség alól felmentést biztosító, egyértelműen meghatározott szabályok hiányában a felügyeletet ellátó hatóságok habozhatnak a kezdeményezés megragadását illetően, így értékes alkalmat szalasztva el a korai és időben történő beavatkozásra. Az egyértelműen meghatározott szabályok és feltételek alapvető fontosságúak, mivel a valós vagy állítólagos vezetői visszaélések esetében a harmadik felek nemcsak a rendkívüli ügyvezető ellen nyújthatnak be jogorvoslati kérelmet a személyes felelősség vonatkozásában, hanem a felügyeletet ellátó hatóságok ellen is azzal az indokkal, hogy **gyenge ítélőképességről tettek tanúbizonyságot a korai beavatkozási eljárás megindításának szükségességéről való döntés során, illetve a rendkívüli ügyvezetőként kinevezett személy kiválasztásakor**.

4.3.2 Az irányelv egy bizonyos sorrendet ír elő a különféle korai beavatkozási intézkedések alkalmazását illetően. A rendkívüli ügyvezető kinevezése egy nagymértékben kényszerítő jellegű, korai beavatkozási intézkedés, amelyet akkor kell alkalmazni, amikor az összes többi, kevésbé kényszerítő intézkedés lehetőségét kimerítették. Azonban előfordulhatnak olyan esetek is, amikor egy intézmény pénzügyi helyzetének jelentős romlása túl gyorsan következik be, és a rendkívüli ügyvezetőt anélkül kell kinevezni, hogy megvárják a 23. cikk (1) bekezdésében javasolt kevésbé kényszerítő korai beavatkozási intézkedések végrehajtását. Ilyen körülmények között egy rendkívüli ügyvezető kinevezése még akkor is lehetséges kellene, hogy legyen, ha a 24. cikkben részletezett kiváltó feltételek (azaz „... a 23. cikkkel összhangban **hozott** egyéb intézkedések nem elegendőek a romlás visszafordításához...”)

4.3.3 Az EGSZB arra biztatná az Európai Bizottságot, mérlegeljen egy olyan forgatókönyvet is, ahol a rendkívüli ügyvezető kinevezése bankpánikot okozhatna, és javasoljon megfelelő intézkedéseket ennek megelőzésére. Bizonyos esetekben és helyzetekben egy rendkívüli ügyvezető kinevezése jelzésként szolgálhat a piac számára, hogy az adott banknak pénzügyi nehézségei voltak, és ez a betétek tömeges kivételéhez vezethetne. A helyzet még problémásabb lehet, ha több bank egy időben több rendkívüli ügyvezetőt nevezne ki nemzeti vagy határokon átnyúló szinten, és a szektort bankpánikok sora és bizalmi válság sújtaná. Az EGSZB meggyőződése, hogy az irányelvbe olyan bizonyos rendelkezéseket kellene beépíteni, amelyek a korai beavatkozási szakaszban megakadályozzák a szóban forgó események bekövetkeztét. Fontos, hogy a jövőbeli egységes felügyeleti hatóság jó helyzetben és megfelelően felkészült legyen arra, hogy hatékonyan és időben kezelje a hasonló helyzeteket.

4.4 Szanalás

4.4.1 A szanalási hatóságok hatás- és felelősségi köreit illetően további pontosításokra van szükség. Míg a korai beavatkozás az illetékes hatóságok/felügyeleti szervek felelőssége, a szanalási hatóságok felelősek a szanalási eszközök kiválasztásáért és alkalmazásáért. Ugyanakkor néhány esetben bizonyos

⁽¹¹⁾ Az illetékes hatóságoknak kell megítélniük, hogy mikor és fennáll-e annak esete, hogy „egy intézmény pénzügyi helyzete jelentősen megromlik”, illetve „komoly jog- és szabálysértések” fordulnak elő, és „a 23. cikkkel összhangban hozott egyéb intézkedések nem elegendőek a romlás visszafordításához...”.

felelősségi köröket a felügyeleti szervek és a szanálási hatóságok is gyakorolhatnak. A 27. cikk (1) bekezdésének a) pontja például rögzíti, hogy „a hatáskörrel rendelkező hatóság vagy a szanálási hatóság megállapítja, hogy az intézmény csődhelyzetben van vagy valószínűleg csődbe jut”. A tagállamok döntésétől függően a felügyeletet ellátó hatóságok elláthatnák a szanálási hatóságok feladatköreit, azonban a két funkciót szét kellene választani a felügyeleti tétlenség kockázatának minimalizálása érdekében⁽¹²⁾. Az EGSZB szorgalmazná, hogy egyértelmű különbséget tegyenek a felügyeletet ellátó hatóságok és a szanálási hatóság feladatköre, illetve beavatkozásuk időpontja között. Az EGSZB úgy véli, hogy a szanálási feltételekre vonatkozó értékelést és értesítési eljárásokat az érintett különféle hatóságok felelősségi köreinek egyértelmű megkülönböztetésére kellene alapítani, és szükség van ezek egyszerűsítésére is a szanálásra vonatkozó döntési és végrehajtási mechanizmusok felgyorsítása érdekében.

4.4.2 A követelmény, amely szerint a tagállamok előírják az intézmények **vezetőtestülete** számára, hogy **értesítsék az illetékes hatóságot**, amennyiben úgy ítélik meg, hogy az intézmény csődhelyzetben van, vagy valószínűleg csődbe jut, teljesen megfelelő lenne, ha nem merülnének fel kétségek az illetékes hatóságoknak az intézmények vezetőtestülete általi értesítése időpontjával kapcsolatban. A múltbéli tapasztalatok azt mutatják, hogy az értesítés számos okból késlekedhet, így például a tőkekövetelményekre vonatkozó szabályoknak való megfeleléssel kapcsolatos kétségek miatt. Az EGSZB úgy véli, hogy ha a kezdeményezést teljes mértékben a bank vezetőtestületének belátására bizzák, a **szanálási hatóság határozata túl későn jöhet**. A 74. cikknek egyértelművé kell tennie, hogy a felügyeleti szervek rendelkeznek azzal a joggal és lehetőséggel, hogy azokban az esetekben, amikor úgy ítélik meg, hogy a szanálás megindítását kiváltó feltételek teljesültek, az értesítés azonban késik, anélkül is tájékoztathassák a szanálási hatóságot, hogy megvárják a bank vezetőtestületének értesítését. A 101. cikk (1) bekezdése d) pontjának és (2) bekezdésének arra kellene kérnie a tagállamokat, hogy jelentős büntetéseket irányozzanak elő az olyan banki vezetők számára, akik megsértették a 74. cikk – nem pedig az irányelvben említett 73. cikk – (1) bekezdésében szereplő szabályokat.

4.4.3 A 27. cikk (1) bekezdésének c) pontja arra a helyzetre vonatkozik, amikor „a szanálási intézkedésre a [...] közérdek miatt van szükség”. A pénzügyi stabilitás értékelésével, az alapvető szolgáltatások folytonosságával, valamint a közpénzek és a betétesek védelmével kapcsolatos szakértelmük és tapasztalatuk miatt a központi bankok vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy hozzájáruljanak a közérdek kérdésének megítéléséhez. Helyénvaló tehát őket az olyan hatóságok közé sorolni, amelyeknek fel kell mérniük, hogy teljesültek-e a szanálást kiváltó feltételek, azonban ezt már egy korai szakaszban lehetővé kell tenni, különösen akkor, ha az értékeléseket nemzeti

vagy határokon átnyúló kontextusban több intézmény számára végzik. A jövőbeli bankunió keretén belül az EKB – az Európai rendszerkockázati Testülettel szorosan együttműködve – talán jobb helyzetben és felkészültebb lenne arra, hogy hasonló értékeléseket végezzen a közérdek kontextusában, központi banki és egységes felügyeleti hatósági minőségében is. Egy egységes szanálási mechanizmus lehetséges létrehozása különösen hasznos lenne ebben a tekintetben.

4.4.4 A bankok csődjének közérdeki vetülete indokolja, hogy a **veszteségeket** a fizetéseképtelenségi rendszerek által előírányzottaktól eltérő módon **viseljék**; a javaslat ezért a követelések specifikus hierarchiáját hozza létre, ahol a részvényesek kerülnek sorra legelőször, majd őket követik a biztosítékkal nem rendelkező hitelezők a 43. cikk szerint megállapított sorrendben. Az EGSZB-nek nincs kifogása a követelések javasolt hierarchiájával szemben, ugyanakkor fel szeretné hívni a figyelmet, hogy technikai és jogi értelemben a „hitelezők” is mind **betétesek/ügylelek**. Az „érintett hitelező” kivételével a 2. cikk nem határozza meg a „hitelező” és a „betétes”, valamint ezek különböző típusainak fogalmát. Az EGSZB üdvözlölné a fenti fogalmak egyértelmű meghatározását, különös tekintettel arra, hogy a betétesek mint hitelezők sorrendje jelenleg nincs összehangolva a tagállamokban.

4.4.5 Az állami betéteket a különböző tagállamok különböző módon kezelik. Tartozhatnak az adósságleírási eszköz alkalmazásának céljára figyelembe vehető kötelezettségek közé, vagy ki is zárhatják őket ebből a körből, attól függően, hogy az egy bizonyos összeghatárig biztosított betétekhez tartoznak-e, és attól függően, hogy értékpapírosítottak-e. Ezenkívül azok az állami betétek, amelyek a figyelembe vehető kötelezettségek közé tartoznak, és felhasználhatók adósságleírási célokra, tulajdonképpen az adófizetők pénzét képezik. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy egy közpénzeket használó adósságleírási mechanizmus egyáltalán még adósságleírásnak számít-e.

4.4.6 A javaslat a szanálási hatóságoknak átfogó hatásköröket biztosít az adósságleírási kötelezettségek rangsorolásakor. A szanálási hatóságnak még a kereskedelmi hitelek leírása is jogában áll, amennyiben ezeket nem tekintik „az intézmény mindennapi működéséhez elengedhetetlennek” (38. cikk (2) bekezdés ii. pont). Ez azt jelenti, hogy egy étkeztetési vagy szállodai szolgáltató követelését leírhatják, ha a szanálási hatóság úgy ítéli meg, hogy az adott szolgáltatás nem „elengedhetetlen”. A **hitelezők egyenrangúsága** valamennyi fizetéseképtelenségi eljárás alapja, és ebben az esetben is **tiszteletben kell tartani**.

4.4.7 Az EGSZB megérti annak szükségességét, hogy az intézmények mérlege elegendő összegű olyan kötelezettséget tartalmazzon, amelyre alkalmazható az adósságleírási hatáskör. Kihívásokat támaszthat az olyan hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok kibocsátása, amelyekre alkalmazható az adósságleírási hatáskör, mivel ez elmosza az alárendelt adósságok és a biztosíték nélküli előresorolt adósságok közötti különbséget. A

⁽¹²⁾ A COM(2010) 579 final jelzésű dokumentum kifejti, hogy minden egyes tagállamnak meg kell határoznia egy szanálási hatáskört gyakorló szanálási hatóságot. Ez lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy megtartsák meglévő nemzeti szabályozásukat, amelyben a pénzügyminisztérium, a központi bank vagy akár a betétbiztosítási rendszer feladatkörebe is tartozhat a szanálás. Az Európai Bizottság megjegyzi, hogy a szanálási hatóságokat számos joghatóságban megfelelően elkülönítik a felügyeletektől, és ezt fontosnak tartja a felügyeleti tétlenség kockázatának minimalizálása érdekében. A szanálási hatóságoknak inkább közigazgatási, mint igazságügyi jellegűeknek kellene lenniük.

kevésbé fejlett piacokon ez még nagyobb nehézségekkel járhat, drágábbnak vagy akár lehetetlenné is bizonyulhat válság idején, különösen rendszerszintű válság esetében. Az EGSZB ajánlja, hogy a figyelembe vehető kötelezettségekre vonatkozó minimumkövetelmények uniós szintű, összehangolt alkalmazásáról szóló javaslatot, amelyet megbízáson alapuló európai bizottsági aktusok hivatottak biztosítani, alaposan fontolják meg és kalibrálják, figyelembe véve az egyes tagállamok helyi pénzügyi piacainak fejlettségi szintjét.

4.4.8 Az adósságleírás eszköz esetében további magyarázatokra és pontosításokra van szükség. Annak érdekében, hogy minimalizálják a befektetők körében tapasztalható bizonytalanságokat, egyértelmű szabályokat kell bevezetni a figyelembe vehető kötelezettségek és az adósságleírás küszöbfeltételeinek tekintetében.

4.5 Jogi kérdések: harmadik felek jogai

4.5.1 Úgy tűnik, hogy a harmadik felek jogai másodrangú szerepet kapnak azokhoz a jogokhoz képest, amelyeket a fizetésképtelenségi jogszabályok elismernek a legtöbb tagállamban. A **közérdek** figyelembevétele **elsőbbiséget élvez a magánjogok védelmével szemben**, és a veszteségek viselése más logikán alapul. A 78. cikk lehetővé teszi a szanalási hatóság határozatának bírósági megtámadását, ugyanakkor a felülvizsgálatot a határozat jogszerűségére, a határozat végrehajtási módjának jogszerűségére és a nyújtott kompenzációk megfelelőségére korlátozza. A szanalási hatóság határozatát nem lehet megszüntetni vagy automatikusan felfüggeszteni. Még ha meg is semmisítik a szanalási hatóság határozatát, a harmadik felek jogai csak az elszennvedett veszteség kompenzálására korlátozódnak (78. cikk (2) bekezdés d) pont).

4.5.2 Rendkívüli esetekben, mint például egy adott bank fenyegető csődje, a szokásos csődeljárási eljárások minden bizonnyal nem megfelelőek, azonban a szanalási hatóságokra ruházott átfogó hatáskörök és a harmadik feleknek nyújtott jogorvoslatokhoz való jog korlátozása **aggályokat vetnek fel a javasolt keretrendszer jogi megalapozottságát illetően**. Számos tagállamban, különösen ahol a bírászkodás szokásjogon alapul, a bíróságok minden bizonnyal védelmeznék saját jogukat ahhoz, hogy egy közigazgatási hatóság által hozott határozat bírósági felülvizsgálatára vonatkozó kérelmeket hallgassanak meg, ha egy adott egyén vagy csoport bizonyítani tudja, hogy kár érte a szóban forgó határozat eredményeképpen.

4.5.3 A fenti pontban megfogalmazott aggály érvényességével különféle intézmények vitába szálltak, jogi és szociális okok alapján is, így az EGSZB ennek megítélését a jogalkotó szervek belátására bízta. Ugyanakkor a bizottság felhívja a figyelmet a következő fontos szempontokra: ha valaki azt állítaná, hogy a szanalási hatóság vagy az ügyintézők **súlyos szakmai mulasztást** követtek el, csak a bírák élveznek bizonyos fokú mentességet a bíróságon hozott ítéletek esetében, de semmilyen jogszabály vagy rendelet nem terjesztheti ki ezt az előjogot egy olyan közigazgatási szervre, mint a szanalási hatóság, amelyet **így jogi felelősségre vonhatnak a bíróságon az okozott**

károkat. Ebben az esetben a jogorvoslat céljára kifizetett bármilyen összeg közpénz lenne.

4.6 A szanalás finanszírozása

4.6.1 Az Európai Bizottság a következő két közleményben már foglalkozott a szanalás finanszírozásának kérdésével: „Bank-szanalási alapok” és „A pénzügyi ágazatbeli válságkezelés európai uniós kerete”⁽¹³⁾. A jelenlegi irányelvjavaslat tovább pontosítja az említett két közleményben korábban megfogalmazott javaslatokat. Az EGSZB két véleményben már kifejtette nézeteit a fent említett közleményekkel kapcsolatban⁽¹⁴⁾. Az EGSZB mindkét esetben támogatását fejezte ki az Európai Bizottság arra irányuló javaslatával kapcsolatban, hogy előzetesen finanszírozott nemzeti szanalási alapok összehangolt hálózatát hozzák létre, és azt ajánlotta, hogy gondosan tervezzék meg a hálózatot az egyes tagállamok sajátos körülményeinek figyelembe vétele mellett.

4.6.2 Az irányelv javasolja, hogy a részvényesek és hitelezők által nem viselt szanalási költségeket a bankszektor által rendelkezésre bocsátott további finanszírozási forrásokból biztosítsák. Ebből a célból szükség esetén a betétbiztosítási alapokhoz (DGF) lehet folyamodni. Az EGSZB üdvözlöi a betétbiztosítási alapokhoz és szanalási alapokhoz való előzetes hozzájárulásokon alapuló, összehangolt finanszírozási szabályok bevezetését. A szanalási finanszírozáshoz való előzetes hozzájárulás kritériumai helyénvalónak és realizitkusnak tűnnek a jelenlegi helyzetben; azonban a gazdasági és pénzügyi feltételek váratlanul meg is változhatnak, ahogyan ezt láttuk az elmúlt években. Tekintettel arra, hogy egy szanalási alaphoz (RF) tíz évre lenne szüksége a költségek teljes fedezetének biztosításához, az EGSZB **egy olyan szabály** bevezetését javasolja, **amely lehetővé teszi, hogy az előzetes hozzájárulásra vonatkozó feltételeket időről időre felülvizsgálják**.

4.6.3 Az EGSZB megérti a szolidaritás szükségességét és elfogadja a finanszírozási rendszerek közötti kölcsönnyújtásra (97. cikk) és a nemzeti finanszírozási rendszerek által csoportszintű szanalás esetén nyújtott kölcsönös támogatásra (98. cikk) tett javaslatot. Ugyanakkor kihívásokat támasztana a nemzeti finanszírozási rendszerek kölcsönös támogatásának azt megelőző megvalósítása, hogy a finanszírozási rendszerek elérték célkapacitásukat és a harmonizáció egy bizonyos fokát. Jelenleg a legtöbb tagállam elfogadja, hogy betétbiztosítási és szanalási alapjaiknak előzetes finanszírozáson kell alapulniuk, azonban az utófinanszírozás bizonyos tagállamokban még mindig az előnyben részesített opció. A 97. cikk (2) bekezdésében és a 98. cikkben megfogalmazott követelmények különösen problémásak lennének az olyan országok számára, ahol a központi bankoknak nincs lehetőségük arra, hogy a 96. és 98. cikkeken foglaltak szerint hitelt nyújtsanak. Az EGSZB specifikus lépések és ajánlások megtételére biztatná az Európai Bizottságot a kihívások kezelése és a harmonizációs folyamat felgyorsítása érdekében.

⁽¹³⁾ Lásd COM(2010) 254 final és COM (2010) 579 final.

⁽¹⁴⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és az Európai Központi Banknak: Bankszanalási alapok, HL C 107., 2011.4.6., 16. o., valamint az EGSZB véleményét a következő tárgyban: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Központi Banknak a pénzügyi ágazatbeli válságkezelés európai uniós keretéről, HL C 248., 2011.8.25., 101. o.

4.6.4 Bár elfogadjuk a DGF és RF egy intézményként való működtetésének lehetséges szinergiájából származó potenciális előnyöket, egy hasonló megoldás jelenleg problémát jelenthet néhány tagállam számára, amikor is számos DGF-nek nem áll elegendő forrás rendelkezésére. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság megközelítését, amely lehetővé teszi minden tagállam számára, hogy maga döntse el, egy vagy két finanszírozási rendszert (alapot) részesít-e előnyben. Az EGSZB ugyanakkor ajánlja, hogy az irányelv írjon elő olyan rendelkezéseket, amelyek biztosítják, hogy minden DGF el tudja látni fő feladatát, azaz a lakossági betétesek mindenkori védelmét.

4.6.5 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a finanszírozási rendszereket európai szinten egységesítse, ami biztosítaná, hogy valamennyi intézményre ugyanolyan hatékony szanálás-finanszírozási szabályok vonatkozzanak. A szanálás hatékony finanszírozásának egyenlő feltételek melletti biztosítása a tagállamokban minden egyes tagállam érdekét is szolgálja, csakúgy, mint az egységes pénzügyi piacét, mivel hozzájárul a stabilitáshoz és az egyenlő versenyfeltételek megteremtéséhez. Az EGSZB szorgalmazza, hogy minél előbb dolgozzanak ki egy realisztikus ütemtervet a szanálás-finanszírozási megoldások jövőbeli rendszerének kialakítását illetően.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Közös Stratégiai Kerethez tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alapra, Európai Szociális Alapra, Kohéziós Alapra, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2012) 496 final – 2011/0276 (COD))

(2013/C 44/13)

Előadó: **Stefano MALLIA**

Társelőadó: **Gerfried GRUBER**

2012. szeptember 27-én a Tanács, október 22-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 177. és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Közös Stratégiai Kerethez tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alapra, Európai Szociális Alapra, Kohéziós Alapra, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

COM(2012) 496 final – 2011/0276 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2012. november 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 154 szavazattal 3 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A kohéziós politika az EU egyik alapvető politikája, melynek fő célkitűzése a gazdasági, társadalmi és területi konvergencia megvalósítása az Európai Unió, illetve tagállamai teljes területén. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a közös stratégiai kerethez (KSK) tartozó alapok politikai céljait és célkitűzéseit összhangba kell hozni az Európa 2020 stratégiával. Ez azonban nem történhet az EU fő kohéziós politikai célkitűzésének, a konvergenciának a meggyengülése árán.

1.2 Mivel a kohéziós politika a növekedés fő forrása és az Európa 2020 stratégiában foglalt célok megvalósításához szükséges eszköz, különösen a jelenlegi válság által leginkább sújtott országok esetében, a politika keretében a finanszírozásnak legalább a jelenlegi szintjét fenn kell tartani, és a forrásokat igazságos módon kell elosztani a tagállamok között, gondoskodva arról, hogy a legkevésbé fejlett tagállamok finanszírozása ne csökkenjen.

1.3 Az EGSZB támogatja egy olyan közös stratégiai keret létrehozását, amely az EU fő finanszírozási eszközeinek jobb összehangolására és egymást kiegészítő jellegük fokozására törekszik. Egy hatékony közös stratégiai keret ezenkívül megszüntetné a legfontosabb alapok jelenlegi elszigeteltségét, ami szükségtelen és kontraproduktív.

1.4 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a kohéziós jogalkotási csomag, és ezen belül a közös stratégiai keret kapcsán a politikai megállapodás késlekedése negatív hatással

lesz a partnerségi szerződések előkészítésére, és így hátráltatja a 2014–2020 közötti tervezési időszak hatékony indulását.

1.5 Az egyes tematikus célkitűzéseken belül meghatározott, magas európai hozzáadott értékkel bíró indikatív fellépéseknek előnyben kell részesíteniük azokat a beruházásokat, amelyek fokozzák a társadalmi-gazdasági és területi konvergenciát az egész EU-ban. Fontos az is, hogy az indikatív fellépéseket ne tekintsek kizárólagosnak, hogy lehetőség legyen országspecifikus válaszok kidolgozására.

1.6 A közös stratégiai keret nagy hangsúlyt helyez a több alapról támogatott projektek végrehajtására. Ez a 2007–2013 közötti tervezési időszakhoz képest jelentős előrelépés. Nincsen azonban utalás a magasabb hozzáadott érték teremtésére jelentős potenciállal rendelkező, több témát felölelő projektek indítására. Ennek lehetőségét a közös stratégiai keret révén kifejezetten biztosítani kellene.

1.7 A közös stratégiai keret által megkövetelt intenzívebb koordinációnak azonban azt kell eredményeznie, hogy az adminisztratív terhek csökkenjen az irányító és a végrehajtó hatóságok, valamint a kedvezményezettek számára. Meg kell erősíteni a koordinációt mind a tagállamokon, mind pedig az Európai Bizottságon belül, hogy ki tudjuk használni a szakpolitikák és az eszközök közötti szinergiákat, és hogy csökkentsük az átfedéseket, a túlzott bonyolultságot és a bürokráciát. A tényleges végrehajtás előtt az Európai Bizottságnak alaposan elemeznie kell az új adminisztratív eljárásokat.

1.8 A szervezett civil társadalmat ⁽¹⁾ értelmes módon be kell vonni a partnerségi szerződések kialakításába. Az Európai Bizottságnak el kell ismernie, hogy az egyes tagállamok és régiók saját mechanizmusokkal és struktúrákkal rendelkeznek a civil társadalom bevonására, eközben azonban nyomon kell követnie az ezzel kapcsolatos folyamatokat. Ha megállapítja, hogy a civil társadalmat nem vonták be megfelelő módon, akkor a partnerségi szerződést az Európai Bizottságnak mindaddig nem szabadna elfogadnia, amíg sor nem kerül a megfelelő részvétel biztosítására.

1.9 A partnerség koncepcióját azonban nem szabad csupán a tervezési időszakra korlátozni. A partnerségi elvet a végrehajtás, a nyomon követés és az értékelés szakaszaiban végig alkalmazni kell.

1.10 Az Európa 2020 stratégiával kapcsolatos partnerségi szerződéseknek nem az országspecifikus ajánlásokra kell koncentrálniuk. Másfajta elemeken kellene alapulniuk, például a nemzeti reformprogramokon, amelyeket az adott tagállam konkrét helyzetén alapulva dolgoznak ki, szemben az országspecifikus ajánlásokkal, amelyek nem szükségszerűen igazodnak az egyes tagállamok specifikus adottságaihoz. A partnerségi szerződéseknek ezenkívül a szegénység csökkentésére és a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó nemzeti stratégiákat, valamint a nemzeti fogyatékosügyei stratégiákat és a fenntartható fejlődést is a középpontba kell helyezniük.

1.11 Nagyobb rugalmasságra van szükség ahhoz, hogy a tagállamok és a régiók a lehető legeredményesebb és leghatékonyabb módon reagálhassanak a kitűzött közös célokra, eközben pedig tiszteletben legyenek tartva a területi, gazdasági és társadalmi sajátosságok. A közös stratégiai keretnek ezenkívül konkrétan el kell ismernie a területi adottságokat, amelyek hatással vannak a KSK-alapok felhasználására.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap (ESZA), a Kohéziós Alap, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA) az EU öt, a tagállamok és az Európai Bizottság által kezelt alapja. Az Európai Bizottság javaslata szerint az alapok szorosabb koordinációja révén – elkerülve az átfedéseket és maximalizálva a szinergiákat – hatékonyabban lehet törekedni az egyes alapok célkitűzéseinek elérésére.

2.2 A partnerségi szerződések és operatív programok kialakításának megkönnyítése céljával az Európai Bizottság közös stratégiai keret létrehozását javasolja annak érdekében, hogy fokozódjon a koherencia az öt alap között az Európa 2020 stratégia kapcsán tett politikai kötelezettségvállalások és a

⁽¹⁾ A szervezett civil társadalom a civil társadalomnak az a része, amely a társadalom építőelemeit alkotó szervezetekben fejeződik ki. Más szóval a szervezett civil társadalom tartalmazza az összes magánkezelésű, nem állami szervezetet és azok tagjait, akik saját indítatásból, illetve szaktudásukhoz, képességeikhez és szerepvállalási lehetőségeikhez mérten aktívan részt vesznek a közügyek alakításában. Ez a definíció a szervezetek széles körét fedi le: munkaadói szövetségeket, szakszervezeteket, bizonyos közérdekű ügyek előmozdítására létrehozott szövetségeket, valamint az úgynevezett nem kormányzati szervezeteket.

helyi szinten történő beruházások terén. A KSK a közös rendelkezésekről szóló rendeletben meghatározott 11 tematikus célkitűzésre épít.

2.3 A közös stratégiai keret az európai alapok jobb összehangolására és célzott felhasználásuk biztosítására törekszik, ezenkívül megszünteti a legfontosabb alapok jelenlegi elszigeteltségét, ami szükségtelen és kontraproduktív. Ez pozitív fejlemény, aminek eredményesebb kohéziós politikához kell vezetnie, amely ennek következményeként nagyobb hatást ér el. Az ilyen irányú lépéseket az EGSZB határozottan támogatja.

3. A KSK bevezetése és elfogadása

3.1 Egyértelmű iránymutatásra van szükség azt illetően, hogy a KSK-alapok miként tudják a legeredményesebben megcélózni az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést a partnerségi szerződésekben.

3.2 Az Európai Parlament és a Tanács által felvetett aggályokra válaszul az Európai Bizottság javaslata a közös stratégiai keret elemeit egyrészt a közös rendelkezéseket megállapító rendelet új mellékletére, másrészt egy felhatalmazáson alapuló jogi aktusra bontja, amely utóbbi főként a „magas európai hozzáadott értékkel bíró indikatív fellépéseket” tartalmazza majd.

3.3 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által alkalmazott megközelítést, ameddig az garantálja:

— a KSK gyorsabb elfogadását,

— a nagyobb egyértelműséget annak kapcsán, hogy mi finanszírozható és mi nem,

— azt, hogy a tagállamok indíthassanak a sajátos területi kérdésekkel foglalkozó fellépéseket.

3.4 Az Európai Bizottság azonban azt is javasolja, hogy felhatalmazáson alapuló jogi aktussal a KSK valamennyi – mind a mellékletben, mind pedig a felhatalmazáson alapuló jogi aktusban szereplő – eleme módosítható legyen. Az EGSZB szerint ez elfogadhatatlan, és általa értelmét veszti az, hogy a KSK legfontosabb elemeit a közös rendelkezésekről szóló rendelet mellékletében szerepeltessék.

3.5 Az esetleges értelmezési problémák elkerülése érdekében a rendeletben egyértelműen rögzíteni kellene, hogy mi az Európai Bizottság szerepe annak eldöntése kapcsán, hogy mi jelent *technikai*, és mi inkább *alapvető* jellegű módosítást.

3.6 Az EGSZB kénytelen aggodalmának hangot adni a kohéziós jogalkotási csomag, azon belül a KSK terén elérendő politikai megállapodás kapcsán tapasztalt késedelmek miatt. A további késlekedés negatív hatással lesz a partnerségi szerződések előkészítésére és így a 2014–2020 közötti tervezési időszak indulásának hatékonyságára is.

3.7 Tisztázni kell a javasolt partnerségi szerződések természetét és formáját. A közös rendelkezésekről szóló rendelet ugyan tájékoztat a partnerségi szerződésbe foglalandó elemekről, a dokumentum pontos formája azonban továbbra sem ismert.

4. A kohéziós politika összekapcsolása az Európa 2020 stratégiával

4.1 Az Európa 2020 stratégiáról szóló megállapodás célja az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés beindítása volt. Egyértelmű, hogy a KSK-alapok elősegíthetik az Európa 2020 stratégia kiemelt célkitűzéseinek elérését, emiatt pedig logikus, hogy a KSK-alapok politikai céljainak és célkitűzéseinek összhangban kell lenniük az Európa 2020 stratégiával.

4.2 Az Európa 2020 stratégia kulcsfontosságú a stabil költségvetési fegyelem, valamint a növekedés és a fejlődés közötti megfelelő egyensúly eléréséhez az Európai Unióban. Az Európa 2020 stratégia céljainak elérése az Európai Unió kevésbé fejlett tagállamai számára lesz a legnagyobb kihívás. Az EU-nak kohéziós politikája révén elsősorban azokat az államokat kell majd támogatnia és szolidaritásáról biztosítania, amelyek felelősségteljes költségvetési fegyelmet tanúsítanak. A kohéziós politika finanszírozását legalább a jelenlegi szinten meg kell tartani, és a korlátozás semmilyen formája nem fogadható el.

4.3 Az EGSZB támogatja ezt a megközelítést, és megismétli álláspontját, amely szerint az uniós szakpolitikáknak az elengedhetetlen növekedés megvalósítására kell koncentrálniuk. Emellett az EGSZB határozottan úgy véli, hogy a gazdasági, társadalmi és területi integráció alapvető célkitűzéseinek továbbra is az uniós kohéziós politika legmagasabb fokú prioritásainak kell maradniuk. A kohéziós politika által jelentett hozzáadott értéket egy pillanatra sem szabad kockára tenni.

4.4 Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy az egyes tematikus célkitűzések magas európai hozzáadott értékkel bíró indikatív fellépéseinek előnyben kell részesíteniük azokat a kezdeményezéseket, amelyek fokozzák a társadalmi-gazdasági és területi fejlődést az egész EU-ban.

5. A tematikus megközelítés

5.1 Üdvözlendőek az Európai Bizottságnak a tematikus koncentrációra vonatkozó, az erőfeszítések szétaprózódásának

cökkentését célzó javaslatok. Szükség van a lépések határozott összehangolására a különféle KSK-alapok, és voltaképpen az összes többi uniós program és kezdeményezés között.

5.2 A KSK-nak egyértelművé kell tennie és meg kell erősítenie azt, hogy az egyes tematikus területeken belül a tagállamok dönthetik el, hogy melyik alapnak kell középponti szerepet betöltenie a kitűzött alapvető célok elérésében.

5.3 Bár a KSK-ban meghatározott fő célkitűzések helyesek, a rugalmasságnak is fontos szerepet kellene kapnia. A partnerségi szerződéseknek tekintettel kell lenniük a helyi és regionális érdekekre. Lehetővé kell tenni, hogy egyedi regionális prioritások is finanszírozáshoz jussanak. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy a szubszidiaritás és az arányosság elvének továbbra is középponti szerepet kell betöltenie az EU kohéziós politikájának végrehajtása során.

5.4 Minden tematikus célkitűzés meghatározza, hogy mely fellépéseket kell az egyes alapok keretében végrehajtani; tisztázni kellene azonban a komplementaritás oldalát, ugyanis nem egyértelmű, hogy az egyes alapok és fellépések keretében javasolt mely eszközök egészítik ki egymást. Az EGSZB úgy véli, hogy az egyes tematikus célkitűzésekhez javasolt fellépéseknek mindenekelőtt olyan beruházásokat kell végrehajtaniuk, amelyek felgyorsítják a társadalmi-gazdasági kohéziót. Fontos, hogy további indikatív fellépések is alkalmazhatók legyenek az országspecifikus válaszok lehetővé tétele érdekében.

5.5 Az EGSZB úgy véli, hogy miközben a közös rendelkezésekről szóló rendeletben előírt mind a 11 téma fontos, meg kellene határozni a legfontosabb témák körét, amelyekkel minden egyes tagállamnak foglalkoznia kell. A legfontosabb témákon túlmenően azután minden tagállamnak rendelkeznie kell mozgástérrel ahhoz, hogy partnerségi szerződését az egyéni helyzetének megfelelő más (egy előre meghatározott listán szereplő) témák bevonásával irányítsa.

5.6 A jelenlegi 11 téma mellett például az alábbiaknak kellene szerepelniük:

1. A hozzáférhetőség javítása a fogyatékkal élő és a csökkent mozgásképességű emberek számára;
2. A kohéziós politikában érdekelt csoportok kapacitásépítése⁽²⁾;
3. A demográfiai kihívás kezelése.

Ezeket az új tematikus területeket be kellene építeni az új közös rendelkezésekről szóló rendeletbe.

⁽²⁾ Az 1. és a 2. javaslat megfelel a strukturális alapokra vonatkozó általános rendelkezések témájában készült EGSZB-véleménynek (HL C 191., 2012.6.29., 30. o.).

5.7 A fenntartható közlekedési módokkal és közlekedésirányítási rendszerekkel kapcsolatos fellépések jelenleg nem tartoznak a 4. tematikus célkitűzés (az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való elmozdulás elősegítése) alá. Ezt a közlekedésnek a kibocsátások terén betöltött szerepére tekintettel helyesbítenni kellene.

5.8 A tematikus célkitűzéseket a közös rendelkezésekről szóló rendelet 9. cikke rögzíti, az alapspecifikus beruházási prioritásokat pedig az egyes KSK-alapok tekintetében a rájuk vonatkozó rendelettervezet határozza meg. A tematikus célkitűzések és az alapspecifikus beruházási prioritások nem teljesen egyeznek meg. Ez némi bizonytalanságot, illetve esetleg zavart okoz azt illetően, hogy melyik a követendő. Ez különösen a partnerségi szerződéssel kapcsolatos, egyes tagállamokban már megkezdődött folyamatra tekintettel égető probléma.

5.9 Miközben a KSK nagy hangsúlyt helyez a több alapból finanszírozott projektek végrehajtására, nem utal a magasabb hozzáadott érték teremtésére jelentős potenciállal rendelkező, több témát átölelő projektek indítására. Ennek lehetőségét a közös stratégiai keret révén kifejezetten biztosítani kellene.

6. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Kohéziós Alap

6.1 A két alap kapcsán az EGSZB már részletesen kifejtette nézeteit az Európai Regionális Fejlesztési Alap⁽³⁾ és a Kohéziós Alap⁽⁴⁾ témájában készült véleményekben.

6.2 Az ERFA mind a 11 tematikus célkitűzéshez hozzá van rendelve.

6.3 Nem világos, hogy pontosan milyen hatása lesz ennek a „koncentrációnak”. Előnyben kell-e részesíteni valamelyik közép-ponti területet a többivel szemben, vagy az egyes tagállamokra van bízva ennek eldöntése? Az EGSZB egyértelműen az utóbbi megközelítés mellett áll ki, mivel az lehetővé teszi ország-/régióspecifikus megközelítések alkalmazását.

6.4 Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy az ERFA-nak a jövőben is mindenekelőtt a kkv-k számára kell alapvető támogatást nyújtania. Ez a támogatás történhet finanszírozási eszközök biztosítása, kkv-hálózatok felállítása, illetve az alapvető infrastruktúra kialakítása⁽⁵⁾ formájában.

6.5 Az EGSZB azonban kifogásolja azt a javaslatot, hogy teljes mértékben zárják ki a nagyméretű vállalatokat az Európai Regionális Fejlesztési Alapra (ERFA) való jogosultságból. A nagyvállalatok a K + F fontos forrását jelentik, a kutatásnak és a fejlesztésnek pedig jogosultnak kell lennie a támogatásra,

különben azt kockáztatjuk, hogy még súlyosabbá válik az a már így is kritikus helyzet, hogy Európa elmarad más versengő nemzetek, például az USA és Japán mögött.

6.6 Mivel a pénzügyi források mértéke nem emelhető jelentősen, az EGSZB szerint a célok világosabb meghatározásában és annak biztosításában rejlenek még lehetőségek, hogy a javasolt beruházási prioritások pontosabban illeszkedjenek a célokhoz⁽⁶⁾.

6.7 A Kohéziós Alapot négy, a környezetvédelemmel, a fenntartható fejlődéssel és a közlekedéssel (TEN-T) kapcsolatos tematikus területhez rendelték hozzá.

6.8 Annak a múltban már elkövetett hibának az elkerülése érdekében, hogy a Kohéziós Alap túlságosan sok projekt között oszlik meg, az EGSZB megismétli azt a kérését, hogy koncentrálnak fokozottabban a nagyobb léptékű projektekre, amelyek várhatóan jelentősebb hatással járnak a tagállamok közötti különbségek csökkentése és a társadalmi, területi és gazdasági kohézió megvalósítása terén.

6.9 Az ilyen nagy projektek kialakítása során a tagállamoknak biztosítaniuk kell az összhangot és a komplementaritást más uniós alapokkal és kezdeményezésekkel (mint amilyen az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz, a LIFE program és a különböző makroregionális stratégiák), hogy garantálják a különféle alapok és kezdeményezések teljes potenciáljának kiaknázását. Ez rendkívül fontos például a közlekedési és energainfrastruktúra kialakítása kapcsán. Alapvető, hogy a különböző eszközök kiegészítsék egymást, ne pedig versengjenek egymással.

7. Az Európai Szociális Alap

7.1 Az ESZA négy tematikus célkitűzéshez van hozzárendelve. Ezek: a foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás; az oktatás, a készségek és az egész életen át tartó tanulás; a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem, illetve az igazgatási kapacitás megerősítése. Az elvárás azonban az, hogy más tematikus célkitűzésekhez is hozzájáruljon.

7.2 Mindez megfelel az EGSZB által az Európai Szociális Alapról készített véleményben⁽⁷⁾ kifejtett álláspontnak, amely szerint az ESZA-nak kiemelt eszköznek kell lennie az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek teljesítésében, különösen a foglalkoztatással, az oktatással, a társadalmi befogadással és a szegénység elleni küzdelemmel kapcsolatos célok tekintetében. Ez az álláspont különösen érvényes a jelenlegi, fokozódó munkanélküliség és soha nem látott mértékű munkahelymegszűnés által jellemzett időszakban.

⁽³⁾ HL C 191., 2012.6.29., 44. o.

⁽⁴⁾ HL C 191., 2012.6.29., 38. o.

⁽⁵⁾ Például ipari parkok létesítése.

⁽⁶⁾ Lásd az EGSZB véleményét az Európai Regionális Fejlesztési Alapról: HL C 191., 2012.6.29., 44. o.

⁽⁷⁾ HL C 143., 2012.5.22., 82. o.

7.3 Az EGSZB határozottan támogatja azt az európai bizottsági javaslatot, hogy az ESZA teljes tagállami előirányzatainak legalább 20 %-át a társadalmi befogadásra és a szegénység elleni küzdelemre kelljen fordítani.

8. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap

8.1 A KAP 2020 távlatában történő megreformálására, a 2014–2020 közötti többéves pénzügyi keretre és a jelenlegi gazdasági helyzetre tekintettel az Európai Bizottság javaslatot készített az új EMVA-rendelet tárgyában⁽⁸⁾. Az új EMVA támogatja az Európa 2020 stratégia prioritásait, a közös rendelkezésekről szóló rendeleten alapul, és összhangban van az EU gazdaságirányítási keretével.

8.2 A KAP-reformcsomagról szóló véleményében⁽⁹⁾ az EGSZB üdvözölte a KAP javasolt szorosabb összehangolását az Európa 2020 stratégiával és a vidékfejlesztési fenntarthatósági stratégiával.

8.3 Mindazonáltal fontos, hogy a tagállamok rugalmas módon határozhassák meg prioritásaikat annak érdekében, hogy megteremtsék az egyensúlyt a KAP a Szerződésekben előírt egyedi célkitűzéseinek támogatása és az Európa 2020 stratégia előmozdítása között. A két pillér összhangját folyamatosan garantálni kell.

8.4 Jelenleg nem világos, hogy az EMVA prioritásai milyen mértékben illeszkednek majd a KSK prioritásaihoz. Az EMVA keretében hozott intézkedéseknek emiatt ösztönözniük kell a gazdálkodókat, az erdőtulajdonosokat és másokat arra, hogy törekedjenek a munkahelyek teremtésére és fenntartására, a gazdasági növekedés elérésére, illetve ezzel párhuzamosan lépjenek fel a fenntartható fejlődés és az éghajlatváltozás terén.

8.5 Mindemellett szoros kapcsolatra van szükség a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerséggel annak érdekében, hogy az EU összes vidéki területén erősödjön a környezetbarát növekedés.

8.6 Az EMVA legalább 25 %-ban a környezetvédelemhez és az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó intézkedéseket támogatja, amit az EGSZB nagyra értékelt. Ennek kapcsán azonban túlságosan soknak tűnik az a 20 %-os arány, amit az éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre kívánnak fordítani, ezért ezt a részt a KSK-ban jobban ki kellene dolgozni.

9. Európai Tengerügyi és Halászati Alap

9.1 2011. december 2-án az Európai Bizottság javaslatot fogadott el egy rendeletre, amely – a többéves pénzügyi kerettel és az Európa 2020 stratégiával összhangban – egy új alapot hoz

létre. Ez az alap képezi az uniós közös halászati politika és az integrált tengerpolitika pénzügyi keretét a 2014–2020 közötti időszakban⁽¹⁰⁾.

9.2 A javasolt legfontosabb intézkedések elviekben támogathatók. Alapvető, hogy a többi szakpolitikai területet is magában foglaló megközelítést alkalmazzanak.

9.3 Amint az EMVA esetében is, a KSK-nak támogatnia kell a célok rugalmas elérését, miközben fenn kell tartania a közös halászati politika és az Európa 2020 stratégia egyedi célkitűzései közötti összhangot.

9.4 A KSK nagyobb átláthatóságot teremthet az uniós politikák – például a víz-keretirányelv rendelkezései és az állathigiéniai előírások – esetleges összeütközése terén.

10. Horizontális elvek és politikai célkitűzések

10.1 A KSK előírja a nemek közötti egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség, a fogyatékkal élők hozzáférése, valamint a fenntartható fejlődés előmozdítását. Ezeket a horizontális elveket az összes alap kapcsán, és ezáltal az összes operatív programon belül alkalmazni kell. Az EGSZB támogatja ezeket az elveket, és ösztönöz arra, hogy minden projektjavaslatot tényszerűen elemezzenek, az összes programot pedig hatékonyan ellenőrizzék annak biztosítására, hogy ezek az elvek megfelelően beépüljenek azokba.

10.2 Az EGSZB úgy véli, hogy további alkalmazandó horizontális elv a „tájékoztatás Európáról”. Tekintettel arra, hogy az európai projekt általában megrendült és a belé vetett hit csökkent, a kohéziós politika keretében indított minden projektnek az általa teremtett hozzáadott értéken keresztül egyértelműen illusztrálnia kell azt, hogy az EU miként hozhat változást a polgárok életébe.

11. A rugalmasság, az egyszerűség és a lendület szükségessége

11.1 Az eljárások egyszerűsítésének mind az Európai Bizottság, mind a tagállami irányító hatóságok legfőbb célkitűzésének kell lennie. Bár elismerjük, hogy minden elköltött euróval megfelelően el kell számolni, nem elfogadható az, hogy az uniós alapok kezelésével és alkalmazásával kapcsolatos folyamat továbbra is annyira nehézkes, hogy a leginkább rászoruló kedvezményezettek (pl. kkv-k, nem kormányzati szervezetek) végül kimaradnak belőle⁽¹¹⁾. Ráadásul mindent meg kell tenni annak biztosítása érdekében, hogy csak azokat a projekteket válasszák ki finanszírozásra, amelyek valódi értéktöbblettel járnak.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 804 final – 2011/0380 (COD).

⁽¹¹⁾ Az UEAPME szerint a kkv-k csupán 2–3 %-a részesül uniós alapokból, és ez az összeg a rendelkezésükre álló összes finanszírozásnak mindössze 1–2 %-át teszi ki.

⁽⁸⁾ COM(2011) 627 final, 2011. október 19.

⁽⁹⁾ HL C 191., 2012.6.29., 116. o.

11.2 Ahhoz, hogy hozzáadott értéket teremtsen, a KSK-nak az adminisztratív terhek és költségek valódi csökkenését kell eredményeznie mind a kedvezményezettek, mind pedig a végrehajtó hatóságok számára. A KSK által előírt intenzívebb koordináció eredményeként azonban növekedhetnek az irányító és a végrehajtó hatóságra háruló adminisztratív terhek, ami pedig tovább nehezítheti és bonyolíthatja a helyzetet a kedvezményezettek számára. Az Európai Bizottságnak alaposan és formálisan elemeznie kell a jelenlegi és az új adminisztratív eljárásokat a tényleges végrehajtás előtt.

11.3 Meg kell erősíteni a koordinációt mind a tagállamokon, mind pedig az Európai Bizottságon belül, hogy ki tudjuk használni a szakpolitikák és az eszközök közötti szinergiákat, és hogy csökkentsük az átfedéseket, a túlzott bonyolultságot és a bürokráciát. Ehhez a tárgyalások és a végrehajtás valamennyi szakaszában szorosabb együttműködésre van szükség az Európai Bizottság Közös Stratégiai Kerethez tartozó alapokért felelős egyes szolgálatai között, illetve azokon belül, hogy biztosítható legyen a koherensebb és összehangoltabb megközelítés. Mindezt az adminisztratív terhek növelése nélkül kell megvalósítani.

11.4 Üdvözljük az e-kormányzat használatára vonatkozó, hatékonyságnövelési célú javaslatot. Egy ilyen rendszert azonban nem szabadna csupán a KSK-alapokra korlátozni, hanem az összes uniós finanszírozású folyamatra ki kellene terjeszteni és mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni.

11.5 A jelenlegi felállás szerint amennyiben jelentős változások történnek az Európa 2020 stratégiában, az Európai Parlament és a Tanács felkérheti az Európai Bizottságot, hogy készítsen javaslatot a KSK felülvizsgálatára. Véleményünk szerint ez túlságosan restriktív rendelkezés. Az EGSZB úgy véli, hogy lehetőséget kellene biztosítani arra, hogy a KSK-t a változó körülményekhez igazítsák, különösen amennyiben jelentősen módosul a társadalmi-gazdasági környezet, ami indokolttá teszi az uniós válaszlépést.

11.6 Hasonló rugalmasságot kell biztosítani a tagállamok számára is, hogy nemzeti programjukat a körülményeknek a politika tematikus célkitűzéseinél szélesebb köréhez igazítsák.

11.7 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy vezesse be a KSK kötelező időszakos felülvizsgálatát, ami lehetővé teszi az ésszerű változtatások végrehajtását.

12. A partnerségi szerződéssel kapcsolatos megközelítés

12.1 A közös rendelkezésekről szóló rendelet 5. cikkében leírt partnerségi elv olyan alapelv, amely hozzá fog járulni az uniós kohéziós politika eredményességének javításához, és ilyenként mind a Tanácsnak, mind pedig az Európai Parlamentnek erőteljesen támogatnia kell azt.

12.2 A partnerségi szerződések kialakítása során alapvető lesz az érintett érdekcsoportokkal való konzultáció annak

biztosításához, hogy a tematikus célkitűzéseket az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést szolgáló konkrét fellépésekre és célokra bontsák le.

12.3 A partnerségi szerződéseknek át kell ültetniük a közös stratégiai keretben előírt elemeket saját nemzeti keretükbe, és határozott kötelezettségvállalásokat kell tartalmazniuk a közös stratégiai kerethez tartozó alapokat szabályozó rendeletekben meghatározott prioritások teljesítésére. Ahhoz, hogy a partnerségi elvet a gyakorlatban is alkalmazni lehessen, alulról induló megközelítést kell alkalmazni a döntéshozatali folyamat során, megfelelően figyelembe véve a civil társadalom nézeteit a partnerségi szerződések Európai Bizottság és a tagállamok általi aláírását megelőzően.

12.4 Az Európai Bizottság javaslatot tett közzé a partnerségi szerződések kidolgozására vonatkozó magatartási kódexről. Ez egy fontos dokumentum, amely hasznos iránymutatást nyújt a tagállamok számára a civil társadalom bevonásához. Az EGSZB nem érti, hogy a Tanács miért vetette el ezt a magatartási kódexet, és kéri, hogy vonja vissza ezt a döntését.

12.5 Bár a tagállamok maguk alakíthatják ki a civil társadalom bevonásával kapcsolatos folyamataikat, az Európai Bizottság feladata annak biztosítása, hogy minden érintett szereplő aktív és értelmes módon vegyen részt. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy az Európai Bizottság jelenleg nem rendelkezik az ennek teljesítéséhez szükséges nyomonkövetési eszközökkel és mechanizmusokkal. Ha egy tagállam nem vonja be megfelelő módon a civil társadalmat, annak azt kell eredményeznie, hogy a partnerségi szerződés nem jöhet létre. A partnerség koncepcióját továbbá nem szabad csupán a tervezési időszakra korlátozni, hanem a végrehajtás, a nyomon követés és az értékelés szakaszaiban végig alkalmazni kell.

12.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a civil társadalmat el kell látni az összes információval az Európai Bizottság által a KSK-alapok és a partnerségi szerződések kapcsán alkalmazott „új megközelítés” tárgyában. Világos és hatékony kommunikáció segítségével kell ismertetni a folyamatot, és elmagyarázni azt, hogy miként kerül bevonásra a civil társadalom a partnerségi szerződések megfogalmazásának és végrehajtásának összes szakaszába. Így biztosítható a civil társadalom eredményes részvétele a partnerségi folyamatban.

12.7 Az Európa 2020 stratégiával kapcsolatos partnerségi szerződéseknek nem az országspecifikus ajánlásokra kell koncentrálniuk. Másfajta elemeken kellene alapulniuk, például a nemzeti reformprogramokon, amelyeket az adott tagállam konkrét helyzetén alapulva dolgoznak ki, szemben az országspecifikus ajánlásokkal, amelyek nem szükségszerűen igazodnak az egyes tagállamok specifikus adottságaihoz. A partnerségi szerződéseknek ezenkívül a szegénység csökkentésére és a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó nemzeti stratégiákat, valamint a nemzeti fogyatékosügyi stratégiákat és a fenntartható fejlődést is a középpontba kell helyezniük.

13. A KSK területi dimenziója

13.1 A KSK-nak kifejezetten el kell ismernie a területi sajátosságokat, amelyek elsősorban a gazdasági, társadalmi és területi struktúrák méretével és profiljával kapcsolatosak, és amelyek hatással vannak a KSK-alapok végrehajtására. Ez fontos dimenziója a KSK-nak, hiszen a tagállamok ezáltal fogják tudni biztosítani azt, hogy a partnerséget úgy alakítsák ki, hogy az megfelelően fejlesztési igényeik és ezáltal a területük különleges követelményeinek.

13.2 Az Európa 2020 stratégia melletti elkötelezettség biztosítása érdekében nagyobb rugalmasságra van szükség, hogy a tagállamok és a régiók a lehető legeredményesebb és

leghatékonyabb módon reagálhassanak a kitűzött közös célokra, eközben pedig tiszteletben legyenek tartva a területi, gazdasági és társadalmi sajátosságok.

13.3 A KSK-nak ezért további iránymutatásokat kell nyújtania arról, hogy a partnerségi szerződésekben miként kell foglalkozni a területi kihívásokkal és a konkrét igényekkel. Ez különösen az EUMSZ 174. cikkében említett területekre vonatkozik.

13.4 Az EGSZB javasolja, hogy a KSK-alapok esetén használt felosztási kulcsban nagyobb mértékben vegyék figyelembe a területi különbségeket.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2011. évi jelentés a versenypolitikáról

(COM(2012) 253 final)

(2013/C 44/14)

Előadó: **Thomas PALMGREN**

2012. május 30-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2011. évi jelentés a versenypolitikáról

COM(2012) 253 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. december 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság minden évben értékeli az Európai Bizottság versenypolitikáról szóló jelentését, és egyúttal kihasználja az alkalmat, hogy ismertesse különféle észrevételeit és javaslatait. Az EGSZB üdvözlöi, hogy – korábbi véleményeiben tett javaslatát figyelembe véve – az Európai Bizottság új, hatékony struktúrát választott a jelentéshez.

1.2 Sajnálja azonban, hogy a jelentés nem foglalkozik számos olyan témával, amelyekre az EGSZB a múltban felhívta a figyelmet; csupán azokra a témákra szorítkozik, amelyek hagyományosan a Versenypolitikai Főigazgatóság hatáskörébe tartoznak. Ez szűklátókörű és korlátozott szemléletmódról tanúskodik annak kapcsán, hogy mely területek képezik a versenypolitika legfontosabb elemeit. Figyelmet érdemelnek olyan problémák is, amelyek messze túlmutatnak az éves jelentésben tárgyalt olyan, megszokott pilléreken, mint az összeolvadások és koncentrációk problémája, a monopolhelyzetek kérdése, az állami támogatások és a versenyfokozó mechanizmusok dilemmája a fogyasztók szempontjából.

1.3 Az egyik fontos prioritás az, hogy leküzdjük azt a tisztességtelen versenyt, amelyet importjukkal egyes külső kereskedelmi partnerek támasztanak, akik az alapvető társadalmi és környezetvédelmi elveknek és jogoknak való megfelelésük hiányát kihasználva szereznek piaci részesedéseket az EU területén.

1.4 Veszélyforrást jelenthet, hogy a gazdasági válság miatt a tagállamok a versenypolitikát visszahelyezik nemzeti hatáskörbe, az egyes tagállamok érdekei ütközhetnek, és a kormányok protekcionista intézkedéseket hoznak. Ennek súlyos követke-

ményei lehetnek a belső piacra és a versenypolitikára nézve. Különösen a jelenlegi gazdasági helyzetben kell gondoskodni arról, hogy a piac jól működjön, és az üzleti környezet lehetőségeket teremtsen a gazdasági növekedés fellendülésére. A versenypolitikát – a külkereskedelmi politika és a belső piaci politika mintájára – össze kell hangolni és integrálni kell más politikákkal, koherens egészet hozva létre, amely hatékonyan védi az európai fogyasztók és termelők érdekeit a szociális piacgazdaság keretében, és eredményekre törekszik a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás terén. A versenypolitikának, a kereskedelmi politikának, az iparpolitikának és a belső piaci politikának egyensúlyt kell teremtenie a fogyasztók és a vállalkozások érdekei között, mindig méltányos üzleti feltételeket biztosítva valamennyi fél számára.

1.5 A versenypolitikának tükröznie kellene az Unió integrált iparpolitikáját, mivel a fenntartható növekedés és az uniós polgárok jóléte csak úgy biztosítható, ha Európa erős, diverzifikált, versenyképes és munkahelyteremtő iparbázissal rendelkezik.

1.6 Az idej, immár 41. jelentés bemutatja a versenypolitika fejlődésének legfontosabb mérföldköveit és ezek jelentőségét az EU célkitűzéseinek szempontjából.

1.7 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a versenypolitika végrehajtása és képviselője átfogóbb, hosszabb távú célkitűzéseket is szolgál, úgymint a fogyasztói jólét növekedése, valamint az európai uniós növekedés, a foglalkoztatás és a versenyképesség támogatása az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó Európa 2020 stratégiával összhangban.

1.8 Kiemelten fontos, hogy az Európai Bizottság együttműködjön a tagállami versenyhatóságokkal. Ez vonatkozik mind az állami támogatások ellenőrzésére, mind pedig a versenykorlátozással kapcsolatos intézkedések végrehajtásának hatásaira és az egész versenypolitikai rendszer hitelességére. A hatóságok közötti együttműködésnek zökkenőmentesnek kell lennie, aktív információáramlással.

1.9 Az EGSZB sürgeti, hogy az Európai Bizottság a nyitott és tisztességes piacok védelme érdekében az Unión kívüli versenyhatóságokkal is folytasson aktív együttműködést. Az EGSZB támogatja az állami támogatások korszerűsítésének jelenleg zajló átgondolását, mivel az EU-nak törekednie kell arra, hogy a versenyfeltételek világszerte minél egységesebbek legyenek, annak érdekében, hogy vállalkozásai ne kerüljenek versenyhátrányba Unión kívüli országok vállalkozásaival szemben, melyek nem kötelesek megfelelni szigorú előírásoknak, szabályoknak és határértékeknek (pl. élelmiszeripari, nagy energiaigényű iparágak), az uniós és globális piacokhoz viszont szabadon hozzá férnek.

1.10 Az EGSZB rendszeresen felhívta a figyelmet arra, hogy javítani kellene a fogyasztók jogorvoslati lehetőségeit. Ezért sajnálja, hogy az antitörzsszabályok megsértésével kapcsolatos kártérítési keresetekről szóló jogalkotási javaslatot nem fogadták el 2011-ben.

1.11 Fontos, hogy az Európai Bizottság törzstelenes fellépése és a szabályozási intézkedések kiegészítsék egymást, mivel mindkettő célja a biztonságos, rendezett és hatékony pénzügyi piacok megteremtése, különösen az egységes eurófizetési térség (SEPA), a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó adatok ágazata és a hitelminősítő intézetek számára.

2. A 2011. évi jelentés tartalma

2.1 2011 nehézségekkel teli év volt. A pénzügyi válság nyomán az euróövezet egyes részein államadósság-válság alakult ki, amely a bankszektor és több uniós tagállam költségvetésének fenntarthatóságát is fenyegette. Emellett súlyosan érintette a reálgazdaságba irányuló hiteláramlást.

2.2 Az Európai Bizottság jelentése három részből áll: versenypolitika a jelenlegi gazdasági helyzetben; a versenypolitika tágabb kontextusban; valamint versenypolitikai párbeszéd az uniós intézmények között. Kiemelt figyelmet fordít a pénzügyi szolgáltatásokra, valamint az élelmiszer-ipari és a légiközlekedési ágazatra. Az új struktúra célja, hogy közérthetőbben ismertesse, hogy az Európai Bizottság hogyan hajtja végre a versenypolitikát, valamint hogy ebből a szakpolitikából milyen előnye származik az európai gazdaságnak és az uniós polgároknak.

2.3 Az Európai Bizottság jelentésének új struktúrája, amely megfelel az EGSZB korábbi véleményében tett javaslatának, láthatóan bevált. A jelentés a lényeges kérdések és fejlődési irányok vizsgálatára irányul. Kiválóan áttekinti a versenypolitika lényeges elemeit, és igen szemléletes példákat hoz fel. A jelentést számadatokkal kiegészítve lehetne javítani, hogy az egyes intézkedések és problémák egymáshoz viszonyított súlyát könnyebben fel lehessen mérni. Hasznos, hogy az Európai Bizottság Versenypolitikai Főigazgatóságának weboldalán sok további információ található, amely kiegészíti a jelentést.

2.4 A közlemény bemutatja, hogy az Európai Bizottság 2011 során hogyan alkalmazta a versenypolitikát a pénzügyi és az államadósság-válság megoldásának eszközeként, és hogy a versenypolitika és a versenyszabályokra vonatkozóan az év során meghozott végrehajtási intézkedések általánosságban hogyan járultak hozzá az Európa 2020 stratégia átfogóbb politikai célkitűzéseinek eléréséhez.

3. Versenypolitika a jelenlegi gazdasági helyzetben

3.1 Általános megjegyzések

3.1.1 A jelenlegi időkben előfordulhat, hogy egyesek protecionista intézkedéseket várnak. Tekintve a nagyközönség által érzékelt számos igazságtalanságot, különösen azt, hogy Európa továbbra sem cselekszik ebben a kérdésben úgy, mint néhány nemzetközi partnerünk, ez érthető. Bár a történelem megerősítette, hogy a verseny érvényesítése és támogatása nem csökkenthető a gazdasági válság időszakában, egy naiv és egyoldalú megközelítés Európa részéről – amely tiszteletben tart olyan elveket, amelyeket mások ezen a kulcsterületen nem követnek – a verseny keretének gyengítéséhez, továbbá a közép- és hosszú távú növekedés trendjének további romlásához vezetne.

3.1.2 A versenypolitikának nagy szerepe lehet a válság sikeres leküzdésében, valamint a válság után egy olyan környezet kialakításában, amely megelőzi a lehetséges versenytorzulásokat.

3.1.3 A pénzügyi válság a lakossági és vállalati hitelezés visszafogása miatt drámaian érintette a reálgazdaságot, így a beruházások és a foglalkoztatás terén dominóhatás alakult ki. A gazdaságélénkítést célzó további beruházások helyett számos tagállam megszorító intézkedések végrehajtására és közkiadásainak csökkentésére kényszerült. A válság végső soron minden polgárra, fogyasztóra és munkavállalóra kihat, csakúgy mint a vállalkozásokra és azok működési körülményeire. A jól működő, hatékony és kiegyensúlyozott versenypolitika valamennyi csoport jólétére nagy hatással van.

3.2 Részletes megjegyzések

3.2.1 A válság kezdetétől 2011. december 31-ig 1,6 billió EUR összegű állami támogatást használtak fel európai bankok megmentésére és szerkezetátalakítására. Az Európai Bizottság 39 szerkezetátalakítási határozatot fogadott el, és nyomon követi a szerkezetátalakítási tervek végrehajtását. A masszív támogatási intézkedések ellenére a válság fokozatosan tovább mélyült.

3.2.2 Az összes gazdasági és társadalmi szereplő szempontjából fontos, hogy a piac működését garantáljuk egy olyan helyzetben, amikor az államok és bankrendszereik – azaz maguk a bankok – jelentős támogatást kapnak. A banktámogatások megfelelő ellenőrzése a polgároknak is érdeke.

3.2.3 Az egységes eurófizetési térség (SEPA) működőképessége nagyban múlik azon, hogy az egyes országok bankrendszerei milyen fejlettek. A különbségek pedig jelentősek. Sok országban kihívást jelent a fizetési rendszer oly módon történő fejlesztése, hogy ki tudják használni a SEPA előnyeit. A bankszektortól ez ügyfélközpontúságot követel meg, valamint azt, hogy hajlandó legyen kifejezetten az induló kisvállalkozásokat segíteni. Sok országban, például Finnországban is gyakorlatilag problémamentesen zajlott le a SEPA bevezetése. Az egyik nagy nyilvánosságot kapott probléma az volt, hogy a banki tranzakciók költségei többszöröződtek, amikor a korábban csak bankkártyaként használt kártyákat kivonták a forgalomból.

3.2.4 Az Európai Bizottság által felvetett egyik téma az *e-fizetések* szabványosítása. Az elektronikus fizetési szolgáltatások jelentős méretgazdaságosságot kínálnak, ezért a koncentráció az ágazat természetes jellemzője. Nyilvánvaló, hogy a hatékony fizetési tranzakciók az egész gazdaság szempontjából hasznosak, ezért fontos, hogy az Európai Bizottság kiemelt figyelmet fordítson az elektronikus fizetési szolgáltatások ágazatára. Az első és legfontosabb szempont az egységes versenyfeltételek biztosítása. Fontos megjegyezni, hogy mind a fizetési tranzakciók, mind pedig a hitel- és betéti kártyák piacát nagyrészt néhány szereplő uralja.

3.2.5 A pénzügyi piacok akkor a leghatékonyabbak, ha átláthatók, nyitottak és versenyalapúak, szabályozásuk pedig lehetővé teszi, hogy betöltsék a reálgazdaság finanszírozásával kapcsolatos funkciójukat. Az Európai Bizottság pontosan ezt kívánja elérni a tőzsdén kívüli származtatott piacokon, a fizetési szolgáltatások ágazatában és a kereskedési adatok és pénzügyi információk piaci terjesztése területén végzett antitrusztvizsgálataival. A jelentésbe bele lehetett volna foglalni néhány adatot annak tisztázására, hogy a tőzsdén kívüli származtatott termékek kérdése mennyire széles körű. A származtatott termékek piaca tekintetében indokolt a szigorúbb szabályozás és felügyelet.

3.2.6 Egyébiránt a banki szabályok jelenlegi és a közeljövőben is várható szigorítása nem szabad, hogy visszafogja a banki hitelezést, mert ez hátrányos a vállalati beruházások szempontjából, és megnehezíti a forgótőkéhez jutást.

3.2.7 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy továbbra is kísérje figyelemmel a hitelminősítő intézetek piacán fennálló versenyhelyzetet, tekintettel ezeknek az intézeteknek a működési módjára és az ügyfelekkel kapcsolatos esetleges összeférhetetlenségre, amely versenytorzulásokat okozhat.

4. A versenypolitika tágabb kontextusban

4.1 Általános megjegyzések

4.1.1 Az Európai Bizottság versenypolitikai intézkedéseinek nagy része a pénzügyi piacokat érintő válság hatásainak kivédésére irányult. Mindazonáltal a verseny fenntartása és ösztönzése egyéb, átfogóbb célkitűzéseket is szolgál, úgymint a fogyasztói jólét növelését, valamint az európai uniós növekedés, a foglalkoztatás és a versenyképesség támogatását az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó Európa 2020 stratégiával összhangban.

4.1.2 Az Európai Bizottság elviekben arra törekszik, hogy a fúziós politika alkalmazásával fokozza a fogyasztók jólétét és képviselje a gazdasági szereplők esélyegyenlőségével kapcsolatos érdekeket. Ez a politika ugyanis egyensúlyt teremt a fúziók gazdasági előnyei és más tényezők, például az árak, a kínálat, a minőség és az innováció szempontja között. Ez a megközelítés viszonylag hatékonynak bizonyult a távközlés terén, és ki kellene terjeszteni minél több ágazatra. Emellett azonban realitásnak kell lenni, és el kell ismerni, hogy az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb méretű társulások jöttek létre, számos ágazatból mindinkább kiszorítva a kkv-kat, és kifejezetten csökkentve így a potenciális új szereplők fellépési képességét. Ez pedig természetesen korlátozza a dinamizmust, az innovációt és mindezekelőtt a kreativitást, amelyből pedig a társadalom általában számos téren profitál.

4.1.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a versenypolitika szorosan kötődik más politikai területekhez, mindenekelőtt a szabályozás javítását célzó intézkedésekhez, az iparpolitikához és a kkv-politikához. A kisvállalkozások szükségleteit és működési környezetét figyelembe vevő szabályozás a piac működésének garanciája.

4.1.4 Üdvözlendő, hogy az Európai Bizottság az idén iránymutatásokat adott ki az ágazati versenyképességre gyakorolt hatások felméréséhez (*Operational guidance for assessing impacts on sectoral competitiveness within the Commission Impact Assessment system*). Ez a versenypolitika szempontjából is hasznos eszköz.

4.1.5 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy milyen fontos, hogy az Európai Bizottság az Unión kívüli versenyhatóságokkal is aktív együttműködést folytasson. Ez alapvető a versenypolitika hatékony végrehajtásához, és világszerte a lehető legegységesebb versenyfeltételeket biztosítja.

4.1.6 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy folytassa a közszolgáltatási kötelezettségek ellentételezésére vonatkozó szabályok tökéletesítését, olyan szolgáltatásokra érvényesítve ezeket, amelyek szociális szükségleteket elégítenek ki, ahogyan az jelenleg az egészségügy és tartós ápolás-gondozás, a gyermekgondozás, a munkaerőpiacra való belépés és visszatérés, a szociális lakáshoz juttatás, a kiszolgáltatott helyzetben lévő társadalmi csoportok gondozása és társadalmi befogadása esetében is történik.

4.1.7 Az EGSZB kéri, hogy a versenypolitika foglalja magában az olyan egyéb főigazgatóságokkal való koordinációt is, amelyek munkája jelentős hatással van az EU-szerte tapasztalható versenyhelyzetre. Ez hozzájárul a WTO realisztikus korszerűsítésének megvalósításához. Mechanizmusokra van szükség a különböző helyzetek ellensúlyozásához és a társadalmi, környezetvédelmi, termékbiztonsági stb. szabályoknak való megfelelés biztosításához, olyan intézkedésekkel, amelyek hatékonyan (és nem pusztán elméletben) felveszik a harcot az ellen, hogy a nagy forgalmazó láncok, amelyek fokozatosan tönkreteszik kisebb versenytársaikat és kis volumenű beszállítókat, visszaélnek domináns pozíciójukkal; ellenőrizni kell a tárgyalásokat, amelyek sokszor csak feltételek diktálásáról szólnak; a domináns helyzettel való visszaélést ágazattól függetlenül meg kell hiúsítani (és szankcionálni kell); és mechanizmusokat kell bevezetni a fontos fogyasztói csomópontokban, illetve a perifériákon működő szereplők (akiknek a többletköltségeit nem szabad figyelmen kívül hagyni) közötti egyenlőtlen versenyhelyzet orvoslására.

4.2 Részletes megjegyzések

4.2.1 Az EGSZB reméli, hogy az egységes európai szabadság megvalósul, és kezdeményezéseket vár az Európai Bizottságtól arra vonatkozóan, hogy nagymértékben csökkentsék a tranzakciós költségeket, különösen a találmányi szabadalmak tekintetében ⁽¹⁾. Az európai szabadság a jelenlegi rendszer helyébe lépne, amelyben a szabadságot minden uniós tagállamban külön be kell jegyeztetni. Az Európai Bizottság becslései szerint a szabadsági költségek akár a 32 000 eurót is elérhetik, miközben az Egyesült Államokban ezt 1 850 euróból is meg lehet oldani.

4.2.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai szabványosítási folyamatot fel kell gyorsítani, egyszerűsíteni és modernizálni kell, valamint inkluzívabbá kell tenni ⁽²⁾. Rendszeresebben értékelni kell, hogy az európai szabványosítási rendszer kellőképpen adaptálható-e a gyorsan változó körülményekhez, és hogy elősegíti-e az EU külső és belső stratégiai célkitűzéseinek elérését, főként az iparpolitika, az innovációk és a technológiai fejlődés területén.

4.2.3 Az élelmiszerek a fogyasztók egyik legkézzelfoghatóbb mindennapos kiadási tételét képezik. Ezért fontos, hogy az élelmiszer-ágazatban jól működjön a verseny. Ugyanakkor érdemes felidézni, hogy számos, többségében versenypolitikán kívüli tényező befolyásolhatja az élelmiszerárakat, ezek közül a legfontosabb a nyersanyagárak emelkedése.

4.2.4 Szintén megemlítendő, hogy az élelmiszerláncon belül kiegyensúlyozatlan a felek tárgyalóereje, és az elsődleges termelők és a kisméretű szereplők a legrosszabb. Ezért az EGSZB érdeklődéssel várja a 2010-ben létrehozott, az élelmiszerlánc működésének javítását célzó magas szintű fórum eredményeit.

4.2.4.1 Hasznos volna továbbá, ha az egységes piacra való tekintettel a versenyjog és az idevonatkozó piacdefiníció alkalmazásának keretében uniós szinten összehangoltabb megközelítést alkalmaznának.

4.2.5 Az európai termelőknek meglehetősen szigorú előírásokat kell követniük, az Európán kívüli, de az uniós piacra szabadon hozzáférő versenytársaikra ellenben sokkal lazább jogszabályi keret vonatkozik. Ez alapvetően versenytorzulást eredményez, mivel az Unión kívüli országokban alacsonyabbak a termelési költségek. Ez a nagy energiaigényű európai iparágakra is igaz, melyeknek szigorú környezetvédelmi előírásokat és energiahatékonysági célokat kell teljesíteniük, ami jelentős beruházásokat igényel, miközben az ugyanazon a világpiacon jelen lévő versenytársaiknak nem kell ilyen költségterhet viselniük. Korszerűsíteni kell tehát az állami támogatások rendszerét a világszerte egyenlő versenyfeltételek megteremtése érdekében, összehangolva a folyamatot a kereskedelempolitikai eszközök szintjén hozott európai bizottsági intézkedésekkel ⁽³⁾.

4.2.6 A versenypiacok a legalkalmasabbak arra, hogy a hosszú távú sikerhez szükséges adottságokkal rendelkező vállalkozásokat hívjanak életre. A határozott versenypolitika az európai iparágak versenyképességét előmozdító egységes és integrált szakpolitika lényegi eleme. A kihívást a globális verseny és az jelenti, hogy olyan országokkal kell versenyre kelniünk, ahol a jogszabályi keret sokkal kevésbé szigorú, és a költség-szint, a munkakörülmények és a szociális jogszabályok mind a miénktől eltérőek. Az EGSZB a CESE 1176/2011. sz. véleményében ⁽⁴⁾ kijelenti, hogy a hajógyártás területén indokolt bizonyos állami támogatás nyújtása, és például a környezetkímélő technológiákat fel kellene venni a keretszabályok alkalmazási körébe. Az EGSZB úgy véli, hogy az állami támogatásokkal kapcsolatos jelenlegi kezdeményezés fontos lépést jelent egy új, dinamikusabb – az Európa 2020 stratégiával összhangban lévő – iparpolitika felé. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével kapcsolatban, ami egyike e stratégia öt legfontosabb célkitűzésének, az EGSZB támogatja az olyan nagy villamosenergia-fogyasztó iparágakkal kapcsolatban elfogadott

⁽¹⁾ HL C 68., 2012.3.6., 28. o.

⁽²⁾ HL C 68., 2012.3.6., 35. o.

⁽³⁾ Az állami támogatások uniós szabályozásának, HL C 11., 2013.1.15., 49. o.

⁽⁴⁾ HL C 318., 2011.10.29., 62. o.

európai bizottsági iránymutatásokat, amilyen például az acél-, alumínium-, vegytermék- és papírttermelés⁽⁵⁾. A kibocsátás-áthelyezés megakadályozása érdekében ezek az állami támogatások arra irányulnak, hogy ellensúlyozzák a villamosenergia-díjak emelkedését, amelyet az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerére (EU ETS) vonatkozó szabályok 2013-ban életbe lépő változásai okoznak, és elősegítsék a nagy hatásfokú erőművekbe történő beruházásokat.

4.2.7 A könyvkiadás területén jelenleg modernizációs folyamat zajlik, főképp a digitalizálásból adódóan. A területnek az európai kultúra virágzása mellett az innováció szempontjából is döntő jelentősége van. Az ágazat most áll át a digitális adathordozókra, és ez a folyamat jelentős következményekkel jár. Az *e-könyvek* kínálata bővül, így teljesen helyénvaló, hogy az Európai Bizottság válaszlépéseket tesz a verseny és a fejlődés korlátozására irányuló kísérletek ellen.

4.2.8 Egyre nagyobb igény mutatkozik olyan megoldásokra, melyek az energiaszükségletet fenntartható energiaforrásokkal fedeznék. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak az európai *energiainfrastruktúra* korszerűsítésére és kibővítésére irányuló javaslatait, mivel ez a biztos, stabil és fenntartható európai energiaellátás feltétele.

4.2.9 Az energiaszállítás területén a jövőben nagyobb igény lesz nagyobb mennyiségek nagyobb távolságokra való szállítására. Egy európai szintű energiaiinfrastruktúra megléte elengedhetetlen ahhoz, hogy minden uniós tagállam ki tudja aknázni az energiaforrásai által kínált előnyöket. Ez a víz-, a szél- és a napenergiahoz hasonló *megújuló energiaforrásokra* vonatkozik. Ily módon a fosszilis energiahordozók – a kőolaj, a földgáz és a szén – hasznosítása is optimalizálható lenne.⁽⁶⁾

4.2.10 Az EGSZB úgy véli, hogy szükség van az uniós jogi keret szabványosítására a légiközlekedési ágazat egészében, ami megakadályozza az ellenőrizetlen támogatási gyakorlatokat, és egyenlő versenyfeltételeket biztosít valamennyi piaci szereplő számára, így helyi szinten is.⁽⁷⁾ Ajánlja továbbá, hogy a repülőtéri infrastruktúrába történő beruházások számára nyújtott

állami támogatásokat és a légitársaságoknak nyújtott indulási támogatásokat csak nagyon szigorúan meghatározott esetekben engedélyezzék, és ezeket a támogatásokat tartalmukat és nagyságukat tekintve korlátozzák. Az EGSZB ezenkívül hosszú távú politikát sürget a regionális repülőterek fejlesztésének tekintetében, és úgy véli, hogy a légiközlekedési iránymutatások csak akkor érvényesíthetők sikeresen, ha egyértelmű politikai prioritásokról állapodnak meg a regionális repülőterek fejlesztését illetően. A regionális repülőterek megőrzése fontos vállalkozáspolitikai kérdés. Az EGSZB utal továbbá a jobb repülőterekre vonatkozó csomagról szóló véleményre, amely a résidőkiosztással és az uniós repülőterek földi kiszolgálás körébe tartozó szolgáltatásaival foglalkozott.

4.2.11 Az EGSZB többször is felhívta a figyelmet arra, hogy hitelesen javítani kellene a fogyasztók jogorvoslati lehetőségeit ezen a téren. Az EGSZB ezért sajnálja, hogy az antitrösztsszabályok megsértésével kapcsolatos kártérítési keresetekről szóló jogalkotási javaslatot nem fogadták el 2011-ben, és még az sem remélhető, hogy arra 2012 végéig sor kerül.

4.2.12 Az EGSZB üdvözlöi, hogy megszilárdítják a versenyjog végrehajtásának intézményi keretét, amelynek alapján az Európai Bizottság mint közigazgatási szerv teljes körű bírósági felülvizsgálat hatálya alá tartozó határozatokat hoz, amelyek biztosítják az e határozatok által érintett személyek alapvető jogainak megfelelő védelmét.

5. Versenypolitikai párbeszéd más intézményekkel

5.1 Míg az uniós versenyjog végrehajtása – az Európai Bíróságok ellenőrzése mellett – az Európai Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik, a versenypolitikai biztos és szolgálatai versenyjogi kérdésekben folyamatos strukturált párbeszédet folytatnak az Európai Parlamenttel. Az Európai Bizottság az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot rendszeresen tájékoztatja a főbb szakpolitikai kezdeményezésekről, valamint részt vesz a tanulmányozócsoportok és a szekciók ülésein. Az EGSZB elégedetten konstatálja, hogy a jelentés kifejezetten említést tesz a vele folytatott együttműködésről.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Az Európai Bizottság közleménye bizonyos állami támogatásokra vonatkozó iránymutatásokról az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei 2012 utáni kereskedelmi rendszerének keretében (2012/C 158/04), HL C 158., 2012.6.5.

⁽⁶⁾ HL C 143., 2012.5.22., 125. o.

⁽⁷⁾ HL C 299., 2012.10.4., 49. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kulcsfontosságú alaptermotechnológiák európai stratégiája – híd a növekedéshez és a munkahelyteremtéshez

(COM(2012) 341 final)

(2013/C 44/15)

Előadó: **Peter MORGAN**

2012. június 26-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kulcsfontosságú alaptermotechnológiák európai stratégiája – híd a növekedéshez és a munkahelyteremtéshez

COM(2012) 341 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. december 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 102 szavazattal 2 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Bizottságnak ez már a második közleménye a kulcsfontosságú alaptermotechnológiák témájában. Az előző közleményről ⁽¹⁾ az EGSZB 2010 szeptemberében készített véleményt ⁽²⁾. Ebben a véleményében az EGSZB támogatta, hogy az EU a kulcsfontosságú alaptermotechnológiákra összpontosítson, viszont az EU csúcstechnológia-gyártási ágazatában érezhető gyenge pontok miatt erős fenntartásai voltak a javaslatok hatékonyságával kapcsolatban.

1.2 Az említett vélemény 1.10. pontja tartalmazta az EGSZB ajánlásait:

- szembe kell nézni azzal, hogy a belső piac nem képes ösztönözni a vállalkozásokat, és olyan ipari stratégiát kell kifejleszteni, amely orvosolni képes Európa súlyos hiányosságait a csúcstechnológiai vállalatok terén,
- a gyártást vissza kell hozni Európába, és az új európai vállalkozásoknak növekedniük kell,
- meg kell könnyíteni a vállalkozások számára, hogy pénzügyi támogatáshoz jussanak az innovatív technológiákkal kapcsolatban,
- pénzügyi ösztönző eszközöket kell létrehozni annak érdekében, hogy az EU a kulcsfontosságú alaptermotechnológiákkal kapcsolatos innováció és vállalkozás jövedelmező helyszíne lehessen,
- az iskolákban és az egyetemeken gyökeres reformra van szükség, hogy biztosítani tudják a szükséges készségeket,
- ösztönözni kell az egyetemeken és a kutatóközpontokban az innovatív csúcstechnológiai cégek klasztereinek létrejöttét,
- fel kell ismerni, hogy a világ megváltozott, és agresszív nemzetközi kereskedelempolitikát kell folytatni,

— biztosítani kell, hogy a kezdeményezés átfogó legyen, és az összes európai bizottsági főigazgatóság valamennyi ide kapcsolódó kezdeményezését figyelembe vegye.

Az EGSZB megismétli ezeket az ajánlásokat.

1.3 Az Európai Bizottság a legutóbbi közleményében azt javasolja, hogy az EU K+F-törekvéseit alakítsák egy három pilléren nyugvó stratégiává, amely nemcsak a kutatást és fejlesztést támogatja, hanem a prototípusok és a fejlett gyártási rendszerek kifejlesztésére irányuló kísérleti projekteket is, hogy a technológiákat termékekre lehessen váltani. Ezzel kapcsolatban az EGSZB-nek két javaslata van. Az első: az, hogy a stratégia két új pillére került a középpontba, nem szabad, hogy elvonja a figyelmet az uniós kutatásról és fejlesztésről, és annak nagyságrendi csökkenését sem eredményezheti, mivel a kutatás, különösen az alapkutatás az a mag, amelyre ahhoz van szükség, hogy a jövő kulcsfontosságú alaptermotechnológiai kifejlődhessenek. A második: a rendszert, amely láthatólag azon alapul, hogy új technológiákat piacképessé tegyen, neves gyártók piaci húzóerejével kell kiegészíteni. Ennek megfelelően az EGSZB szeretné, ha nagyobb súlyt helyeznének a gyártással foglalkozó uniós vállalatok kapacitásainak fejlesztésére.

1.4 Az EGSZB általánosságban támogatja a cselekvési tervet, amelynek tartalmát a 3. pont foglalja össze. Emellett a tagállamok közötti eltéréseket figyelembe véve az EGSZB azt is szeretné, hogy készítsenek cselekvési terveket az egyes térségek szakmai készségeinek és képességeinek megfelelően.

1.5 A cselekvési terv bizonyos összetevői valószínűleg nagyobb ösztönző erőt kívánnak majd, különösen az állami támogatások korszerűsítése, a kockázati tőke, a szellemi tulajdonjogokra vonatkozó tárgyalások globális szemszögből, a csúcstechnológiai iparágakon belüli kereskedelmi tárgyalások, valamint az oktatás és képzés javítása valamennyi szinten, külön hangsúlyt helyezve a mérnöki és tudományos képzésre.

⁽¹⁾ COM(2009) 512 final.

⁽²⁾ HL C 48., 2011.2.15., 112. o.

1.6 A cselekvési terv ugyan kiter a KAT-projekt irányítására, de annak feltételei nem világosak, így a programhoz esetleg nem lesz meg a kellő ösztönző erő.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság „magas szintű csoportot” hívott össze az első közleményére adott válaszok elemzésére. Az erről készített jelentést⁽³⁾ 2011 júniusában tették közzé. A mostani, második közlemény ennek alapján ismerteti „a kulcsfontosságú alaptechnológiák európai stratégiáját”.

2.2 A magas szintű csoport meghatározta, melyek azok a nehézségek, amelyekkel Európának szembe kell néznie akkor, amikor elképzeléseit értékesíthető termékekre akarja váltani – azaz át akarja vészelni a világszerte jól ismert, „a halál völgyének” is nevezett kritikus időszakot. Az átkeléshez a csoport egy három pilléren nyugvó stratégiát javasol. A pillérek:

- a technológiai kutatás pillére, amelynek alapját a technológiai létesítmények képezik, kutatási és technológiai szervezetek támogatásával;
- a termékfejlesztés pillére, amelynek alapját a próbavázlatok és a termékdemonstráció képezi, ipari konzorciumok támogatásával;
- a versenyképes gyártás pillére, amelynek alapját a világszinten versenyképes gyártóüzemek képezik, elismert, követendő példát jelentő technológiai vállalkozások támogatásával.

2.3 A javaslat arról szól, hogy olyan, fejlett gyártási iparágat kellene kifejleszteni, amely exportbevételi forrásokat hoz létre, és támogatni kell a lehető legfejlettebb gyártási technológiák létrehozására képes végfelhasználói eszközöket (gépeket, szoftvereket, szolgáltatásokat stb.) előállító európai termelőket, valamint a gyártási rendszerek (technológiák és folyamatok) fejlesztését és tökéletesítését, hogy hatékony, korszerű és csúcstechnológiát alkalmazó gyártóüzemek épüljenek Európában.

2.4 A jelentésben megfogalmazott tizenegy ajánlás a következő:

- A kulcsfontosságú alaptechnológiáknak Európa számára technológiai prioritássá kell válniuk.
- Az EU-nak a K+F-tevékenységek meghatározásakor alkalmaznia kellene a technológiai készenléti szint skáláját.
- Teljes mértékben ki kell használni a megfelelő K+F-definíciók nyújtotta lehetőségeket.
- Az uniós K+F-finanszírozási programokban át kell csoportosítani a forrásokat.
- A KAT-programokban stratégiai megközelítést kell alkalmazni.

— A KAT-programok végrehajtásához megfelelő szabályokat kell kialakítani.

— Kombinált finanszírozási mechanizmusokat kell bevezetni.

— Az állami támogatásokra irányuló rendelkezésekben figyelembe kell venni a kulcsfontosságú alaptechnológiákat.

— Világszinten versenyképes szellemi tulajdon-politikára van szükség Európában.

— A kulcsfontosságú alaptechnológiákkal kapcsolatos készségeket ki kell alakítani, meg kell erősíteni és meg kell tartani.

— Európai KAT-megfigyelőközpontot és konzultatív szervet kell létrehozni.

3. A közlemény összefoglalása

3.1 „A jelenlegi kutatási eredmények, a piaci tendenciák és a társadalmi kihívások megoldásához nyújtott hozzájárulásuk gazdasági elemzése alapján az EU kulcsfontosságú alaptechnológiai a mikro-/nanoelektronika, a nanotechnológia, a fotonika, a korszerű anyagok, az ipari biotechnológia és a fejlett gyártási technológiák”.

3.2 A közlemény a helyzet elemzésekor a következőket emeli ki:

— A kulcsfontosságú alaptechnológiák kifejlesztése terén az EU világszinten vezető szerepet tölt be.

— Az EU nem követi magának tőkét a tudásbázisából.

— Az EU gyenge pontja abban rejlik, hogy tudásbázisát nemigen tudja fogyasztói javakká és szolgáltatásokká konvertálni.

— A kulcsfontosságú alaptechnológiákra épülő gyártás hiánya két okból is ártalmas: rövid távon növekedési és munkahelyteremtési lehetőségektől esünk el, hosszú távon pedig szűkül a tudásbázis.

3.3 A közlemény szerint a fenti hiányosságoknak a következők az okai:

— nincs olyan közös fogalom meghatározás, amely valamennyi kulcsfontosságú alaptechnológiát lefedné;

— hiányzó szakpolitikák a kulcsfontosságú alaptechnológiák szinergikus hatásának kihasználására és a piacra jutáshoz szükséges idő lerövidítésére;

— termékdemonstrációs és „proof of concept”-projektek hiánya;

— a közforrások nem hatékony felhasználása és koordinálása;

— elégtelen hozzáférés a megfelelő kockázatitőke-forrásokhoz;

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf (angol nyelven).

- az EU belső piacának szétaprózódása, valamint szabályozási különbségek a különböző régiók és tagállamok között;
- nincs elég megfelelően képzett munkaerő és vállalkozó.

3.4 A közleményben felvázolt stratégia célja az, hogy:

- a következő többéves pénzügyi keretben az uniós szakpolitikákat a kutatás és az innováció, valamint a kohéziós politika felé orientálja, és az EBB kulcsfontosságú alaptechnológiák hasznosítása érdekében folytatott hiteltevékenységét prioritások köré rendezze;
- gondoskodjon az uniós és a tagállami tevékenységek koordinációjáról, valamint szükség esetén a források egyesítéséről, hogy szinergiák alakuljanak ki, és a tevékenységek kiegészítsék egymást;
- létrehozzon egy külső tanácsadó csoportot, amelyik támogatja az Európai Bizottságot a kulcsfontosságú alaptechnológiákkal kapcsolatos politikai döntések meghozatalában;
- a meglévő kereskedelmi eszközöket a tisztességes verseny és az egyenlő nemzetközi versenyfeltételek biztosítására fordítsa.

3.5 Az alábbiakban összefoglaljuk az Európai Bizottság cselekvési tervét:

3.5.1 Az uniós eszközök kiigazítása

- Horizont 2020
  - 6,7 milliárd euró elkülönítése
  - Több forrás kísérleti projektekre és demonstrációs tevékenységekre
  - Több területet érintő projektek
  - Kiválasztási kritériumok
- Európai Regionális Fejlesztési Alap
  - Intelligens szakosodás
  - Klaszterekre vonatkozó intézkedések
- Az állami támogatásra vonatkozó szabályok korszerűsítése
- Megállapodás az Európai Beruházási Bankkal
- A szükséges multidiszciplináris készségek támogatása

3.5.2 Koordináció

- Szinergiák a nemzeti ipari innovációs politikákkal
- Egyetértési megállapodás az ágazat érdekelt felei között

3.5.3 Irányítás

- Kulcsfontosságú alaptechnológiákkal foglalkozó koordinációs csoport a Horizont 2020 programon belül
- Külső tanácsadó csoport létrehozása

3.5.4 Készségek – az Európai Bizottság a következőket tervezi:

- a Horizont 2020 program keretében folytatja és fokozza az arra irányuló intézkedéseket, hogy a kulcsfontosságú alaptechnológiákat vonzóvá tegye a fiatalok számára;
- az Európai Innovációs és Technológiai Intézetet a hozzáadott értéket előállító gyártással foglalkozó tudományos és innovációs társulás létrehozására ösztönzi, amely magában foglalná az üzleti világot, a kutatást és a felsőoktatást;
- legkésőbb 2012 végén közleményt ad ki, amelyben a folyamatosan és gyorsan változó kihívásoknak megfelelő uniós készségkínálat jelentette nehézségekre próbál megoldást találni;
- az oktatás és az üzleti világ között partnerségeket épít ki, mint pl. a felsőoktatási tudásfejlesztési szövetségek; továbbá
- körbejárja azt a kérdést, hogy miként lehetne a kulcsfontosságú alaptechnológiákkal kapcsolatos területeken a szakképzettmunkaerő-kínálatot növelni, többek között a magas szinten képzett tehetségek harmadik országokból való idevonzásával.

3.5.5 Kereskedelem

- Az Európai Bizottság kedvező kereskedelmi környezet és világszerte egyenlő versenyfeltételek biztosítására törekszik. Ide tartozik a piacra jutás és a beruházási lehetőségek megkönnyítése, a nemzetközi piac torzulásainak megakadályozása, a szellemi tulajdon-jogok védelmének fokozása, a kölcsönösség elvének előmozdítása, különösen a közbeszerzés terén, a támogatások, valamint a vámjellegű és nem vámjellegű akadályok használatának visszaszorítása globális szinten, csakúgy mint a hatályos uniós és WTO-szabályoknak való megfelelés ellenőrzése.

4. Európai csúcstechnológia-gyártással foglalkozó vállalatok

4.1 A kulcsfontosságú alaptechnológiák stratégiájának célja az, hogy előmozdítsa az európai polgárok és vállalkozások hétköznapijaiban elengedhetetlen csúcstechnológiai termékek Unióban történő gyártását 2020-ig és azon túl. A csúcstechnológiai termékek Európában történő gyártása jelenleg nem elég versenyképes a világpiacokon, pedig az európai kutatás és fejlesztés világszínvonalúnak tekinthető. A problémát nem az európai csúcstechnológia-gyártási kapacitás és képesség hiányosságaként kell felfogni, hanem úgy, hogy nem működik a K+F és a gyártás közötti átmenet. Az Európai Bizottság stratégiája gyakorlatilag abban áll, hogy a technológiát el kell juttatni a gyártókhoz. Valójában az EGSZB úgy véli, hogy a sikeres átvitelhez olyan gyártókra van szükség, akik képesek sikerre vinni a technológiát, és az EGSZB véleménye szerint Európában nincs elegendő világszinten versenyképes vállalkozás a csúcstechnológia-gyártási ágazatokban.

4.2 Az alábbi táblázatok forrása a Financial Times 2012. évi elemzése a világ 500 vezető globális vállalatáról és a legjelentősebb térségek 500 vezető vállalkozásáról. Az elemzés csak a csúcstechnológia-gyártási ágazatokra terjed ki.

4.3 Bár a vállalatok felsorolása korántsem árul el mindent, az EGSZB elégedetten állapítja meg, hogy a lista pontosan mutatja a világ térségeinek relatív gyártási erejét.

A világ 500 vezető vállalkozását összefoglaló alábbi táblázatban az egyes csúcstechnológia-gyártási ágazatokban működő vállalkozások száma látható. A feltörekvő piacok (FP) többek között Brazíliát, Oroszországot, Indiát és Kínát (a BRIC-országokat) foglalják magukban. Ezen a szinten Európa csak az ipari technológiai ágazatokban tölt be vezető szerepet, viszont a regionális táblázat teljesebb képet nyújt.

A Financial Times 500-as világranglistája						
Ágazat	Vállalatok száma					
	Világszinten	USA	Japán	FP	EU	
Gyógyszerészet és biotechnológia	22	11	2	0	6	Novartis (*), Roche (*), GSK, Sanofi- Aventis, AstraZeneca, Novo Nordisk Shire
Technológiai eszközök	16	10	1	2	3	ASML, Ericsson, Nokia
Szoftver és számítástechnikai szolgáltatások	13	7	1	4	1	SAP
Gépjárművek, alkatrészek	17	3	5	5	4	Daimler, VW, BMW, Continental
Vegyipar	18	7	1	4	5	Bayer, BASF, Air Liquide, Syngenta (*), Linde
Egészségügyi berendezések	13	10	0	0	3	Fresenius, Synthes (*), Essilor
Általános iparcikkek	12	5	1	5	1	Siemens
Ipari technológia	13	4	3	1	5	ABB (*), Volvo, Atlas Copco, MAN, Sandvik
Repüléstechnika és honvédelem	7	5	0	0	2	Rolls Royce, EADS
Olajipari berendezések és szolgáltatások	11	7	0	0	2	Sarpem, Transocean (*)
Szabadidős termékek	4	0	3	0	1	Philips Electrical
Elektronika és elektromos berendezések	4	1	1	1	1	Schneider Electric

(*) A csillaggal (*) jelölt vállalatok svájciak (nem EU-beliek).

4.4 A regionális táblázat a vállalatok számát és összesített piaci kapitalizációját mutatja. Ez mélyebb szintű rálátást ad az egyes térségek erejére, a piaci tőke pedig az egyes regionális ágazatok méretének és viszonylagos sikerességének mércéje.

4.5 Európa világszinten vezető helyen áll a vegyipari és az ipartechnológiai ágazatokban. Nagy erőt képvisel továbbá a gyógyszerészeti és biotechnológiai, valamint a gépjárműágazatban. Az egészségügyi berendezések, a technológiai eszközök és a szoftverek ágazatát az Egyesült Államok uralja, és a hardver-ágazatban mind Japán, mind a feltörekvő piacok erősebbek az EU-nál.

4.6 Az elemzésből világosan látszik, hogy a KAT-programnak olyan stratégiával kell rendelkeznie, amely erősíti azokat az ágazatokat, ahol Európa gyengén teljesít, és kiaknázza azokat, amelyekben Európa ereje viszonylag nagy. Külön erőfeszítésre van szükség az orvostechnológiai és az egészségügyi berendezések terén.

A Financial Times 500-as regionális ranglistája – technológiai gyártási ágazatok								
Ágazat	Vállalatok száma (db) és piaci értéke (milliárd \$)							
	Egyesült Államok		Japán		FP		Európa	
	db	mrd \$	db	mrd \$	db	mrd \$	db	mrd \$
Gyógyszerészet és biotechnológia	21	948	27	176	8	48	15	708
Technológiai eszközök	33	1,391	18	146	9	146	7	111
Szoftver és számítástechnikai szolgáltatások	25	1,083	12	58	5	109	7	126
Gépjárművek, alkatrészek	9	161	38	446	10	115	13	290
Vegyipar	16	286	32	133	16	262	22	384
Egészségügyi berendezések	29	495	5	20	1	4	10	114
Általános iparcikkek	7	409	8	36	9	87	5	125
Ipari technológia	13	247	34	217	15	143	21	275
Repüléstechnika és honvédelem	12	269	0	0	1	5	9	115
Olajipari berendezések és szolgáltatások	16	324	0	0	1	10	2	119
Szabadidős termékek	2	25	14	118	0	0	1	20
Elektronika és elektromos berendezések	10	125	27	153	7	77	6	61
Alternatív energia	0	0	0	0	1	4	0	0

5. Az EGSZB álláspontja

5.1 1957 óta az EU-ban mindössze három világszintű csúcstechnológiai vállalat jött létre: az ASML, a Nokia és az SAP. Az EU folyamatosan le volt maradva. Ez, úgy tűnik, azt jelenti, hogy a kapitalizmus és a vállalkozói szemléletmód együttesen vallottak kudarcot, összehasonlítva az egyesült államokbeli vállalatok ugyanebben az időszakban elért eredményeivel, illetve a Távol-Kelet – Japán, Tajvan, Korea, valamint újabban Kína – folyamatos előretörésével.

5.2 Amerikában sok területre a szabadpiaci kapitalizmus jellemző, viszont a világranglista élén álló egyetemeihez kapcsolódó katonai/ipari komplexuma rendkívül termékeny talajt biztosít a találmányokhoz, és olyan elképzelések születtek tömegével, amelyek csak kiaknázásra várnak az alapvetően vállalkozói jellegű kultúrában és a hatalmas piacon.

5.3 A kelet-ázsiai országokban a még kifejlődőben lévő iparágak aktív állami támogatásban és védelemben részesülnek, amíg meg nem állnak a saját lábukon. Ezek az országok nyitva állnak az oda irányuló csúcstechnológiai befektetések előtt, és vonzóak is ezek számára. A befektetésekkel együtt érkező technológiákat magukévá tették, és ki is használják.

5.4 Európában a helyzet ettől nagyban különbözik. A legfontosabb tényező a homogenitás hiánya. Szinte minden szempontból – legyen az akár egy főre eső GDP, munkanélküliségi arányok, vállalati infrastruktúrák, egyetemi infrastruktúrák, iskolai teljesítmény, tőkepiacok, a munkaerőpiac rugalmassága, az internet elterjedése stb. – igen nagy eltérések mutatkoznak az EU-nak a Világbank által megkülönböztetett hat fő térsége között. Ezek az EU-15 északi térsége (Brit-szigetek, skandináv országok), az EU-15 középső térsége (a hat alapító tagállam Olaszország nélkül, de Ausztriával együtt), az EU-15 déli térsége (a Földközi-tenger partján fekvő 4 ország), az EU-12 északi térsége (a balti államok), az EU-12 középső térsége (PL, CZ, HU, SI, SK), valamint az EU-12 déli térsége (RO és BG).

5.5 Ha azt akarjuk, hogy a kulcsfontosságú alatechnológiák ágazata képes legyen világszinten működni, logikus lenne az említett hat csoport számára külön-külön úgy alakítani ki politikákat és programokat, hogy az figyelembe vegye egyetemeik és kutatóintézetek színvonalát, a munkaerő tudományos és technológiai ismereteit, a gyártó cégek képességeit és meglévő piacait stb. Ha ez meglenne, akkor az erőfeszítések elsőbbségi sorrendjét térségek szerint lehetne megállapítani, és a legjobban álló térségek lehetnének az éllovasok. Ennek során a közleményben javasolt kohéziós politikákat is figyelembe kellene venni.

5.6 Az Európai Bizottság az EU-t jogszabályokkal és pénzüsszegek kifizetésével irányítja, ebben megfigyelőközpontok és ügynökségek segítik. Mindez hatékony lehet az olyan területeken, ahol egy kezdeményezésért egyetlen biztos vállalhatja a teljes felelősséget. A kulcsfontosságú alatechnológiák projektjében viszont legalább hat biztos vesz részt, és az EGSZB úgy véli, hogy ez a hatáskörök összpontosítása és egy közvetlenebb irányítási mód nélkül nem vihető sikerre.

5.7 Számos hagyományos megközelítésmódot felül kell vizsgálni. Ilyen például a regionális megközelítés. A magas szintű csoport és a közlemény is felismerte, hogy az állami támogatási

mechanizmusokat a KAT-projektek esetében újra kell gondolni. A közlemény a szellemi tulajdonjogokra vonatkozó javaslatokkal nem foglalkozik olyan nagy lelkesedéssel, mint a magas szintű csoport jelentése⁽⁴⁾. Az EGSZB örömmel fogadja ugyan, amit a közlemény ír a kereskedelemről, de nem érzi úgy, hogy a jelenlegi kereskedelempolitikák kellően védenék az EU érdekeit. Ez is egy olyan terület, amelyen hasznos lenne az új irányítás és az uniós érdekek következetes előtérbe helyezése.

5.8 Az EGSZB örömmel fogadja, hogy a magas szintű csoport szemléletmódot váltott, és a K+F támogatása helyett egy kiegyensúlyozott hárompilléres megközelítésre helyezte a hangsúlyt. E tekintetben a 7. keretprogram most eléggé hiányosnak tűnik. Az EGSZB azonban még így is aggódik amiatt, hogy az EU-ban esetleg nincs elegendő olyan vállalat, amelynek megvan a kellő képessége, megfelelő termékeket állít elő és világszinten eléggé ismert ahhoz, hogy a kutatási és fejlesztési pillér eredményeit sikerre vigye és eladhatóvá tegye. A javaslat egésze azon a feltételezésen alapul, hogy a második és a harmadik pillér a kulcsfontosságú alatechnológiákat piacképessé tudja tenni. A valóságban a kulcsfontosságú alatechnológiákat többnyire az olyan csúcstechnológia-gyártó cégek viszik sikerre, mint az Apple, a BMW, a Bayer, a Rolls Royce vagy az Airbus. Az EU-nak a tagállamokkal együtt stratégiát kell kidolgoznia arra, hogy még több világszínvonalú, késztermékeket előállító vállalatot tudjon támogatni és fejleszteni. A már működő vállalatokat pedig arra kell ösztönözni, hogy termék-választékukat a világpiacot megcélozva sok kulcsfontosságú alatechnológia felhasználásával készült új termékekkel bővítsék. A közlemény többször is említi, hogy a kulcsfontosságú alatechnológiák elősegíthetik a növekedést és a munkahelyteremtést. Az EGSZB ezt más szemszögből látja: inkább a kulcsfontosságú alatechnológiákat használó vállalatok serkenthetik a növekedést és teremthetnek munkahelyeket. Az EU-nak több vállalatra van szüksége, olyan termékekkel és piacokkal, amelyek ki tudják használni a kulcsfontosságú alatechnológiákat.

5.9 Ha egyes kulcsfontosságú alatechnológiákat neves, késztermékeket gyártó cégek nem tesznek piacképessé, akkor ezt megteszik vállalkozók. A vállalkozók legtöbbször is vagy kockázati-tőke-befektetők, vagy neves vállalatok révén jutott sikerre, vonzerejének köszönhetően. Az IBM szponzorálta a Microsoftot és mentette meg az Intelt; az Apple az ARM Holdings szponzora volt, amely ma az Intel riválisa; a Google és a Facebook egyaránt gazdag technológiai ágazati befektetőktől kapott tőkét; a Google-t ezután kockázati-tőke-befektetők támogatták, a Facebookot pedig a Microsoft. Európában a Skype és az Angry Birds mögött álló skandináv vállalkozók Londonból és Kaliforniából kaptak kockázati-tőke-támogatást.

⁽⁴⁾ A magas szintű csoport azt ajánlja, hogy az EU úgy alakítsa át az állami támogatások rendszerét, hogy megkönnyítse a kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységeket és a kulcsfontosságú alatechnológiákba való nagyszabású befektetéseket, mégpedig az uniós állami támogatási keret teljes egészére vonatkozóan a kutatási-fejlesztési keretben lévővel egyenértékű záradék bevezetésével, a nagyobb befektetések érdekében a csökkentési mechanizmus felülvizsgálatával, a bejelentési küszöbértékek megemelésével, az eljárások gyorsításával és közös európai érdekű projektek használatával.

5.10 A KAT-projekt mikrokozmoszt képez az EU előtt álló jólétermelési kihíváson belül. Az Egyesült Államokban alkalmazott módszert a piac irányítja, Ázsiában pedig állami politikák működnek. Az olyan EU-tagállamoknak, mint Németország és a skandináv országok, sikeres politikáik vannak, másoknak viszont nincsenek. Az EU egészére vetítve a közlemény az Unió korlátozott erőforrásait helyezi a KAT-program hátterébe, az EGSZB viszont attól tart, hogy ez a jólétermelési modell nem lesz kellően hatékony a globális versennyel szemben.

6. Részletes megjegyzések

6.1 Az EGSZB aggódik amiatt, hogy az „egyensúlynak” a második és harmadik „pillérre” való „áthelyezése” esetleg az uniós K+F nagyságrendjének csökkenését vonja maga után. Az EGSZB ezt nem támogatná. Ahhoz, hogy az innovációk következő generációja megvalósulhasson, erőteljes alapkutatásra van szükség. A modern technológiák többnyire az alapkutatások váratlan eredményein alapulnak.

6.2 Mivel az EU-nak nincs olyan léptékű katonai, illetve ipari komplexuma, mint az Amerikai Egyesült Államoknak (vagy Kínának), más módon kell a tudományos kutatást ösztönözni és kihívások elé állítani. Ez teszi értékesé az olyan projekteket, mint a Galileo és az ITER.

6.3 Az EGSZB örömmel fogadja az oktatásra és a készségekre helyezett hangsúlyt. Megjegyzi azonban, hogy a közlemény kiemeli, hogy az EU-ban csökken a tudományos és mérnöki diplomát szerzők száma. Az, hogy az EU-ban minden oktatási szinten elmaradás tapasztalható a tudományos és mérnöki tárgyak terén, általában az EU versenyképességének, és konkrétan a KAT-projektnek is az Achilles-sarka. A közleményben vázolt tervek a probléma nagyságrendjét és sürgős-ségét tekintve messze nem elegendők.

6.4 Az EGSZB nemrégiben fogalmazta meg véleményét az állami támogatások uniós szabályozásának korszerűsítéséről

szóló közleményre ⁽⁵⁾ adott válaszként. Ebből a kulcsfontosságú alaptechnológiák kontextusába illenek az 1.5.1. (a „piaci hiányosságok” fogalmának meghatározása), az 1.6.3. és az 1.6.4. (egyenlő versenyfeltételek) pontban kifejtett aggodalmak. A belső piaci versenyképesség megtartására való törekvéssel az EU a világgpiaci versenyképességét tette kockára.

6.5 A közlemény megjegyzi, hogy az EU-ban az elmúlt évtizedben kevésbé volt élénk a kockázatitőke-piac, és azt javasolja, hogy a kockázati tőkéből származó pénzeket uniós forrásokkal váltsák fel. Ez üdvözlendő, de nem elégséges. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az EU a tagállamokkal együttműködve teremtsen meg a kockázati tőkéhez szükséges előfeltételeket Európában.

6.6 Az Európai Bizottság tájékoztatta az EGSZB-t a magas szintű csoportot felváltó KAT külső tanácsadó csoporttal kapcsolatos szándékairól. „A csoportban a hat kulcsfontosságú alaptechnológia (nanotechnológia, mikroelektronika, biotechnológia, fotonika, korszerű anyagok és fejlett gyártási technológiák) mindegyikét képviseli majd technológiai szakember, ezenkívül javasoljuk, hogy a csoportban olyan szakértők is vegyenek részt, akik egyszerre több alaptechnológiát képviselnek (a legtöbb innovatív termék ugyanis különböző kulcsfontosságú alaptechnológiákat ötvözt), és több felhasználó-ágazati képviselő legyen benne (pl. a repüléstechnika, a gépjárműipar, az űrrepülés, az építés, az energetika, az élelmiszeripar, az orvosi eszközök, a berendezések, az ipari formatervezés stb. területéről), mint az eredeti magas szintű csoportban (mivel a KAT-stratégia célja a KAT-alapú termékek ipari termelésének fokozása)”.

6.7 Sok minden múlik majd a képviselt vállalatokon; azon, hogy milyen befolyást tudnak gyakorolni a nagyobb (sokkal nagyobb) külső tanácsadó csoportra; azon, hogy a csoportnak sikerül-e elősegítenie, hogy a csúcstechnológia-gyártási ágazatban működő több mint 118 regionális vállalat világszintűvé váljon; és ami a legfontosabb: sikerül-e hozzájárulnia ahhoz, hogy a térségben újabb 118 vállalat növekedjen és erősödjön meg.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Az állami támogatások korszerűsítése (HL C 11., 2013.1.15.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a biztosítási közvetítésről (átdolgozás)

(COM(2012) 360 final – 2012/0175 (COD))

(2013/C 44/16)

Előadó: **Ellen NYGREN**

2012. szeptember 11-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a biztosítási közvetítésről (átdolgozás)

COM(2012) 360 final – 2012/0175 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. december 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Bizottságnak a biztosítási közvetítésről szóló irányelv felülvizsgálatára irányuló kezdeményezését, és általánosságban pozitívan áll hozzá a javaslatához. A mögötte meghúzódó célok indokoltak, és a javaslat javarészt ésszerű.

1.2 A javaslat egyes részei viszont nincsenek eléggé kifejtve, ezeket további megfontolásnak kell alávetni, mielőtt végre lehetne hajtani őket. Néhány helyen világosabb fogalom meghatározásra van szükség ahhoz, hogy a szabályozások a kívánt hatást érhessék el.

1.3 A javaslatban az ügyfél tájékoztatására vonatkozó követelmények általában ésszerűek, és a fogyasztók érdekeit szolgálják.

1.4 A javaslat kimondja, hogy a biztosítási közvetítőknek és a biztosítótársaságoknak gondoskodniuk kell az olyan összeférhetlenségek felismeréséről, amelyek a biztosítási termékek közvetítésekor esetlegesen felmerülhetnek, és erről tájékoztatniuk kell az ügyfelet. Az EGSZB ezt fontosnak tartja, és egyetért a javaslat háttérében álló törekvéssel, ám úgy véli, hogy a javaslat az alábbi néhány részletet tekintve javításra szorul.

1.5 Az EGSZB kedvezően értékeli, hogy a szöveg konkrétabb előírásokat fogalmaz meg a fogyasztók védelmével kapcsolatban biztosítási befektetési termékek vásárlása esetén. Ez alatt gyakran a nyugdíj-előtakarékossági szerződéseket kell érteni, amelyek a fogyasztók számára nagy gazdasági értékkel bírnak, és hosszabb időre szólnak: az ilyen termékek többnyire bonyolult kialakításúak, és nehéz előzetesen áttekinteni és értékelni a tartalmuk,

illetve a követelményrendszerük közötti különbségeket. Emiatt jelentősen nagyobb érdek fűződik a fogyasztók védelméhez a biztosítási termékek eme kategóriáját tekintve, mint az egyszerűbb, kisebb gazdasági jelentőségű biztosítási termékek esetében.

2. Az európai bizottsági dokumentum összefoglalása

2.1 A biztosítási közvetítésről szóló irányelv az egyetlen olyan uniós jogszabály, amely a biztosítási termékek értékesítését szabályozza a fogyasztói jogok védelme érdekében. Az irányelvet 2002-ben fogadták el, és a tagállamoknak legkésőbb 2005 januárjáig kellett átültetniük. Célja a harmonizáció minimális szintjének elérése különféle átfogó elvek alapján, ám a tagállamok az irányelvet lényegesen eltérő módon hajtották végre. A felülvizsgálat szükségessége már az Európai Bizottság által 2005–2008 során elvégzett végrehajtási ellenőrzés során is nyilvánvalóvá vált.

2.2 A pénzügyi zavarok is kiemelték a hatékony fogyasztóvédelem fontosságát valamennyi pénzügyi ágazatban. 2010-ben a G20-országok arra kérték az OECD-t és más érintett nemzetközi szervezeteket, hogy dolgozzanak ki közös elveket a pénzügyi szolgáltatások értékesítésének területén a fogyasztóvédelem erősítésére. A biztosítási közvetítésről szóló irányelv átdolgozására irányuló mostani javaslatot mindezek fényében kell szemlélteni.

2.3 A felülvizsgált irányelv (a biztosítási közvetítésről szóló második irányelv) vonatkozó javaslat célja egyrészt a biztosítási piacra érvényes jogszabályok javítása azáltal, hogy egyenlő versenyfeltételeket hoz létre a biztosítási termékek értékesítésében részt vevő valamennyi szereplő számára, másrészt a szerződések védelmének erősítése.

2.3.1 Az átfogó célkitűzések a következők: torzulásoktól mentes verseny, fogyasztóvédelem és piaci integráció. Fel kell térképezni, kezelni és csökkenteni kell az összeférhetetlenségeket. Biztosítani kell, hogy az értékesítők szakképesítése az értékesített termék összetettségének megfelelő legyen. A határokon átnyúló tevékenységekre vonatkozó eljárásokat egyszerűsíteni kell.

2.3.2 A javaslat bővíteni kívánja az irányelv alkalmazási körét, hogy az ne csak a biztosításközvetítők közbenjárásával történő értékesítésre vonatkozzon, hanem általánosságban a biztosítási termékek mindenfajta értékesítési módjára.

2.3.3 Az Európai Bizottság szerint a javasolt irányelv általánosságban minimális harmonizációs eszköz, vagyis a tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy szigorúbb fogyasztóvédelmi követelményeket támasszanak.

3. Az EGSZB megjegyzései az irányelvjavaslathoz

3.1 Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Bizottságnak a biztosítási közvetítésről szóló irányelv felülvizsgálatára irányuló kezdeményezését, és lényegében pozitívan áll hozzá a javaslatához. A mögötte meghúzódó célok indokoltak, és a javaslat javarészt ésszerű. Az EGSZB azzal is egyetért a javaslatban, hogy az irányelvet a hatálybalépése után öt évvel újból vizsgálják felül. A javaslat egyes részei viszont nincsenek kellően kifejtve, ezeket további megfontolásnak kell alávetni, mielőtt végre lehetne hajtani őket.

3.2 Hatály és fogalommeghatározások

3.2.1 A javaslat 1. cikke a jelenlegi jogi helyzethez képest jelentősen kibővíti az irányelv alkalmazási körét. A biztosítási közvetítés fogalma is tágabb értelmet kap a javaslatban, és már nemcsak az önálló közvetítőkre terjed ki, hanem a biztosítótársaságok alkalmazottaira is. Ez kedvező lehet, mivel így a biztosítási piac egészére ugyanazok a szabályok vonatkoznak. A bankokra is kiterjed majd az irányelv, amennyiben termékkínálatukban biztosítási termékek is szerepelnek.

3.2.2 Az EGSZB szerint lényeges, hogy a szabályok az értékesítési helyzetekre vonatkozzanak, függetlenül attól, hogy az értékesítést a biztosítási ágazaton belül mely szakmai kategória végzi. Meglepőnek tűnik hát, hogy a javaslat külön megnevezi a professzionális kárügyintézési és kárbecslési tevékenységet.

3.3 Szakmai és szervezeti követelmények

3.3.1 Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a tagállamoknak a javaslat szerint gondoskodniuk kell arról, hogy a biztosítási közvetítők, valamint a biztosítási közvetítési tevékenységet folytató biztosítók alkalmazottai folyamatosan frissítsék a szakterülettel kapcsolatos ismereteiket és képességeiket. Ezzel összefüggésben fontos kiemelni, hogy a munkaadók felelőssége

biztosítani, hogy alkalmazottaik számára elérhető legyen a feladataik hatékony és megfelelő szintű teljesítéséhez szükséges továbbképzés.

3.3.2 Emiatt az EGSZB kíváncsún tartja, hogy valamilyen módon írják elő, hogy minden biztosítási közvetítőnek – alkalmazottnak és önfoglalkoztatottnak egyaránt – tudnia kell igazolni a szakmához kapcsolódó képzettségét.

3.3.3 A 8. cikk (2) bekezdése előírja, hogy azok, akik közvetlenül foglalkoznak biztosítási közvetítéssel, súlyos vagyon elleni vagy más pénzügyi tevékenységgel kapcsolatos bűncselekmények miatt büntügyi nyilvántartásban nem szerepelhetnek. Az EGSZB úgy véli, hogy ezt az átvilágítást a magánélethez való jog tiszteletben tartása és a bonyolult és költséges eljárások elkerülése végett a hivatalos nemzeti hatóságoknak kellene elvégezniük. Ezzel kapcsolatban nehézséget okozhat, hogy az egyes országoknak különböző kritériumaik vannak arra, hogy mi szerepeljen a büntügyi nyilvántartásban, ezért ennek a szabálynak országonként különböző hatásai lehetnek.

3.4 Tájékoztatási követelmények

3.4.1 A javaslat előírja, hogy mindenfajta tájékoztatásnak – ideértve a marketingközleményeket is – egyértelműnek kell lennie, és nem lehet félrevezető. A rendelkezésre bocsátott anyagból ki kell derülnie, hogy az reklám-e vagy egyéb tájékoztatás. A biztosítási közvetítőnek tájékoztatnia kell az ügyfelet arról, hogy mennyiben nyújt tanácsadást az értékesített biztosítási termékekre vonatkozóan. Ki kell derülnie annak is, hogy a közvetítő valamely biztosítótársaság megbízásából vagy függetlenként végzi-e a tevékenységét, és hogy honnan kapja a javadalmazását. Az EGSZB szerint ezek a javaslatok lényegében ésszerűnek tekinthetők, és a fogyasztók érdekeit szolgálják.

3.4.2 Fennállhat annak a veszélye, hogy a közvetítő megpróbálja kivonni magát a tanácsadás felelőssége alól, és azt közli az ügyféllel, hogy tanácsadásra nem kerül sor. A javasolt rendelkezés tehát értelmezési problémák forrása lehet. Ha marad ez a szabály, akkor ki kell egészíteni egy olyan rendelkezéssel, amely szerint ha később bebizonyosodik, hogy a közvetítő mégis nyújtott tanácsadást a közvetített termékekkel kapcsolatban, az ügyfél akkor is visszatérítést kaphasson a pontatlan tanácsadásért.

3.4.3 Sok egyszerűbb biztosítási terméket tanácsadás nélkül értékesítenek, például az interneten. A 18. cikk a tanácsadás nélküli értékesítést tárgyalja. A 18. cikk (1) bekezdésének b) pontja megemlíti, hogy a közvetítőnek tájékoztatnia kell az ügyfelet minden egyes adott tanács indokairól, pedig a cikk az olyan esetekre vonatkozik, amikor nem kerül sor tanácsadásra. A megfogalmazásban ellentmondás van, a javaslatot tehát itt egyértelműsíteni kell.

3.4.4 A fogyasztónak nyújtott tájékoztatás formai követelményeivel kapcsolatban a 20. cikk kimondja, hogy minden tájékoztatást papíron kell közölni. A kivételek számából arra következtethetünk, hogy ez időközben aligha általános gyakorlat. Jobb lenne, ha papíron a termékkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat, illetve azt közölnék, hogy hol érhető el további tájékoztatás.

3.5 Összeférhetlenség és átláthatóság

3.5.1 A javaslat kimondja, hogy a biztosítási közvetítőknek és a biztosítótársaságoknak gondoskodniuk kell az olyan összeférhetlenségek felismeréséről, amelyek a biztosítási termékek közvetítésekor esetlegesen felmerülhetnek, és erről tájékoztatniuk kell az ügyfelet. Az EGSZB ezt fontosnak tartja, és egyetért a javaslat háttérében álló törekvéssel, ám úgy véli, hogy a javaslaton az alábbiak szerint javítani kellene.

3.5.2 A 17. cikk (1) bekezdésének d)–g) pontja az arról szóló tájékoztatással kapcsolatban állít fel szabályokat, hogy a közvetítő milyen javadalmazást kap a biztosítási szerződésért. Az EGSZB egyetért azzal, hogy tájékoztatást kell adni a javadalmazás módjáról, azonban attól tart, hogy az összeggel kapcsolatban adott túl részletes tájékoztatás – amint a pont előírja – esetleg félrevezető lehet, amikor az ügyfélnek döntést kell hoznia. Fontos, hogy az ügyfél tisztában legyen azzal, hogy mennyi a termékkel kapcsolatos teljes ár, hogy mennyit fizet a közvetítőnek, és hogy adott esetben a közvetítő milyen javadalmazást kap a biztosítótársaságtól.

3.5.3 A 17. cikk (4) bekezdése arra vonatkozóan fogalmaz meg követelményt, hogy minden olyan esetben, amikor az ügyfél a biztosítási szerződés megkötése után teljesít fizetést, tájékoztatást kell közzétenni a közvetítő javadalmazásáról. A hosszú futamidejű biztosítási szerződések esetében ma már mindennapos automatizált fizetési formákat, például a csoportos beszedési megbízást tekintve a javaslat túlszabályozásnak tűnik. Elegendő az ügyfél számára évente tájékoztatást nyújtani a közvetítő javadalmazásáról.

3.5.4 Az EGSZB egyetért a javaslatnak a keresztértékesítésre vonatkozó 21. cikkével, amely előírja, hogy a biztosítási közvetítőnek tájékoztatnia kell az ügyfelet arról, ha lehetőség van a csomag elemeinek külön történő megvásárlására.

3.5.5 Az értékesítési csatornák közötti egyenlő versenyfeltételek általános elvének bevezetése rendkívül fontos a kiegyensúlyozott tájékoztatás és az átláthatóság biztosításához, a versenytorzulás kockázata nélkül.

3.6 További fogyasztóvédelmi előírások a biztosítási befektetési termékekkel kapcsolatban

3.6.1 Az EGSZB kedvezően értékeli, hogy a szöveg konkrétabb előírásokat fogalmaz meg a fogyasztók védelmével kapcsolatban biztosítási befektetési termékek vásárlása esetén. Lényeges különbségek vannak az egyszerűbb formájú és a befektetési elemeket is tartalmazó biztosítások között. Ez alatt gyakran a nyugdíj-előtakarékossági szerződéseket kell érteni, amelyek a fogyasztók számára nagy gazdasági értékkel bírnak, és hosszabb

időre szólnak: mind a megtakarítási, mind pedig a kifizetési időszak több évtizedet is felölelhet. Az ilyen termékek többnyire bonyolult kialakításúak, és nehéz előzetesen áttekinteni és ügyfélszemmel értékelni a tartalmuk, illetve a követelményrendszerük közötti különbségeket. Emiatt jelentősen nagyobb érdek fűződik a fogyasztók védelméhez a biztosítási termékek eme kategóriáját tekintve, mint az egyszerűbb, kisebb gazdasági jelentőségű biztosítási termékek esetében.

3.6.2 Az EGSZB kéri viszont, hogy pontosabban határozzák meg az érintett termékek körét. A javaslat 2. cikkének (4) bekezdésében szereplő meghatározás a befektetési termékekkel kapcsolatos kiemelt információkat tartalmazó dokumentumokról szóló rendeletre hivatkozik. Ez a meghatározás az EGSZB véleménye szerint túlságosan homályos, hiszen a javaslat konkrétabb fogyasztóvédelmi követelményeket fogalmaz meg az ilyen közvetítési esetekre, fontos tehát, hogy ezeknek a szabályoknak az alkalmazási területe világos és releváns legyen, hogy a fogyasztók kívánt védelme a gyakorlatban is megvalósuljon ⁽¹⁾.

3.6.3 Arra az esetre vonatkozóan, ha a közvetítő tájékoztatja az ügyfelet arról, hogy a biztosítási tanácsadást független alapon nyújtják, a 24. cikk (5) bekezdésének b) pontja előírja, hogy a közvetítő nem kaphat díjakat, jutalékokat vagy más pénzbeli előnyt harmadik féltől. Az EGSZB az említett helyzetben fennálló konkrét fogyasztóvédelmi érdekekre hivatkozva egyetért ezzel a javaslattal.

3.7 A bíróságon kívüli jogorvoslat

3.7.1 A 13. cikk kimondja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy megfelelő, hatékony, független és önálló jogorvoslati lehetőségek álljanak az ügyfelek rendelkezésére. Ebben az összefüggésben az EGSZB kiemeli annak jelentőségét, hogy az ezzel foglalkozó intézmények számára valódi jogorvoslati jogköröket kell biztosítani, és lehetőséget kell teremteni a bizonyítási kérdések szóbeli eljárással történő rendezésére is, az irányelv követelményeinek teljesítése végett. Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy egyúttal a jogviták bírósági rendezésének lehetőségét is biztosítani kell, hogy a fogyasztók ne csak a vitarendezés alternatív formáit vehessék igénybe.

3.8 Szankciók

3.8.1 A javaslat 26. cikke előírja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a szankcióik és intézkedéseik hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek legyenek. Az EGSZB egyetért ezzel a céllal.

3.8.2 A 28. cikk (2) bekezdésének f) pontjában ugyanakkor az a javaslat olvasható, hogy természetes személy esetében 5 000 000 euróig terjedő közigazgatási pénzbírság szabható ki. Az EGSZB szerint ez az összeg ésszerűtlenül magas, még akkor is, ha csupán annak felső határáról van szó, ameddig

⁽¹⁾ CESE 1841/2012, 2012. 11. 14.

a közigazgatási bírság összege terjedhet. Ez a szabály megkérdőjelezhető, főként mivel közigazgatási szankcióról van szó, nem pedig egy károsultnak jogszerű vizsgálat után fizetendő kártérítésről.

3.9 A jogsértések jelentése

3.9.1 A 30. cikk leírja, hogy hatékony mechanizmusokat kell létrehozni a jogsértések bejelentésére. Ennek kapcsán az EGSZB ki szeretné emelni, hogy az alkalmazottak számára lehetővé kell tenni, hogy munkajogi vagy egyéb következmények nélkül bejelenthessék az illetékes felügyeleti hatóságoknak az esetleges jogsértéseket. Ez a jogbiztonság, a torzulásmentes verseny, valamint természetesen a fogyasztóvédelem szempontjából is fontos. Bejelentésre akkor is lehetőséget kell biztosítani, ha fennáll a hatályos jogszabályok megsértésének gyanúja. Nem elég, ha a biztosítási és a közvetítési cég alkalmazottai csupán a tevékenységgel kapcsolatos hiányosságok bejelentésére szolgáló, cégen belüli eljárásokat vehetik igénybe.

4. Konkrét megjegyzések

4.1 Annak meghatározása, hogy mitől lesz egy termék biztosítási befektetési termék, döntő fontosságú, mivel az ilyen termékekre szigorúbb szabályozási rendszer vonatkozik, mint a többi biztosítási termékre. Ezért nem szerencsés az erre vonatkozó cikkben foglalt meghatározás megfogalmazása, mely szerint „olyan biztosítási szerződés, amely a [...] »befektetési termékek« közé is *besorolható*”. Ennek alapján ugyanis többféle-képpen is értelmezhető, hogy mi lehet biztosítási befektetési termék.

4.2 Az EGSZB szerint a tanácsadás fogalmának meghatározása sem egyértelmű. A javaslat több helyütt és többféle-képpen megkísérli meghatározni, hogy mi a tanácsadás. A 2. cikk (9) bekezdése szerint a tanácsadás „ajánlás valamely ügyfélnek”. Ez igen tág definíció a tanácsadásra, és nem egyértelmű, hogy lehetséges-e egyáltalán biztosítási termékeket tanácsadás nélkül közvetíteni.

4.2.1 Ezzel párhuzamosan a javaslat máshol másképpen próbálja meghatározni a tanácsadás fogalmát. A VI. fejezetben, a 17. cikk (1) bekezdésének c) pontja szerint az ügyfelet tájékoztatni kell arról, hogy a közvetítő „a tisztességes elemzés alapján ad-e tanácsot”. A 18. cikk (3) bekezdése kézzelfoghatóan kifejti, hogy miben is áll a tisztességes elemzés alapján való tanácsadás. Ennek megfelelően a közvetítő „ahhoz, hogy a szakmai követelményeknek megfelelően tehessen ajánlatot egy olyan biztosítási szerződés tekintetében, amely megfelel az

ügyfél szükségleteinek, köteles olyan tanácsot adni, amely a piacon elérhető biztosítási szerződések elég nagy számának elemzésén alapul.”

4.2.2 A 24. cikk (3) és (5) bekezdése másképpen fogalmaz. Itt „független alapon” való tanácsadásról van szó. A javaslat szerint a független alapon adott tanács alapulhat továbbá „széles körű vagy korlátozottabb piacelemzésen”.

4.2.3 Összegzőképpen elmondhatjuk tehát, hogy a javaslat többféle közvetítési helyzetet is megemlít:

- Tanácsadás nélküli közvetítés, például interneten történő értékesítés esetén.
- Közvetítés olyan tanácsadással, amely ajánlás.
- Közvetítés a tisztességes elemzés alapján történő tanácsadással, amelyre további formai követelmények is vonatkoznak.
- Közvetítés független alapon történő tanácsadással, amely
  - alapulhat vagy széles körű piacelemzésen,
  - vagy pedig korlátozottabb piacelemzésen.

4.2.4 Mint már említettük, a független alapon történő tanácsadásra vonatkozóan is vannak formai követelmények. Nem világos azonban, hogy ezeket a formai követelményeket a széles körű, illetve a korlátozottabb piacelemzés esetén egyaránt be kell-e tartani.

4.3 17. cikk

4.3.1 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a fogyasztók számára jelentősége van annak, hogy az összeférhetlenségek kiderüljenek, és hogy a javadalmazási formák is bizonyos fókig átláthatóak legyenek. Nemcsak a javadalmazási kérdésekkel kapcsolatos nyitottságra kellene azonban összpontosítani, hanem arra is, hogy milyen „teljesítménymenedzsment”-rendszer határozza meg mind a változó javadalmazást, mind pedig a fix összegű fizetést. Összeférhetlenség anélkül is felléphet, hogy változó javadalmazás bármilyen formában kifizetésre kerülne, mégpedig olyankor, ha a közvetítőnek operatív célokat kell teljesítenie. Ezek sokszor egy adott termék értékesítésére vonatkoznak, de közvetettebb jellegűek is lehetnek. Az effajta célok nyilvánvalóan annak kockázatát rejtik magukban, hogy összeférhetlenség lép fel a biztosítótársaság által kitűzött célok és aközött, hogy az ügyfélnek megfelelő biztosítási termékre van szüksége.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek klinikai vizsgálatairól és a 2001/20/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről

(COM(2012) 369 final – 2012/0192 (COD))

(2013/C 44/17)

Előadó: **Ingrid KÖSSLER**

2012. szeptember 7-én a Tanács és szeptember 11-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke és 168. cikkének (4) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek klinikai vizsgálatairól és a 2001/20/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről

COM(2012) 369 final – 2012/192 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. december 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a 2012. december 12-i ülésnapon) 105 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB elismeri, hogy a klinikai kutatás a tudományos törekvések alapvetően fontos és folyamatosan fejlődő területe, melynek célja a betegségek megértése és gyógyszerek kifejlesztése a betegek számára.

1.2 A klinikai kutatás tudományos előrehaladása és az innovatív gyógymódok kialakítása kapcsán teljes körűen szem előtt kell tartani azt a célt, hogy az egyes alanyok megvédendők az ésszerűtlen kockázatoktól és terhektől, és jólétüknek elsőbbséget kell élveznie minden egyéb érdekel szemben.

1.3 Hatálya idején a rendelet alkotja majd azt a rendszert, amelynek keretében kiértékelésre kerülnek a kidolgozás alatt álló és új vizsgálati módszerek. Tekintettel arra, hogyan fejlődik a tudomány és a technológia, és milyen hatással járnak a jövőben a klinikai vizsgálatok lefolytatásának és a termékek ilyen tesztelésének a módjára, ésszerű, ha egyértelműen rendelkeznek a rendelet időszakos kiértékeléséről és – szükség esetén – módosításáról.

1.4 Az EGSZB szükségesnek tartja a klinikai vizsgálatok egységes uniós irányítási területének kiépítését, amelyben a betegek származási/tartózkodási országuktól függetlenül több tagállamban is részt vehetnek különböző klinikai vizsgálatokban, és amely tiszteletben tartja az egyetemes etikai, tudományos és technikai elveket, amelyek alapján a klinikai vizsgálatokat kiértékelik.

1.5 Az EGSZB üdvözli és határozottan támogatja az egységes portál bevezetését és alkalmazását mind a nemzetközi, mind az egyetlen országban végzett klinikai vizsgálatokra, anélkül hogy további adatokat kellene rögzíteni bármilyen tagállami rendszer-

ben. Ez mérsékelni fogja a jelenlegi irányelv által előidézett adminisztratív terhet, és biztosítja majd a tagállami hatóságok által támasztott kérelembenyújtási követelmények harmonizációját. Az egységes portál ezenkívül biztosítani fogja a klinikai vizsgálati életciklus folyamatának leegyszerűsítését, mivel megkönnyíti azt a lehetőséget, hogy további tagállamokat is bevonjanak a klinikai vizsgálatba.

1.6 Az EGSZB támogatja, hogy a rendeletben javasoltaknak megfelelően osszák két részre a koordinált értékelési eljárást. Ez egyértelmű és érthető rendszer kialakulásához vezetne, amely elkerülné az illetékes testületek általi értékelések átfedését, lehetővé téve azt, hogy a betegek a lehető leghamarabb, és közel azonos időpontban férhessenek hozzá a klinikai vizsgálatokhoz valamennyi érintett tagállamban.

1.7 Az EGSZB szorgalmazza, hogy külön foglalják bele a rendeletbe a független etikai bizottság értékeléseit (a Helsinki Nyilatkozat 15. pontjával, az itt tárgyalt javaslat II. fejezetével és a 2001/20/EK irányelvvel összhangban). Az etikai értékelés a klinikai vizsgálatok engedélyezési folyamatának döntő része, amelynek célja a betegek jogainak tiszteletben tartása. Egy vizsgálat addig nem hagyható jóvá, amíg egy független etikai bizottság kedvező véleményt nem adott ki arról.

1.8 Az EGSZB arra kéri az EU-t, hogy támogassa és segítse elő a tudományos információ tagállamok közötti cseréjét és ezek együttműködését az általuk kijelölt etikai bizottságok hálózatán belül. Az EGSZB tudatában van a EurecNet létezésének, azonban formális, betegközpontú testület felállítását tartja szükségesnek ennek helyettesítésére. Az etikai bizottságok fenti hálózatára vonatkozóan rendelkezéseket kellene belefoglalni a rendeletbe.

1.9 Az EGSZB határozottan támogatja azt a megkülönböztetést, amelyet a rendelet vezet be a kismértékű beavatkozással járó klinikai vizsgálatokra.

1.10 Az EGSZB üdvözli, hogy meg akarják erősíteni a személyes adatok feldolgozásának biztosítékait, de csak amennyiben megfelelő egyensúly van az egyének jogai és a betegadatok biztonságos egészségügyi kutatási célú felhasználása között.

1.11 Az EGSZB egyetért a klinikai vizsgálatokkal foglalkozó tanácsadó és koordinációs csoportnak a 81. cikkben foglaltak szerinti létrehozásával.

1.12 Bár a klinikai vizsgálatokat legtöbbször gyógyászati termékekre vonatkozóan folytatják le, érdemes megemlíteni, hogy azokat – illetve a klinikai teljesítőképesség-vizsgálatokat – egyes esetekben orvostechnikai eszközök és *in vitro* diagnosztikák terén is alkalmazhatják. Az Európai Bizottság közelmúltbeli, orvostechnikai eszközökről ⁽¹⁾ és *in vitro* diagnosztikai orvostechnikai eszközökről ⁽²⁾ szóló rendeletekre vonatkozó javaslatai követelményeket tartalmaznak a klinikai teljesítőképesség-vizsgálatok tekintetében. Valószínűleg és különösen a személyre szabott orvoslás terén gyakoribbakká fognak válni a gyógyszerészeti és a diagnosztikai orvostechnikai eszközökkel kapcsolatos, együttes vizsgálatok. Biztosítani kell ezért a gyógyszereszközre és az orvostechnikai eszközökre vonatkozó követelmények és engedélyezési eljárások kompatibilitását, továbbá minél hatékonyabban el kell kerülni az átfedéseket.

1.12.1 Az EGSZB elismeri, hogy a forgalmazási engedélyezéshez szükséges dokumentációban benyújtott klinikai vizsgálati adatoknak olyan klinikai vizsgálaton kell alapulniuk, amelyet még ennek megkezdése előtt regisztráltak egy, a WHO nemzetközi klinikai vizsgálatok regisztrációs platformjának elsődleges nyilvántartásaként elismert, nyilvános hozzáférésű nyilvántartásban, vagy egy, az Orvosi Szaklapok Szerkesztőinek Nemzetközi Bizottsága (ICMJE) által elismert nyilvántartásban.

2. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

2.1 Az elmúlt években számottevően visszaesett a klinikai vizsgálatok iránti kérelmek száma az EU-ban (25 %-kal 2007–2011 között), míg a vizsgálatok költsége és megkezdésének átlagos késedelmé nőtt. Az Európai Bizottság szerint a 2001/20/EK irányelv jelentős hatást gyakorolt a klinikai vizsgálatok elvégzésének költségeire és megvalósíthatóságára, amelyek a vizsgálati tevékenység csökkenéséhez vezettek az EU-ban.

2.2 A jelen javaslat célja, hogy gyorsabbá, könnyebbé és olcsóbbá tegye a klinikai vizsgálatok elvégzését azáltal, hogy harmonizált szabályokat vezet be a vizsgálatok engedélyezésére és lefolytatására vonatkozóan, annak érdekében, hogy vonzóbbá váljon az EU a vizsgálatok helyszínéül, csökkenjen a klinikai tesztelés költsége, és előrelépés történjen a közegészségügy terén.

2.3 A 2001/20/EK irányelv felváltására javasolt jogi aktus formája: rendelet. Ez a jogi forma biztosítja azt, hogy a tagállamok a klinikai vizsgálat engedélyezése iránti kérelem értékelését egységes szövegre, nem pedig eltérő tagállami átvittető intézkedésekre alapozzák. Azt is lehetővé teszi a szereplők számára, hogy a klinikai vizsgálatokat – beleértve a nemzetköziet is – egyetlen szabályozási keret alapján tervezzék meg és folytassák le.

2.4 A javaslat az alábbi főbb kérdésekkel foglalkozik: a klinikai vizsgálatok engedélyezési eljárása, biztonsági jelentéssel, beleegyező nyilatkozat, a tesztelt termék gyártása és címkéztése, a vizsgálat lefolytatása, kártérítés, felelősségi körök (vizsgáló, megbízó, társ megbízó), európai uniós kapcsolattartó, vizsgálatok.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözli a klinikai vizsgálatokra vonatkozó európai szabályozás felülvizsgálatát, mivel azt lehetőségnek látja arra, hogy az EU megmutassa, képes egyetlen koherens régióként fellépni a vizsgálatok végrehajtásának szabályozása és irányítása terén, továbbá vonzó hely a megbízók számára klinikai kutatásuk lefolytatására és arra, hogy a betegek számára lehetővé tegyék a vizsgálatokban való részvételt.

3.2 Az EGSZB elismeri, hogy csökken az EU-ban a klinikai vizsgálatok száma, közelebből pedig az akadémiai kutatások ezek vissza nagymértékben. Ez nem kizárólag az uniós szabályozás hibája, hanem egy sor, egymáshoz adódó tényezőtől ered. Így például az USA-ban is csökkent a klinikai vizsgálatok száma, az elmúlt években pedig a gazdasági válság is hozzájárulhatott a visszaeséshez. A jogszabályok ugyanakkor elősegítetik a helyzet kezelését.

3.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy a jelenlegi javaslat lelassíthatja e visszaesés ütemét, de jelenlegi állapotában nem lesz képes ennek megállítására vagy a tendencia megfordítására. Lehetőséget jelent mindazonáltal arra, hogy jobb környezetet teremtsünk az EU-ban a klinikai kutatásra, ami előmozdíthatja egy versenyképesebb keret kialakulását általában a klinikai kutatás számára.

3.4 Az EGSZB kiemeli, hogy a tudományos kutatás úgy halad előre, ahogy tudományos és technikai ismereteink bővülnek. Annak biztosítására, hogy a rendelet továbbra is támogassa az európai klinikai kutatást, annak olyan rendszeres felülvizsgálata szükséges, amelyhez megfelelő felhatalmazás társul ahhoz, hogy bármely megkívánt módosítás végrehajtható legyen. Ezt támasztja alá az „Integrált iparpolitika a globalizáció korában – A versenyképesség és fenntarthatóság középpontba állítása” c. bizottsági közlemény ⁽³⁾, amely megállapítja, hogy „a jogszabályok szisztematikus értékelésének az intelligens szabályozás szerves részévé kell válnia”.

⁽¹⁾ COM(2012) 542 final.

⁽²⁾ COM(2012) 541 final.

⁽³⁾ COM(2010) 614 final.

3.4.1 Az EGSZB kéri, hogy – mihelyt tapasztalatot szereztek – határozzanak meg rendelkezéseket a rendelet végrehajtásának kiértékelésére és az arról való jelentéstételre vonatkozóan, különös tekintettel az engedélyezett klinikai vizsgálatok különböző típusaira, valamint a tudományos és technológiai előrehaladásra.

3.4.2 Az EGSZB a felülvizsgálati záradék alábbi módosítására hív fel: „Öt évvel jelen rendelet hatálybalépését követően és azután minden ötödik évben a Bizottság jelentést terjeszt az Európai Parlament és a Tanács elé jelen rendelet végrehajtásáról, amely átfogó információt tartalmaz a jelen rendelet alapján engedélyezett különböző klinikaivizsgálat-típusokról, beleértve a bármely megfelelő módosítást meghatározó terveket is”.

3.4.3 Az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy ebben a jelentésben mérje fel a tudományos és technológiai fejlődés által a rendelet alkalmazására gyakorolt hatást.

3.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy a kismértékű beavatkozással járó klinikai vizsgálatokra jelenleg vonatkozó aránytalan adminisztratív követelmények miatt visszaesett Európában az akadémiai körök által végzett klinikai kutatás. Az ilyen vizsgálatokat elsősorban az akadémiai körök folytatják, és alapvetően fontosak az orvoslási gyakorlat fejlődése szempontjából.

3.5.1 Az EGSZB támogatja az 5. cikk (2) (d) bekezdésében leírt kismértékű beavatkozással járó klinikai vizsgálatok osztályozását, mivel ez mérsékelné a megrendelőkre nehezedő súlyos adminisztratív terhet, helyreállítva ezzel a betegeknek az ilyen vizsgálatokhoz történő hozzáférési lehetőségét.

3.6 Az EGSZB olyan rendeletet tart szükségesnek, amely biztosítani fogja a klinikai vizsgálatok egységes uniós irányítási területének kialakítását, hozzásegítve a betegeket a klinikai vizsgálatokról szóló információkhoz és ahhoz, hogy származási/tartózkodási országuktól függetlenül egymást követően több tagállamban is részt vehessenek a különböző klinikai vizsgálatokban, és amely tiszteletben tartja a klinikai vizsgálatok kiértékelésére vonatkozó etikai, tudományos és technikai elvek egyetemességét. Ezekről az elvekről a helyes klinikai gyakorlatra vonatkozó iránymutatások harmonizációját célzó nemzetközi konferencián állapodtak meg, és ezek összhangban állnak az Orvosok Világszövetségének Helsinki Nyilatkozatában lefektetett alapelvekkel – „Etikai irányelvek az embereken történő orvosi kutatások terén”. Az EGSZB úgy véli, hogy a rendeletnek nemcsak a preambulumbekkezdésekben, de a 9. cikkben is hivatkoznia kellene a Helsinki Nyilatkozatra.

3.7 Az EGSZB a vizsgálatok elvégzésének egységes, határok nélküli uniós térségének bevezető lépéseként egy olyan fordulatot javasol, amely alapvetően megváltoztatja majd Európának a klinikai vizsgálatok elvégzésének célpontjaként kifejtett vonzerejét, emellett hozzáférést fog biztosítani az európai betegeknek a leginnovatívabb kezelésekhez.

3.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a hallgatóságos jóváhagyási mechanizmusra vonatkozó határidők betartásának támogatása érdekében tisztázni kell a szövegben, hogy a vizsgálat már az értesítés időpontjában megkezdődhet, kivéve, ha a

tagállam megindokolta a klinikai vizsgálat elutasítását. A rendeletjavaslatban említett, a hallgatóságos jóváhagyási mechanizmusra vonatkozó határidők azonban egyértelműen túl röviddek, ezért azokat meg kellene hosszabbítani.

3.9 Az EGSZB elismeri, hogy az etikai bizottságok vonatkozásában szükség van egy olyan mechanizmusra, amely segíti a tapasztalatok és a tudás megosztását, és az egymástól való kölcsönös tanulást. Egy ilyen hálózati platformot uniós szinten kell koordinálni és finanszírozni. Az EGSZB azt ajánlja, hogy kötelező módon vonják be a betegeket, mivel a megfelelő betegképviselőt biztosítja, hogy a döntések tekintettel legyenek a betegek szükségleteire és valós helyzetükre, valamint figyelembe vegyék az értékelési folyamatba történő bevonásukat is a 9. cikkben rögzítetteknek megfelelően.

3.10 Az EGSZB az etikai bizottságok közötti együttműködés megerősítését ajánlja, ami segíteni fogja a tagállamokat a nagyobb hatékonyság és méretgazdaságosság elérésében, illetve az erőfeszítések megduplázódásának elkerülésében. A rendeletnek elő kellene segítenie olyan fenntartható struktúrák kiépítését, amelyek a tagállamok összes illetékes hatóságát magukban foglalják, és ennek során a meglévő kísérleti projektekre, valamint az érintettek széles körével folytatott tanácskozásra kellene támaszkodni. Ezért ennek a rendeletnek alapul kellene szolgálnia az említett együttműködés folyamatos uniós támogatásához, és lehetővé teszi majd a 6. cikk (1) és a 7. cikk (1) bekezdésében felsorolt szempontok hatékonyabb értékelését.

3.10.1 Az EGSZB elismeri, hogy a klinikai vizsgálatokkal kapcsolatos biztosítás hatalmas költséget jelent a megbízóknak, és néhány éven belül a gyógyszerkészítmények árának további növekedéséhez vezethet. Az Európai Bizottságnak a megbízók felelősségbiztosítási költségeinek csökkentésére irányuló kísérlete azonban nem vezethet oda, hogy egy kártérítési igény esetén gyengüljön a résztvevők biztonsága, amire viszont a kötelező biztosítás felszámolásának esetében sor kerülhet. Az EGSZB ellenzi a kötelező biztosítás általános megszüntetését, egyetért azonban azzal, hogy világosan meghatározott esetekben engedélyezhetőek legyenek a kivételek.

3.10.2 A kártalanítási mechanizmus kialakítása pontosabb meghatározást tesz szükségessé, különös tekintettel arra a szempontokra, hogy ki és hogyan finanszírozná ezt a mechanizmust. A nemzeti kártalanítási mechanizmusok kialakítása azzal a kockázattal jár, hogy az egyes tagállamokban különböző pénzügyi fedezetek alakulnak ki. Kár esetén az orvosi és a termékekre vonatkozó felelősségbiztosítás eltérő rendszerei, valamint a tagállamok eltérő felelősségi szabályai is a vizsgálati alanyok helyzetének romlásához vezethetnek.

3.11 Az egyik fő eredménynek a **biztonságossági jelentés** egyszerűsítése, és főképpen az Európai Gyógyszerügynökség általi **centralizálása** tekinthető, e lépésnek ugyanis csökkentenie kell a farmakovigilanciához kapcsolódó fölösleges adminisztratív munkaterhet, egyidejűleg pedig maximalizálnia kell a fontos események időben történő észlelésére vonatkozó uniós kapacitást.

3.11.1 Az EGSZB nem ajánlja, hogy a rendeletbe konkrét betegségkategóriákat vagy gyógyszerkészítmény típusokat foglaljanak bele. A rendeletnek a résztvevők biztonságának és az összegyűjtött adatok megbízhatóságának biztosítására kellene összpontosítania. Amennyiben a konkrét betegségeket osztályozzák a rendeletben, nagy aggodalomra ad okot, hogy ez a lépés a bevezetett új osztályozások elszaporodásához vezethet, ami zavart kelthet a megbízók és az illetékes nemzeti hatóságok körében. Komoly a kockázata annak, hogy egy részletes osztályozási rendszer gyakorlatilag ellentétes lenne a rendelet célkitűzésével, vagyis az egyszerűsítéssel és az összehangolással.

3.12 Az EGSZB támogatja a klinikai vizsgálatokkal foglalkozó tanácsadó és koordinációs csoport létrehozását, mivel ez egy olyan kulcsfontosságú lépés, amely a klinikai vizsgálatok Európa-szerte megvalósuló valódi harmonizációja felé vezet. E csoport minél eredményesebb működése érdekében az üléseken való részvételt csak a 81. cikkben felsorolt felekre kellene korlátozni. Biztosítani kellene azonban, hogy az e rendelet által érintett felek kérdéseket vagy megvitatandó témákat küldhessenek ennek a tanácsadó csoportnak. Ez lehetővé tenné a nagyobb átláthatóságot és a nagyobb mértékű egyensúlyt valamennyi, a klinikai vizsgálatokban érintett fél között, a betegeket is ideértve.

3.12.1 Erre való tekintettel az EGSZB a következő szöveg beillesztését kéri a 81. cikk (5) bekezdésébe: „Az érintett felek egy csoportjának kérésére a Bizottság egy vagy több, a 81. cikk (2) bekezdésében szereplő szempontnak megfelelő kérdést vitára bocsát a csoport lehető leghamarabb sorra kerülő ülésén, és amennyiben szükséges, e célból kezdeményezi a csoport összehívását. Amennyiben a Bizottság visszautasítja egy kérdésnek a csoport elé terjesztését, vagy a csoportnak az érintett felek egy csoportja kérésének megfelelő összehívását, írásban kell tájékoztatnia a kérelmezőt a visszautasításról és annak konkrét okairól. Amikor a csoport e rendelkezésnek megfelelően megvitát egy kérdést, a Bizottságnak biztosítania kell, hogy az érintett kérelmezőt tájékoztatják a vita kimeneteléről.”

3.13 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy meg kívánja erősíteni a személyes adatok feldolgozására vonatkozó biztosítékokat, hangsúlyozza azonban, hogy megfelelő egyensúly szükséges az egyének jogai és a betegadatok orvosi kutatási célú biztonságos felhasználása között. Különösképpen abban az esetben, ha a klinikai vizsgálatokban részt vevő betegek széles körű beleegyező nyilatkozat révén hozzájárulnak a minták és adatok jövőbeli kutatásokban történő felhasználásához is, ezeknek az adatoknak a felhasználásakor elengedhetetlen a helyes klinikai gyakorlatnak és az etikai elveknek a tiszteletben tartása.

4. Konkrét megjegyzések

4.1 Az EGSZB határozottan támogatja a **klinikai vizsgálatok** egységes **uniós irányítási rendszerét**, amelynek jelentős mértékben elő kellene segítenie a klinikai vizsgálatok elvégzését az EU-ban, és e rendelet módosításának és felülvizsgálatának teljesítménymutatójává és célkitűzésként kellene szolgálnia.

4.2 Az EGSZB kéri, hogy az **etikai bizottságok hálózatára** vonatkozó rendelkezéseket foglalják bele ebbe a rendeletbe.

4.2.1 E hálózat tagjait a tagállamoknak kell kijelölniük, majd nevüket és elérhetőségüket közölniük kell az Európai Bizottsággal. A hálózat tevékenységében a tagoknak részt kell venniük, és ahhoz hozzá kell járulniuk. A hálózatnak a jó kormányzás elvén kell alapulnia, ideértve az átláthatóságot, az objektivitást, a szakértői függetlenséget, a tisztességes eljárást és az érintett felekkel való megfelelő konzultációt, a betegek minden szinten megvalósuló érdemi bevonásával.

4.2.2 Az etikai bizottságok hálózatának a következő célkitűzéseket kell követnie:

- a) a nemzeti és helyi etikai bizottságok és szervek közötti együttműködés támogatása, az etikai bizottságok jóváhagyásainak kibocsátásához vezető folyamatok egyszerűsítése és harmonizálása érdekében;
- b) az egymással megosztható információk jellegére és típusára irányuló vizsgálatok támogatása;
- c) a többszörös értékelések elkerülése;
- d) annak biztosítása, hogy az EU-ban folyó klinikai vizsgálatokban részt vevő betegeket azonos egyetemes etikai elvek alapján részesítik védelemben;
- e) az etikai bizottsági tagok képesítésére és továbbképzésére vonatkozó páneurópai harmonizáció támogatása.

4.2.3 Az EGSZB támogatja a bizottságok hálózatának uniós kutatási programon keresztüli finanszírozását. Uniós támogatásra csak a hálózatban részt vevő azon hatóságok és szervek jogosultak, amelyeket a részt vevő tagállamok kedvezményezettként jelöltek meg.

4.3 Az EGSZB elismeri, hogy az újabb tagállam bevonására vonatkozó **határidők** nem versenyképesek, és nem állnak összhangban az érintett tagállamok által készített értékelő jelentések II. részében szereplő határidőkkel, amelyekről a 7. cikk rendelkezik. Amennyiben az újabb érintett tagállam vitatja a jelentéskészítő tagállam I. részre vonatkozó következtetését, egyedül az alábbiakra hivatkozva teheti:

- a) olyan jelentős különbségek az érintett tagállam és a jelentéskészítő tagállam standard klinikai gyakorlatában, amelyek következtében a vizsgálati alanyok a standard klinikai gyakorlathoz viszonyítva rosszabb minőségű kezelést kapnának;
- b) a 86. cikkben említett nemzeti jogszabályok megsértése; ez esetben lehetővé kellene tenni, hogy ezt az értékelést a javasolt 10/20 napnál rövidebb idő alatt is el lehessen végezni, pl. 10 nap alatt, valamint azt, hogy a további felvilágosítás beérkezéseire meghatározott időszak megszakításának lehetőségét hozzák összhangba az érintett tagállam által készített értékelő jelentés II. részére vonatkozó, a 7. cikkben és a 14. cikk (8) bekezdésében szereplő határidőkkel.

4.4 Az értékelési folyamatot tekintve azt EGSZB azt ajánlja, hogy a 7. cikk (1) bekezdésében lefektetett feltételeken túlmenően minden tagállam a vizsgált alanyok védelmére vonatkozó követelmények teljesítésének tiszteletben tartásával összefüggésben is értékelje a kérelmet. Hogy elkerülhetők legyenek a klinikai vizsgálatokra vonatkozó hosszú engedélyezési folyamatok, amelyek késleltetnék a betegek klinikai vizsgálatokhoz való hozzáférését, az EGSZB a **7. cikk (2) bekezdésének** első mondatát a következőképpen ajánlja módosítani: „**A 6. cikk (4) bekezdésének értelmében** az érintett tagállamok a validálás időpontjától számított tíz napon belül elvégzik az értékelést, a **nemzeti etikai bizottság véleményét is ideértve.**”

4.5 A **8. cikk (6) bekezdésének** végét a következő mondattal kellene kiegészíteni: „A megbízó az értesítés időpontjában megkezdheti a klinikai vizsgálatot, kivéve, ha az érintett tagállam a 2. cikkel összhangban fenntartását jelezte”.

4.6 A betegek biztonságának garantálása érdekében az EGSZB a rendeletjavaslatban szereplő határidők meghosszabbítását sürgeti. Elsősorban a következő időszakokat kellene módosítani:

az 5. cikk (2) bekezdésében szereplő 6 napot 14-re, az 5. cikk (4) bekezdésének harmadik albekezdésében szereplő 3 napot 7-re, a 6. cikk (4) bekezdésében szereplő 10 napot 25-re, a 25 napot 35-re és a 30 napot 40-re, végül a 17. cikk (2) bekezdésében szereplő 4 napot 10-re.

4.7 A rendeletjavaslat 31. és 32. cikkében szereplő védelmi előírásokat a 2001/20/EK irányelv rendelkezéseire kellene alapozni, vagy legalábbis „opt-out” lehetőséget kellene biztosítani a tagállamok számára, a kiszolgáltatott csoportok védelmének tiszteletben tartására tekintettel.

4.8 A vizsgálati készítmény (IMP) **helyes gyártási gyakorlatnak (GMP) való megfelelésére** vonatkozó dokumentációval (I. melléklet, 6. pont) összefüggésben az EGSZB hangsúlyozza, hogy a kérelemnek nyilatkozatot kellene tartalmaznia arról, hogy a betegbiztonság garantálása érdekében a vizsgálati készítmény(ek) helyes gyártási gyakorlatnak való megfelelésére vonatkozó minden dokumentáció szerepel az ügyiratban és ellenőrizhető.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a szerzői és szomszédos jogokra vonatkozó közös jogkezelésről és a zeneművek jogainak belső piacon történő online felhasználásra szóló, több területre érvényes engedélyezéséről

(COM(2012) 372 final – 2012/0180 (COD))

(2013/C 44/18)

Előadó: **Jacques LEMERCIER**

2012. szeptember 10-én a Tanács és 2012. szeptember 11-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 50. cikke és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a szerzői és szomszédos jogokra vonatkozó közös jogkezelésről és a zeneművek jogainak belső piacon történő online felhasználásra szóló, több területre érvényes engedélyezéséről

COM(2012) 372 final – 2012/0180 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. december 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a 2012. december 12-i ülésnapon) 116 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB helyesli és támogatja az Európai Bizottság irányelvjavaslatát, mely a digitális jogok közös jogkezelő szervezeteinek irányítására és a zeneművekkel kapcsolatos jogoknak több területre érvényes engedélyezésére vonatkozik az egységes piacon belül.

1.2 Megfelelőnek tartja az irányelv hatályát – tekintettel a zene jelentőségére az online kulturális tartalmak piacán –, melynek segítségével jobban megismerhetjük a jogkezelés határokön átívelő módját, mely a későbbiekben modellként vagy legalábbis ötletadóként szolgálhat minden multimédiás tartalom és könyv online értékesítéséhez.

1.3 Az EGSZB tekintetbe vette a hatáselemzést⁽¹⁾, illetve a szakmai körök és a fogyasztók reakcióit is; egyetért azzal az állásponttal, mely szerint egységes jogi keretet kell teremteni a jogkezelő szervezetek számára, illetve Európai Engedélyezési Ütlevet kell létrehozni az online felhasználású zeneművek tekintetében.

1.4 Felhívja a figyelmet arra, hogy a közös jogkezelő szervezeteknek átmenetileg támogatásra van szükségük ahhoz, hogy alkalmazkodni tudjanak a terjesztés határokon átnyúló formájához, amely technikai és anyagi problémákat jelent számukra, aminek az EGSZB tudatában van.

1.5 Helyesli a javasolt jogalapot (EUMSZ 50. és 54. cikke), mely a letelepedés szabadságáról és a szolgáltatásnyújtás szabadságáról rendelkezik a belső piacon. A szolgáltatásokról szóló irányelv alkalmazása kapcsán figyelembe kellene venni, hogy a

közös jogkezelő szervezetek nonprofit szervezetek, és sajátjaik révén különböznek a vállalatoktól.

1.6 Az alkotótevékenységet végzők nagyon kiszolgáltatott helyzetben vannak, mivel megélhetésük bizonytalan, jövedelmük pedig rendszertelen. A közös jogkezelő szervezetek segítséget nyújthatnak számukra kulturális tevékenységek szervezésében, támogatva a gyengébb repertoárokat és a kezdő művészeket. Mivel a közös jogkezelő szervezetek működése a szolidaritás elvére épül, segítséget nyújtanak a nehéz helyzetben levő szerzőknek, és támogatják az új tehetségeket a kibontakozásban. Ennélfogva a közös jogkezelő szervezetek jelentős mértékben hozzájárulnak az európai kulturális élet fejlődéséhez és magához a kulturális gazdasághoz is.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1 Az Európai Bizottság megítélése szerint a szerzői jogokkal kapcsolatos jelenlegi közösségi vívmányok a szerzői és szomszédos jogok meghatározására, a kivételekre és korlátozásokra, illetve a vonatkozó rendelkezésekre szorítkoznak.

2.2 A szerzői jogi⁽²⁾ irányelv és a kapcsolódó jogi aktusok nagyon kevés rendelkezése foglalkozik a közös jogkezeléssel, és egyik sem teremti meg a közös jogkezelő szervezetek működésének keretét. Bár irányításukra és átláthatóságukra vonatkozóan már vannak kötelező normák, melyeket tovább alakítanak, ez a Bíróság ítélezési gyakorlatának és az Európai Bizottság határozatainak köszönhető.

⁽¹⁾ SWD(2012) 204 final (csak angol nyelven) és SWD(2012) 205 final.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. 05. 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról; számos kapcsolódó jogi aktus – irányelvek és ajánlások –, köztük a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) szóló, 2010. március 10-i 2010/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv.

2.3 A jog azonban tagállamonként változik a gyakorlatban; a jogkezelő szervezetekre vonatkozó szabályok is eltérnek egymástól, de főként a beszedett bevételek felhasználásának ellenőrzésével és a jogosultak számára történő elosztásával kapcsolatos módozatok és gyakorlatok térnek el jelentősen a gyakorlatban és vannak gyakran híján az átláthatóságnak. Egyes országokban még olyan gyakorlatokat is megfigyeltek, amelyek már-már a társadalmi javakkal való visszaélésnek minősíthetők.

2.4 A javaslat célja, hogy „megfelelő jogi keretet teremtsen a közös jogkezelő szervezetek által a jogtulajdonosok nevében végzett közös jogkezelés számára azáltal, hogy:

- olyan szabályokat alkot, amelyek biztosítják a közös jogkezelő szervezetek jobb irányítását és nagyobb átláthatóságát, valamint azáltal, hogy
- ösztönzi és elősegíti az alkotók zeneművekre vonatkozó jogainak több területre érvényes, az alkotókat képviselő közös jogkezelő szervezetek általi engedélyezését.

2.5 Csupán egy európai szintű megfelelő jogi aktus (jelen esetben egy irányelv) teheti lehetővé a kitűzött célok elérését a szubszidiaritás és az arányosság elveinek tiszteletben tartása mellett.

2.6 Az EGSZB egyetért a javaslat céljaival és az azok eléréséhez tervezett többi jogi rendelkezéssel. Helyesli továbbá az irányelvhez választott jogalapot, azaz az EUMSZ 50. és 51–54. cikkét, valamint azt a tényt, hogy a javaslat nem jár semmilyen költségvetési vonzattal.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB már korábban is kifejtette véleményét⁽³⁾ azokról az alapvető szabályokról, amelyeket kötelező érvényűvé kellene tenni a kollektív jogkezelés és a jogkezelő szervezetek működése terén annak érdekében, hogy biztosított legyen a beszedett bevételek méltányos elosztása a szerzők és más jogtulajdonosok számára, illetve a kezelés átlátható működése, melyet a jogkezelő szervezetek tagjai és egy könyvvizsgálattal foglalkozó független közigazgatási vagy igazságügyi hatóság ellenőrizne, amelynek időszaki jelentést kellene közzétennie az egyes jogkezelő szervezetek tevékenységéről, ahogyan az már több tagállamban történik.

3.2 Az irányelvtervezet szellemének összhangban kell lennie a „szerzői jogi” irányelv szellemével, mely szerint a szerzői és szomszédos jogok harmonizációjának magas szintű védelmen kell alapulnia. Védelmük ugyanis hozzájárul az alkotó

tevékenység fenntartásához és fejlődéséhez a szerzők, az előadó-művészek, az előállítók, az ipar és a nagyközönség érdekében.

3.3 Az a döntés, hogy a zenei piacot jogalkotási javaslatban szabályozzák, a zenének az európai piac egyéb kulturális szolgáltatásokhoz viszonyított fontosságának, valamint technikai okoknak is tulajdonítható, mivel a zene nem igényel nyelvi alkalmazkodást.

3.4 Talán előnyösebb lett volna két irányelvtervezetet közzétenni, egy általános hatályút a közös jogkezelő szervezetekről és egy másikat az online zeneforgalmazás több területre érvényes engedélyezéséről.

3.5 Mindazonáltal az EGSZB elfogadja az egyetlen irányelvet, tekintettel a közös jogkezelő szervezetek alapvető szerepére a zeneértékesítésben; ők vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy kezeljék az engedélyeket és összegyűjtsék a jogdíjakat a jogosultak számára, illetve gondoskodjanak azok elosztásáról. A jogosultaknak azonban, akik szabadon úgy döntöttek, hogy jogaik kezelését egy közös jogkezelő szervezetre bízzák, továbbra is lehetőségük kell, hogy legyen arra, hogy ellenőrizni tudják azok felhasználását, illetve a pénzgazdálkodás átlátható és tisztességes voltát.

3.6 Az EGSZB úgy véli, hogy a közös jogkezelő szervezetek által kívánt önkéntes normák nem lennének elégségesek ahhoz, hogy nyílt, egyértelmű és egységes kezelési szabályokat garantáljanak a szerzők és a jogtulajdonosok számára. A nem kötelező erejű szabályok (*soft law*) a gyakorlatban hozzájárulnának a területi szabályok túlzott sokszínűségének és szerepének állandósításához, amelyek széttöredezté teszik az online kulturális tartalmak forgalmazásának európai piacát.

3.7 Az EGSZB úgy véli, hogy az irányelv a megfelelő jogi aktus, mivel egységesíti a jogot, miközben lehetővé teszi, hogy a tagállamok nemzeti körülményeik és sajátosságaik figyelembevételével kiigazításokat végezzenek a végrehajtás során.

3.8 A jogkezelő szervezeteket illetően az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal az állítással, hogy „a közös jogkezelés valamennyi ágazatában át kell alakítani a tagok és a felhasználók részére nyújtott szolgáltatásokat, figyelemmel a hatékonyság, a pontosság, az átláthatóság és az elszámoltathatóság követelményeire”. Ezek a követelmények teljesen természetesen illeszkednek az európai digitális menetrend és az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést” célzó Európa 2020 stratégia, valamint „A szellemi tulajdon-jogok egységes piaca”, illetve az „Egységes keret az elektronikus kereskedelem és az online szolgáltatások digitális egységes piacába vetett bizalom megerősítésére” című európai bizottsági közlemények, továbbá „Az audiovizuális művek európai unióbeli online terjesztéséről szóló zöld könyv” nyomán követésének keretében.

⁽³⁾ HL C 68., 2012.3.6., 28. o. és HL C 318., 2011.10.29., 32. o.

3.9 „A jogszerű online zeneszolgáltatás érdekében a szerzői és szomszédos jogok közös, határokon átnyúló kezeléséről szóló 2005/737/EK bizottsági ajánlás felhívta a tagállamokat arra, hogy mozdítsák elő az olyan szabályozási környezetet, amely a jogszerű online zeneszolgáltatás nyújtása érdekében megfelel a szerzői és szomszédos jogok kezelésének, valamint, hogy fejlesszék a közös jogkezelő szervezetek irányítására és átláthatóságára vonatkozó előírásokat.”

3.10 Az ajánlások azonban nem kötelező erejű normák; az irányelvjavaslat orvosolja ezt a hiányosságot.

3.11 Sőt, „ez a javaslat kiegészíti a belső piaci szolgáltatásokról szóló, 2006. december 12-i 2006/123/EK irányelvet, amelynek célja a letelepedés szabadságát és a szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgását biztosító jogi keretek kialakítása. A közös jogkezelő szervezetekre a 2006/123/EK irányelv, mint közös kezelő szolgáltatások nyújtóira vonatkozik.” Az EGSZB felveti a kérdést, hogy a szolgáltatásokról szóló irányelvet teljes egészében értelemszerűen alkalmazni kell-e a közös jogkezelő szervezetekre. Alaposabban tanulmányozni kellene az ilyen, nonprofit szervezetek sajátosságait.

3.12 Az irányelvtervezet kidolgozása tehát teljes összhangban van a jelenlegi jogszabállyal és a belső piac fejlesztését célzó programokban vázolt kilátásokkal, illetve megfelel azoknak a nemzetközi megállapodásoknak, amelyeknek a tagállamok aláírói. Az EGSZB egyetért a javasolt rendelkezésekkel.

3.13 Az Európai Bizottsághoz hasonlóan az EGSZB is – korábbi véleményeivel teljes összhangban – egy olyan irányítási és átláthatósági keretet részesít előnyben, mely kodifikálná a fennálló alapelveket és kidolgozottabb keretet teremtené az irányításra és az átláthatóságra vonatkozó szabályok terén, növelve a közös jogkezelő szervezetek feletti ellenőrzés lehetőségét. Csak akkor biztosítható a jó kormányzás tiszteletben tartása, ha az egész tagság, egy független hatóság vagy intézmény évente megvizsgálja az irányítást.

3.14 Mindazonáltal az EGSZB megkérdőjelezi, hogy az Európai Unióban jelenleg működő számos közös jogkezelő szervezet műszaki felkészültsége megfelelő-e ahhoz, hogy nehézségek nélkül tudják kezelni a több területre érvényes engedélyezést.

3.15 Egy másik fontos probléma a repertoár-összevonás; az Európai Bizottság „európai útlevelet” javasol, amely jelentősen megkönnyítené ezt az összevonást, és ennek következtében az engedélyek kiadását. „Ez közös szabályokat fektetne le (...) és versenynyomást fejtene ki a közös jogkezelő szervezetekre, hogy hatékonyabb engedélyezési gyakorlatokat alakítsanak ki.” Az EGSZB egyetért ezzel a megközelítéssel.

3.16 Helyesli továbbá a jogalapot: az EUMSZ 50. cikkét (az EKSZ korábbi 44. cikke) a letelepedéshez való jogra vonatkozóan, valamint az EUMSZ 53. (korábbi 47.) és 62. (korábbi 55.)

cikkét, mely utóbbi az EUMSZ 51–54. cikkére utal a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozóan.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A szerzői és szomszédos jogok a jogtulajdonosok és örököseik méltányos vagy arányos díjazása révén a WIPO tagországainak védelemben részesített jogaitól, illetve jogszabályaitól függően 50–95 éves időszakra vonatkozóan segítik a művészi alkotómunkát. Ez a díjazás megfelelő anyagi biztonságot kellene, hogy biztosítson számukra ahhoz, hogy folytathassák az alkotómunkát. A gyakorlatban – a zenei ágazatban csakúgy, mint a többiben – nagyon kevés szerző tud megélni a jogdíjából, főként a közös jogkezelő szervezetek működése miatt, melyet átláthatatlannak tartanak, valamint azért, mert a termékek előállítását és a forgalmazást nemzeti kereteken túllépő oligopóliumok ellenőrzik.

4.2 A gyakorlatban az engedéllyel rendelkező felhasználók által fizetendő összegek többségét nemzeti vagy nemzetközi jogkezelő szervezetek szedik be, majd újraosztják arra jogosult tagjaiknak:

— vagy az egyes közös jogkezelő szervezetek átalányösszege vonatkozó saját elosztási kulcsa alapján, ami átláthatatlanná teszi tevékenységüket;

— vagy egyéni számlák alapján, amennyiben külön-külön meghatározzák a jogtulajdonosokat és az engedélyezett műveket (ez az online forgalmazásra vonatkozik, ahol a szükséges teljes körű információk könnyebben elérhetők).

4.3 Ugyanakkor a jogtulajdonosok tényleges részesedése például Franciaországban általában a zeneipar bevételeinek 9–10 %-át teszi ki, mind a CD-eladások, mind pedig az online forgalmazás esetében, holott az online terjesztés költségei jóval alacsonyabbak, mint az offline forgalmazásé. A produkciós társaságok – különösen a „nagyok” – az offline bevételek mintegy 50 %-át és az online bevételek több mint 60 %-át kapják; a közös jogkezelő szervezetek működési költségei gyakran nagyon magasak, és a csatlakozás arra kötelezi a jogtulajdonosokat, hogy minden művükre vonatkozóan kizárólagos jogokat adjanak a szervezet számára. Emellett a gyártók gyakran felszámolják a szerzőknek a reklám- vagy egyéb költségeket, ami tovább csökkenti azok részesedését.

4.4 Az EGSZB megállapítja, hogy az irányelvtervezet a választott jogalappal összhangban megfelel a belső piaci harmonizáció igényének, és egyúttal a jogtulajdonosoknak a gazdálkodás átláthatóságával, méltányosságával és ellenőrzésével, valamint a közös jogkezelő szervezetek tagjainak a méltányos díjazással kapcsolatos igényeinek – utóbbiak közül túl soknak az az érzése, hogy soha sem kap semmit, miközben néhány tag kapja az oroszlánrészt⁽⁴⁾; arra is rámutat, hogy a vezető zenei kiadók és forgalmazók által kikényszerített egyenlőtlen szerződések

⁽⁴⁾ senat.fr/lc/lc30_mono.html – összehasonlító tanulmány az európai közös jogkezelő szervezetekről.

érvényesek maradnak és továbbra is megakadályozzák, hogy a szerzők és más jogtulajdonosok többsége méltányos díjazást kapjon munkájáért. Az EGSZB szerint ezért a jogalkotási tervezet kiegészítésre szorul, ha azt akarjuk, hogy a szerzők és alkotók megfelelő javadalmazása révén ténylegesen támogatni tudjuk a kultúrát, illetve az irodalmi és művészeti alkotásokat.

4.5 Végezetül olyan „minimális szintű” rendelkezésekről van szó, amelyek jelentős mozgásteret hagynak a tagállamoknak az átültetéshez, hogy minél inkább meg tudjanak felelni a szerzők és az alkotók elvárásainak, illetve minél jobban elő tudják mozdítani a kultúra ügyét és forgalmazását. Az EGSZB ezért nem osztja egyes törvényhozó testületek nézeteit, melyek szerint az irányelvtervezet nem tartja tiszteletben a szubszidiaritást, mivel túlzottan előíró és részletekbe menő. Emellett annak átgondolására kéri az Európai Bizottságot, hogy a szerzők miképpen profitálhatnának ténylegesen az online zenei terjesztés költségeinek csökkentéséből, mivel a többletbevételeket egyetlen piaci szereplő szerzi meg magának, aki így reméli ellensúlyozni az offline forgalmazás bevételeinek csökkenését. A főbb szereplők ugyanis az egyenlőtlen szerződések és az online kereskedelemmel szemben rendkívül represszív jogszabályok iránti intenzív lobbizás révén a „szűk kínálatú” gazdaság megőrzésére törekednek az internettel szemben, mely korlátlan tömegterjesztést tesz lehetővé nagyon alacsony költségek mellett.

4.6 Az előadókna jobban ellenőrzésük alatt kellene tartaniuk műveik online promócióját és az általuk generált jövedelmet. Képesnek kellene lenniük arra, hogy bizonyos műveket közvetlenül, ingyenesen vagy alacsony költséggel terjesszenek promóciós céllal. A szerzők munkájához ma már új finanszírozási forrásokat tesz lehetővé az internet, ilyen például a hallgatók felkérése a jövőbeni produkciók finanszírozására. Az irányelvnek tehát több ellenőrzési lehetőséget és választási opciót kellene biztosítania a szerzők számára.

4.7 Az EGSZB üdvözi a 38. cikket, amely kéri a tagállamokat, hogy írjanak elő szankciókat a nemzeti jogukba átültetett rendelkezések betartásának biztosítása érdekében.

4.8 A II. cím az irányelv első fejezetét érinti, olyan szervezeti és működési szabályokat tartalmaz, amelyek a közös jogkezelő szervezetek valamennyi típusára vonatkoznak. Az átláthatósággal és a tájékoztatással kapcsolatos követelményeket, amelyekre az EGSZB kiemelt hangsúlyt fektet, a II. cím 5. fejezete (17–20. cikk) tárgyalja kielégítő módon.

4.9 Kiegészítő rendelkezések erősítik tovább az átláthatóság követelményét. A 8. cikk a felügyeleti feladatokat tárgyalja, a körütekintő és megbízható vezetés biztosítását kínálva a tagoknak, és az EGSZB támogatja az e célból előírt rendelkezéseket. A IV. cím a vitarendezéssel (34–40. cikk), köztük a panasztételi eljárásokkal (37. cikk) kapcsolatban hatékonyan kiegészíti a közös jogkezelő szervezetek működésére vonatkozó rendelkezéseket, amennyiben lehetővé teszi a tagok számára, hogy jogaik hibásnak vélt kezelésével szemben kifogást emelhessenek.

4.10 A kisebb közös jogkezelő szervezetek több területre érvényes engedélyezés alóli felmentésére javasolt néhány kritériummal kapcsolatban az EGSZB megjegyzi, hogy fennáll a piaci koncentráció kockázata, mely a kisebb piaci szereplők hátrányára torzíthatja a versenyt, például a kis lélekszámú országok vagy bizonyos nemzeti kisebbségek esetében, akiknek az európai kultúrához történő hozzájárulásához különleges támogatási intézkedésekre lehet szükség ahhoz, hogy részt tudjanak venni az európai engedélyezési piacon. Az EGSZB úgy véli, hogy e kulturális sokszínűséggel kapcsolatos megfontolások miatt az összhangban az EUMSZ 107. cikkével a kisebb közös jogkezelő szervezeteknek állami támogatásban kellene részesülniük ezekben az országokban annak érdekében, hogy közvetlenül reklámozni tudják katalógusaikat európai szinten, illetve maguk végezhesék a több területre érvényes engedélyezést.

4.11 Az összeférhetetlenség elkerülését, a kezelés átláthatóságának és hatékonyságának biztosítását, valamint a közös jogkezelő szervezetek tagjainak tájékoztatását célzó rendelkezések megfelelőek, különösen a 9. cikk, mely a közös jogkezelő szervezetet ténylegesen vezető személyek kötelezettségeit írja elő.

4.12 A II. cím (21–33. cikk) a zeneművek online terjesztésével kapcsolatos európai engedélyezésre vonatkozik. A 21. cikk (Több területre érvényes engedélyezés a belső piacon) kimondja, hogy az illetékes hatóságok (lásd a 39. cikkben történő meghatározásukat) hatékonyan felülvizsgálják a III. cím rendelkezéseinek betartását.

4.13 A 22. cikk (A több területre érvényes engedélyek feldolgozására vonatkozó kapacitás) a 2. fejezet központi rendelkezéseire vonatkozik. A több területre érvényes engedélyt kiadó közös jogkezelő szervezeteknek képesnek kell lenniük elektronikus úton, átlátható és hatékony módon feldolgozni az engedélyek kezeléséhez szükséges adatokat, biztosítani a felhasználók felé történő számlázást, a szerzői jogokból származó bevételek beszedését és annak a jogtulajdonosok közötti felosztását. Az EGSZB helyesli a (2) bekezdésben részletezett feltételeket és azok minimális jellegét, azonban kiemeli, hogy nehézségeket okoz majd a gyakorlatban annak felmérése, hogy érvénytelenítő jellegűek vagy sem.

4.14 A közös jogkezelő szervezetekre vonatkozó követelmények elengedhetetlenek. A 23. cikk (A több területre érvényes repertoárra vonatkozó információk átláthatósága) kijelenti, hogy „ebbe beleértendő a képviselt zeneművek, a részben vagy egészben képviselt jogok és a képviselt tagállamok”, a 24. cikk (A több területre érvényes repertoárra vonatkozó információk pontossága) pedig előírja a közös jogkezelő szervezet számára, hogy „olyan eljárásokkal kell rendelkeznie, amely lehetővé teszi a jogtulajdonosok és a más közös jogkezelő szervezetek számára, hogy kifogásolják a 22. cikk (2) bekezdésében említett adatok vagy a 23. cikk szerint nyújtott információk tartalmát”. Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a közös jogkezelő szervezetnek minden jogi bizonyítékot el kell fogadnia, és ezt követően kellő gondossággal kell elvégeznie a szükséges javításokat.

4.15 Mivel a közös jogkezelő szervezet figyelemmel kíséri, hogyan használja fel a jogokat az a szolgáltató, amelynek részére több területre érvényes engedélyt biztosított, köteles lehetőséget kínálni arra, hogy a jogok tényleges felhasználására vonatkozó jelentést elektronikus úton, az önkéntes szabványok és a hatályos gyakorlatok által elismert módszerrel lehessen benyújtani. Az EGSZB egyetért azzal, hogy megtagadható az egyedi formátumban benyújtott jelentés elfogadása, ha a szervezet lehetővé tette az információcsere terén elfogadott közös szabvány használatával történő jelentést.

4.16 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a nyílt és szabad szabványok alkalmazása, köztük az elektronikus számlázás (25. cikk) megfelelő és minden körülmények között elfogadható megoldás lenne, és ezt itt pontosítani kellene.

4.17 Az EGSZB egyetért a 25. cikkben felsorolt, a számlázással kapcsolatos pontosság és gyorsaság követelményeivel, rögtön a több területre érvényes engedélyezés után, valamint azzal a kötelezettséggel, mely a szolgáltatásnyújtók számára jogorvoslati lehetőséget biztosít a számlával kapcsolatos viták rendezésére. A jogtulajdonosoknak járó kifizetés kritériumai közé tartozik a pontosság és az időben történő teljesítés (26. cikk). Az EGSZB egyetért a jogtulajdonosoknak a kifizetéskor történő tájékoztatására, valamint a kapott tiszteletdíj igazolására vonatkozó részletes követelményekkel.

4.18 Az EGSZB támogatja továbbá a 27., 28. és 29. cikk rendelkezéseit (Másik közös jogkezelő szervezet több területre érvényes engedélyezés terén történő képviselésére vonatkozó kötelezettség), melyek lehetővé teszik, hogy az a közös jogkezelő szervezet, amely nem ad ki vagy nem kínál a saját repertoárjában található zeneművek jogaira vonatkozóan több területre érvényes engedélyeket, felkérhet az irányelv követelményeinek megfelelő másik közös jogkezelő szervezetet arra, hogy kössön vele képviselési megállapodást e jogok képviselésére.

4.19 Az EGSZB kéri a megfogalmazás pontosítását: kötelező-e vagy sem elfogadni a felkérést a 29. cikk (1) bekezdésében előírt körülmények között?

4.20 Az EGSZB egyetért továbbá a több területre érvényes engedélyezésre vonatkozóan a 30. cikkben (A több területre érvényes engedélyezéshez való hozzáférés), a 31. cikkben (A közös jogkezelő szervezetek leányvállalatai által végzett, több területre érvényes engedélyezés) és a 32. cikkben (Az online szolgáltatások engedélyezési feltételei) előírt rendelkezésekkel.

4.21 Az EGSZB egyetért az eltéréssel (33. cikk), mely szerint a III. címben foglalt követelményeket nem kell alkalmazni azokra a közös jogkezelő szervezetekre, amelyek a szükséges jogok önkéntes összevonása alapján több területre érvényes engedélyt adnak ki zeneművek online jogaira vonatkozóan, amelyekre a műsorszolgáltatónak televízió- és rádióműsoraiban történő felhasználás céljából van szüksége.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 443/2009/EK rendeletnek az új személygépkocsikra vonatkozó 2020. évi szén-dioxid-kibocsátás-csökkentési célérték elérésére alkalmas módzatok meghatározása tekintetében történő módosításáról

(COM(2012) 393 final – 2012/0190 (COD)),

valamint

javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 510/2011/EU rendeletnek az új könnyű haszongépjárművekre vonatkozó 2020. évi szén-dioxid-kibocsátás-csökkentési célérték elérésére alkalmas módzatok meghatározása tekintetében történő módosításáról

(COM(2012) 394 final – 2012/0191 (COD))

(2013/C 44/19)

Előadó: Edgardo Maria IOZIA

2012. szeptember 11-én az Európai Parlament és a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 443/2009/EK rendeletnek az új személygépkocsikra vonatkozó 2020. évi szén-dioxid-kibocsátás-csökkentési célérték elérésére alkalmas módzatok meghatározása tekintetében történő módosításáról

COM(2012) 393 final – 2012/0190 (COD),

Valamint Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 510/2011/EU rendeletnek az új könnyű haszongépjárművekre vonatkozó 2020. évi szén-dioxid-kibocsátás-csökkentési célérték elérésére alkalmas módzatok meghatározása tekintetében történő módosításáról

COM(2012) 394 final – 2012/0191 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. december 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 116 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) véleményeiben mindig is támogatta az Európai Bizottság szén-dioxid-kibocsátáscsökkentésre vonatkozó kezdeményezéseit, amelyek azon célkitűzés nyomán születtek, hogy 2050-re megvalósulhasson a „szén-dioxid-mentes” Európa, amelynek jegyében a közlekedési ágazatnak 60 %-kal kell csökkentenie saját kibocsátását.

1.2 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az Európai Tanács 2011 februárjában megerősítette az EU azon célkitűzését, amely szerint 2050-re az 1990-es szinthez képest 80–95 %-kal kell csökkenteni az üvegházhatásúgáz-kibocsátást.⁽¹⁾ Az éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi csoport szerint a fejlett országoknak – a fejlődő országok részéről szükséges erőfeszítések figyelembevételével – közösen kell megvalósítaniuk a kibocsátáscsökkentési célkitűzéseket. Ezáltal válik lehetővé, hogy 2050-re globális szinten 50 %-kal csökkenjen a kibocsátás, a Kiotó utáni csökkentési célkitűzésnek megfelelően, amelynek értelmében a 2015-ig elfogadandó átfogó jogi keret megvalósítása 2020-tól veszi kezdetét.

1.3 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az éghajlatváltozás elleni küzdelem során egyre ambiciózusabb célkitűzéseket kell megfogalmazni, különösen a közúti közlekedési ágazat számára, amely az EU összes szén-dioxid-kibocsátásának 24 %-áért felelős – a legfőbb üvegházhatású gáznak számító szén-dioxid kibocsátása 1990 és 2010 között közel 23 %-kal nőtt. Ez a tendencia az Európai Unió éghajlat-politikájának fényében nem fenntartható.

1.4 Az EGSZB támogatja a két javaslat módosításait, ugyanakkor megjegyzi, hogy olyan összehangolt, erőforrás-hatékony, biztonságos és versenyképes fellépésre van szükség, amely képes a közlekedés belső piaca elé gördülő akadályok legyőzésére, tiszta technológiák népszerűsítésére és a közlekedési hálózatok korszerűsítésére. Az EGSZB kéri, hogy a rendeleteket javaslatainak figyelembevételével rövid határidőn belül fogadják el.

1.5 Az EGSZB az egységes piac versenyképességének megőrzése érdekében különösen fontosnak tartja a hosszú távú, a 2020 utáni időszakra vonatkozó célkitűzések meghatározását. Az EGSZB támogatja a 2020 utáni időszakra vonatkozó új célkitűzések 2014-ig való meghatározásának tervét,

⁽¹⁾ COM(2011) 885 final.

amennyiben ezekről szigorú és alapos hatástanulmány készül. Ezenkívül javasolja, hogy a célkitűzéseket – a technológiai fejlesztésekre, a piaci trendek alakulására és az üvegházhatású-gáz-kibocsátás ellensúlyozásának szükségességére tekintettel – 2017-ig vizsgálják felül. A vállalkozások – teljes joggal – stabil és kiszámítható jogi keretet igényelnek, amelyet össze kell egyeztetni az igen ambiciózus célkitűzések elérésének valós lehetőségével is.

1.6 Az EGSZB előző véleményeihez hasonlóan most is egy olyan modell kidolgozását javasolja, amely a gépjárműgyártásból fakadó összes károsanyag-kibocsátás szén-dioxid-tartalmának kiszámítását nemzetközivé teszi. A szén-dioxid-kibocsátást a járművek életciklusának egészére vonatkozóan kellene tekintetbe venni.

1.7 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság javaslatát, amely szerint 2014-ig értékelni kell az elfogadandó segédprogramok paramétereit. Az EGSZB régóta fenntartja azon véleményét, hogy a környezetre kisebb hatást gyakorló, könnyebb és alacsonyabb fogyasztású gépjárművek fejlesztésének támogatása érdekében a mennyiséggel szemben a „lábnyomot” kell előnyben részesíteni.

1.8 Az EGSZB felszólítja az Európai Bizottságot, hogy a továbbiakban fontolja meg a lineáris függvényre (a meredekség %-a) vonatkozó javaslatot, szem előtt tartva, hogy a személygépkocsik esetében a 60 % 4,6 g szén-dioxid többletkibocsátást jelent. Ez a százaléérték minél inkább megközelíti a 100 %-ot, annál inkább előnybe kerülnek a nehézgépjárművek.

1.9 Az új könnyű haszongépjárművek kapcsán az Európai Bizottság elfogadta a 100 %-os meredekséget tartalmazó javaslatot, amelynek köszönhetően kevesebb terhet fognak viselni a könnyű haszongépjárműveket nagy mennyiségben előállító gyártók.

1.10 Az EGSZB üdvözli a 2020 után bevezetendő büntetésekre vonatkozó intézkedéseket – szén-dioxid-grammonként egységesen 95 EUR büntetés a személyautókra és a könnyű haszongépjárművekre –, és fenntartja, hogy ezeket a pénzalapokat az autóipar fellendítése érdekében el kell különíteni.

1.11 Az EGSZB véleménye szerint alapvetően fontos, hogy Európa megőrizze a fenntartható közlekedés terén vállalt globális vezető szerepét; ezért az új technológiák késedelmes és bátortalan bevezetése visszafordíthatatlan hanyatlásra ítélteti az Európai Unió közlekedési iparát a rohamosan fejlődő világpiacon.

1.12 Az EGSZB az egyes modellek kibocsátására vonatkozó műszaki jellemzők címkézésének bevezetését javasolja, amely valamennyi káros kibocsátásról összehasonlítható, egyértelmű és részletes tájékoztatást nyújtana. A jelenlegi rendszeren, amely a tagállamokra bízta a címkézési rendszer kiválasztását, változtatni kell. Európán belül egységes és lehetőleg a többi nemzetközi partnerrel is egyeztetett címkézési rendszerre van szükség. Jelenleg ugyanaz a gépjármű tagállamonként más és más kibocsátási címkét kaphat, ha például egy tagállam a

„relatív címkézés” rendszerét alkalmazza, még ha a józan ész az „abszolút címkézést” diktálná is, amely a keletkezett kibocsátás abszolút értékein, nem pedig az adott ágazat versenytársaival történő összehasonlításon alapul.

1.13 A jövőbeli célokat illetően az EGSZB a könnyű haszongépjárművek esetében javasolja az ágazatbeli (a gépjárművek 5–7 éves átfutási idejével szemben 7–10 éves) átfutási időnek megfelelő fokozatos bevezetést. A könnyű haszongépjárművek gyártási jellemzői nem teszik lehetővé a konstrukciók gyors kiigazítását, ráadásul számos országban a piacok súlyos válságban vannak.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1 Az Európai Bizottság 2012. július 11-én két javaslatot fogadott el a 443/2009/EK és az 510/2011/EU rendelet módosításáról, a személygépkocsik és a könnyű haszongépjárművek esetében a 2020. évi szén-dioxid-kibocsátás-csökkentési célérték elérésére alkalmas módok meghatározása érdekében.

2.2 Az Európai Bizottság 2020-ra a következő célkitűzéseket szándékozik megvalósítani:

— átlagosan 147 g CO₂/km az új könnyű haszongépjárművek esetében,

— 95 g CO₂/km az új személygépkocsik esetében.

2.3 A célkitűzések 2020-ra történő megvalósítása érdekében az Európai Bizottság az új személygépkocsikra vonatkozóan a következő részletes szabályokat határozza meg:

— A javaslat értelmében a jármű rendeltetését kifejező paraméter továbbra is a jármű tömege menetkész állapotban.

— A küszöbértékgörbe lineáris marad, meredeksége pedig 60 %-os a referencia-gépkocsiállományhoz képest, amely – a 2015. évi küszöbértékgörbéhez igazodva – továbbra is a 2006. évi gépkocsiállomány.

— 2020 és 2023 között a 35 g/km-nél alacsonyabb kibocsátású gépkocsik tekintetében 1,3-as szorzóval alkalmazott extra kibocsátási egységek kerülnek bevezetésre; az említett időszakban gyártónként összesen legfeljebb 20 000 jármű számára osztható ki ilyen extra kibocsátási egység.

— A szakosodott gyártókra vonatkozó külön célérték 2020. évi hatállyal aktualizálásra kerül.

— Az évente kevesebb, mint 500 új személygépkocsi nyilvántartásba vételét eredményező gyártók mentesülnek a szén-dioxid-kibocsátási határérték teljesítésének kötelezettsége alól.

— Az odaítélés időpontját illetően rugalmasabbá válik a kis mennyiségben termelő gyártók mentesítése.

— A vizsgálati eljárás várható felülvizsgálata után is figyelembevételre kerülnek az ökoinnovációk.

— A többletkibocsátási díj továbbra is járművenként 95 EUR minden g/km többletkibocsátás után.

2.4 A célkitűzések 2020-ra történő megvalósítása érdekében az Európai Bizottság az új könnyű haszongépjárművekre vonatkozóan a következő részletes szabályokat határozza meg:

— A jármű rendeltetését kifejező paraméter továbbra is a jármű tömege menetkész állapotban.

— A küszöbértékgörbe lineáris, meredeksége pedig 100 %-os a referencia-gépkocsiállományhoz képest.

— Az évente kevesebb, mint 500 új könnyű haszongépjárművel nyilvántartásba vevő gyártók mentesülnek a konkrét kibocsátási határérték teljesítésének kötelezettsége alól.

— Az odaítélés időpontját illetően rugalmasabbá válik a kis mennyiségben termelő gyártók mentesítése.

— A vizsgálati eljárás várható felülvizsgálata után is figyelembevételre kerülnek az ökoinnovációk.

— A többletkibocsátási díj továbbra is járművenként 95 EUR minden g/km többletkibocsátás után.

2.5 A meghatározott célkitűzések lehetővé teszik, hogy az új személygépkocsik átlagos CO₂-kibocsátása a 2011. évi 135,7 g/km-ről 2020-ra 95 g/km-re csökkenjen, és közben 2015-re elérje az akkorra meghatározott kötelezően teljesítendő 130 g/km-es célkitűzést. A kisteherautók kibocsátása a 2010. évi (ez az utolsó év, amelyről rendelkezésre állnak adatok) 181,4 g/km-ről 2020-ra 147 g/km-re csökken, a 2017-re vonatkozó 175 g/km-es közbenső célkitűzés kötelező teljesítése mellett.

3. Bevezetés

3.1 Az EGSZB – a szén-dioxid-kibocsátás növekedését kiváltó emberi tevékenységekre vonatkozó jogalkotási javaslatokról szóló korábbi véleményeivel összhangban – egyetért az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére vonatkozó egyre ambiciózusabb célkitűzések megvalósításának szándékával, és úgy véli, hogy a termelői és fogyasztói viselkedések megváltoztatása alapvetően fontos az éghajlatváltozás hatásainak enyhítésében. Ennek értelmében tehát minden olyan ésszerű beavatkozást meg kell tenni, amely a személygépkocsik és a könnyű haszongépjárművek kibocsátásának konkrét csökkenését eredményezheti, amely járművek az EU összes szén-dioxid-kibocsátásának kb. 15 %-áért felelnek, ideértve az üzemanyag-ellátásból származó kibocsátást is.

3.1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a 2020 utánra vonatkozó európai uniós jogszabályok megerősítése elengedhetetlen a technológiai téren betöltött globális vezető szerep megtartásához, amely főként a jelentős innovációs beruházások, valamint az igényes belső piac formájában jelenik meg.

3.1.2 Az EGSZB meggyőződéssel támogatja a személygépkocsik és könnyű haszongépjárművek szén-dioxid-kibocsátásának 2020 utáni csökkentésére vonatkozó jogi keret módosításait, amelyek egy hatékony jogszabály által előírt világos célkitűzések révén pontos és stabil iránymutatást nyújtanak azon beruházások számára, amelyek végső soron előmozdítják a járműgyártók és az alkatrész-beszállítók innovációit, valamint tovább erősítik európai autóipar versenyelőnyét.

3.1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a korszerű és egységes szabályok bevezetése hozzájárul a jobb piacfelügyelethez, miáltal egészséges versenyszellem alakulhat ki a fogyasztás és a károsanyag-kibocsátás tekintetében hatékonyabb technológiák európai előállítói között.

3.1.4 Az EGSZB hangsúlyozza, mindez nettó megtakarítást jelent a fogyasztók számára, az Európai Bizottság elemzéséből pedig kiderül, hogy a 2020-as célkitűzések megvalósíthatóak és gazdaságilag megalapozottak. A becsült célok költséghatékonyak, míg a technológia könnyen hozzáférhető a piac számára, alkalmazása pedig ösztönzőleg hathat a foglalkoztatásra, ami mind a fogyasztók, mind az iparág számára előnyökkel járna.

4. Észrevételek

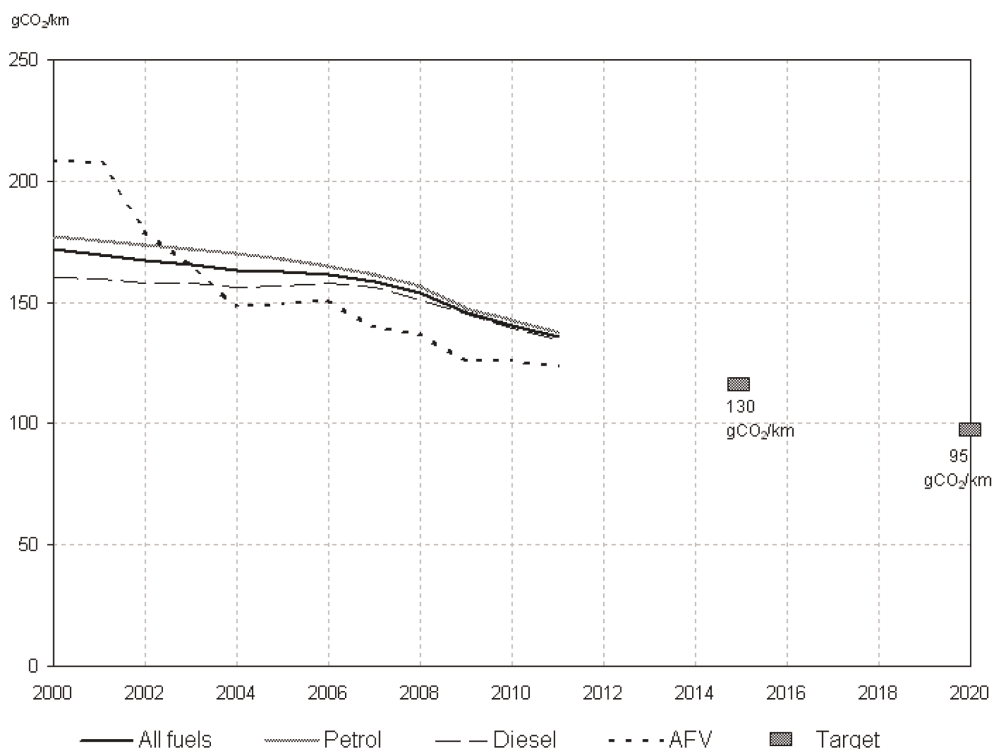
4.1 Személygépkocsik – COM(2012) 393 final

4.1.1 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az Európai Unió összes szén-dioxid-kibocsátásának közel 12,5 %-áért a személygépkocsik felelnek. A kibocsátott szén-dioxid-mennyiség egyenes arányban áll a felhasznált üzemanyag-mennyiséggel, tehát az alacsony szén-dioxid-kibocsátású járművek üzemanyag-felhasználása hatékonyabb, üzemeltetésük pedig gazdaságosabb életciklusuk ideje alatt.

4.1.2 A jelenleg is tartó gazdasági válság az elmúlt öt évben jelentősen érezte hatását a személygépkocsik piacán. 2011 ugyanazon időszakához képest 2012 első kilenc hónapjában 7,6 %-kal, míg szeptemberben 10,8 %-kal csökkent az új regisztrációk száma.

4.1.3 Az EGSZB meglepődéssel nyugtázza az életbe léptetett intézkedések és a fogyasztói tudatosság alakulását, amint az az Európai Környezetvédelmi Ügynökség legutóbbi felméréseiből látszik. Az újonnan regisztrált járművek általában egyre hatékonyabbak a kibocsátás tekintetében, és már 2012-ben majdnem elérték a 2015-re meghatározott időközi célkitűzést.

Az új személygépkocsik szén-dioxid-kibocsátásának alakulása üzemanyagtípusok szerint (EU27) ⁽²⁾

4.1.4 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja, hogy költség-hatékonysági elemzések készüljenek, hogy kiderüljön, mekkora nettó megtakarítást jelentenek a változtatások a fogyasztók számára. Valamennyi új személygépkocsi esetében elmondható, hogy az első évben átlagosan 340 EUR üzemanyagköltség takarítható meg, míg az összes megtakarítás becsült értéke – a 2015-ös időközi célkitűzés tekintetében – a járművek teljes életciklusa (13 év) alatt 2 904 és 3 836 euró között alakulhat.

4.2 Az EGSZB megismétli arra irányuló javaslatát, hogy a járművek tömege helyett inkább az ún. „szénlábnomukat” kellene elfogadni a rendeltetés kifejezésére használt paraméterként. Ez a következő előnyökkel járna:

- további kibocsátás-csökkenés;
- a személygépkocsik tömegének csökkenése;
- jelentős üzemanyag-megtakarítás;
- az anyagok és a kutatás fejlődése;
- a funkcionalitást és a hatékonyságot előtérbe helyező, józanabb fogyasztás irányába ható ösztönzés.

4.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a lineáris függvény 60 %-on tartása ellentétes a személygépkocsik károsanyag-kibocsátásának utólagos javítására vonatkozó célkitűzéssel. Az ezzel kapcsolatban kötött politikai kompromisszum néhány európai vállalkozás számára jelenthet védelmet, ám káros a polgárok összességére nézve.

4.4 Könnyű haszongépjárművek – COM(2012) 394 final

4.4.1 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a könnyű haszongépjárművek az Európai Unió összes szén-dioxid-kibocsátásának közel 1,5 %-áért felelnek. A kibocsátott szén-dioxid-mennyiség egyenes arányban áll a felhasznált üzemanyag-mennyiséggel, tehát az alacsony szén-dioxid-kibocsátású járművek üzemanyag-felhasználása hatékonyabb, üzemeltetése pedig gazdaságosabb életciklusuk ideje alatt.

⁽²⁾ <http://www.eea.europa.eu/publications/monitoring-co2-emissions-from-new>

4.4.1.1 A könnyű haszongépjárművek fenntartási költségeinek közel egyharmadát teszi ki az üzemanyagköltség, amely a dízel esetében évi 2 400 euróra becsülhető.

4.4.1.2 A könnyű haszongépjárművek szén-dioxid-kibocsátása 1990 és 2010 között 26 %-kal emelkedett.

4.4.2 A könnyű haszongépjárművek piacát az elmúlt évek gazdasági válsága súlyosan érintette; az új regisztrációk számának visszaesése 2009-ben volt a legsúlyosabb (– 29,5 %), de ezt követően 2010-ben és 2011-ben – a személygépkocsiágazattal ellentétben – itt megfordultak a tendenciák (+ 8,7 %, illetve 7,5 %). 2012 első tíz hónapjában az eladások további 10,6 %-kal csökkentek.

4.4.3 Az EGSZB véleménye szerint a szóban forgó javaslat, amely a rendelet személygépkocsikra gyakorolt hatását veszi alapul, nem veszi kellőképpen figyelembe a személygépkocsik és a könnyű haszongépjárművek közötti következő különbségeket:

- a könnyű haszongépjárművek fejlesztési és gyártási ciklusa hosszabb, mint a személygépkocsiké;
- e járműveket elsősorban gazdasági tevékenységekre használják, ezért a működési költségek figyelembevételénél gyakran a motor hatékonysága és megbízhatósága, valamint a relatív üzemanyag-fogyasztás a legjelentősebb szempont. Nem véletlen, hogy a könnyű haszongépjárművek 97 %-a dízel-üzemű;
- A könnyű haszongépjárművet vásárlók több mint 90 %-a költségváltozásra érzékeny kézműipari kis- és középvállalkozás.

4.4.4 Az EGSZB véleménye szerint alapvetően fontos, hogy rendszeresen végezzenek költség-haszon elemzéseket, amelyek figyelembe veszik mind az új személygépkocsik és új könnyű haszongépjárművek jogszabályi előírásoknak való megfeleltetése során felmerülő költségek emelkedését, mind pedig a fogyasztók oldalán jelentkező megtakarításokat. Az új könnyű haszongépjárművek esetében az első évben átlagosan 400 euró megtakarítás jelentkezik az üzemanyagköltségekben, míg az összes megtakarítás értéke a járművek 13 éves életciklusa alatt – a 2017-es időközi célkitűzés tekintetében – 3 363 és 4 564 euró között várható.

4.4.5 A fentiekre való tekintettel az EGSZB megerősíti, hogy csökkenteni kell a szén-dioxid-kibocsátást, ugyanakkor a jövőbeli célok új, az ágazatra jellemző átfutási időnek (a személygépkocsikra vonatkozó 5–7 évvel szemben itt 7–10 év) megfelelő fokozatos bevezetését támogatja.

4.5 Tájékoztatás és szabványosítás

4.5.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a végfelhasználókat megbízható, világos és összehasonlítható információkkal kell ellátni az eladó járművekre vonatkozó gazdasági és környezetvédelmi megtakarítások tekintetében.

4.5.2 Ennek nagyon hatékony módja lenne a megfelelő címkézési rendszer. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai

Bizottság vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy a címkézési kötelezettséget a károsanyag-kibocsátásra is kiterjesszék, amelyet – a könnyű haszongépjárművek esetében – az életciklus elve alapján számítanának ki. Egyértelmű, átfogó, hozzáférhető és mindenekelőtt könnyen érthető információ birtokában a fogyasztók tájékozottabban és tudatosabban dönthetnek, ami helyes gyakorlatok alkalmazásához vezethet.

4.5.3 A jelenleg érvényes 1999/94/EK irányelv pontos követelményeket nem támaszt, csak bizonyos „minimális” információk közlését írja elő, ami nagy értelmezési szabadságot biztosít az egyes tagállamoknak. Így néhány tagállam a „relatív címkézés” rendszerét alkalmazza, amely egy bizonyos járműkategórián belüli, viszonylagos információkat tartalmaz anélkül, hogy pontosan feltüntetné az adott jármű károsanyag-kibocsátását. Ez a rendszer félrevezetheti a fogyasztót, mivel előfordulhat, hogy első osztályú címkével ellátott járművet vásárol, és ezért azt gondolja, hogy gépkocsija kevés káros anyagot bocsát ki, miközben az adatok csak az adott kategóriára vonatkoznak. Tehát lehet, hogy egy F-kategóriájú luxusautó ötször annyi káros anyagot bocsát ki, mint egy kisebb autó, akkor is kaphat „A” minősítést, miközben a kisebb autó saját kategóriájában lehet, hogy csak „D” besorolást kap. Az Európai Bizottságnak ezért – ahogy a háztartási gépek esetében már megtörtént – jeleznie kell, melyik lenne a legésszerűbb módszer. Ez pedig az „abszolút címkézés” rendszere, vagyis, hogy például a 100 g/km-nél alacsonyabb károsanyag-kibocsátású járművek „A” besorolást kapnak, míg a 101 és 120 g/km közé eső kibocsátásúak „B” besorolást. A kibocsátási értékeket pontosan meg kell határozni minden kategória esetében, amelyeket valamennyi európai uniós tagállamban ugyanazzal a színnel kell jelölni.

4.5.4 Az EGSZB üdvözli a fogyasztók tájékoztatása érdekében hozott intézkedéseket.

4.5.5 Az EGSZB minden olyan kezdeményezést támogat, amelynek célja a fogyasztók nevelése, hogy idővel körültekintő, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású járműveket előtérbe helyező és ezzel együtt – a megtakarításoknak köszönhetően – idővel gazdaságilag is megtérülő döntéseket hozzanak.

4.5.6 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság felszólította a piaci szereplőket arra, hogy továbbra is tegyenek erőfeszítéseket a kutatás és fejlesztés területén és fektessenek be a környezetbarát járművek gyártásához szükséges új technológiákba, valamint továbbra is alapvetően fontosnak tartja az Európai Bizottság azon javaslatát, hogy a 2014–2020 közötti időszakban 80 milliárd eurót kell a Horizont 2020 program finanszírozására fordítani.

4.5.7 Energia

4.5.7.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ki kell dolgozni egy olyan stratégiát, amely a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése érdekében ösztönzi a környezetbarát közlekedési eszközök (személygépkocsik és könnyű haszongépjárművek) használatát.

4.5.7.2 Az EGSZB a hosszú távú célkitűzések elérése érdekében javasolja az európai járműpark „zéró kibocsátásra” való fokozatos átállását, amely a fuvarozók szokásainak fokozatos változását is maga után vonja.

4.5.8 Fenntartható termékek

Az EGSZB többször hangsúlyozta már annak fontosságát, hogy Európa jövőjét a fenntartható fejlődés jelenti. Ezért támogatja az Európai Bizottság tartósabb termékek előállítására vonatkozó iránymutatásait, valamint azt, hogy ösztönzi a környezettudatos tervezés minden termékre, különösen pedig a fosszilis erőforrásokat felhasználó termékekre történő kiterjesztését.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016)

(COM(2012) 286 final)

(2013/C 44/20)

Előadó: **Béatrice OUI**

2012. június 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016)

COM(2012) 286 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. november 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 104 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlí az emberkereskedelem felszámolására irányuló stratégiát, amelyhez szeretne hozzájárulni. Kiemeli azonban, hogy nem igazán valószínű a „felszámolás” szót használni, tekintettel a jelenség kiterjedésére, a vele szembeni viszonylagos toleranciára, valamint az ellene irányuló küzdelemre szánt források alacsony szintjére.

1.2 Az EGSZB aláhúzza, hogy az áldozatokkal közvetlen kapcsolatban levő civil társadalom aktív segítsége nélkül a stratégia nem hajtható végre sikeresen. Az áldozatoknak támogatást nyújtó szövetségeknek pénzügyi eszközökre van szükségük ahhoz, hogy megfelelően elláthassák feladatukat.

1.3 Az EGSZB azt javasolja, hogy tegyenek különbséget a szexuális és a más jellegű kizsákmányolás (munka, álházasság, koldulás, szervkereskedelem) céljából történő emberkereskedelem között, hogy mindenki számára egyértelmű legyen, hogy a küzdelemnek mi ellen kell irányulnia. Javasolja egyfajta „címké” bevezetését a nők és gyermekek szexuális kizsákmányolása ellen küzdő városok számára.

1.4 Az EGSZB szeretné, ha a gyermekekkel kapcsolatosan is megkülönböztetett módon járnának el (a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezmény).

1.5 Az európai államoknak mielőbb ratifikálniuk kellene a háztartási alkalmazottak méltányos munkájáról szóló ILO-egyezményt, valamint az ezt a témát tárgyaló összes nemzetközi egyezményt.

1.6 Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy az áldozatokat megfelelő védelemben kell részesíteni ahhoz, hogy újból beilleszkedhessenek abba a jogrendet tiszteletben tartó társadalomba, ahonnan kirekesztették őket (védelem a panasztételkor, lakhatáshoz és egészségügyi ellátáshoz jutás stb.). Ahhoz, hogy

ez a beilleszkedés tartós legyen, fontos lenne lehetőséget adni az áldozatoknak, hogy munkát találjanak egy államilag támogatott, inkluzív munkaerőpiacon.

1.7 Az embercsempészet elleni küzdelemnek átfogó politikává kell válnia, amely az embercsempészet visszaszorításán túlmenően valódi szociális politikával egészül ki. Szinergiákat kell kialakítani a többi stratégiával, például a romaintegráció, vagy a szegénység, a kábítószer-függőség és a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni küzdelmet célzó stratégiákkal.

2. Bevezető

2.1 Rabszolgaság nemcsak a történelemlétkönyvekben létezik, hanem napjainkban is fellelhető még a legfejlettebb országokban is. Az, hogy az Európai Unió területén létezik, sőt, terjed az embercsempészet, az EU demokratikus alapjait ássa alá. Ha jogállamokban egyes személyek eladnak másokat szexuális kizsákmányolás, munkavégzésre vagy koldulásra kényszerítés, illetve manapság szervkereskedelem vagy álházasság céljára is, ha az embercsempészetet folytató bűnözők ebből jelentős jövedelemhez jutnak, akkor veszítenek hitelességükből azok az emberi jogok tiszteletben tartására vonatkozó elvek, amelyek világsszintű terjesztése érdekében az EU jelentős erőfeszítéseket tesz.

2.2 Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 5. cikke tiltja az emberkereskedelmet. Várhatóan lehetővé teszi majd az eredményesebb küzdelmet az, ha tagállamok – 2013. április 6-ig – átültetik nemzeti jogukba az emberkereskedelem megelőzéséről, az ellene folytatott küzdelemről és az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelvet, amely az emberi jogokat és az áldozatokat a középpontba helyezve globális megközelítést alkalmaz, és tartalmazza a nemi dimenziót is. Az embercsempészet elleni küzdelmet más, az áldozatok jogaival, a nemek közötti egyenlőséggel, a gyermekek szexuális kizsákmányolásával vagy a harmadik országokból származó illegális bevándorlókat tudatosan alkalmazó munkaadókkal kapcsolatos jogi eszközök is segíthetik.

2.3 A nagyon sok és sokféle, egymást akadályozó vagy átfedő jogi eszköz nem áll össze egységes politikává. Ezért van szükség stratégiára, hogy rögzítsük a prioritásokat, megszüntessük a hiányosságokat és biztosítsuk az összhangot a különböző dokumentumok között. A vizsgált stratégia pontosan ezt a célt tűzi ki.

2.4 A jelenlegi helyzetben többek között azt állapíthatjuk meg, hogy a kinyilatkoztatott elvek és a valóság között hatalmas szakadék tátong. Az elvek szintjén az Európai Unió, a tagállamok és a polgárok nagyon határozottan kiállnak a modern rabszolgaságnak minősített emberkereskedelem ellen. A valóságban azonban bárki – polgár, szociális munkás, orvos, rendőr, képviselő stb. – találkozhat áldozatokkal: az európai városok járdáin testüket áruló nagyon fiatal külföldi lányokkal, illetve kolduló gyerekekkel. Sőt, akár közvetve részt is vehet az emberek kizsákmányolásában azzal, hogy megvásárol bizonyos termékeket, amelyek annyira olcsók, hogy kétség sem fér hozzá, hogy a termelési láncnak legalább egy szintjén kényszer-munkát alkalmaztak. A realitás az, hogy magas a kollektív tolerancia szintje, nagy a csend az emberkereskedelem körül. A többség szemet huny felette, nem akarja látni, nem érzi magát érintettnek, pedig mindenkinek van szerepe ezen a téren.

2.5 A vizsgált dokumentumban az Európai Bizottság cselekvési stratégiát javasol a hatékonyság fokozása érdekében. Az EGSZB, amely már az irányelvjavaslatról készült véleményében ⁽¹⁾ is kiállt emellett, most is csak támogatni tudja az elképzelést.

2.6 Ez a stratégia csak akkor lehet sikeres, ha a civil társadalom főszerepet kap benne. Ezen a területen a civil társadalmi szervezetek értik meg a legjobban a problémát ahhoz, hogy segíthessenek az áldozatok megtalálásában és felléphessenek a megelőzés érdekében is. A rendőrség, az igazságszolgáltatás, a munkafelügyelet stb. nélkülözhetetlen, de ha az állami szervek egyedül képesek lennének felszámolni az emberkereskedelmet, akkor az már nem létezne. Az egyetlen hatékony módszer az, ha bevonjuk a civil szervezeteket a stratégia megvalósításába. Az áldozatokat segítő szervezeteknek pénzügyi támogatásra van szükségük.

2.7 A dokumentum öt prioritást javasol. Ezek: az áldozatok felkutatása, védelme és segítése; a megelőzés erősítése; az emberkereskedők büntetőjogi felelősségre vonása; a koordináció, az együttműködés és a koherencia fokozása; az újonnan felfedezett, köztük különösen a bűnszervezetek internethasználatával kapcsolatos problémák kezelése.

3. Az EGSZB megjegyzései

3.1 Az EGSZB az emberkereskedelemmel kapcsolatos témákban már számos véleményében kifejtette álláspontját. Ilyen többek között a gyermekek szexuális kizsákmányolásáról ⁽²⁾, a sértettek jogairól ⁽³⁾, vagy a migrációval és a mobilitással kapcsolatos általános megközelítésről ⁽⁴⁾ készült vélemény.

Az áldozatok felkutatása

3.2 2010. októberi véleményében az EGSZB sürgette, hogy az áldozatokat azonnal vegyék védelembe, amint megállapításra

kerül, hogy sérelem érte őket. A probléma gyökerét ennek megállapítása, illetve az képezi, hogy kiszolgáltatott, a nyelvet nem beszélő, kizsákmányolójuk által felügyelt, félelemmel teli, jogukat nem ismerő személyeknek kell bizonyítékot szolgáltatniuk, akik nem is tudják, hogy kihez fordulhatnak. Az áldozatok felkutatása terén kellene eredményeket elérni ahhoz, hogy nagyobb figyelmet kaphassanak. Egyes szakszervezeti testületek kísérleti projekteket indítottak azon munkavállalók képzése érdekében, akik kapcsolatban lehetnek a kényszermunka áldozataival, hogy képesek legyenek felismerni őket, hogy tudják, hogyan kell felvenni velük a kapcsolatot, miként lehet támogatni őket és védelmet nyújtani számukra. A hatóságoknak és különféle szervezeteknek ugyanezt a munkát olyan személyek kapcsán is el kellene végezniük, akik kapcsolatban lehetnek a szexuális kizsákmányolás céljával történő emberkereskedelem áldozataival (ők teszik ki az áldozatok mintegy 80%-át). A rendelkezésre álló eszközöket, képzéseket, iránymutatásokat, eljárási útmutatókat sokkal szélesebb körben kell közzétenni annak érdekében, hogy közismert legyen, hogy miként és hova lehet fordulni, amennyiben felmerül az emberkereskedelem gyanúja.

3.3 Vissza kell fordítani a jelenlegi tendenciát: most, ha egy áldozat segítséget kér egy szervezettől, igen gyakran másik, kompetensebbnek tartott szervezethez irányítják. Egyes sértetteknek emiatt tucatnyi emberrel kell megosztaniuk panaszukat, mielőtt valóban támogatásban részesülnének. Ehelyett azt kellene elérni, hogy mindenki képesnek érezze magát arra, hogy meghallgassa és segítse az áldozatokat. Ennek feltétele egyrészt az, hogy megkapják a tájékoztatást, a képzést, illetve az eszközöket ahhoz, hogy tudják, mit kell mondaniuk és tenniük, másrészt az, hogy a szociális szervezetek és szolgálatok hálózatban tevékenykedjenek.

3.4 A különböző áldozatok – különösen a gyermekek – speciális megközelítést igényelnek. Abból kell kiindulni, hogy a gyermek érdeke mindennél fontosabb. Az európai romaintegrációs stratégiának foglalkoznia kellene a roma gyermekek által végzett, kényszer hatására folytatott koldulással is.

A megelőzés erősítése

3.5 Az EGSZB értékeli, hogy hangsúlyt helyeztek a nemi dimenzióra. Az emberkereskedelem áldozatainak ugyanis 80 %-a nő, akik többségét prostitúcióra kényszerítik. Az emberkereskedelem 76 %-ának a szexuális kizsákmányolás a célja. Az ilyen célú emberkereskedelem létezése rávilágít a nemek közötti egyenlőtlenségre. Az, hogy – gyakran igen fiatal – nőket hoznak az Európai Unió leggazdagabb városaiba prostitúció céljával, felveti azt a kérdést, hogy a kliensek minek tekintik ezeket a nőket – és általában a nőket –, és megnehezíti a más területeken a nemek közötti egyenlőség megteremtése érdekében végzett munkát.

3.6 Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy legyen egyértelműen megkülönböztetve egyrészt a szexuális célú, másrészt a kényszer hatására folytatott munka vagy koldulás révén való kizsákmányolás céljával történő emberkereskedelem, illetve a szervkereskedelem. Külön kell kezelni a gyermekek szexuális kizsákmányolását is. Az emberkereskedelem zöme (80%) a szexuális kizsákmányolással kapcsolatos. Lényeges ezért nevén nevezni ezt a jelenséget. Ez fontos ahhoz, hogy egyértelmű legyen, hogy mi ellen folyik a küzdelem. Az emberkereskedők ködbe veszőnek, távolinak és elérhetetlennek tűnnek, az áldozatok azonban olyan személyek, akikkel bárki találkozhat az európai városok utcáin.

⁽¹⁾ HL C 51., 2011.2.17., 50–54. o.

⁽²⁾ HL C 48., 2011.2.15., 138–144. o.

⁽³⁾ HL C 43., 2012.2.15., 39–46. o.

⁽⁴⁾ HL C 191., 2012.6.29., 134–141. o.

3.7 A megelőzés erősítése a kereslet elleni harccal kezdődik. Ameddig vannak ügyfelek, addig lesznek kereskedők is. A kereslet visszaszorításának eszköze a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos oktatás a legfiatalabb kortól kezdve, minden társadalmi rétegben; illetve e cél elérését segíti a nemek szakmákban való képviselésének kiegyensúlyozása is. Ha egy munkahelyen a férfiak és a nők azonos munkát végeznek és azonos felelősségi körökkel rendelkeznek, ott ritkábban találkozunk a nőkről való fantáziálás illusztrációival, ott ritkábban tekintik őket megvásárolható szexuális tárgyakként. Alapvető az érzelmi dimenzióra és az emberi méltóságra tekintettel levő szexuális oktatás. Ha a szülők nem beszélnek a szexuális kapcsolatokról, a fiatalok az interneten keresik meg az információt, és esetleg negatív képet kapnak, amely befolyásolhatja a jövőben a férfi-nő kapcsolatról alkotott elképzelésüket.

3.8 Bár a nemi dimenzió nagy jelentősége van, ugyanilyen fontos, hogy különbözőképpen kezeljük a gyermekeket és a felnőtteket. Emlékeztetni kell arra, hogy a gyermekekkel folytatott szexuális kapcsolat bűntény. E probléma megoldására azért is kell több forrást fordítani, mivel a gyermekfelvételeket bemutató pornográf internetes oldalak terjedése nyomán egyes felnőttek megfedkednek a törvényekről, vagy figyelmen kívül hagyják őket. A gyermekeket ki kell oktatni a szexualitásról, és el kell magyarázni, hogy nekik is jár a tisztelet ⁽⁵⁾.

3.9 A megelőzés része az is, hogy küzdjünk a szegénység ellen, amely miatt az emberek menekülnek otthonról, valamint a csempészek ellen, akik ebből hasznot húznak. A nyugati jólétből való részesedés vágyát követő, kiszolgáltatott helyzetben levő illegális bevándorlók iratok, pénz és nyelvismeret nélkül, rettegve attól, hogy a rendőrség kezébe kerülnek, az emberkereskedőkre bízák magukat, akik rabszolgasorba süllyeszti őket. Pedig ezeket a személyeket nem rabolták el, hanem önszántukból érkeztek.

3.10 A kényszersmunka terjedése súlyos aggodalmakra ad okot. Jobban kellene foglalkozni a visszaélésekkel, és tisztázni kellene az „au pair” és – egyes vallási intézményeket illetően – a zarándokok státuszát, ugyanis időnként elmosódik az önkéntes és a kényszerített munka közötti határvonal.

Az emberkereskedők büntetőjogi felelősségre vonása

3.11 Korábbi véleményében az EGSZB hangsúlyozta a nyomozás pénzügyi vetületét. Az ezzel kapcsolatos megállapítások továbbra is érvényesek. Ez a fajta bűnözés az egyik legkifizetődőbb. Az emberkereskedelemből kötődő összes kényszersmunkából származó éves nyereség a becslések szerint világ-szinten 31,6 milliárd USA-dollár. Ebből 15,5 milliárd USA-dollár, vagyis a teljes összeg 49 százaléka az iparosodott gazdaságokban termelődik ⁽⁶⁾. Az európai szintű pénzügyi vizsgálatok az emberkereskedők üldözésének alapvető részét képezik. Az EGSZB az emberkereskedelemből származó javak lefoglalását,

valamint az áldozatok kárpótlására és az emberkereskedelem elleni küzdelemre való felhasználásukat javasolja.

3.12 Az áldozatok – a nemi dimenzió figyelembevételével történő – védelme megoldandó feladat. Az áldozatok szerepe alapvető az embercsempészek elleni büntetőjogi eljárás sikeréhez, ezért fontos, hogy ne veszítsék el bizalmukat. A védelemhez hozzá kell tartoznia a lakhatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz jutás és a személyes biztonság garantálásának is. Ennek az integrációnak a fenntarthatóságához fontos lenne, hogy az áldozatok lehetőséget kapjanak rá, hogy közfinanszírozási támogatással állást találjanak egy befogadó munkaerőpiacon. Így munkatapasztalathoz juthatnak, és a munkával kapcsolatos szokásokat sajátíthatnak el, ami rehabilitációjuk és a nyitott munkaerőpiacra való sikeres belépésük előfeltétele. Miután a társadalom peremére kényszerültek, segítséget kell kapniuk ahhoz, hogy beilleszkedjenek a jogrendet tiszteletben tartó társadalomba.

3.13 Az illegális bevándorlók származási országaival egyezményeket kell kötni annak érdekében, hogy segítsük őket hatékonyabban küzdeni az embercsempészek ellen, akiket nem vonnak felelősségre emberkereskedelem miatt, pedig potenciális áldozatokkal látják el a bűnszövetkezeteket.

A koordináció, az együttműködés és a koherencia fokozása

3.14 Az EGSZB örömmel fogadja az emberkereskedelem elleni Európai Üzleti Koalíció tervét. A vállalkozások kényszersmunkával szembeni elkötelezettsége alapvető a harmadik országokban, de ugyanígy az Európai Unión belül folytatott küzdelemben is. Ennek a koalíciónak ki kellene terjednie azokra a kisvállalatokra, amelyek nagy csoportok alvállalkozói olyan ágazatokban, ahol köztudott, hogy jelentős a feketén végzett munka. Ilyen a vendéglátóipar, az építőipar vagy a mezőgazdaság. Az emberkereskedelem elleni küzdelem a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának alapvető aspektusa, amely kiterjed a harmadik országokban, a termelési lánc összes szakaszának alvállalkozóinál végzett illegális vagy kényszersmunkára is. Mivel a folyamatok globalizálódtak, a multinacionális vállalatoknak kiemelt szerepük van annak ellenőrzésében, hogy miként állítják elő az általuk használt összes terméket.

3.15 A kereskedelmi megállapodásoknak ugyanígy kifejezetten tartalmazniuk kellene olyan záradékokat, amelyek megtiltják a kényszersmunkából származó termékek vagy szolgáltatások forgalmazását.

3.16 Köztudott, hogy a szolgáltatások, különösen a háztartásbeli szolgáltatások terén nem szűnt meg a rabszolgaság. Az ILO az ezen a téren való visszaélések elleni küzdelem részeként 2011 júniusában elfogadott egy eszközt: a háztartási alkalmazottak méltányos munkájáról szóló egyezményt ⁽⁷⁾. Az EGSZB

⁽⁵⁾ HL C 24., 2012.1.28., 154–158. o.

⁽⁶⁾ Patrick Belser: „Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits” [Kényszersmunka és emberkereskedelem: becsült nyereségek], munkadokumentum, Genf, Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, 2005.

⁽⁷⁾ Az ILO egyezményét egyelőre egyetlen európai állam sem ratifikálta (arra összesen csupán két országban: Uruguayban és a Fülöp-szigeteken került sor).

javasolja, hogy a 27 tagállam haladéktalanul ratifikálja ezt az egyezményt, valamint az összes többi, az embercsempészettel foglalkozó nemzetközi okmányt ⁽⁸⁾.

3.17 Az EGSZB támogatja egy civil társadalmi platform létrehozását, ami lehetővé tenné, hogy minden, potenciálisan érintett és a szükséges szakértelemmel rendelkező szervezetben biztosítanak információkat és képzéseket az emberkereskedelem méreteiről.

3.18 Nagy szükség van a nemzeti előadókra és a jobb adatgyűjtésre. Ez utóbbit egységesíteni kell, hogy minden állam egyformán járjon el. A nemzeti előadók, mivel az emberkereskedelem elleni küzdelem terén rájuk hárulna a fő felelősség, koordinálhatnák azon különféle szolgálatok és szervezetek fellépéseit, amelyek érintettek a kérdésben, de nem mindig működnek együtt. Ilyenek a bevándorlási, a gyermek- és ifjúságvédelmi, a munkafelügyeleti, a nők ellen irányuló erőszak ellen küzdő szervezetek stb. Az Európának fontos szerepe van, hiszen az embercsempészek nem ismernek országhatárokat.

3.19 Az EU külső fellépésének összehangolása és az, ha a szabadkereskedelmi megállapodásokban kifejezetten szót ejtünk az emberkereskedelemről, mindenképpen felhívja a figyelmet erre a túlságosan gyakran elhallgatott vagy alulbecsült jelenségre.

3.20 Mivel szoros a kapcsolatuk a helyi szinttel, a helyi hatóságok, különösen a nagyvárosok önkormányzatai különösen jó helyzetben vannak ahhoz, hogy fellépjenek az emberkereskedelem áldozatainak illegális szexuális kizsákmányolása ellen. Az EGSZB azt javasolja, hogy egy független hatóság hozzon létre egy „címket” az emberkereskedelem ellen legeltőkétebben fellépő, a kényszer hatására folytatott prostitúciót és koldulást leginkább üldöző városok kitüntetésére. A levegő- és vízminőség jutalmazására már létezik ilyen elismerés; az emberi környezet talán nem éppen ilyen fontos?

3.21 Elengedhetetlen, hogy felmérjük az uniós finanszírozás hatékonyságát, létrehozzuk, terjesszük, lefordítsuk a bevált módszerek útmutatóit, és a különböző szereplőkhöz – a rendőrséghez, az igazságszolgáltatáshoz, az önkormányzatokhoz és szövetségekhez – igazított hatékony eljárásokat dolgozzunk ki.

Az újonnan felmerülő problémák kezelése

3.22 Az áldozatok és ügyfelek internetes „becserkészése” új keletű probléma, amelyet elemezni kell, és ellentámadást kell indítani az internet és a közösségi hálózatok felhasználásával, felelősségteljes, az emberi méltóságot tiszteletben tartó elveket terjesztve. Sajnálatos lenne, ha csak a – bár valós – veszélyeit emelnénk ki az internetnek, hiszen ezt az új eszközt pozitív üzenetek közvetítésére is fel lehet használni, és a megelőző eszközévé is válhat.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ A nemzetközi szervezett bűnözés elleni fellépésről szóló ENSZ-egyezményt kiegészítő, az emberkereskedelem, különösen a nő- és gyermekkereskedelem megelőzéséről, felszámolásáról és megbüntetéséről szóló jegyzőkönyv (Az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára, 2237. kötet, 319. o.); Egyezmény az emberkereskedelem elleni fellépésről (Európai szerződések sorozat, 197. szám), Európa Tanács, Varsó, 2005. május 16.; a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló ENSZ-egyezmény, New York, 1979. december 18. (Az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára, 1249. kötet, 13. o.); a gyermekek jogairól szóló ENSZ-egyezmény, 1989. november 20. (Az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára, 1577. kötet, 3. o.); a kényszermunkáról szóló (29. számú) ILO-egyezmény, 1930; a kényszermunka eltörléséről szóló (105. számú) ILO-egyezmény, 1957; a gyermekmunka legrosszabb formáiról szóló (182. számú) ILO-egyezmény, 1999.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerségről

(COM(2012) 79 final)

(2013/C 44/21)

Előadó: **Franco CHIRIACO**

2012. február 29-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerségről

COM(2012) 79 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. november 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 125 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB szükségesnek tartja, hogy az Európai Unió továbbra is biztosítsa az állami beavatkozások megfelelő szintjét a mezőgazdasági innováció ösztönzése területén. Ezzel kapcsolatban az EGSZB úgy véli, hogy jobb koordinációt kell biztosítani a szűk értelemben vett kutatási politikák, illetve az innovációt szolgáló, főként a KAP által finanszírozott mezőgazdasági politikák között. Az EGSZB emellett úgy véli, hogy a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerséggel kapcsolatos vita hozzájárulhat a közös agrárpolitika 2013 utáni reformfolyamatához.

1.2 Az EGSZB kéri, hogy a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség keretében javasolt stratégia fordítson kellő figyelmet az európai feldolgozóipari ágazat megerősítésére és megszilárdítására. Csupán az élelmiszeripari lánc különféle szereplői közötti megfelelő integráció teszi ugyanis egyidejűleg lehetővé az európai mezőgazdasági kínálat növelését, a megfelelő valorizációt és az európai elsődleges termékek piacához való biztos hozzáférést.

1.3 Az EGSZB szükségesnek tartja az Európai Bizottság által javasolt azon mutató átgondolását, mely a fenntarthatóság szempontjából értékeli az európai innovációs partnerségek tevékenységeinek hatékonyságát. Az EGSZB ugyanis, jóllehet elismeri a talajok kielégítő működéséből adódó döntő hozzájárulást a fenntarthatósághoz, szükségesnek tartja, hogy ne feledkezzenek meg más teljesítménymutatók alkalmazásáról sem, amelyek lehetővé teszik bizonyos mezőgazdasági tevékenységek – főként a természeti erőforrások megőrzéséhez történő – hozzájárulásának mérését.

1.4 Az EGSZB megítélése szerint a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerségnek nem szabad figyelmen kívül hagynia a nemzeti és európai élel-

miszeripari ágazatok szereplői közötti kapcsolatokat optimalizálni képes szervezeti innovációk megvalósításának támogatását. A mezőgazdasági termelők számára megfelelő szintű nyereségesség, az élelmiszeripari ellátási láncok működésének javítása, a mezőgazdasági szereplők piaci hatalmának visszaállítása, valamint az erőforrások egyenlőbb megosztása az élelmiszeripari ágazatok szereplői között kulcsfontosságú prioritások annak elkerülése végett is, hogy számos európai vidéki területen eltűnjenek bizonyos mezőgazdasági tevékenységek.

1.5 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy garantálja a gazdasági partnerség képviselőinek megfelelő részvételét és bevonását az európai innovációs partnerség irányításába a megvalósított tevékenységek maximális hatékonyságának és eredményességének ösztönzése érdekében.

1.6 Az EGSZB véleménye szerint az európai innovációs partnerséggel kapcsolatos megközelítés csak akkor jár majd pozitív hatásokkal, ha az operatív csoportok valóban fejlődési folyamatokat beindítani képes, mérhető célkitűzésekkel rendelkező szereplőkké tudnak válni, nem csak mindössze közfinanszírozásra igényt tartó új partnerségekké. Az EGSZB emellett egyetért az Európai Bizottság arra vonatkozó javaslatával, hogy megfelelő koordinációt kell biztosítani a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség különböző operatív csoportjai között az európai innovációs partnerségek hálózatának létrehozása által az európai vidékfejlesztési hálózat keretében.

1.7 Az EGSZB szerint a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség azáltal, hogy hálózatot hoz létre a szereplők között és összeköti az innováció létrehozásának és elfogadásának helyszíneit, fontos hozzáadékot jelent a mezőgazdasági innováció szempontjából. Ez a megközelítés kiemeli a köztes szintek fontosságát, amelyek

összekötik az innováció útján haladó egyes szereplőket. Az EGSZB szerint a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség hatása ugyanis az innovációs brókerek aktív bevonásától függ, akik képesek együttműködési kapcsolatok kialakítására az innováció területén a sok különböző szereplő között.

1.8 Az EGSZB elsődlegesnek tartja az európai innovációs partnerségek operatív csoportjai kezdeményezéseinek, illetve intézkedéseinek bevonását a generációváltás, a technikai segítségnyújtás, a képzés területére – különös tekintettel a fiatal gazdákra –, a strukturális befektetések támogatását, a mezőgazdasági termelés ösztönzését és kihasználását, új értékesítési piacok (például rövid ellátási láncok) létrehozását, a vállalkozások jövedelmeinek diverzifikálását a vidékfejlesztési programok forrásaihoz való elsőbbségi hozzáférés által.

1.9 Az EGSZB egyedi intézkedéseket kér, amelyek biztosítják a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség, illetve a többi, „Nyersanyagok” és „Víz” innovációs partnerségek közötti koordinációt és szinergiát.

2. Az európai innovációs partnerségek

2.1 Az Európai Bizottság Az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezése: Innovatív Unió című közleményében európai innovációs partnerségekre tesz javaslatot.⁽¹⁾ Az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy az európai innovációs partnerségek hozzájárulnának a társadalom számára nagy jelentőséggel bíró egyes problémák megoldásához, köztük az egészséges vagy a minőségi élelmiszerek rendelkezésre bocsátásának biztosításához a fenntartható termelési módszereknek köszönhetően.

2.2 Az Európai Bizottság eddig az aktív és egészséges időskor témájával kapcsolatos első kísérleti partnerségre tett javaslatot.⁽²⁾ Ezzel egyidejűleg a következőkkel kapcsolatos három partnerséget javasolta:

— nyersanyagok;⁽³⁾

— mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság;⁽⁴⁾

— víz.⁽⁵⁾

2.3 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) már kifejezte az európai partnerségek iránti érdeklődését. Számos e téren már megvalósított általános intézkedésre és eljárásra emlékeztetett. Az EGSZB jelezte, hogy figyelembe kellene venni ezeket a tapasztalatokat, és folytatni kellene az elindított kezdeményezéseket. Az EGSZB megítélése szerint el kell ismerni, meg

kell erősíteni és fel kell használni az Európai Bizottság és a többi érdekelt fél eddigi munkáját az új kezdeményezések kidolgozásában. Ezzel kapcsolatban az EGSZB azt ajánlotta, hogy a javasolt új intézkedéseket és eszközöket össze kellene hangolni a már megkezdett folyamatokkal, kerülni kellene a további komplikációkat és a redundanciát, és tiszteletben kellene tartani a folytonosságot, a jogbiztonságot és a stabilitás igényét.⁽⁶⁾ Az EGSZB végezetül az önkéntesség elve, a kötetlen szerveződés, az átláthatóság és a világos, könnyen kezelhető irányítási forma biztosítását kérte az európai innovációs partnerségek megvalósításában.⁽⁷⁾

3. A közlemény összefoglalása

3.1 Az Innovatív Unió kezdeményezés keretében az Európai Bizottság közleményt adott ki a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” új európai innovációs partnerség előmozdítása tárgyában.

3.2 Az Európai Bizottság két célt tűz ki a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség elé:

— a mezőgazdasági ágazat **termelékenységének és hatékonyságának előmozdítását** a lassuló termelékenységnövekedés által jellemzett jelenlegi tendenciának 2020-ig történő megfordításával;

— a **mezőgazdaság fenntarthatóságának biztosítását** a talajműködés kielégítő szintjének 2020-ig történő elérésével.

Ebben az értelemben az európai innovációs partnerség célja az, hogy közelebb vigye az élvonalbeli kutatást és technológiát az érdekeltekhez (mezőgazdasági termelők, vállalkozások, ágazati szereplők, tanácsadó szolgálatok, nem kormányzati szervezetek stb.).

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak az európai innovációs partnerségek bevezetésére vonatkozó kezdeményezését. Az EGSZB különösen egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az európai innovációs partnerségek keretében speciális kezdeményezést kell biztosítani a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” témájának. Az EGSZB megítélése szerint ez a kezdeményezés érdekes alkalmat nyújthat továbbá az agrár-élelmiszeripari szereplők számára annak átgondolásában, hogy miként határozzák meg az európai mezőgazdaság 2050-ig tartó fejlesztésének kiemelt stratégiai célkitűzéseit. Ezzel kapcsolatban az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vegye figyelembe a korábbi véleményeiben megfogalmazott különböző javaslatait.⁽⁸⁾

⁽¹⁾ COM(2010) 546 final - Az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezése: Innovatív Unió.

⁽²⁾ COM(2012) 83 final - Az aktív és egészséges időskor témájával kapcsolatos európai innovációs partnerség stratégiai végrehajtási tervének előrevitele.

⁽³⁾ COM(2012) 82 final - Nyersanyagok rendelkezésre állásának biztosítása Európa jövőbeli jóléte érdekében – javaslat nyersanyagokkal foglalkozó európai innovációs partnerségre.

⁽⁴⁾ COM(2012) 79 final - „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség.

⁽⁵⁾ COM(2012) 216 final - A vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség.

⁽⁶⁾ Az Innovatív Unió című EGSZB-velemény (HL C 132., 2011.5.3., 39. o.) 3.5. pontja.

⁽⁷⁾ Az Innovatív Unió című EGSZB-velemény (HL C 132., 2011.5.3., 39. o.) 4.4. pontja.

⁽⁸⁾ Az EGSZB A fiatal európai gazdák jövője című (HL C 376., 2011.12.22., 19–24. o., 3.5. pont) és A nők szerepe a mezőgazdaságban és a vidéki területeken (HL C 299., 2012.10.4., 29–33. o.) című véleménye.

4.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a mezőgazdaság jövője szempontjából az egyik legnagyobb kihívást egy olyan termelési paradigma meghatározása jelenti, mely lehetővé teszi a mezőgazdasági termelés összeegyeztethetővé tételét a környezet védelmével és a fenntartható fejlődéssel. Ennek a célkitűzésnek az elérését több olyan tényező is bonyolítja, mely közrejátszott az agrár-élelmiszeripar világszerte jellemző legújabb helyzet kialakulásában. A mezőgazdasági termékek áringadozásai, az agrárszektor finanszírozási problémái, a mezőgazdasági termékek energetikai célú felhasználásának növekedése, illetve a globális gazdasági válság következményei nagymértékben akadályozzák a produktívabb és fenntarthatóbb új mezőgazdasági gyakorlatok megteremtését. Ezzel kapcsolatban az EGSZB kiemeli a kutatás és az innováció jelentőségét, és úgy véli, hogy a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség nagymértékben hozzájárulhat ennek az európai mezőgazdaság jövője előtt álló meghatározó kihívásnak a kezeléséhez.

4.3 Az EGSZB rámutat arra, hogy a versenyképesség terén az egész európai agrár-élelmiszeripari rendszer teljesítményét meghatározó módon befolyásolja a feldolgozóipari és az élelmiszerkereskedelmi ágazatok hozzájárulása. Ezzel kapcsolatban az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy ne becsülje alá azt a hozzájárulást, amelyet a mezőgazdasági nyersanyagok importja nyújt az európai élelmiszeripari ágazatok gazdasági eredményeihez. A „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség keretében javasolt stratégiának kellő figyelmet kellene fordítania az európai feldolgozóipari ágazat megerősítésére és megszilárdítására. Csupán az élelmiszeripari lánc különféle szereplői közötti megfelelő integráció teszi ugyanis egyidejűleg lehetővé az európai mezőgazdasági kínálat növelését, a megfelelő valorizációt és az európai elsődleges termékek piacához való biztos hozzáférést.

4.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottság közleménye nem adja meg a mezőgazdasági termelékenység definícióját. A mezőgazdasági termelékenység fogalmának megfontolásakor mindenképpen a mezőgazdasági teljesítmény (*output*) általánosan elfogadott meghatározásából kell kiindulni. Az EGSZB több véleményében⁽⁹⁾ is kiemelte az európai mezőgazdasági modell megőrzésének fontosságát, emlékeztetve arra, hogy az Unió lakosságát mennyire foglalkoztatják a mezőgazdaság különböző feladataival kapcsolatos kérdések (élelmiszertermelés és rostanyagok előállítása, a környezet és a vidékfejlesztés védelme, a vidéki területek életminőségéhez való hozzájárulás, kiegyensúlyozott területi fejlesztés, élelmiszerminőség és állatjólét). Az EGSZB úgy véli tehát, hogy a mezőgazdasági termelékenység előmozdítását vagy javítását célzó valamennyi törekvés a mezőgazdaság multifunkcionális jellegének megerősítésére kell, hogy összpontosuljon, előmozdítva az ágazat kiegyensúlyozott fejlesztését és nem hagyva figyelmen kívül az európai mezőgazdasági modell semmilyen *output*-ját.

4.5 Az EGSZB megítélése szerint a mezőgazdasági termelékenység fogalmának emellett nem szabadna figyelmen kívül hagynia a termelékenységhez hozzájáruló különböző tényezők

kiemelését sem. Számos elemzés ugyanis a mezőgazdasági termelékenységgel kapcsolatban hajlamos csupán a technikai tényezőket kiemelni (talaj, víz, műtrágya, növényvédő szerek, vetőmagvak), megfeledkezve arról az alapvető hozzájárulásról, amelyet az emberi tényező nyújt főként a minőségi termelés megvalósításához. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a mezőgazdasági munka minőségének javítását célzó megfelelő intézkedések (képzés, biztonság) elfogadása nélkül nem lehet a mezőgazdasági termelékenység előmozdítására és értékelésére irányuló stratégiát meghatározni.

4.6 A „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség megvalósítása kapcsán az EGSZB helyénvalónak tartja a fenntarthatóság fogalmának átgondolását annak érdekében, hogy figyelembe lehessen venni az európai mezőgazdasági modell sajátosságait, illetve a globális helyzetet jellemző tendenciákat és kihívásokat. A mezőgazdaság és a fenntarthatóság közötti kapcsolatot illetően az EGSZB mindenképpen a multifunkcionalitás szerepét kívánja kiemelni e célkitűzés elérésében. Ezzel kapcsolatban az EGSZB célszerűnek tartja felhívni a figyelmet arra, hogy a multifunkcionalitás a mezőgazdaság sajátos jellemzője, melyet meg kell őrizni és meg kell erősíteni a fenntartható fejlődés előmozdításának keretében is.

4.7 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az európai agrárszektor jelentős előrelépéseket tett a fenntartható fejlődés három (gazdasági, társadalmi és környezeti) aspektusa tekintetében. Az EGSZB azonban emlékeztet arra is, hogy a fenntartható fejlődés nem garantálható, ha nem fordítunk kellő figyelmet a fenntarthatóság intézményi dimenziójára. Ennélfogva az EGSZB hangsúlyozza, hogy a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség fellépéseinek keresztül is biztosítani kell az agrárszektor valamennyi szereplőjének megfelelő részvételét és bevonását annak érdekében, hogy az európai mezőgazdasági modell a lehető legnagyobb mértékben járuljon hozzá a fenntartható fejlődés célkitűzéséhez.

4.8 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság arra vonatkozó döntésével, hogy a fenntartható mezőgazdaságot tekinti az európai innovációs partnerség egyik kiemelt céljának. Ezzel kapcsolatban azonban az EGSZB szükségesnek tartja az Európai Bizottság által javasolt, az EIP tevékenységeinek a fenntarthatóság szempontjából való hatékonysága mérésére szolgáló mutató megvitatását. Az EGSZB ugyanis jóllehet elismeri a talajok kielégítő működéséből adódó döntő hozzájárulást a fenntarthatósághoz, szükségesnek tartja, hogy ne feledkezzenek meg más teljesítménymutatók alkalmazásáról sem, amelyek lehetővé teszik bizonyos mezőgazdasági tevékenységek – főként a természeti erőforrások megőrzéséhez történő – hozzájárulásának mérését.

4.9 Az EGSZB végül célszerűnek tartja a mezőgazdasági innováció fogalmának részletesebb kifejtését, ami lehetővé tenné az európai agrármodell fogalmának egyértelművé tételét és figyelembevételét. A hatvanas és a nyolcvanas évek között, részben a zöld forradalom által bevezetett innovációknak köszönhetően, jelentősen növekedett a mezőgazdasági termelés. A termelési teljesítménynek ez a javulása viszont együtt járt a mezőgazdaság környezeti fenntarthatóságának romlásával

⁽⁹⁾ A KAP 2013-as reformja (HL C 354., 2010.12.28., 35–42. o.), A KAP jövője 2020-ig (HL C 191., 2012.6.29., 116–129. o.), A KAP jövője (HL C 132., 2011.5.3., 63–70. o.) című EGSZB-velemények.

a vegyi anyagok (műtrágyák, gyomirtó szerek és peszticidek), valamint a gépesített munkákhoz szükséges üzemanyagok egyre nagyobb mértékű alkalmazása miatt. Bár az EGSZB-nek meggyőződése, hogy az élelmiszerbiztonság alapvető emberi jognak számít, úgy véli, hogy a zöld forradalom nem a megfelelő paradigma a jövőben ennek a kulcsfontosságú globális kihívásnak a kezelésére. Ezért az innovatív mezőgazdasági folyamatoknak egy, az ágazat fejlődését elősegítő átfogó stratégiát kell támogatniuk, amely valamennyi termelési tényező (talaj, víz, munka, energia) hatékony felhasználására, valamint a minőségi termelés ösztönzésére helyezi a hangsúlyt, és ezzel támogatja a mezőgazdaság multifunkcionális jellegét.

4.10 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy el kell ismerni az európai agrármodell fontosságát és védeni kell. El kell ismerni a mezőgazdaság multifunkcionális jellegét, hangsúlyozva annak lehetséges hozzájárulását a fenntartható fejlődés szavatolásához. A mezőgazdaság funkcióinak és feladatainak e kiszélesítése következtében újra kell gondolni az innovatív stratégiákat az ágazatban. Az EGSZB véleménye szerint újra meg kell határozni a beavatkozások határait és területeit, és ezzel kapcsolatban emlékeztet a mezőgazdaság és más termelési területek közötti növekvő interakciókra. Ezért az innovatív beavatkozási stratégiáknak egyre kevésbé kellene ágazati jellegűnek lenniük, és egyre inkább azoknak a tevékenységeknek az összességére kellene irányulniuk, amelyeket összefoglaló néven biogazdálkodásnak hívunk.

4.11 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy ne hagyjon figyelmen kívül semmilyen innovációs formát, amely potenciálisan alkalmazható a mezőgazdasági ágazatban. Ezzel kapcsolatban, bár az EGSZB nem becsüli alá annak fontosságát, hogy megfelelő támogatást kapjon az innovációk létrehozása és elterjesztése a mezőgazdasági folyamatokban, azt kéri, hogy nagyobb figyelmet szenteljenek azoknak az innovációknak, amelyeket a forgalmazás szakaszában lehetne alkalmazni; azoknak, amelyek új vállalati szervezeti formák kikísérletezéséhez kapcsolódnak, illetve azoknak, amelyek a nemzeti és európai élelmiszeripari ágazatok szereplői közötti kapcsolatok optimalizálására irányulnak.

4.12 A termékek innovációi tekintetében az EGSZB emlékeztet arra, hogy a magánszereplők egyre nagyobb figyelmet szentelnek a *funkcionális élelmiszerek* kifejlesztésének, terjesztésének és forgalmazásának. Az EGSZB, anélkül, hogy figyelmen kívül hagyná, hogy gazdasági és egészségügyi szempontból milyen jelentőségűek ezek az új árutípusok, kiemeli a termékekkel kapcsolatos innovációs folyamatok támogatásának szükségességét, amelyek kiegészítve a magánkezdemenyvezéseket, nagyobb mértékben figyelembe veszik annak szükségességét, hogy a teljes közösség számára jelentős hasznot állítsanak elő.

4.13 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság igen ambiciózus célkitűzéseket határozott meg a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség számára. Az EGSZB szerint a kezdeményezés sikeressége érdekében a lehető legnagyobb szinergia biztosítására van

szükség a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség és az egyéb uniós politikák (vállalkozások, éghajlatvédelem, ágazatközi politikák, gazdaság, pénzügyek és adózás, foglalkoztatás és szociális jogok, energia és természeti erőforrások, környezetvédelem, fogyasztóvédelem és egészségügy, külkapcsolatok és külügyek, régiók és helyi fejlesztés, tudomány és technológia) között. Ezzel kapcsolatban kiemelt figyelmet kellene szentelni az európai innovációs partnerség kezdeményezése, valamint a közös agrárpolitika tartalmi és eszközei közötti koherencia biztosításának.

4.14 Az EGSZB fontosnak tartja annak kiemelését, hogy az EU kereskedelempolitikai döntései milyen hatással lehetnek a mezőgazdasági ágazatok termelékenységére. A fehérjenövények kultúrái szempontjából például a támogatás formáinak csökkentésére vonatkozó uniós döntés rontotta az ágazatban dolgozó európai szereplők versenyképességét. Ez az eset az EGSZB szerint azt bizonyítja, hogy egyes mezőgazdasági ágazatok produktivitásának javulása nemcsak az ágazatba irányított források növekedésétől függ, hanem azzal is elérhető, ha nem hanyagolják el hatékony kereskedelmi intézkedések elfogadását. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a mezőgazdasági üzemek rentabilitásának biztosítása érdekében arra van szükség, hogy valamennyi, a mezőgazdasági termelékenység növelésére irányuló politikához megfelelő beavatkozások társuljanak, amelyek lehetővé teszik a piachoz való szükséges hozzáférést a mezőgazdasági termelés mennyiségének növelése érdekében.

4.15 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az egész világ, valamint az egyes országok számára is óriási hasznot jelentett a mezőgazdasági termelékenység növekedése. Ennek a haszonnak egy jelentős része annak a technológiai fejlődésnek köszönhető, amely a mezőgazdasági területen végzett kutatásra és fejlesztésre fordított közberuházásokból származik. A rendelkezésre álló empirikus adatok arra utalnak, hogy a haszon messze nagyobb volt a költségeknél. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Uniónak továbbra is biztosítania kell az állami beavatkozások megfelelő szintjét a mezőgazdasági innováció ösztönzése területén. Ezzel kapcsolatban az EGSZB úgy véli, hogy jobban össze kell hangolni a szűk értelemben vett kutatási politikákat az innovációt szolgáló, főként a KAP által finanszírozott mezőgazdasági politikákkal. Növelni kell az első pillérből elvont közvetlen kifizetések, valamint a vidékfejlesztéshez kapcsolódó strukturális intézkedések hozzájárulását a technikai haladás elterjesztéséhez.

4.16 Az EGSZB megjegyzi, hogy a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerségről szóló vita párhuzamosan folyik az Európai Unió új többéves pénzügyi keretéről szóló vitával. Jelenleg még nem tudjuk biztosan, hogy az EU milyen összegű forrásokat szeretne biztosítani az egyes közösségi politikák végrehajtására. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az EU, az Európa 2020 stratégia célkitűzéseivel összhangban, megfelelően támogassa az európai szinten megvalósított kutatási és innovációs programokat. A mezőgazdasági ágazatot illetően az EGSZB azt kéri, hogy legalább azt a kifejezetten a mezőgazdasági kutatásra és fejlesztésre elkülönített 5,1 milliárd eurós hitelt biztosítsák, amelyet a 2014–2020-ra szóló többéves pénzügyi keretben irányoztak elő.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az EGSZB értékeli az Európai Bizottság által jóváhagyott azon erőfeszítéseket, hogy új irányítási formát vezessenek be az innovációs folyamatok végrehajtására, azonban tisztázni szeretné azokat a kritériumokat, amelyek alapján meghatározzák annak az igazgatótanácsnak az összetételét, amelynek feladata az európai innovációs partnerség többéves stratégiai munkaprogramjának meghatározása lenne.

5.2 Az EGSZB fontosnak tartja a maximális szinergia biztosítását a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség, illetve az Európai Bizottságnak az ágazat innovációival kapcsolatos eddigi tapasztalatai (Agrárkutatói Állandó Bizottság, ERA-NET, európai technológiai platformok) között. Az EGSZB⁽¹⁰⁾ már ezt megelőzően is hangsúlyozta a közös programozás hozzáadott értékét és az abból adódó előnyöket a mezőgazdasági kutatási ágazatban az európai versenyképességgel kapcsolatban. Az EGSZB egyébiránt magyarázatot szeretne azokkal az intézkedésekkel kapcsolatban, amelyeket a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség, illetve a többi, „Nyersanyagok” és „Víz” innovációs partnerségek közötti koordináció biztosítása érdekében hoztak.

5.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság igen ambiciózus keretet javasol a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerséggel kapcsolatban. Az EGSZB szerint a javasolt *alulról felfelé építkező* megközelítést az operatív csoportok számára pozitív innovációnak kell tekinteni. Ezzel párhuzamosan az EGSZB eszmecserét javasol azokról a potenciális problémákról és nehézségekről az irányítás területén, amelyek felmerülhetnek az új európai innovációs partnerséggel kapcsolatos stratégia alkalmazása során. Az EGSZB véleménye szerint az európai innovációs partnerséggel kapcsolatos megközelítés csak akkor jár majd pozitív hatásokkal, ha az operatív csoportok valóban fejlődési folyamatokat beindítani képes, mérhető célkitűzésekkel rendelkező szereplőkké tudnak válni, nemcsak mindössze közfinanszírozásra igényt tartó új partnerségekké.

5.4 Az EGSZB véleménye szerint biztosítani kell, hogy az európai innovációs partnerséggel kapcsolatos megközelítés végrehajtása további nehézségek és komplikációk nélkül történhessen az operatív csoportokban potenciálisan érintett szereplők szempontjából. Az EGSZB különösen azt hangsúlyozza, hogy az európai innovációs partnerség kezdeményezés végrehajtása adminisztrációs költségekkel járhat az irányító hatóságok, valamint az EIP végrehajtásához kapcsolódóan a kiválasztás, a fizetés, a nyomon követés és az ellenőrzés tevékenységekben érintett fizető szervezetek számára. Az EGSZB szerint ez a lehetőség magában rejti az EIP-kezdeményezés hozzáadott értéke csökkenésének veszélyét, a haszon és a költségek közötti kapcsolat szempontjából is.

5.5 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a *Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság* európai innovációs partnerség elfogadja

a Világbanknak a mezőgazdasági innovációs rendszer (AIS) keretében javasolt rendszermegközelítését, melynek célja egy szervezetekből, vállalkozásokból és egyénekből álló hálózat létrehozása azzal a céllal, hogy új termékeket, folyamatokat és szervezeti formákat honosítson meg a piacon, az intézményekkel és azokkal a politikákkal összhangban, amelyek meghatározzák, hogy az egyes szereplők milyen módon működjenek együtt, illetve osszák meg, cserélik ki és alkalmazzák tudásokat, illetve hogyan férjenek hozzá ahhoz. Ez a megközelítés kiemeli a köztes szintek fontosságát, amelyek összekötik az innováció útján haladó egyes szereplőket. Az EGSZB szerint a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség hatása ugyanis az *innovációs brókerek* aktív bevonásától függ, akik képesek együttműködési kapcsolatok kialakítására az innováció területén a sok különböző szereplő között.

5.6 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság arra vonatkozó javaslatával, hogy megfelelő koordinációt biztosítsanak a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség különböző operatív csoportjai között az európai innovációs partnerségek hálózatának létrehozása által az európai vidékfejlesztési hálózat keretében. Ezzel kapcsolatban az EGSZB részletesebb magyarázatot szeretne az Európai Bizottság operatív intézkedéseiről, melyek célja az, hogy alkalmassá tegyék az európai vidékfejlesztési hálózatot ennek az új feladatnak a megvalósítására, különös tekintettel azokra az intézkedésekre, amelyek hozzásegítik a mezőgazdasági munkavállalókat ahhoz, megfelelő képzettséget és készségeket szerezzenek.

5.7 Az új globális kihívások (a piacok liberalizációja, a népesség növekedése és a természeti erőforrások szűkössége) nyomán nagyobb figyelmet kell fordítani a mezőgazdasági innováció témájára. A rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy problémák vannak amiatt, hogy az innováció lassúbb a vártnál, valamint a klasszikus típusú, például mechanikus és a választékkal kapcsolatos innováció túlsúlya miatt az új piacokkal, a közvetlen átalakítással, az új termesztési és hitelesítési technikákkal kapcsolatos innovációval szemben. Az EGSZB szerint a *Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság* európai innovációs partnerség azáltal, hogy hálózatot hoz létre a szereplők között és összeköti az innováció létrehozásának és elfogadásának helyszíneit, fontos hozadékot jelent a mezőgazdasági innováció szempontjából.

5.8 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a mezőgazdasági innovációra való hajlandóságot befolyásolhatják a vállalkozó, illetve családja egyéni sajátosságai, a vállalkozás szerkezeti jellemzői, a piaci feltételek és az az általános (kulturális és intézményi) kontextus is, amelyben a vállalkozás működik. Ezzel kapcsolatban az EGSZB elsődlegesnek tartja az európai innovációs partnerségek operatív csoportjai kezdeményezéseinek, illetve intézkedéseinek bevonását a generációváltás, a technikai segítségnyújtás, a képzés területére – különös tekintettel a fiatal gazdákra –, a strukturális befektetések támogatását, a mezőgazdasági termelés ösztönzését és kihasználását, új értékesítési piacok (például rövid ellátási láncok) létrehozását, valamint a vállalkozások jövedelmeinek diverzifikálását a vidékfejlesztési programok forrásaihoz való elsőbbségi hozzáférés által.

⁽¹⁰⁾ Agrárkutatások című EGSZB-vélemény (HL C 128., 2010.5.18., 107. o. 1.3. pont).

5.9 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a vidékfejlesztésre vonatkozó 2007–2013 közötti programozási időszakban új intézkedést vezettek be, melynek célja tapasztalatok ösztönzése volt a következő területen: „együttműködés új termékek, folyamatok és technológiák fejlesztése céljából a mezőgazdasági és az élelmiszer-ágazatban, valamint az erdészeti ágazatban”⁽¹⁾ Az EGSZB célszerűnek tartja a koordináció és a szinergiák biztosítását a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság”

európai innovációs partnerség tevékenységei, valamint az említett, kiforrott tapasztalatok között a vidékfejlesztés területén. Ezzel kapcsolatban az eredmények és a félidős értékelések által elemezni lehetne az együttműködési projektek végrehajtásának eddigi gyenge és erős pontjait, ami értékes adatokat szolgáltat a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerség operatív tervezéséhez.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁾ A Tanács 1698/2005/EK rendelete az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról, 29. cikk.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a tőkehalállományokra és az ezen állományok halászatára vonatkozó hosszú távú terv létrehozásáról szóló, 2008. december 18-i 1342/2008/EK tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2012) 498 final)

(2013/C 44/22)

Önálló előadó: **Brendan BURNS**

2012. október 1-jén a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a tőkehalállományokra és az ezen állományok halászatára vonatkozó hosszú távú terv létrehozásáról szóló, 2008. december 18-i 1342/2008/EK tanácsi rendelet módosításáról

COM(2012) 498 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. november 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. december 12-13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 131 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetés

1.1 Az EGSZB üdvözli a javaslatot, bár néhány fontos probléma továbbra is fennáll. A leg sürögsebb feladat az, hogy az új rendeletet mielőbb elfogadják.

2. Bevezetés

2.1 A tőkehalállományokra vonatkozó hosszú távú terv ⁽¹⁾ felülvizsgálata nemcsak a szóban forgó állomány jóléte szempontjából alapvető, hanem azért is, mert számos flotta számára ez jelenti a halászati erőfelfejtés (tengeren töltött napok) szabályozási forrását. Mind az erőfelfejtés, mind a teljes kifogható mennyiségek (TAC) tekintetében – bizonyos biológiai feltételek mellett – automatikus éves csökkentéseket alkalmaz, amelyek – az állomány állapotának javulásától függetlenül – akkor lépnek életbe, amikor ez a javulás nem felel meg pontosan a tervben előírt feltételeknek. Az erőfelfejtés csökkentése rendkívül nagy mértékű: a skót marénahalász-flotta esetében például a tengeren töltött napok számát 2014-ig hajónként 50 %-kal kellene csökkenteni a 2011-es szinthez képest. Miközben az erőfelfejtés csökkentésének célja a tőkehalpusztulás ennek megfelelő csökkenése, a tengeren töltött idő megfelelése a halászati tevékenységnek egészének felezését jelenti.

3. Háttér

3.1 2004 elején életbe lépett egy előzetes terv a tőkehalállományok helyreállítására vonatkozóan, ⁽²⁾ melyet 2009 elején a

jelenlegi hosszú távú terv követett. A halászat okozta állománypusztulás csökkentését célzó tervekben gazdálkodási eszközként a TAC (kirakodásban mért) csökkentése, valamint – a jelenlegi terv legfontosabb rendelkezése – az erőfelfejtés évről évre történő automatikus csökkentése szerepelt. Ismét a fenti példával élve: a tőkehalállományok helyreállítását célzó intézkedéseknek erőteljes hatásuk volt a skót flotta egészére nézve. A tervnek megfelelő automatikus erőfelfejtés-csökkentés gazdasági szempontból igen káros volt, miközben az állomány szempontjából várt kedvező hatások nem következtek be.

3.2 A jelenleg hatályos tervet annak 34. cikke értelmében „legkésőbb e rendelet alkalmazásának harmadik évében” felül kellett volna vizsgálni. A folyamatban lévő felülvizsgálat tehát későn jött. Az illetékes biztos 2012 végén tett, nem egyértelmű megnyilatkozásai után az Európai Bizottság immár világosan bejelentette, hogy több fajra vonatkozó többéves tervet szándékozik javasolni, amely majd a tőkehalállományokra vonatkozó terv helyébe lép. Ez nyilvánvalóan még várat magára, különösen, mivel kellő tudományos háttéranyag még nem áll rendelkezésre. A halászatot folytató tagállamok azonban már határozottan egyetértenek abban, hogy az erőfelfejtés további automatikus csökkentése elfogadhatatlan.

3.3 Mivel a közeljövőben nem kerül sor a terv teljes körű felülvizsgálatára, az Európai Bizottság rövid távú módosításra tett javaslatot. A folyamatot bonyolítja, hogy a jelenlegi tervet minél előbb hozzá kell igazítani az EUMSZ-hez, mivel a Tanácsnak már nincs hatásköre ahhoz, hogy a terven belül önállóan végrehajtsa folyamatokat. Ez jogi akadályokat gördít annak útjába, hogy a Tanács 2012 végéig azonnali intézkedésekkel enyhítse a túlzott erőfelfejtés-csökkentés hatásait.

⁽¹⁾ A Tanács 1342/2008/EK rendelete, HL L 348., 2008.12.24., 20–33. o.

⁽²⁾ A Tanács 423/2004/EK rendelete, HL L 70., 2004.3.9., 8–11. o.

4. Tudományos tényezők

4.1 A Nemzetközi Tengerkutató Tanács (ICES) és a Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság (HTMGB) 2011-ben formálisan megvizsgálta a tervet. Mind az Északi-tenger, mind pedig az Északnyugati Vizek Regionális Tanácsadó Testülete részt vett ebben a folyamatban. A tudományos testületek a RAC-okkal együtt az alábbi fő megállapításokat tették:

- A tőkehalállományokra vonatkozó terv nem teljesíti a fő célkitűzését: nem csökkenti a tőkehal halászat okozta állománypusztulását (H).
- A HTMGB egyetért az ágazattal abban, hogy nem elvárható, hogy a H lineárisan kövesse az erő kifejtési tendenciákat.
- Teljes körű elemző értékelés csak az Északi-tengerre vonatkozóan áll rendelkezésre. A Skóciától nyugatra fekvő terület kapcsán készült ugyan értékelés, de az csak a tendenciákat jelzi. Az Északi-tengeren a H valóban csökkent, a szaporodóképes állomány biomaszája pedig nőtt ugyan, de nem a tervben előírt mértékben. Megjegyzendő, hogy a 2004-es tőkehalállomány-helyreállítási tervben szereplő H-cél mostanra teljesül, és hogy a terv tízéves időszakot prognosztizált a helyreállításhoz.
- A Skóciától nyugatra fekvő terület esetében az erő kifejtés igen jelentős csökkenése ellenére a H összértéke továbbra is magas. Arra a következtetésre jutottak, hogy itt más tényezőknek is szerepe van, például az, hogy alulbecsülték a ragadozók tevékenységét.
- Tekintettel arra, hogy a folyamat természetéből adódóan a hivatalos állományfelmérésnél mindig némi időeltolódással kell számolni, és hogy az érintett halászok általában pontosan meg tudják becsülni a fogásokat, a tőkehalállományok helyreállítása valójában sokkal előrehaladottabb fázisban van, mint ahogy a szakvélemények sugallják.

5. Általános megjegyzések

5.1 Az EGSZB általánosságban üdvözöli a javaslatot. A jelenlegi terv módosításainak – megfelelő végrehajtás esetén – utat kellene nyitniuk a célok eléréséhez és a további, biológiai hozadékkal nem kompenzált gazdasági károk megelőzéséhez.

6. Részletes megjegyzések

6.1 Referenciaértékek és felhasználás

6.1.1 A 4. cikk módosításával megszűnik az az eredetileg nem tervezett lehetőség, hogy a tagállamok más számítási módszert alkalmazzanak az erő kifejtési referenciaértékek és az erő kifejtés-felhasználás megállapításakor, ami a tervben előrevetítettől nagyobb erő kifejtést eredményezett.

6.1.2 Az EGSZB, bár fenntartja, hogy az erő kifejtés szabályozása elnagyolt és nagyrészt hatástalan eszköznek bizonyult, ésszerűnek és logikusnak tartja megkövetelni, hogy a tagállamok az erő kifejtés-felhasználás és a referenciaértékek megállapításakor következetes számítási módszert alkalmazzanak.

6.2 Azok az állományok, amelyekről nem áll rendelkezésre elegendő adat

6.2.1 A 9. cikk megállapítja a TAC számítási módszerét azokra az esetekre, amikor a 7. vagy a 8. cikk alkalmazásához nem áll rendelkezésre elegendő adat. A 25 %-os automatikus csökkentések helyett eseti alapon alkalmazandó (és ezért rugalmasabb), ugyanakkor a tudományos szakvéleményeket mindig figyelembe vevő módszert terjeszt elő.

6.2.2 Az, hogy a Tanácsnak lehetősége legyen arra, hogy elemző értékelés hiányában a jelenlegi terv által előírt automatikus 25 %-osnál alacsonyabb erő kifejtési és TAC-csökkentést alkalmazzon, bölcs és arányos javaslat, melynek köszönhetően a Tanács eseti alapon, a legalaposabb tudományos szakvélemények alapján dönthet.

6.3 Mentesség az elhanyagolható mennyiségű tőkehalat fogó hajók számára

6.3.1 A korábbi 11. cikk 11a. és 11b. cikként jelenik meg. Az egyes tagállamok által javasolt hajócsoportok mentesítése helyett általános mentességi feltételek kerülnek bevezetésre; az ezeknek megfelelő hajók lobogótól függetlenül mentesülnek az erő kifejtési rendszer alkalmazása alól. A cikk módosításával elkerülhető a referenciaértékek Tanács általi folyamatos kiigazításának szükségessége.

6.3.2 Az elhanyagolható mennyiségű tőkehalat fogó hajók számára a mentesség megszerzése aránytalan és a rendelkezés célját aláásó adminisztratív terhet jelentett. Ezért az EGSZB üdvözli a mentesítési szabályok egyszerűsítését.

6.3.3 A bizonyos halászeszközökkel, bizonyos területeken vagy bizonyos mélységekben végzett halászati erő kifejtéssel kapcsolatos új mentességek tekintetében némi pontosításra van szükség, mivel ezek között átfedések lehetnek. Például egyes halászeszközökkel tőkehalban gazdag területen is kevés tőkehalat fognak; ahogy bizonyos halászeszközökkel pedig tőkehalban aránylag szegény területen is jelentős mennyiségű tőkehalat fogható.

6.3.4 A RAC-oknak részt kell venniük a tőkehalban gazdag területek definiálásához használt kritériumoknak, valamint az új megközelítés gyakorlati alkalmazásának a meghatározásában.

6.3.5 Átmeneti intézkedések biztosítják, hogy a már kizárt hajócsoportokra továbbra is a kizáráskor érvényes feltételek vonatkozzanak.

6.3.6 A folyamatosság biztosítása ésszerű azon hajócsoportok esetében, amelyek egyszer már teljesítették a mentességi feltételeket.

6.4 *A teljes körűen dokumentált halászatok mentesítése a halászati erőfelfejtési rendszer alkalmazása alól*

6.4.1 A rendelet új 11c. cikkel egészül ki. A teljes körűen dokumentált halászatban kísérleti jelleggel részt vevő hajókat, amelyek fogásait alkalmanként levonják a kvótából, mentesíteni lehet a halászati erőfelfejtési rendszer alkalmazása alól.

6.4.2 Teljességgel logikus mentességet adni az erőfelfejtési rendszer alkalmazása alól azoknak a hajóknak, amelyek teljes körű dokumentációt tudnak adni fogásaikról, mivel ezek maradéktalanul el tudnak számolni a halászat okozta állománypusztuláshoz való hozzájárulásukról, amely az engedélyezett kvótán belül marad. Ezért nincs értelme, hogy a rendszer továbbra is vonatkozzon rájuk. Az azonban nem világos az EGSZB számára, hogy e hajók számára miért tilos a tőkehal-kvóták átadása, illetve átvétele. A legszembetűnőbb az, hogy a teljes körűen dokumentált halászatok bevezetése óta az Északi-tengeren bizonyíthatóan jelentősen csökkentek a kísérleti projektben részt vevő hajókról történő visszadobások. Az EGSZB úgy véli, hogy a legrosszabb esetben emiatt az átgondolatlan intézkedés miatt a hajók nem csatlakoznának a fogási kvótákkal kapcsolatos kísérletekhez, ami teljességgel kontraproduktív volna. Az EGSZB szerint ennek tisztázására több tagállami információra és további vitákra van szükség, de általában véve a kvótákkal való gazdálkodás a tagállamok hatásköre, és ennek így is kell maradnia.

6.5 *A TAC-ok és az erőfelfejtési szintek rugalmas meghatározása*

6.5.1 A 12. cikk (4) bekezdésének módosítását a 9. cikkel kapcsolatban ismertetett érvek indokolják.

6.5.2 A 12. cikk új (6) bekezdéssel egészül ki, amely arról rendelkezik, hogy amennyiben négy egymást követő évben csökkent az alkalmazható erőfelfejtési szintje, a Tanács dönthet úgy, hogy azt nem csökkenti tovább.

6.5.3 Az, hogy a Tanács engedélyező hatáskört kap arra, hogy befagyassza a terv által előírt erőfelfejtési-csökkentést, elengedhetetlen a halászati vállalkozásoknak és halászközös-

ségeknek okozott súlyos és visszafordíthatatlan társadalmi-gazdasági károk elkerüléséhez. A tagállamok, a RAC-ok és a HTMGB is figyelmeztetett arra, hogy a megközelítés elnagyolt és aránytalan, és gyakran kontraproduktív következményekkel jár. A most bevezetett rugalmasság legszembetűnőbb következménye a visszadobások várható csökkenése lesz.

6.6 *Fogási összetétel a gazdálkodási időszakra vonatkozóan*

6.6.1 A 13. cikk szövegezése változik a különböző nyelvi változatok egységes értelmezése érdekében. Így egyértelmű lesz, hogy az a feltétel, hogy a fogási összetételének kevesebb, mint 5 %-át tegye ki a tőkehal, a teljes gazdálkodási időszakra vonatkozik, nem egy útra.

6.6.2 A folyamatban lévő KHP-reformra és a minden fogásra vonatkozó várható kirakodási kötelezettségre való tekintettel az EGSZB üdvözli azokat a javasolt változtatásokat, amelyek az ivarérett tőkehalak visszadobásának csökkenéséhez vezetnek. Az, hogy az 5 %-os fogási összetételi követelményt csak a teljes gazdálkodási időszakra vonatkozóan kell teljesíteni, várhatóan megkönnyíti ezt.

6.7 *A visszadobások csökkentése*

6.7.1 A 14. cikkben a jelenleginél nagyobb hangsúlyt kap a visszadobások csökkentésére vonatkozó tagállami kötelezettség, valamint a kockázatalapú gazdálkodásnak megfelelően kerül megállapításra az ellenőrzés és a megfigyelés szintje.

6.7.2 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a tőkehalállományok helyreállításának két fő eszköze a jövőben az lesz, hogy a halászhajók különféle módokon igyekeznek elkerülni a tőkehalak kifogását, az ágazati gazdasági ösztönzőket pedig összhangba hozzák a gazdálkodási célkitűzésekkel. A tőkehal-fogás elkerülését célzó kezdeményezések és a visszadobások csökkentése között nagymértékű az átfedés. Az északi-tengeri tőkehalállományra vonatkozó TAC-ok és a halászterületeken tapasztalt tényleges állománybőség közötti egyensúlyhiányra való tekintettel a tőkehalállományokra irányuló erőteljes halászatot elsősorban valós idejű területlezárásokkal, fogási kvótákkal, szelektív halászeszközökkel, szezonális és időszakos fogász-szüneteltetéssel igyekeztek csökkenteni. A nyomon követés és egy kockázatalapú megközelítés alkalmazása minden bizonnyal tükrözi majd ezt a tendenciát.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Műszaki alkalmassági jogszabálycsomag, mely a következő három dokumentumból áll: javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a gépjárművek és pótkocsijaik időszakos műszaki vizsgálatáról és a 2009/40/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

(COM(2012) 380 final – 2012/0184 (COD)),

javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a járművek nyilvántartásba vételéhez kapcsolódó okmányokról szóló 1999/37/EK tanácsi irányelv módosításáról

(COM(2012) 381 final – 2012/0185 (COD)),

javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Unió területén közlekedő haszongépjárművek műszaki alkalmasságának közúti ellenőrzéséről és a 2000/30/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

(COM(2012) 382 final – 2012/0186 (COD))

(2013/C 44/23)

Előadó: **Virgilio RANOCCHIARI**

2012. szeptember 7-én és 10-én, valamint október 8-án a Tanács, 2012. szeptember 11-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 91. és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A következő három dokumentumból álló műszaki alkalmassági jogszabálycsomag: *Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a gépjárművek és pótkocsijaik időszakos műszaki vizsgálatáról és a 2009/40/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről*

COM(2012) 380 final – 2012/0184 (COD),

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a járművek nyilvántartásba vételéhez kapcsolódó okmányokról szóló 1999/37/EK tanácsi irányelv módosításáról

COM(2012) 381 final – 2012/0185 (COD),

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Unió területén közlekedő haszongépjárművek műszaki alkalmasságának közúti ellenőrzéséről és a 2000/30/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

COM(2012) 382 final – 2012/0186 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. november 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 130 szavazattal 2 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) – az alább kifejtett ténymegállapítások ellenére – legalább három okból egyetért az Európai Bizottság javaslataival, valamint osztja és támogatja azokat:

- a közúti forgalom elkövetkező években várható fokozódása miatt is egyre nagyobb hangsúlyt kell helyezni a balesetek és azok – gyakran tragikus kimenetelű – következményeinek mérséklésére;
- a balesetek számának csökkentésére irányuló célkitűzés eléréséhez olyan együttes és összehangolt erőfeszítésre van szükség, amely túlmutat az egyes tagállamok hatáskörén;

— a szabályokat és az ellenőrzéseket egységesebbé kell tenni annak elkerülése érdekében, hogy a társadalmi életnek ezt az alapvető szempontját – a közlekedésbiztonságot – olyan módszerekkel és határidőkkel kezeljék, amelyek nem egységesek és esetenként egymástól ugyancsak távol állnak.

1.2. Az EGSZB megjegyzi azonban, hogy az egységesség elérését célzó előzmények ellenére az Európai Bizottság által a jogszabálycsomag elkészítése során követett, a szabályozási követelmények és a nem kötelező érvényű előírások együttes alkalmazásából álló módszer továbbra is jelentős autonómiát biztosít a tagállamok számára, megnehezítve és ezáltal lassítva az ellenőrzések teljes összehangolását, amely pedig lehetővé tenné, hogy a bármely tagállamban elvégzett ellenőrzést és kiállított megfelelőségi nyilatkozatot automatikusan elfogadják a többi tagállamban.

1.3. Az EGSZB véleménye szerint az ily módon elindított harmonizációs folyamatnak természetes velejárója az európai megfelelőségi nyilatkozat létrehozása, amely a jelenleg hatályos nemzeti igazolásokat váltaná fel, lehetővé téve az időszakos vizsgálatok bármely tagállamban történő elvégzését anélkül, hogy a gépjárművet vissza kelljen vinni a nyilvántartásba vétel szerinti országba.

1.4. Az EGSZB üdvözlí mind az ellenőrzés tárgyát képező műszaki és technológiai berendezések körének, mind pedig az elvégzendő vizsgálatok jegyzékének bővítését. Az olyan berendezések vizsgálatát is támogatni kell, amelyek felülvizsgálata eddig a gyártó cégek kizárólagos hatáskörébe tartozott, ilyen például az ABS és az ESC. Célszerű emellett a gépjárműveket életkoruk és futásteljesítményük szerint is megkülönböztetni, mivel ezek különösen fontos szerepet játszanak a gépjárművek karbantartása és biztonsági szintje szempontjából.

1.5. Az EGSZB üdvözlí az arra vonatkozó javaslatot is, hogy a (3,5 tonnánál alacsonyabb maximális megengedett össztömegű) könnyű haszongépjárműveket közúti alkalmassági vizsgálatnak vessék alá. Megjegyzi azonban, hogy az ilyen típusú gépjárművek jelentős számban vesznek részt a közúti forgalomban. A könnyű haszongépjárművek legalább 5 %-ának évenkénti ellenőrzése meglehetősen nagyra törő célkitűzésnek tűnik.

1.6. Ezért az EGSZB azt kéri, hogy az egyes tagállamok szintjén mérjék fel a mobil ellenőrzési egységek számát annak érdekében, hogy a tagállamok a szükséges intézkedéseket kellő időben végrehajthassák.

1.7. Az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal, hogy a vizsgálandó járművek körét a motorkerékpárokra is ki kell terjeszteni. Úgy véli azonban, hogy a felülvizsgálatok ütemezése (4 + 2 + 1) túlzott mértékű ezekre a járművekre vonatkozóan, mivel ezek éves futásteljesítménye meglehetősen korlátozott. Erre tekintettel az EGSZB legalább az első időszakban csökkentett vizsgálati gyakoriságot (4 + 2 + 2) javasol.

2. Bevezetés

2.1. A gépjárművek műszaki vizsgálata létfontosságú szerepet játszik a közúti közlekedés biztonsága szempontjából. Európában naponta több mint öt ember veszti életét a gépjármű műszaki hibája miatt bekövetkezett balesetekben. Becslések szerint az autóbalesetek 6 %-a, a motorbalesetek 8 %-a ilyen jellegű műszaki hibára vezethető vissza, legalábbis részben.

2.2. Az e területre vonatkozó európai szabályozás 1977-re nyúlik vissza, és az elmúlt évtized folyamán csak kisebb mértékben korszerűsítették, noha a közúti forgalom mértéke megháromszorozódott, és a járműtechnológia rendkívüli fejlődésen ment keresztül.

2.3. A gépjárművek időszakos vizsgálatának jelenleg hatályos tagállami rendszereit összehasonlító európai bizottsági elemzés

számos olyan hiányosságot tárt fel, amelyek alapján – a legújabb angol és német tanulmányok szerint – a forgalomban lévő gépjárművek körülbelül 10 %-a műszaki hibák miatt nem menne át a megfelelő és korszerű műszaki vizsgálaton.

2.4. Ezekből és más tanulmányokból kiderült, hogy

- a gépjárművek jelentős berendezései – köztük például a blokkolásgátló fékrendszer (ABS) és az elektronikus menetszabályozó (ESC) – közül nem mindegyiket ellenőrzik jelenleg;
- a hibák meghatározása és értékelése nem naprakész és nem összehangolt az Európai Unió egészében;
- a vizsgálatokhoz alkalmazott berendezések nem mindig megfelelőek, nincsenek olyan pontos rendelkezések e tárgyban, amelyek az EU egész területén kötelezőek lennének. Ezen túlmenően a műszaki vizsgálatot végző ellenőröknek rendelkezniük kellene a technológiai fejlődésnek megfelelő ismeretekkel és készségekkel, hogy biztosítani tudják az egységes színvonalat az EU egész területén;
- egyes járműkategóriákra nem vonatkoznak az időszakos műszaki vizsgálatok. Ez a helyzet például tizenegy tagállamban a motorkerékpárok esetében;
- a vizsgálatotokra nem megfelelő gyakorisággal kerül sor, különösen a haszongépjárművek esetében, és főként azoknál a járműveknél, amelyeknek nagy a futásteljesítményük és amelyeknek magas az életkoruk;
- az illetékes hatóságok nem végzik megfelelően a vizsgálóállomások felügyeletét;
- a gépjárművek elektronikus berendezéseinek vizsgálatához szükséges adatok és információk nem mindig állnak az ellenőrök rendelkezésére, mint ahogyan a vizsgálatok eredményei sem állnak a bűnüldöző hatóságok rendelkezésére.

2.5. A fentiek fényében az EGSZB osztja és támogatja az Európai Bizottság azon kezdeményezését, amely – a műszaki vizsgálatok kiterjesztésével és naprakészé tételével – hozzájárulhat ahhoz a célkitűzéshez, hogy 2020-ig felére csökkenjen a halálos kimenetelű közúti balesetek száma, továbbá ahhoz, hogy – a károsanyag-kibocsátás alaposabb és gyakoribb vizsgálatán keresztül – csökkenjen a közúti közlekedés (különösen a CO₂ miatti) környezetet terhelő hatása.

3. Az Európai Bizottság javaslatcsomagja

Három jogalkotási javaslatról van szó:

- a gépjárművek és pótkocsijaik időszakos műszaki vizsgálatáról és a 2009/40/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló rendelet (COM(2012) 380 final);

- egy második rendelet az Unió területén közlekedő haszongépjárművek közlekedésre alkalmasságának országúti műszaki ellenőrzéséről és a 2000/30/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (COM(2012) 382 final);
- a járművek nyilvántartásba vételéhez kapcsolódó okmányokról szóló 1999/37/EK tanácsi irányelv módosításáról szóló irányelv (COM(2012) 381 final).

3.1. Az időszakos műszaki vizsgálatokról szóló rendeletjavaslat (COM(2012) 380 final) új elemei

3.1.1. Alkalmazási kör: ki fog terjedni a két- vagy többkerékű motorkerékpárokra az egész EU területén. A 40 km/h sebességet meghaladó mezőgazdasági traktorok (T5 kategória) és a 3,5 tonnát meg nem haladó pótkocsik (O1 és O2 kategória) is ide fognak tartozni.

3.1.2. A vizsgálatok időpontjai és gyakorisága: a személygépkocsiknál (M1 kategória) (Az M kategóriába viszont a legalább 4 kerékkel rendelkező, utasszállításra szánt járművek tartoznak. Ezek a férőhelyek száma és maximális tömegük alapján három osztályba sorolhatók: M1 9 hely; M2 >9 hely és < 5 t; M3 > 9 hely és > 5 t. Az N kategóriába a legalább 4 kerékkel rendelkező, áruszállításra szánt járművek tartoznak. Tömegük alapján három osztályba sorolhatók: N1 < 3,5 t; N2 < 12 t; N3 > 12 t. Az O kategóriába a pótkocsis járművek, míg a T kategóriába a kerekes traktorok tartoznak.) az első időszakos műszaki vizsgálatra négy évvel a nyilvántartásba vétel után kerül sor, a másodikra további két év múlva, majd évente. Azokat az autókat és könnyű haszongépjárműveket (N1), amelyek az első vizsgálat időpontjában már több mint 160 000 km-t tettek meg, éves vizsgálatnak kell alávetni (a 4-2-1 helyett 4-1-1 ütemezésben); ugyanez érvényes a motorkerékpárokra is. Az időszakos vizsgálatokra vonatkozóan sűrűbb ütemezést alkalmazó tagállamok továbbra is élhetnek e lehetőséggel. A tagállamok végső soron maguk dönthetnek a vizsgálatok gyakoriságáról a muzeális járművek – köztük a motorkerékpárok – esetében, amelyek tehát nem tartoznak az új rendelet hatálya alá.

Az M2, M3, N2, N3, O3, O4 és T5 kategóriájú járművek esetében az első vizsgálatnak a nyilvántartásba vétel után egy évvel kell megtörténnie. Ugyanez vonatkozik az M1 kategóriájú – taxiként vagy betegszállító járműként nyilvántartásba vett – járművekre.

3.1.3. A vizsgálatok tartalma, a hiányosságok értékelése és a kirótt szankciók: az elvégzendő vizsgálatok listáját ki kell egészíteni a biztonsági (ABS és ESC) és a környezeti (kibocsátás-csökkentő) rendszerek vizsgálatával.

A vizsgálóállomáson feltárt hibákat a javaslat III. mellékletében jelölt egységes paraméterek szerint **kisebb** (nincs biztonsági kockázat), **komoly** (ártalmas a jármű biztonságára és a közúti közlekedés más résztvevőire nézve) és **veszélyes** (súlyos és

azonnali kockázat; a jármű közutakon nem használható, nyilvántartásba vételét vissza kell vonni) hibákként osztályozzák. A kisebb hibákat ki kell javítani, azután nem kell újrazvizsgálni a járművet. Nagyobb jelentőségű hiányosságok esetén az illetékes hatóság dönt a jármű használati feltételeiről a hiba kijavításáig, hat héten belül egy második vizsgálatot előírva. Veszélyes hiányosságok esetén a hiba kijavításáig, és az új megfeleléségi nyilatkozat ezt követő kibocsátásig a járművet törlik a nyilvántartásból.

3.1.4. Vizsgálati berendezések és felszerelések: a vizsgálóállomásoknak a rendelet hatálybalépésétől kezdve öt év áll rendelkezésükre, hogy saját berendezéseiket és felszereléseiket a rendelet által meghatározott minimumkövetelményekhez igazítsák.

3.1.5. Tagállamok közötti együttműködés: a rendelet hatálybalépése után három évvel a vizsgálóállomásoknak – kizárólag elektronikus úton – továbbítaniuk kell beavatkozásaik eredményeit és a megfeleléségi nyilatkozatokat saját államuk illetékes hatóságainak. A tagállamok e rendelet alkalmazására tekintettel nemzeti kapcsolattartót jelölnek ki, amely felelős a többi tagállammal és az Európai Bizottsággal folytatott információcseréért. A többi tagállamnak is el kell ismernie az arról szóló tanúsítványt, hogy a gépjármű egy adott tagállamban átment a vizsgálaton.

3.2. A haszongépjárművek műszaki alkalmasságának közúti ellenőrzéséről szóló rendeletjavaslat (COM(2012) 382 final) új elemei

3.2.1. E javaslat célja, hogy kiterjessze a hatályos irányelv alkalmazási körét, a magas kockázatú vállalkozásokra összpontosítva az intézkedéseket, míg a járműveket megfelelően karban tartó vállalkozások esetében csökkentené azokat. A kockázati profilok meghatározása (a javaslat I. melléklete) a megfelelő központok által és a közutakon korábban elvégzett műszaki ellenőrzések eredményei alapján, a feltárt hibák figyelembevételével történik.

3.2.2. Jelenleg a 3,5 tonna tömeget meghaladó haszongépjárműveken végeznek közúti műszaki ellenőrzéseket. A javaslat kiterjeszti ezeket a könnyű haszongépjárművekre (N1) és pótkocsijaikra (O1 és O2).

3.2.3. Minden tagállamnak a saját területén nyilvántartásba vett gépjárművek legalább 5 %-án évente el kell végeznie a közúti ellenőrzést.

3.2.4. A fentebb hangsúlyozottaknak megfelelően az egyes üzemeltetők korábbi adatai alapján nemzeti szinten állapítják majd meg a kockázati profilt (alacsony, közepes, magas). Ezt a profilt az érdekelt üzemeltető tudomására hozzák, hiszen a közúti ellenőrzések során a magas kockázatú társaságok kerülnek előtérbe.

3.2.5. A vizsgálatokat fokozatosan végzik el. A kezdeti, szemrevételezéssel történő ellenőrzést a jármű állapota és dokumentumai alapján végzik el, ezt követi – szükség esetén – egy részletesebb vizsgálat mobil ellenőrzési egység segítségével vagy a legközelebbi vizsgálóállomáson.

3.2.6. Újdonságot jelent a rakomány rögzítésének ellenőrzése (IV. melléklet), amely – az Európai Bizottság szerint – a haszongépjárművekkel kapcsolatos balesetek negyedében szerepet játszik.

3.2.7. A közúti ellenőrzések eredményét az illetékes hatóságok annak a tagállamnak továbbítják, ahol a járművet nyilvántartásba vették.

3.3. A járművek nyilvántartásba vételéhez kapcsolódó okmányokról szóló 1999/37/EK irányelv módosításáról szóló irányelvjavaslat (COM(2012) 381 final) új elemei

3.3.1. A nyilvántartásba vett járművek adatait nemzeti elektronikus nyilvántartásokban őrzik, amelyekbe átviszik az időszakos műszaki vizsgálatok eredményeit is.

3.3.2. A jármű jóváhagyását lehetővé tevő és a nyilvántartási okmányban nem szereplő műszaki adatokat az ellenőr rendelkezésére kell bocsátani a műszaki vizsgálat céljából.

3.3.3. A közúti közlekedésbiztonság érdekében pontosabban meghatározzák azokat az eseteket, amelyekben a forgalmi engedélyek bevonására és a nyilvántartásból való törlésre, újbóli nyilvántartásba vételre vagy járműbontásra kerül sor.

4. Általános észrevételek

4.1. Gyakran előfordul, hogy az árufuvarozókat külföldön közúti ellenőrzés alkalmával olyan hiányosságokért büntetik meg, amelyekért a nyilvántartásba vétel szerinti országban nem szankcionálnák őket. Ezért tehát helyesnek tűnik az Európai Bizottság által az e javaslatcsomagban követett irány, amely szerint meg kell teremteni az ellenőrzések európai szintű összehangolásának alapjait. Az ekként elindult folyamat második szakaszának ki kellene egészülnie a megfelelőségi nyilatkozatok tagállamok általi kölcsönös elismerésével, majd – a nemzeti dokumentumok felváltására képes – európai igazolás ezt követő létrehozásával.

4.2. Továbbra is jelentős terhet jelent mind a személygépkocsik, mind a haszongépjárművek vonatkozásában az a kötelezettség, hogy a járművet az igazolás megszerzése érdekében vissza kell vinni a nyilvántartásba vétel helye szerinti tagállamba. A kölcsönös elismerés révén bármely tagállamban lehetségesnek kell lennie az ellenőrzés elvégzésének.

4.3. Általánosabban fogalmazva az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság által az e csomag elkészítése során követett, a

szabályozási követelmények és a nem kötelező érvényű előírások együttes alkalmazásából álló módszer révén fennáll a kockázata annak, hogy a tagállamok továbbra is jelentős autonómiával rendelkeznek majd, megnehezítve és lassítva az ellenőrzések teljes harmonizálását és szabványosítását, ami lehetővé tenné, hogy a bármely tagállamban elvégzett ellenőrzést és kiállított megfelelőségi nyilatkozatot automatikusan elfogadják a többi tagállamban.

4.4. Akár jelentős különbségek is fennmaradhatnak például abból adódóan, hogy az egyes tagállamok gyakoribb időközönként is előírhatják a vizsgálatokat (3.1.2. pont). Érthető, hogy az Európai Bizottság nem kíván kevésbé szigorú előírásokat megfogalmazni azoknak a tagállamoknak, amelyek már régóta gyakoribb ütemezésben írják elő a vizsgálatokat. Az is igaz ugyanakkor, hogy az egymástól igencsak eltérő helyzetek elfogadása nem segíti elő az egységes szabályozást, ami végső soron a javaslatok célja lenne: egységes időszakos műszaki vizsgálat az EU egész területén.

4.5. A fentiek értelmében az EGSZB azt szeretné, hogy a tagállamok – miközben továbbra is szabadon dönthetnek az ellenőrzések fokozottabb gyakoriságáról – elismerjék a valamely másik tagállamban végzett vizsgálatok érvényességét, amennyiben utóbbi betartja a vizsgálatok rendeletben előírt gyakorisági és minimumkövetelményeit.

4.6. Az ellenőrzések gyakoriságát illetően az EGSZB felveti a kérdést, hogy célszerű lenne-e az L kategóriájú járművekre (segédmotoros kerékpárok, motorkerékpárok, motoros triciklik, valamint a négykerekű motorkerékpárok) is a gépkocsikra előírt vizsgálati ütemezést alkalmazni.

4.6.1. Helyénvaló, hogy az L kategóriájú járműveket is időszakos felülvizsgálatnak vessék alá, kiküszöbölendő azt a számos tagállamban tapasztalható rendellenességet, hogy az L kategóriájú járművek ellenőrzését egyáltalán nem írták elő.

4.6.2. Mindazonáltal a speciális vizsgálati felszerelésekre fordított befektetések korlátozása érdekében az ilyen – gyakran költségtakarékos és főként a városokban használt – járművek esetében a felülvizsgálatnak egyszerűnek kellene maradnia, és a jóval kisebb éves átlagos távolságok miatt a 4–2–2 ütemezést lenne célszerű alkalmazni a 4–2–1 helyett. Az L kategóriájú járművek éves futásteljesítménye 2 800 és 5 300 km között van, szemben az autók 15 000 km-es futásteljesítményével.

4.6.3. Az ütemezést az időszakos vizsgálatok során összegyűjtött európai adatok figyelembevételével a jövőben újra lehetne értékelni, ugyanakkor ebben az esetben is fennmarad a tagállamok szabadsága a további vizsgálatok elvégzésére és az eddig alkalmazott nagyobb ellenőrzési gyakoriság megtartására.

4.7. Az EGSZB végezetül reméli, hogy a szabványosítással és a pontosabb műszaki vizsgálatokkal el lehet indítani egy olyan tervet, amely az új szabványok meglétéből kiindulva felhívja a polgárok – és főként a fiatalok – figyelmét a tudatosabb és felelősebb gépjárműhasználatra, elkerülve ezzel különösen azokat a műszaki beavatkozásokat, amelyek sérthetik a biztonsági követelményeket, különösen a motorkerékpárok esetében.

5. Részletes megjegyzések

5.1. Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság azon döntését, hogy előírja az időszakos műszaki vizsgálatot a 40 km/h sebességet meghaladó traktorokra (T5), nem érti ugyanakkor, hogy ezekre miért nem vonatkoznak esetleges közúti ellenőrzések.

5.2. Az ellenőrzésekre vonatkozó javaslat műszaki mellékleteiben olyan minimumkövetelményeket határoznak meg, amelyeket a műszaki vizsgálóállomásoknak be kell tartaniuk,

nem világos ugyanakkor, hogy milyen mértékben kell ezeket a mobil központokra alkalmazni.

5.3. Az összes forgalomban lévő jármű 5 %-ának közúti ellenőrzése (3.2.3. pont) ambiciózus tervnek tűnik, figyelembe véve a forgalomban lévő könnyű haszongépjárművek magas számát, amelyek hozzáadódnak majd a jelenleg is ellenőrzés alatt álló közepes és nehéz járművekhez. Elég arra gondolni, hogy csupán 2010–2011-ben több mint 3 millió könnyű haszongépjárművet vettek nyilvántartásba, szemben a kb. 450 000 közepes és nehéz gépjárművel, ami azt jelenti, hogy a könnyű haszongépjárművek alkotják a forgalomban lévő haszongépjárműpark több mint 80 %-át.

Ezért az EGSZB helyénvalónak tartaná egy, az EU területén található mobil ellenőrzési egységekre vonatkozó felmérés elkészítését annak érdekében, hogy a tagállamok kellő időben biztosítani tudják a szükséges intézkedéseket.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Megújuló energia: az európai energiapiac egyik meghatározó tényezője

(COM(2012) 271 final)

(2013/C 44/24)

Előadó: **Ulla SIRKEINEN**

2012. június 6-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Megújuló energia: az európai energiapiac egyik meghatározó tényezője

COM(2012) 196 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. november 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 163 szavazattal 30 ellenében, 26 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a közleményt, amely megnyitja a megújuló energiaforrásokra vonatkozó politika és a kísérőpolitikák újbóli meghatározásával kapcsolatosan szükségessé vált vitát.

1.2 Az EGSZB komolyan aggódik az energiaszolgáltatók számára jelentkező mind magasabb árak, valamint a számos nemzeti támogatórendszer magas költségei miatt. Ez a tendencia fokozódó ellenállásba ütközik. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy készítsen tanulmányt a költségek jelenlegi és jövőben várható alakulásáról az egész energiaágazatra vonatkozóan. Az EGSZB támogatja a költségek minél alacsonyabban tartására, illetve csökkentésére, valamint a megújuló energiaforrásokra épülő technológiák versenyképessé és végeredményben piaci alapúvá tételére irányuló célt.

1.3 Az EGSZB szerint a hatékonysági és a belső piac által állított követelményeknek leginkább az egyes technológiákhoz idomított, az egész EU-ra kiterjedő közös támogatási struktúrák rendszere felelne meg. Ezek a rendszerek addig lehetnek érvényben, amíg a technológiák versenyképesekké válnak, nem nyújthatnak túlkompenzációt, és biztosítaniuk kell a személyre szabott támogatást a helyi, kisléptékű megoldások számára. Ameddig azonban a belső energiapiac nem működik megfelelően, addig a támogatási rendszereket az elektromos áram egyes árzonáihoz, illetve az egyes tagállamokhoz kell igazítani.

1.4 Ahelyett, hogy az erőfeszítéseket elsősorban egy központosított modell létrehozására koncentrálnánk, nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a decentralizált, helyi szintű megoldások kifejlesztésének ösztönzésére. Ezek irányát a helyi szintű előnyöknek lehet és kellene megszabniuk. A szabályoknak, a

támogató intézkedéseknek és a hálózatokhoz való hozzáférésnek egyértelműnek, egyszerűnek és megbízhatónak kell lennie a kisméretű (saját célra) termelők részvételének megkönnyítése érdekében.

1.5 A megújuló energiaforrásokra épülő technológiák hatalmas lehetőségeket tartogatnak, amint más, az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentését célzó technológiák – tiszta szén, a villamos energia tárolása, dinamikus fogyasztásszabályozás, szénfelhasználás, maghasadás és -fúzió –, vagy más üvegházhatású gázok, például a metán kibocsátásának csökkentése is. Számos esetben az eredmények egyértelműen ígéretesek; ezeket megfelelően ösztönözni kell. Különösen az új technológiák demonstrációját és korai elterjesztését kellene támogatni.

1.6 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság a jövőbeli, 2020 utáni tevékenységeit egyfajta szén-dioxid-mentesítéssel kapcsolatos politikára koncentrálja. Ez végül figyelmen kívül hagyhatná a megújuló energiával kapcsolatos célkitűzéseket, ehelyett egy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére vonatkozó – az ezzel kapcsolatos hosszú távú igényeknek megfelelő – egyértelmű célon kellene alapulnia, illetve a széndioxid-kibocsátásnak egy olyan magas árán, amely elegendő ahhoz, hogy a megfelelő szereplőket a jobb hatékonyságot célzó intézkedésekre, a K+F-hez való hozzájárulásra, illetve beruházásokra ösztönözze, azonban a fogyasztók számára és az ágazat versenyképességéhez nem túlságosan magas. Ezenkívül célirányos intézkedésekre is szükség van a megújuló erőforrásokra épülő technológiák fejlesztésének és az ilyen technológiákba történő beruházásoknak az ösztönzésére, ami végül meghozza a valódi változást. Ezeknek az intézkedéseknek ideális esetben az egész EU-ban egységeseknek és az egyes technológiákra szabottnak kell lenniük.

1.7 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy a közeljövőben lépéseket tegyen a megújuló energiára vonatkozó jelenlegi keret fejlesztése érdekében. A megújuló energiának az energiapiacokba történő integrálására irányuló fellépéseket – ideértve a hálózatra kapcsolódással, a hálózati kiegyenlítéssel és díjakkal kapcsolatos kérdések megoldását is – indokolatlan késlekedés nélkül végre kellene hajtani.

2. Bevezetés

2.1 Az EU jelenlegi energiapolitikájának középpontjában a megújuló energiaforrások fokozott használata áll, mivel az várhatóan hozzájárul mind az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez, mind pedig az energiaellátás biztonságához, illetve új munkahelyeket is teremt. Ennek megfelelően az Európa 2020 stratégia fontos célkitűzése az, hogy a megújuló energiaforrások aránya az EU-ban 2020-ra 20 % legyen.

2.2 Az EGSZB több mint egy évtized óta számos véleményben támogatta a megújuló energiaforrások használatának fokozását, és a civil társadalmon belül rendelkezésre álló gyakorlati tapasztalatok alapján véleményt mondott és ajánlásokat tett a javasolt politikák kapcsán ⁽¹⁾.

2.3 A megújuló energiaforrások használata terén elért eredmények mindeddig pozitívak, és jelenleg meghaladják az Európai Bizottság által a 20 %-os arány eléréséhez vezető menetrendben előírtakat. A 2050-ig szóló energiaügyi ütemtervet szem előtt tartva a jövőben is biztosítani kell a kedvező irányú fejleményeket. A megújuló energiaforrások használatának erőteljes növelése az ütemterv egyik olyan megoldása, amellyel nem veszíthetünk semmit (az ún. „no regrets” forgatókönyv). Az EGSZB 2012 júliusában tette közzé a dokumentumról szóló véleményét, támogatva ezt a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos általános következtetést ⁽²⁾.

2.4 A megújuló energiaforrások használatának gyors terjedése kérdéseket vet fel a költségek, az energiapiaci befolyás és az infrastruktúraigény terén. Ideje ezért megfontolni a jövőbeli politikai lehetőségeket. A beruházók már 2020 utánra terveznek, és egyértelmű jelzésekre van szükségük a jövőbeli politikát illetően ahhoz, hogy képesek legyenek az ezen a területen szükséges magas szintű beruházásokat végrehajtani.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 Az Európai Bizottság célja a megújuló energia további fejlesztése és az innovatív megoldások népszerűsítése. Az energiaügyi biztos szerint ahhoz, hogy ez költséghatékonyan történhessen, röviden az szükséges, hogy ott termeljünk szél- és napenergiát, ahol ez gazdaságos, majd pedig értékesítsük azt Európában.

3.2 Az Európai Bizottság összehangoltabb európai megközelítés alkalmazását kéri a támogatási rendszerek terén, illetve a

megújuló energia tagállamok közötti kereskedelmének fokozására szólít fel.

3.3 A közlemény az alábbi területek aktuális kihívásait és lehetséges politikai megoldásait tárgyalja:

- a megújuló forrásokból előállított energia belső piaci integrációja,
- nyitás a villamosenergia-piacon és a megújuló energiaforrások,
- a meglévő infrastruktúra átalakítása,
- a fogyasztók szerepének erősítése,
- a technológiai innováció ösztönzése, illetve
- a megújuló energiaforrások fenntarthatóságának biztosítása.

3.4 Az Európai Bizottság a 2020 utáni időszakot illetően javaslatokkal él majd a megújuló energiaforrásokat szabályozó szakpolitika alakulásával kapcsolatban. A lehetőségek vizsgálatával kapcsolatos folyamat megkezdése érdekében az Európai Bizottság a csatolt hatásvizsgálatban körvonalazza a 2020 utáni időszak szakpolitikai opcióit:

- 1) Szén-dioxid-mentesítés kizárólag a szén-dioxid-piacra és az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésével kapcsolatos célokra hagyatkozva, a megújuló energiaforrásokra vonatkozó célértékek opciója nélkül.
- 2) A jelenlegi rendszer fenntartása a megújuló energiaforrásokkal, a kibocsátáscsökkentéssel és az energiahatékonysággal kapcsolatban kötelezően teljesítendő nemzeti szintű célértékekkel.
- 3) A teljes európai energiaágazat fokozottabb, összehangoltabb irányítása a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos átfogó uniós célértékek meghatározásával.

Az opciók összehasonlításából nagy vonalakban az derül ki, hogy az 1) és a 2) lehetőség némileg jobban megfelel az Európai Bizottság által felállított kritériumoknak, mint a 3) opció. A meghatározott kritériumok tekintetében egyik opció sem problémamentes.

3.5 A közlemény végül utal arra a négy fő területre, ahol 2020-ig fokozni kellene az erőfeszítéseket. Ezek: az energiapiac, a támogatási rendszerek, az együttműködési mechanizmusok és az energiaügyi együttműködés a földközi-tengeri térségben.

⁽¹⁾ HL C 65., 2006.3.17., 105–113. o.

⁽²⁾ HL C 229., 2012.7.31., 126–132. o.

4. Az EGSZB megjegyzései

4.1 Az EGSZB üdvözlí a közleményt, amely megnyitja a megújuló energiaforrásokra vonatkozó politika és a kísérőpolitikák újbóli meghatározásával kapcsolatosan szükségessé vált vitát. Az EGSZB általában egyetért az Európai Bizottsággal a jelenlegi helyzet, a kihívások és a lehetőségek elemzése terén is. Ezenkívül az alábbi megjegyzésekkel él.

A megújuló energiaforrások belső energiapiacba való integrálása

4.2 Az EGSZB örömmel fogadja, hogy az Európai Bizottság rámutat arra, hogy – a fajlagos költség zuhanása ellenére – gyorsan megemelkedtek a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos kiadások és költségek, illetve hogy a termelés, az infrastruktúra/hálózatok és a kiegyensúlyozásra használható energia terén történő beruházások várhatóan milyen költségekkel járnak. Az EGSZB komolyan aggódik egyrészt az energiafelhasználók számára jelentkező mind magasabb árak miatt, amelyek aránytalanul sújthatják az alacsony jövedelmű fogyasztókat, másrészt a számos nemzeti támogatórendszer magas költségei miatt. Ez a tendencia fokozódó ellenállásba ütközik. Még az is lehet, hogy a leginkább költséghatékony lehetőségek feltárását követően a fajlagos költségek nem fognak tovább csökkenni a jelenlegi ütemben. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy készítsen tanulmányt a költségek jelenlegi és jövőben várható alakulásáról az egész energiaágazatra vonatkozóan. Az EGSZB támogatja a költségek minél alacsonyabban tartására, illetve csökkentésére, valamint a megújulóenergia-technológiák versenyképessé és végeredményben piaci alapúvá tételére irányuló célt.

4.3 A támogatási rendszerek kapcsán az EGSZB egyetért azzal, hogy számos nemzeti rendszerben a futamidő alatt végrehajtott módosítások komoly problémákat okoztak. Ezenkívül a beruházók többletköltségeit reálértékben fedezni képtelen rövid távú politikák szintén nem megfelelőek. A rendszerek kiszámíthatóságát, ugyanakkor költséghatékonyágát is biztosítani, a technológiák versenyképességét pedig ösztönözni kell. Emiatt helyénvaló annak hangsúlyozása, hogy ne kíméljék meg a termelőket a piaci árak kockázatától. Az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene a támogatási rendszerek reformját, elkerülendő a belső piac széttöredezését, és végeredményben a támogatások fokozatos felszámolását célozva.

4.4 Egy az összes megújulóenergia-technológiára vonatkozó egységes európai rendszer aligha lenne hatékony. Inkább olyan rugalmas rendszerekre van szükség, amelyek illeszkednek az egyes technológiák érettségi fokához és eltérő körülményeihez. Az EGSZB szerint a hatékonysági és a belső piac által állított követelményeknek leginkább az egyes technológiákhoz illeszkedő, az egész EU-ra kiterjedő közös támogatási programok rendszere felelne meg. Ezek a programok addig lehetnének érvényben, amíg a technológiák versenyképesekké válnak, és nem nyújthatnak túlkompensációt. A helyi, kisleptékű megoldásokhoz megfelelő rendszerek szükségesek (lásd a 4.11. pontot).

4.5 Ameddig azonban a belső piac nem működik megfelelően, és eltérő az árszintek, addig a hatályos uniós jogszabályok sikertelen végrehajtása és az átviteli infrastruktúrában tapasztalható szűk keresztmetszetek miatt a támogatási rendszereket az egyes árzónákhoz/tagállamokhoz kell igazítani a lehető legjobb hatékonyság elérése és a túlkompensáció elkerülése érdekében.

4.6 Az együttműködés és a kereskedelem fellendítése kapcsán az EGSZB határozottan támogatja a tagállamok közötti energiaügyi együttműködés fokozását, avagy egy valódi közös uniós energiapolitikát: az Európai Energiaközösséget. Az EGSZB támogatja még emellett a közleménynek ebben a fejezetében megfogalmazott javaslatokat is.

Nyitás a villamosenergia-piacon és a megújuló energiaforrások

4.7 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság megjegyzéseivel a megújuló energiaforrások belső energiapiacba való integrálásának szükségessége és az ezzel kapcsolatos kihívások terén. A piaci árjelzéseknek (köztük a szén-dioxid-kibocsátás ETS-en belüli árjelzéseinek) átfogóknak kell lenniük a beruházások megfelelő irányba terelése érdekében. Az EGSZB támogatja azt az elvet, hogy az összes energiatermelő, köztük a megújuló forrásokból energiát termelők is azonos felelősséget vállaljanak, még a kiegyensúlyozás terén is.

4.8 Problémát jelentenek a szükséges háttérkapacitás kormány általi meghatározásán alapuló „kapacitáskifizetések”, mivel ezeket az indokolja, hogy a piaci árjelzések nem garantálják a szóban forgó létesítmények költséghatékonyágát. Amennyiben szükség van kapacitáspiacra, akkor annak páneurópai jellegűnek, és a kezdetekben valószínűleg az EU-n belül regionálisnak vagy legalább a szomszédos országokkal összehangoltnak kell lennie.

4.9 A villamos energiának a közel nulla határköltségű szél- és napenergia nagyobb arányú megjelenése által leszorított nagykereskedelmi árával kapcsolatos problémát tovább kell tanulmányozni és számszerűsíteni. Tekintetbe kell venni a kibocsátáskereskedelem ezzel ellentétes hatását is. A megújuló forrásból származó elektromos áram nagyobb mennyisége valószínűleg erősítené az elektromos energia nagykereskedelmi árának volatilitását, ami további problémákat okozna. Az energia alacsony határköltsége mindenesetre nem jelent szükség-szerűen alacsonyabb árat az energia felhasználója számára, hiszen a fogyasztó valamilyen módon fizet az összes beruházásért és termelésért, ideértve az átvitelt, a kiegyenlítést és a támogatást is.

A meglévő infrastruktúra átalakítása

4.10 Az EGSZB korábban már üdvözölte az energiai infrastruktúrával foglalkozó csomagot (COM(2011) 658), és véleményt is készített róla ⁽³⁾. Most hangsúlyozza a csomag elfogadásának és végrehajtásának szükségességét. Ha azonban a cél „ott termelni szél- és napenergiát, ahol ennek van gazdasági racionalitása, a megtermelt energiát pedig Európában értékesíteni”, akkor a szükséges infrastruktúrába történő beruházás költségei elfogadhatatlanul magasnak bizonyulhatnak. A közvéleménnyel való elfogadtatás terén felmerülő problémák is növelhetik az árat és a politikai kockázatot.

4.11 Nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a decentralizált, helyi szintű megoldások kifejlesztésének ösztönzésére. Ezek irányát a helyi szinten nyújtható előnyöknek lehetne és kellene megszabniuk; a megoldások a helyi körülmények függvényében különféle technológiákra koncentrálhatnának, például a szél- és napenergia mellett a biomassza- (ideértve a hulladékból származó) és a geotermikus energiára. A szabályoknak, a támogató intézkedéseknek és a hálózatokhoz való hozzáférésnek egyértelműnek, egyszerűnek és megbízhatónak kell lennie a kisméretű (saját célra) termelők részvételének megkönnyítése érdekében. Az intelligens hálózatokon és irányításon keresztül kapcsolódó helyi szintű hibrid energiarendszerek kiépítése lehetővé tenné, hogy közelebb kerüljünk a helyi szintű energiaellátási függetlenséghez. Ennek a megközelítésnek is megvannak azonban a korlátai, hiszen ameddig nem áll rendelkezésre valódi és megfizethető megoldás az elektromos energia tárolására, addig szükség van a – nagyrészt fosszilis üzemanyagon alapuló – kiegészítő energiára. (ld.: Friedrich Wagner, Max-Planck-Institut für Plasmaphysik: *Features of an electricity supply system based on variable input* [A változó betápláláson alapuló villamosenergia-ellátási rendszer jellemzői]).

A fogyasztók szerepének erősítése

4.12 Mondani sem kell, hogy a fogyasztók érdekei középonti szerepet kapnak az EGSZB-nek az energia témájában kialakított álláspontjában, amit számos korábbi véleményben is kifejtett ⁽⁴⁾. A kérdés ezen a téren az, hogy miként lehet megtalálni az egyensúlyt a takarékosagra ösztönző magas energiaárak és az energiaszegénység kockázata között. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által a fogyasztók szerepének megerősítése kapcsán alkalmazott megközelítést – aktív fogyasztói részvétel nélkül nem lehet megfelelő eredményeket elérni. Az egyik nagyobb figyelmet érdemlő szempont a fogyasztók választási szabadságának biztosítása a gyakorlatban.

4.12.1 Amint azt az EGSZB már számos alkalommal kijelentette, az ismeretterjesztés és az oktatás alapvető a fogyasztók pozíciójának erősítéséhez. Ennek megfelelően a fogyasztókat egyértelmű és könnyen elérhető információkkal kellene ellátni arról, hogy miként járulnak hozzá a megújuló forrásból származó energia támogatásához, amit általában az egy főre jutó nemzeti szintű megújulóenergia-támogatás mértékével fejezünk

ki. A legjobb az lenne, ha ezt az információt az energiaszámlák tartalmaznák.

A technológiai innováció ösztönzése

4.13 A megújuló energiaforrásokra épülő technológiák hatalmas lehetőségeket tartogatnak, amint más, az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentését célzó technológiák – tiszta szén, a villamos energia tárolása, dinamikus fogyasztásszabályozás, szénfelhasználás, maghasadás és -fúzió stb. –, vagy más üvegházhatású gázok, például a metán kibocsátásának csökkentése is. Számos esetben az eredmények egyértelműen ígéretesek; ezeket megfelelően ösztönözni kell. Amint az EGSZB korábban már többször rámutatott, fontos, hogy a finanszírozási eszközök kialakítása és céljaik meghatározása a technológiák érettségi szintjének megfelelően történjen. Különösen az új technológiák demonstrációját és korai elterjesztését kellene támogatni. Ennek érdekében garantálni kell a SET-terv forrásait. A fellépésre sürgető szükség van: úgy tűnik, hogy a közelmúltban az Egyesült Államokban a vállalati szféra fokozta az energetikai K+F-be történő összes beruházását, aminek következményei lehetnek az európai versenyképességre nézve.

4.14 Úgy tűnik, hogy az Európai Bizottság az elegendő közös finanszírozást és a kötelező érvényű célokat tartja az innováció és ezáltal a munkahelyteremtés megfelelő motorjának. Ezek azonban önmagukban nem garantálják az eredmények hatékony elérését. Nyílt piacokra és valódi versenyre is szükség van, mivel a verseny innovációra és megújulásra ösztönzi a vállalkozásokat.

A megújuló energiaforrások fenntarthatóságának biztosítása

4.15 A teljes energiarendszer fenntarthatósága szükséges célkitűzés. Ez a rendszer összes elemére érvényes, nem csupán a bioenergiára. A különféle megújuló energiahordozók felhasználásával kapcsolatos környezeti és területi hatások eltérőek. Kritériumokat kell meghatározni a megújuló energiaforrások fenntartható használatára vonatkozóan úgy, hogy az uniós alapokból csak azzal a feltétellel legyen adható pénzügyi támogatás, ha a megújuló forrásokból származó energia kitermelése megfelel e kritériumoknak. Az EGSZB támogatja a közlemény által a bioenergia fenntarthatósága kapcsán megfogalmazott üzeneteket, azzal a kiegészítéssel, hogy az új javaslatok nem növelhetik a termelők és a felhasználókra háruló adminisztratív terheket. A követelményeknek, amennyire lehet, a már létező nyomkövetési és jelentéstételi rendszerre kell épülniük. Példaként hozhatóak fel erre a fenntartható erdszettel kapcsolatos, számos tagállam által alkalmazott követelmények.

A megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos szakpolitika a 2020 utáni időszakban

4.16 Az EGSZB szerint el kell kezdeni a 2020 utánra szóló, megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos szakpolitika előkészítését a 2.4. pontban már leírtak szerint.

⁽³⁾ HL C 143., 2012.5.22., 125–129. o.

⁽⁴⁾ HL C 44., 2011.2.11., 53–56. o.; HL C 48., 2011.2.15., 81–86. o.; HL C 68., 2012.3.6., 15–20. o.

4.17 Az Európai Bizottság a hatáselemzésében (amely ebben a formájában nem tökéletes: hiányoznak táblázatok stb.) először a további szabályozás nélküli forgatókönyvet mutatja be. Ezt az EGSZB elutasítja. A jövőbeli szakpolitikai keret kapcsán ismertett további három lehetőség kapcsán az EGSZB jelenleg az alábbi pontokat tartja aggályosnak:

4.17.1 Úgy tűnik, hogy a megújuló energiaforrásokra vonatkozó célértékek opciója nélküli szén-dioxid-mentesítés 2020 után nem garantálja azt, hogy a megújuló energiaforrások használata valamilyen mértékben növekedni fog. Ez a lehetőség felel meg azonban a leginkább a nyílt energiapiacnak, és ez biztosítaná a leginkább költséghatékony eredményeket. Következésképpen megerősödhet az ETS is. A megújuló energiaforrások használatának fokozódása biztosnak tűnik ebben a forgatókönyvben, tekintettel a megújuló energiaforrások eddigi határozott fejlődésére, a jelenlegi és a növekvő jövőbeni K+F-célú és más beruházásokra, az éghajlattal kapcsolatos kötelező célokra és az Európai Bizottság által körvonalazott jövőbeli szakpolitikákra.

4.17.2 A jelenlegi rendszer fenntartása kötelezően teljesítendő nemzeti szintű célértékekkel hatékony lenne, és előnyökkel járna a megújuló energiaforrásokkal foglalkozó vállalati szektornak legalább egy része számára. Nem garantálná azonban a szén-dioxid-mentesítés költséghatékonyágát. Az ebben a lehetőségben szereplő előírt árak ezenkívül komoly veszélybe sodornák az ETS-t. Ismét a tagállamoknak kellene kialakítaniuk saját szakpolitikájukat a megfelelés biztosítása érdekében, ami az együttműködés és a kereskedelem fokozására irányuló erőfeszítések ellenére hátráltatná a működő belső energiapiac kialakulását. A kötelező célok sikeresen járultak hozzá a megújuló energiaforrásokra épülő technológiák fejlesztésének beindításához az EU-ban, ez azonban a jövőben valószínűleg nem lesz meggyőző érv.

4.17.3 Az uniós irányítás és ambiciózus célértékek lehetősége az EGSZB véleménye szerint számos jelentős előnyt kínálhatna, összhangban az Európai Energiaközösség koncepciójával

(⁵). Mindaddig, amíg az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére vonatkozó, az ezzel kapcsolatos hosszú távú igényeknek megfelelő célok megállapításra nem kerülnek, ezt az opciót kellene előnyben részesíteni. Az Európai Bizottság által említett, a magas költségekkel és a közvélemény általi elfogadottsággal kapcsolatos kockázatok azonban valósaknak tűnnek. Ezenkívül valószínűleg nagyméretű új adminisztratív struktúra kialakítására is szükség lenne.

4.18 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság a jövőbeli tevékenységét olyan, a 2020 utáni időszakra vonatkozó szakpolitika kialakítására koncentrálja, amely legfőképpen az első opción alapul. Ennek a szén-dioxid-mentesítési politikának nem a megújuló energiával kapcsolatos valamiféle célkitűzésen kellene alapulnia, hanem egy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére vonatkozó egyértelmű célon, illetve a szén-dioxid-kibocsátásnak egy olyan magas árán, amely elegendő ahhoz, hogy a megfelelő szereplőket a jobb hatékonyságot célzó intézkedésekre, a K+F-hez való hozzájárulásra és beruházásokra ösztönözze, azonban a fogyasztók számára és az ágazat versenyképességéhez nem túlságosan magas. Ezenkívül célirányos intézkedésekre is szükség van a megújuló energiaforrásokra épülő technológiák kifejlesztésének és az ilyen technológiákba történő beruházásoknak az ösztönzésére, ami végül meghozza a valódi változást. Ezeknek az intézkedéseknek ideális esetben az egész EU-ban egységeseknek és az egyes technológiákra szabottaknak kell lenniük.

A következő lépések

4.19 Már a közeli jövőben szükség van a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos jelenlegi keret működésének javítását célzó lépésekre. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság szándékait. A megújuló energiának az energiapiacokba történő integrálására irányuló fellépéseket – ideértve a hálózatra kapcsolódással, a hálózati kiegyenlítéssel és díjakkal kapcsolatos kérdések megoldását is – indokolatlan késlekedés nélkül végre kellene hajtani.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

(⁵) Lásd a 4.5. pontot és a www.eesc.europa.eu/eec honlapot.

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították.

1.5. pont

A következőképpen módosítandó:

A megújuló energiaforrásokra épülő technológiák hatalmas lehetőségeket tartogatnak, ~~amint más, az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére célzó technológiák – tiszta szén, a villamos energia tárolása, dinamikus fogyasztásszabályozás, szénfelhasználás, maghasadás és fúzió –, vagy más üvegházhatású gázok, például a metán kibocsátásának csökkentése is.~~ Számos esetben az eredmények egyértelműen ígéretesek; ezeket megfelelően ösztönözni kell. Különösen az új technológiák demonstrációját és korai elterjesztését kellene támogatni.

A szavazás eredménye (az 1.5. és a 4.13. pontról együtt szavaztak, az elutasítás mindkettőre vonatkozik)

Mellette: 68

Ellene: 113

Tartózkodott: 21

Új 4.3. pont

A 4.2. pont után új pont illesztendő be:

A megújuló energiaforrásokból előállított energia növekvő árait illetően az EGSZB a következőket állapítja meg:

- Míg az olajárak az utóbbi években folyamatosan emelkedtek, a megújuló energiák előállítási költségei folyamatosan és gyors ütemben csökkennek. Ez azt jelenti, hogy az utóbbiak nemsokára versenyképesek lesznek a részben ugyancsak támogatott fosszilis energiaforrásokkal.
- Az EGSZB utal arra, hogy a fosszilis energiahordozók árai a rendelkezésre álló készletek körvonalazódó csökkenése, illetve a kitermelési költségek emelkedése miatt valószínűleg tovább fognak emelkedni.
- Az ez év júniusában tartott Rio+20 konferencián az EU kötelezettséget vállalt arra (lásd a zárányilatkozat 225. pontját), hogy „fokozatosan megszünteti a fosszilis tüzelőanyagok ártalmas és rossz hatékonyságú támogatásait, amelyek ösztönzik a pazarló fogyasztást, és aláássák a fenntartható fejlődést”. A Világbank az ilyen típusú szubvenciók összegét évi 775 milliárd amerikai dollárra teszi. Ha az EU megvalósítaná ezt az ígéretet, akkor a fosszilis és a megújuló energiák közötti mai árkülönbség csökkenne, még akkor is, ha egy másik ígéret – az, hogy az externális költségek beépítése is megtörténik – nem valósulna meg. Arra kérjük az Európai Bizottságot, hogy készítsen és hozzon nyilvánosságra ilyen tárgyú számításokat.
- Németország – mint az a tagállam, amelyben az utóbbi években valószínűleg a legnagyobb arányú fejlesztések történtek a megújuló energiák terén – olyan szabályozást alkotott, amelynek alapján a nagy energiafogyasztókat mentesítik a megújuló energiaforrásokból előállított áram betáplálásához kapcsolódó bizonyos költségek megfizetése alól, hogy nemzetközi versenyképességük ne kerüljön veszélybe. Az ettől az úgynevezett „hozzájárulástól” mentesített vállalatok listája folyamatosan nő, úgyhogy az egyre kevesebb és kevesebb fogyasztó között oszlik meg. Ma már golfpályák, sültburgonya-előállítók és vágóhidak is kapnak mentesítést a hozzájárulás fizetése alól. Mivel ez aligha magyarázható a nemzetközi versenyképesség elősegítésével, a szövetségi kormányzat jelenleg azt tervezi, hogy a listát ismét radikálisan leszűkíti, ami költségsökkentő hatású lesz.
- Mivel a megújuló energiák révén ma már jelentős áramtermelési kapacitások állnak rendelkezésre Németországban (30 000 MW szélenergia-kapacitás és mintegy 29 000 MW fotovoltaiikus energia, a megmaradt kb. 10 000 MW-nyi atomerőművi kapacitás mellett), az árambörzéken az árak – különösen déltájban – olyan alacsonyak, mint még soha. Az áramszolgáltatók azonban, amelyek ilyenkor olcsón tudnak áramot vásárolni, ezeket az árcsökkenéseket nem adják tovább a végfelhasználóknak!
- A megnövekedett áramköltségek ellenére azonban a német közvéleményben igen nagy az úgynevezett „energiaipari váltás” (Energiewende) elfogadottsága. Ennek többek között az az oka, hogy ma már számos magánszemély, újonnan alakított energiatársaság, illetve városi közműüzem maga is állít elő elektromos áramot, amivel pénzt keres és helyi munkahelyeket teremt;

A szavazás eredménye:

Mellette: 69

Ellene: 105

Tartózkodott: 21

4.13. pont

A következőképpen módosítandó:

A megújuló energiaforrásokra épülő technológiák hatalmas lehetőségeket tartogatnak, ~~amint más, az üvegházhatásúgázok-kibocsátás csökkentésére célzó technológiák – tiszta szén, a villamos energia tárolása, dinamikus fogyasztásszabályozás, szén-felhasználás, maghasadás és fúzió –, vagy más üvegházhatású gázok, például a metán kibocsátásának csökkentése is.~~ Számos esetben az eredmények egyértelműen ígéretesek; ezeket megfelelően ösztönözni kell. Amint az EGSZB korábban már többször rámutatott, fontos, hogy a finanszírozási eszközök kialakítása és céljaik meghatározása a technológiák érettségi szintjének megfelelően történjen. Különösen az új technológiák demonstrációját és korai elterjesztését kellene támogatni. Ennek érdekében garantálni kell a SET-terv forrásait. A fellépésre sürgető szükség van: úgy tűnik, hogy a közelmúltban az Egyesült Államokban a vállalati szféra fokozta az energetikai K+F-be történő összes beruházását, aminek következményei lehetnek az európai versenyképességre nézve.

A szavazás eredménye (az 1.5. és a 4.13. pontról együtt szavaztak, az elutasítás mindkettőre vonatkozik):

Mellette: 68

Ellene: 113

Tartózkodott: 20

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az Európai Unióban található atomerőművek átfogó kockázat- és biztonsági értékeléséről („ellenálló képességi próbák”)

(COM(2012) 571 final)

(2013/C 44/25)

Főelőadó: **André MORDANT**

Az Európai Bizottság 2012. október 12-én úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az Európai Unióban található atomerőművek átfogó kockázat- és biztonsági értékeléséről („ellenálló képességi próbák”) és a kapcsolódó tevékenységekről”

COM(2012) 571 final

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Elnöksége 2012. szeptember 17-én megbízta a „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel (az eljárási szabályzat 59. cikke alapján) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a 2012. december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki André MORDANT személyében, továbbá 98 szavazattal, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Bár a kockázatok kezelése elsősorban az atomerőművek ellenálló képességétől függ, az EGSZB úgy ítéli meg, hogy az erőművekkel kapcsolatos minden kockázatot, többek között a lakosságot, a környezetet és a gazdaságot fenyegető külső kockázatokat is figyelembe kell venni.

1.2 Az EGSZB megítélése szerint erőművenként kell meghatározni a balesetek esetén követendő eljárásokat, ami magában foglalja a személyzet képzését, az erőművek közelében lakók tájékoztatását és a velük folytatott konzultációt, amely lehetővé teszi számukra, hogy részt vegyenek az utasítások kidolgozásában, és amely által kiaknázható a helyismeretük. Ennek során a helyzet balesetek utáni kezelését is meg kell határozni (hosszú távú megközelítés).

1.3 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot a nukleáris biztonságról szóló irányelv felülvizsgálatára irányuló ambiciózus szándékában, és arra kéri, hogy ne csupán a technikai szempontokat vegye figyelembe, hanem a munkavállalókat és a polgárokat humán szempontból érintő valamennyi kérdést is (egészség, stressz, pszichológia, szorongás stb.).

1.4 Az EGSZB megállapítja, hogy nem minden tagállam rendelkezik szabályozási feladatot ellátó, független biztonsági hatósággal, valamint a nukleáris biztonság szabályozása terén a tagállamok nem rendelkeznek közös megközelítéssel, ezért az EGSZB irányelv általi harmonizációt ajánl.

1.5 Az EGSZB véleménye szerint a nyilvánosság tájékoztatásának és a polgárok részvételének – a nukleáris ágazatra történő alkalmazással – az Aarhusi Egyezményen kellene alapulnia, amely rendelkezik a tájékoztatásról, a döntéshozatalban történő részvételről/egyeztetésről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról. Az egyezményt az EU és a tagállamok is aláírták.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy az ellenálló képességi próbák és az Európai Bizottság ajánlásai alapján az Európai Uniónak nyomkövetési és ellenőrzési mechanizmusokat kell bevezetnie, amelynek részeként a tagállamok uniós szinten rendszeres jelentéseket nyújtanak be.

1.7 Az EGSZB véleménye szerint a közleményben említett, az üzemeltetők, a beszállítók, a nemzeti hatóságok és az európai intézmények közötti szoros együttműködés és információmegosztás fontos, és ki kell terjeszteni a polgárokra, valamint a személyzetre és annak képviselőire, különösen a határövezetekben, ahol harmonizálni kell az eljárásokat.

1.8 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a baleset esetén követendő forgatókönyvekben feltétlenül elemezzék az erőmű összes reaktorának a hűtés és az áramellátás egyidejű elvesztésével történő leállítását. Javasolja továbbá azoknak az eljárásoknak a felülvizsgálatát, amelyek szerint a balesetet szenvedett reaktor áramellátását az erőmű egy másik reaktora biztosítja, valamint javasolja a készenléti berendezések, a személyzet mozgását lehetővé tévő külső világítás, a vészhelyzeti dízelgenerátor felülvizsgálatát, valamint a kiégett fűtőelemek tárolására szolgáló pihentető medencék vízellátásának megerősítését.

1.9 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy mivel belátható időn belül nem fog rendelkezésre állni elegendő és alacsony széndioxid-kibocsátású alapterhelési villamosenergia-termelés, az atomenergiának az európai uniós energetikai választék elválaszthatatlan részének kell maradnia, anélkül azonban, hogy az áramellátást üzemzavarok és balesetek veszélyeztetnék. Arra kéri ezért az Európai Bizottságot, hogy támogassa a szervezeti és emberi tényezőkre vonatkozó tanulmány elkészítését, hiszen ezek az elemek a nukleáris biztonság és védetség alappillérei.

1.10 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló szándékát, hogy a nukleáris biztosításra és felelősségre vonatkozóan – amely jelenleg ténylegesen nem fedi le a kockázatokat – jogalkotási aktusra irányuló javaslatot terjeszt elő. Az EGSZB véleménye szerint az európai nukleárisenergia-termelők által létrehozandó pénzügyi eszközök révén különösen a társadalmi, a környezeti és a gazdasági szempontokat kell kezelni. Ellenkező esetben nincs biztosítva az esetleges áldozatok kellő védelme, illetve kártalanítása.

1.11 Az EGSZB aggodalmának ad hangot az alvállalkozók igénybevitelével kapcsolatban (amelynek mértéke egyes esetekben elérheti a személyzet akár 80%-át), amely anélkül történik, hogy valójában értékelnék, hogy az ilyen eljárások hogyan hatnak a biztonságra. Az ebből eredő hatáskörvesztés sérülékennyé teszi a munkát végző csoportokat. Az EGSZB úgy véli, hogy nagyobb hangsúlyt kellene helyezni a különböző helyszíneken dolgozók képzésére.

1.12 A közlemény nem tér ki az erőművek élettartamára, amely pedig kérdéseket vet fel a biztonsággal kapcsolatban. Az EGSZB véleménye szerint ez a kérdés meghatározó szerepet játszik a létesítmények biztonságának értékelésében, valamint azok új generációs erőművekkel történő helyettesítése kérdésében éppúgy, mint az ezt a helyettesítést célzó program azonnali kidolgozásában. Az atomerőművek élettartamának a nemzeti szabályozó szervek által történő meghosszabbítása csak a nemzetközi szinten elfogadott legjobb gyakorlatok alapján történhet.

1.13 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság súlyos baleset esetére dolgozzon ki a pajzsmirigy-megbetegedések stabil jó bevételével történő megelőzését célzó harmonizált gyakorlatot, amely az EU egész területére érvényes, és hogy a Fukushima-ban történtek tanulságait levonva a sűrűn lakott európai területeken 20-30 km-nyire terjessze ki az atomerőművek körüli evakuációs zónát.

2. Bevezetés

2.1 A 2011. március 11-i fukusimai baleset nyomán Európában és a világ többi részén is felülvizsgálták a nukleáris létesítmények biztonságát. Az Európai Unióban 145 reaktor található, amelyből 13 leállítást vagy leszerelést állt, ami azt jelenti, hogy 132 reaktor üzemel 58, egyes esetekben határvédelmi helyszínen. Bár hasonló baleset az EU-ban nem következett be, a lehető legmagasabb szintű biztonság, védetség és sugárvédelem biztosítása érdekében szükség volt a rendelkezések egészének felülvizsgálatára. A szomszédos országok közül Svájc és Ukrajna vett részt az ellenálló képességi próbákban.

2.2 2011 márciusában az EU-ban az Európai Tanács azt a következtetést vonta le, hogy „átfogó kockázat- és biztonsági

értékelés (ellenálló képességi próba) alapján felül kell vizsgálni az Európai Unió területén található minden atomerőmű biztonságát”. Következésképpen minden európai országban felülvizsgálati folyamat indult el, amely három szakaszban történt:

- „Első szakaszban maguk az erőművek üzemeltetői hajtják végre az értékelést.
- A második szakaszban a nemzeti szabályozó hatóság felülvizsgálja az üzemeltető általi értékelést.
- A harmadik szakaszban a nemzeti szakértők és az Európai Bizottság szakértői értékelik a nemzeti jelentéseket. Erre 2012 januárja és áprilisa között kerül sor.

Az elfogadott határidőknek megfelelően minden részt vevő tagállam benyújtotta a Bizottságnak az elért eredményekről szóló jelentését.” (COM(2011) 784 final)

2.3 Ezenkívül az Európai Tanács felkérte az Európai Bizottságot, hogy az Európai Unióval szomszédos országokat kérje fel az ellenálló képességi próbákban való részvételre, „vizsgálja felül a nukleáris létesítmények biztonságára vonatkozó hatályos jogi és szabályozási keretet”, és „szükség esetén 2011 végéig tegyen javaslatot annak tökéletesítésére”. Emlékeztetni kell arra, hogy erre a biztonsági felülvizsgálatra csak azt követően kerülhetett sor, hogy az Európai Bizottságot megbízta ezzel az Európai Tanács.

3. Az európai bizottsági közlemény lényegi tartalma

3.1 A zárójelentés megállapította, hogy az európai nukleáris erőművek biztonsági előírásai általában szigorúak, de a biztonság különböző elemeit gyakorlatilag minden európai nukleáris erőmű esetében fejleszteni kell.

3.2 A nemzeti szabályozó hatóságok ugyanakkor arra a megállapításra jutottak, hogy egyetlen erőmű bezárására sincs szükség.

3.3 Az elvégzett ellenálló képességi próbák rámutattak arra, hogy a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) által ajánlott biztonsági előírásokat és a legjobb nemzetközi gyakorlatokat a tagállamok nem alkalmazzák maradéktalanul.

3.4 Az Európai Bizottság szorosan nyomon fogja követni az ajánlások végrehajtását, és ezzel párhuzamosan jogalkotási intézkedésekre tesz javaslatot, amelyek célja az európai nukleáris biztonság további erősítése.

3.5 Az erőművekben végrehajtandó számos konkrét műszaki fejlesztési javaslat mellett az ellenálló képességi próbák rámutattak arra, hogy a nemzetközi előírások és gyakorlatok alkalmazása nem következetes. A Fukushima-ban történekből is le kell vonni a tanulságot, különösen a következők tekintetében: a földrengésekhez és az áradásokhoz kapcsolódó kockázatok, a helyszínen földrengésjelző berendezések jelenléte és alkalmazása, szűrési hermetikus téri szellőztető rendszerek létrehozása és baleset esetén a sürgős beavatkozásokhoz megfelelő berendezések rendelkezésre bocsátása, valamint a helyszínen kívül veszélyhelyzeti tartalék-vezérlőterem kialakítása.

3.6 A nemzeti szabályozó hatóságok elkészítik a megvalósítási ütemtervet tartalmazó nemzeti cselekvési tervet, amelyet 2012 végéig bocsátanak rendelkezésre. Az Európai Bizottság a nemzeti szabályozó hatóságokkal szoros együttműködésben az ellenálló képességi próbák alapján tett ajánlások végrehajtásáról 2014 júniusában kíván beszámolni.

3.7 Az Európai Bizottság elvégezte a nukleáris biztonság terén hatályos európai jogi keret elemzését, és 2013 elején előterjeszti a nukleáris biztonságról szóló irányelv felülvizsgálatát. A javasolt módosítások elsősorban a biztonsági követelményeket, a nemzeti szabályozó hatóságok szerepét, függetlenségét és hatáskörét, az átláthatóságot és a nyomon követést érintik.

3.8 Ezt követik a nukleáris területen a biztosításra és felelősségre vonatkozó, valamint az élelmiszerek és takarmányok maximális megengedett radioaktív szennyeződési szintjére vonatkozó egyéb javaslatok. Az ellenálló képességi próbák folyamata a nukleáris védekezéssel (azaz a rosszhiszemű támadások megelőzésével) kapcsolatos további munkák elvégzésének szükségességére is rávilágított, amelyek esetében a fő felelősség a tagállamokra hárul.

4. Általános észrevételek

4.1 Hangsúlyozni kell az ezen ellenálló képességi próbák érdekében kifejtett erőfeszítések és az azokra szánt pénzügyi eszközök nagyságrendjét, valamint megfelelő végrehajtásukat. A reaktorokat üzemeltető 14 tagállam az „ellenálló képességi próba” révén az értékelésekben „önkéntes alapon” vett részt, ami komoly hozzájárulást jelent a közös biztonsági és védekezési szabályok bevezetéséhez. Ezek az értékelések ugyanakkor az üzemeltetők önértékelésén alapulnak, amelyet a nemzeti szabályozó hatóságok által végzett felülvizsgálat és a szakértői értékelések követnek. Az „ellenálló képességi próbák” és az Európai Bizottság ajánlásai alapján az Európai Uniónak nyomonkövetési és ellenőrzési mechanizmusokat kell bevezetnie.

4.2 A jogi keretre vonatkozó megállapítások

4.2.1 A nukleáris biztonságról szóló irányelv ellenére a nukleáris biztonság és védetség szabályozása terén a tagállamok megközelítése nem teljesen egyező. Az európai irányelv felülvizsgálata során a nukleáris biztonság részletesebb kodifikálására van szükség; az irányelv végrehajtását és a jogsértési eljárást szigorúan alkalmazni kell.

4.2.2 **A nukleáris biztonságról szóló irányelv felülvizsgálata.** Két ország (Lengyelország és Portugália) még nem fejezte be a nukleáris biztonságról szóló irányelv (a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági közösségi keretrendszerének létrehozásáról szóló, 2009. június 25-i 2009/71/Euratom tanácsi irányelv) átültetését (az átültetés határideje: 2011. július 22. volt). „Alapvetően fontos biztosítani, hogy a fukusimai baleset tanulságai és az ellenálló képességi próbákból levont következtetések megfelelő és következetes módon megjelenjenek az EU-ban folytatott gyakorlatban és a jogszabályi keretben.” (COM(2012) 571 final) Az

EGSZB támogatja a folyamatban lévő felülvizsgálati folyamatot, és különösen azt kéri, hogy az EU nagyobb ellenőrzési szerepet kapjon. Nem szabad azonban kizárólag az ellenálló képességi próbák technikai részére összpontosítani. A biztonság az emberektől is függ: a polgároktól, a munkavállalóktól és azok képviselőitől. Hasznos lenne, ha a nukleáris biztonságról szóló irányelvben az átláthatóságról és a nyilvánosság részvételéről szóló előírások az Aarhusi Egyezményen alapulnának, amelyet – legalább a polgárok részvétele tekintetében – az EU és szinte minden tagállam aláírt.

4.2.3 Hangsúlyozni kell, hogy harmonizálni kell a sugárvédelmi szabályokat és az erőművön kívüli veszélyhelyzetekre való felkészülést az uniós tagállamok között: „Az Európai Unióban 47 olyan atomerőmű, s azokban 111 olyan reaktor van, amelynek 30 km-es körzetében több mint 100 000 ember lakik. Ez azt bizonyítja, hogy az atomerőművek területén kívüli veszélyhelyzeti felkészültség elsődleges fontosságú. A szóban forgó intézkedések több nemzeti, regionális és helyi hatóság megosztott hatáskörébe tartoznak.” (COM(2012) 571 final) Az EGSZB ezért határozottan támogatja az erre a területre vonatkozó uniós jogszabály felülvizsgálatát, valamint az erőművek közelében lakók részvételét.

4.2.4 **Biztosítás és felelősség a nukleáris területen.** Ez a kérdés európai uniós szinten nincs rendezve, az „Euratom-Szerződés 98. cikke ugyanakkor rendelkezik a területet kötelezően szabályozó tanácsi irányelvek elfogadásának lehetőségéről. Ezért a Bizottság azt tervezi, hogy – hatásvizsgálat alapján – megfontolja, hogy az EU hatáskörei szabta keretek között mennyiben indokolt javítani az Európában esetleg bekövetkező nukleáris balesetek potenciális áldozatainak helyzetét.” (COM(2012) 571 final) Az Európai Bizottság ebben a kérdésben jogalkotási aktusra kíván javaslatot tenni, és az EGSZB támogatja ezt a kezdeményezést, mivel a kockázatokat jelenleg a biztosítások nem fedezik kellőképpen. Ennek az aktusnak különösen a társadalmi, a környezeti és a gazdasági szempontokra kellene kiterjednie, valamint a „végső megoldásként” történő kártérítésre, amely jelenleg az állam felelőssége.

4.2.5 **Az élelmiszer- és a takarmányjog felülvizsgálata.** „A fukusimai és a csernobili katasztrófa tapasztalatai rámutattak arra, hogy eltérő megközelítést igényel egyfelől a harmadik országokból történő élelmiszer-behozatal, másfelől pedig az EU-n belül bekövetkező baleseteket követően forgalomba hozott élelmiszerek szabályozása.” (COM(2012) 571 final) Ezt a jogszabályt felül kell vizsgálni.

4.3 Az ellenálló képességi próbák előírásai meghatározták, hogy az elemzés mire terjed ki, azt azonban nem határozták meg, hogy mire nem. Az atomerőművek elavulását és az élet-tartam meghosszabbításának hatását, a biztonságkultúrát és a függetlenséget, a szabványokat és a nemzeti szabályozó hatóságok közötti összhangot így kizárták, ezért azokat nem értékelték. E tényezők közül legalább némelyek úgy tekinthetők, mint amelyek hozzájárultak a fukusimai katasztrófa terjedelméhez és hatásához – ez indította el az ellenálló képességi próbákat.

4.4 Ezért az EGSZB csak támogatni tudja a közös kutatási központ működtetésére irányuló javaslatot, valamint egy állandó jelleggel működő európai nukleáris biztonsági laboratórium létrehozását, ezek azonban mindig technikai elemzések. Az EGSZB továbbra is úgy ítéli meg, hogy a nukleáris ágazati tevékenységhez igazított magas szintű képzéseket kell kidolgozni. Emellett szükség van egy nukleáris biztonság terén illetékes európai hatóságra, valamint egy sugárvédelemmel, illetve a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásával foglalkozó szervre is.

4.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy a különböző helyszíneken dolgozók képzésével is foglalkozni kell. Bizonyos országokban az alvállalkozók igénybevétele meglehetősen rendszeressé vált, anélkül, hogy ténylegesen értékelték volna az ilyen gyakorlatnak a biztonságra gyakorolt hatását. Az ebből eredő hatáskörvesztés sérülékennyé teszi a munkát végző csoportokat.

4.6 A nemzetközi együttműködés fellendítése és a nukleáris biztonságra vonatkozó globális jogi keret javítása. „A munkacsoportban részt vevő országok többsége a NAÜ biztonsági előírásainak szükségességének, a szabályozási függetlenségnek és hatékonyságnak, a szakértői értékelések kiterjedt használatának, valamint a fokozottabb nyitottság és átláthatóság megvalósításának fontosságát hangsúlyozta.” (COM(2012) 571 final) Meg kell jegyezni, hogy a függetlenség, az átláthatóság és a nyitottság vezérlik a közös szabályok kialakítására és a szabályok megerősítésére irányuló elképzeléseket, de ez elegendő-e, ha egyébként ezeket a szabályokat nem alkalmazzák?

5. Részletes megjegyzések

5.1 Átláthatóság

5.1.1 A lakosság tájékoztatása tekintetében – amelynek alapjául az egyeztetés, a döntéshozatalban való részvétel és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításának három alappillére – meg kell jegyezni, hogy az átláthatóságra való hivatkozáson kívül ez nem képezi az ellenálló képességi próbák folyamatának tárgyát. A polgárok ugyanakkor a nukleáris biztonság és védetség elengedhetetlen elemét alkotják. Az EU polgárainak részvétele nem felelt meg a kihívás méretének. A nyilvánosság részvétele nem volt könnyű. Az egyes kérdések vizsgálatára igen szűk határidők álltak rendelkezésre. A nyilvános konzultációkon a tolmácsolás nem mindig volt biztosítva, és számos egyesület anyagi okok miatt nem tudott azokon részt venni. Az elért átláthatósági szint azonban egyes civil szervezetek számára a jelentések igen részletes elemzését tette lehetővé.

5.1.2 „Az a tapasztalat, hogy rendkívüli események olyan tagállamok atomerőműveiben előfordulhatnak, ahol azelőtt biztonsági szempontból jó volt a helyzet, rámutat annak szükségességére, hogy rendszeres időközönként alapos biztonsági felülvizsgálatokra kerüljön sor, hogy megtörténjen az operatív tapasztalatok kiértékelése, továbbá hogy az üzemeltetők, a beszállítók, a szabályozó hatóságok és az európai intézmények, köztük a Bizottság Közös Kutatóközpontja (JRC, Az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja) által működtetett Operatív Tapasztalatok Európai Csereközpontja (European Clearing-house of Operating Experience) szoros együttműködést és információ-

megosztást folytasson egymással.” Az információmegosztás nem korlátozódhat „az üzemeltetőkre, a beszállítókra, a szabályozó hatóságokra és az európai intézményekre”. (COM(2012) 571 final) Az EU polgárainak részt kell venniük ebben a folyamatban: ez az Aarhusi Egyezmény pilléreinek (tájékoztatás, egyeztetés/részvétel, igazságszolgáltatáshoz való jog) egyike.

A polgárok támogatására például Franciaországban három intézmény áll rendelkezésre: az *Haut comité pour la transparence et l'information sur la sécurité nucléaire* (HCTISN) (A nukleáris védelemmel kapcsolatos átláthatósággal és tájékoztatással foglalkozó magas szintű bizottság), a *les Commissions locales d'information* (CLI) (Helyi tájékoztatási bizottságok) és az *Association nationale des comités et commissions locales d'information* (ANCCLI) (Helyi tájékoztatási bizottságok nemzeti egyesülete) (2006. júniusi törvény). Ezek az intézmények csatlakoztak a „Kiegészítő biztonsági értékelések” elnevezésű francia folyamathoz. A HCTISN részt vett a dokumentáció kidolgozásában és megbízott egy munkacsoportot azzal, hogy a helyszínen végzett ellenőrzésekkel mérje fel a személyzet munkakörülményeit. A CLI és az ANCCLI a francia nukleáris szabályozó hatóság jelentéséhez az üzemeltetők által készített jelentések elemzésével szolgált.

Ami a rendkívüli eseményeket illeti, ezek az intézmények hozzáféréssel rendelkeznek az ellenőrzések nyomán készített jelentésekhez és az üzemeltetőktől válaszleveleket kaphatnak. Ezért a francia lehetőségek tekintetében a nyilvánosság részvétele a rendkívüli események elemzésében elősegíti a lakossággal folytatott konstruktív párbeszéd kialakulását.

5.2 Az Európai Bizottság egy fontos megjegyzése, hogy „A nemzeti szabályozó hatóságok egyfelől azt a következtetést vonták le, hogy Európában egyetlen atomerőművet sem kell technikai okokból leállítani, másfelől pedig helyes gyakorlatokat jelöltek meg.” (COM(2012) 571 final) Ez a megállapítás azonban meghatározott időn belül megvalósítandó ajánlásokhoz és fejlesztésre vonatkozó kérésekhez kötött: mi történik, ha ezeket a határidőket nem tartják be? Elképzelhető, hogy bizonyos technikai kérések, pl. vastagabb vasbeton-padlózat kialakítása (a franciaországi Fessenheimben), az épületek megerősítése (fűtőelemek pihentető medencéi) megvalósítása lehetetlen: hogy fognak határozni az országok? Emlékeztetni kell arra is, hogy az erőművek egy része a Three Mile Island-i és a csernobili baleset után nem hozta meg az ajánlott védekezési intézkedéseket.

5.3 Megállapítások a biztonsági eljárásokat és kereteket illetően

A fukusimai baleset után a fő kérdések a következők:

5.3.1 A külső kockázatok értékelése és kezelése

Nem számoltak azzal a lehetőséggel, hogy egy létesítmény minden reaktoránál egyidejűleg áll le a hűtés és az áramellátás. Következésképpen a védelmi rendszerek (vészhelyzeti dízelgenerátorok, víztartályok) annál is inkább hatástalanoknak bizonyultak, mivel a hibás reaktor funkcióit a létesítmény többi reaktorának kellett volna átvennie.

5.3.2 **A biztonság alakulását vizsgáló értékelések** tekintetében „az egyes tagállamok között jelentős eltérések vannak” (COM(2012) 571 final). Harmonizációra van szükség, és a leg súlyosabb szankciókat alkalmazó megközelítést kell alkalmazni. Nem szabad a legkisebb valószínűség illúziójában ringatni magunkat, hiszen a baleset általában sorozatos vagy rosszabb esetben egymásra rakódó kisebb hiányosságok összessége. A fukusimai baleset elemzése rámutatott továbbá arra, hogy a földrengés és a szökőár kockázatát alábecsülték, miközben a szakemberek emlékeztettek arra, hogy ezek az események nemcsak lehetőségek, hanem a harmincas években be is következtek. Az volt a tendencia, hogy úgy kell tekinteni, hogy bizonyos balesetek „nem következhetnek be”.

Pedig a Three Mile Island-i baleset már bizonyította, hogy a reaktor magja megolvadhat. A több évvel a baleset után végzett vizsgálatok pedig lehetővé tették annak megállapítását, hogy a tartály megrepedt, de ellenállt. Csernobilban ellenben a láva (corium) mindent elöntött. Fukushimaiban pedig a 3 reaktormag (az 1., a 2. és a 3.) részben megolvadt, és valószínűleg károsította a vasbeton padlózatot.

5.3.3 A súlyos balesetek kezelése

Minden helyzetet fel kell mérni annak érdekében, hogy azonnali intézkedéseket lehessen hozni, amelyeknek köszönhetően a baleset a lehető legnagyobb mértékben enyhíthető, és ezek közül az egyik legfontosabb a személyzet képzése. A külső irányítás biztosítása érdekében ugyanakkor a baleset kezelését az erőmű közelében lakókkal együtt kell előkészíteni, ami lehetővé teszi, hogy részt vegyenek az utasítások kidolgozásában, miközben helyismeretük is kiaknázzható.

A fukusimai baleset ismét rámutatott a helyzet balesetet követő kezelésének fontosságára, amely feladat bizonyára a helyi, regionális és nemzeti hatóságokra hárul. Konzultációt kell ugyanakkor folytatni az erőmű közelében lakókkal, akiknek gyakorlatokban kell részt venniük, és ezt a folyamatot ismereteikkel kell támogatniuk. A baleset utáni helyzet kezelése hosszú távra szóló feladat.

5.4 A biztonsági tárgyú ellenálló képességi próbák alapján megfogalmazott legfontosabb ajánlások

5.4.1 A meglévő atomerőművekkel összefüggő biztonsági intézkedésekre vonatkozó ajánlások

— A részt vevő országok intézkedései

A súlyos balesetek megelőzése és hatásainak enyhítése érdekében mobil berendezések beszerzésére lenne szükség. Meg kell erősíteni továbbá a berendezéseket (az úgynevezett kemény magot) és tökéletesíteni kell a személyzet képzését;

— Az ajánlások végrehajtásának biztosítására szolgáló cselekvési terv

Mindenekelőtt értékelni kell a különböző ajánlások viszonylagos fontosságát, „amely alapján felállíthatók az elsőbbségi sorrendek, és biztosítható, hogy a finanszírozás a biztonsági szempontból legtöbb hasznot ígérő területekre jusson.” (COM(2012) 571 final). Az új generációs reaktorok tervezése elvileg már úgy történt, hogy azok az ajánlásokhoz kapcsolódó valamennyi intézkedésnek megfeleljenek, de bővíteni kell az európai nukleáris biztonság szabályozásának lehetőségeit.

— A monitoring és az ellenőrzés iránti felelősség:

Ez a felelősség a tagállamoké. Uniós szinten ugyanakkor rendszeres jelentéseket kell benyújtaniuk.

5.4.2 Az eljárásokra vonatkozó ajánlások

— Európai szinten „az egyes tagállamok által követett gyakorlat nagyobb összhangjának biztosítása érdekében európai szintű iránymutatást kell kidolgozni a természeti kockázati tényezők (ideértve egyebek mellett a földrengéseket, az árvizeket és a vízáradatokat, valamint a szélsőséges időjárási körülményeket) elemzése és a megkívánt biztonság szintjének meghatározása területén.” (COM(2012) 571 final) Az Európai Bizottság azt ajánlja, hogy ezzel a feladattal a Nyugat-európai Nukleáris Hatóságok Szövetségét kell megbízni. **Az ezen iránymutatás kidolgozásában legalább az erőművek közelében lakók részvételének biztosítása érdekében az Aarhusi Egyezmény típusú konzultációs folyamat alkalmazása megfelelő lenne.**

— a tízévenkénti látogatások és értékelések rendszeressé tétele, a berendezések jelentőségéhez igazított karbantartási programok fenntartása mellett;

— a reaktorok biztonságáról szóló jelentések legalább tízévenkénti aktualizálása;

— vészhelyzeti tartalékberendezések felállítása, védett veszélyhelyzeti intézkedési központok létrehozása, mobil berendezésekkel felszerelt mentőcsapatok kialakítása.

5.5 A baleset esetén követendő forgatókönyvekben feltétlenül elemezni kell az erőmű összes reaktorának a hűtés és az áramellátás egyidejű elvesztésével történő leállítását. Felül kell továbbá vizsgálni azokat az eljárásokat, amelyek szerint a balesetet szenvedett reaktor áramellátását az erőmű egy másik reaktora biztosítja, valamint felül kell vizsgálni a készenléti berendezéseket: a személyzet mozgását biztosító külső világítást, a vészhelyzeti dízelgenerátorokat. Természetesen felül kell vizsgálni a kiégett fűtőelemek tárolására szolgáló pihentető medencét, és meg kell erősíteni e medencék vízellátását.

5.6 „A Bizottság véleménye szerint a polgárok biztonságának javítása szempontjából fontos kiegészítő tevékenység a biztonsági értékelés kiterjesztése az atomerőművek területén kívüli veszélyhelyzeti felkészültségi és intézkedési rendszerekre.” (COM(2012) 571 final) Az EGSZB véleménye szerint az eljárások szomszédos országok közötti harmonizációjára is szükség van. Ami a CLI-ket illeti: a svájciak és a németek a fessenheimi, a németek és a luxemburgiak pedig a cattenomi CLI tagjai. A belgák részt vesznek a choozi CLI ülésein, és részt vehetnének a gravelines-i CLI ülésein is. Feltétlenül szükség van arra, hogy az erőmű közelében lakókat felkészítsék a rendkívüli események bekövetkezésére. Baleset esetén a balesetet követő helyzet hosszú ideig elhúzódhat, hiszen a károk természetesen az erőmű közelében lakókat súlyosan érintik, és ezeknek jelentős társadalmi, gazdasági és környezeti követelményei vannak. Az üzemeltetők által kötött biztosítások messze nem fedezik a baleset költségeit, ezáltal a tagállamok (tehát a polgárok) viselik azokat.

5.7 A nukleáris védetség területén végrehajtott elemzések legfontosabb megállapításai és ajánlásai

5.7.1 A nukleáris védelességgel foglalkozó tanácsi ad hoc munkacsoport (Zárójelentés: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st10/st10616.en12.pdf>) öt témában készített elemzést: fizikai védelem, szándékosan előidézett légijármű-becsapódás, informatikai támadás, nukleáris veszélyhelyzetek, gyakorlatok és továbbképzés. A nemzetbiztonság ugyanakkor változatlanul a tagállamok felelősségi körébe tartozik. A következőkre van szükség:

- meg kell erősíteni a nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló egyezményt (atomfegyverek terjedése);
- a nukleáris védelességgel kapcsolatos munkák folytatása;
- meg kell teremteni a biztonság, a sugárvédelem és a nukleáris védelesség közötti kapcsolatot.

Hiányoznak a szervezeti és az emberi tényezőkre vonatkozó tanulmányok. **Ezekkel a tényezőkkel feltétlenül foglalkozni kell, mivel ezek képezik a biztonság egyik alapját.**

5.7.2 A baleset kérdéskörével összefüggésben kérdések hangzottak el a rosszindulatú cselekmények és a lehetséges repülőgép-becsapódások kezelésének szükségességével kapcsolatban. Ezzel a kérdéssel egy európai szintű szakmai tanácskozás foglalkozott. Ezzel kapcsolatban (nagy befogadóképességű repülőgépek becsapódása) eltérnek egymástól az uniós tagállamok megközelítései. A társadalmi érdeklődés azonban nagyon erős, ami azt jelenti, hogy ezt figyelembe kell venni. A jelenleg működő reaktorok hermetikus tere nem állna ellen a nagy befogadóképességű repülőgépek becsapódásának, az új EPR-típusú reaktorok hermetikus terének azonban új kivitelezési követelményeknek kell megfelelnie: vajon ezek elegendőek lesznek?

5.7.3 A nukleáris védelesség megerősítésére irányuló intézkedések:

- a szándékosan előidézett, vegyi, biológiai, radiológiai vagy nukleáris (CBRN) események – többek között terrorcselekmények – kockázatának csökkentése, valamint a radioaktív és nukleáris anyagok felderítése;
- az európai kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről szóló 2008/114/EK irányelv 2013-ra előírányzott felülvizsgálata;
- az Európai Bizottság az év végéig a hálózat- és információbiztonságra vonatkozó javaslatot terjeszt elő;
- az uniós polgári védelmi mechanizmus felülvizsgálatára vonatkozó javaslatok elfogadása, amely mechanizmus elősegíti a tagállamok közötti együttműködést a súlyos veszélyhelyzetek, köztük sugárvédelmi és nukleáris balesetek esetén történő polgári védelmi segítségnyújtási beavatkozások terén.

5.8 További teendők

5.8.1 Meg kell jegyezni, hogy a fukusimai katasztrófa indította el az ellenálló képességi próbák szervezését, amely példátlan méretű feladatnak bizonyult. Számos dokumentáció vált a nyilvánosság számára hozzáférhetővé. A szigorú nyomon követést azonban folytatni kell. Fejlesztésekre minden országban szükség van, a szabályozás terén meglévő hiányosságokat fel kell számolni.

5.8.2 **Az emberi és a szervezeti tényezők kellő elemzése még nem történt meg**, és a biztonság kérdésében játszott szerepüket nem mérlegelték. A vészhelyzet által érintett szervezet és a helyzet hosszú távú kezelése tekintetében ténylegesen minden szereplővel egyeztetést kell kezdeni, és a kérdésbe be kell vonni a polgárokat.

5.8.3 Az Európai Bizottság a következőket ajánlja:

- **a megfogalmazott kérések lehető leggyorsabb teljesítése.** Az Európai Bizottság nyomon fogja követni e kérések teljesítését, és 2014-ben az Európai Nukleáris Biztonsági Szabályozó Hatóságok Csoportjával (ENSREG) együtt jelentést fog közzétenni. Az Európai Bizottság hozzáteszi, hogy az előírt biztonsági fejlesztések többségének 2015-ig történő megvalósítását kell a cselekvési terv céljaként megjelölni.
- egy olyan felhatalmazásra vonatkozó javaslatlással a Tanácsnak, amelynek révén a Bizottság aktív részese lehet **az átláthatósággal foglalkozó munkacsoport** tevékenységének (a NAÜ is tett erre vonatkozó javaslatot, amelyet a RISCUM európai kutatás modellezett); az EGSZB az javasolja, hogy ebben az esetben az Aarhusi Egyezményt kell alapul venni;

— a tagállamokra és az uniós intézményekre támaszkodva **hozzá kell járulni a nukleáris védetség megerősítéséhez.**

Az EGSZB ebben az esetben a lakosság döntéshozatalban való részvételét, illetve a lakossággal való egyeztetést javasolja.

5.8.4 Az EGSZB véleménye szerint az ellenálló képességi próbáknak az uniós villamosenergia-termelés 30%-át képviselő atomenergiára vonatkozóan a legszigorúbb biztonsági előírások elfogadását kell eredményezniük. Ez elengedhetetlen, ha azt akarjuk, hogy ez a fontos, alacsony széndioxid-kibocsátású villamosenergia-forrás továbbra is hozzájáruljon az európai energetikai választékhoz és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére irányuló célkitűzés megvalósításához.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerségről

(COM(2012) 216 final)

(2013/C 44/26)

Előadó: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

2012. május 10-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerségről

COM(2012) 216 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. november 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 126 szavazattal 5 ellenében, 11 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerségről szóló közleményét, azonban néhány tisztázást és javítást javasol, melyek hozzájárulnának az innováció megfelelő fejlődése előtti akadályok megszüntetéséhez a vízágzatban.

1.2 A vízzel kapcsolatos innovációnak Európában egyrészt olyan átfogó megközelítésen kell alapulnia, amely a víz körforgásának egészét figyelembe veszi, és mindenekelőtt arra törekszik, hogy Európa-szerte mindenütt megteremtse „a felszíni és a felszín alatti vizek jó állapotát” az európai vízpolitikai keretirányelv⁽¹⁾ meghatározásának megfelelően, másrészt a természeti forrás védelmének továbbfejlesztésén a „szennyező fizet” elvének alkalmazásával, amely kellően elriaszt a szennyezéstől, illetve attól, hogy mentességet élvezhessenek azok, akiket fizetésre köteleztek.

1.3 A vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség prioritásainak megvalósítására vonatkozó stratégiai tervnek figyelembe kell vennie azt a tényt, hogy Európában több mint egymillió embernek nincs hozzáférése egészséges, tiszta és megfizethető vízhez, több millió polgár pedig nem rendelkezik semmilyen fajta szennyvíztisztító rendszerrel. Ezeknek az embereknek a szükségleteit kiemelten kell kezelni, a beilleszkedést és a szegénység elleni küzdelmet tartva szem előtt.

1.4 Oda kellene figyelni arra, hogy a lakossági vízellátást biztosító szolgáltatók, a felhasználók és a fogyasztók hallathassák hangjukat a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerséget illető döntéshozatali folyamatban. Emellett arra is szükség van, hogy a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség a szereplők közötti koordináció javulásában nyilvánuljon meg, hogy az innováció előnyei eljussanak a helyi szintre, és hogy megkönnyítsék a civil társadalom képviselői szerve számára az újonnan létrejövő hálózatokban és csoportokban való részvétel.

1.5 Az EGSZB szerint arra van szükség, hogy a vízzel kapcsolatos innovációs partnerségek részére átlátható módon tegyék közzé a hetedik európai kutatási és fejlesztési keretprogram keretében finanszírozott kutatások eredményeit, figyelembe véve, hogy a víz létfontosságú szerepet játszik a lakosság számára.

1.6 EGSZB nem ajánlja, hogy az innovációt ezen az érzékeny területen kizárólag kereskedelemvédelmi szempontból kezeljék; azt javasolja, hogy az újításokat tegyék ugyanolyan könnyen hozzáférhetővé a különböző testületek, szervek, helyi és regionális önkormányzatok számára, mint a szociális gazdasági vállalkozások részére.

1.7 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy kettőzze meg bizonyos fontos, a vízzel kapcsolatos folyamatban lévő kezdeményezések átláthatóságának és összehangolásának szavatolása érdekében tett erőfeszítéseit. Szükség van például arra, hogy az Európai Bizottság pontosításokat tegyen a víz, a mezőgazdaság és a nyersanyagok vonatkozásában újabban létrejött partnerségek közös működését és szinergiáit illetően.

1.8 Nem lesz valódi kutatási és innovációs vízügyi politika átláthatóság, valamint olyan inkluzív foglalkoztatási politika nélkül, mely már most garanciákat adna a megfelelő számú személyzet rendelkezésre állása, a képzés, a képesítések elismerése, az egészség és a biztonság javítását lehetővé tévő technológiák tekintetében a víztisztítási és -kezelési folyamatok esetében csakúgy, mint a csatornázási folyamatoknál, valamennyi feladatnak a maga sokféleségében és minden szintjén történő optimalizálása céljából.

1.9 Az EGSZB hangsúlyozza a civil szervezetek hálózatainak szerepét, amelyet el kell ismerni és érvényre kell juttatni, és amelynek kutatási területet kellene képeznie a civil szervezetek tapasztalatán és tudástőkéjén alapuló innovációs potenciál szempontjából.

⁽¹⁾ 2000/60/EK – Az Európai Parlament és a Tanács 2000. október 23-i 2000/60/EK irányelve a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról.

2. Bevezetés

2.1 Az Európa 2020 stratégia segítségével az EU újra lendületbe kívánja hozni az európai gazdaságot, hogy az ismét erősítse a munkahelyteremtést, a versenyképességet és a társadalmi kohéziót.

2.2 Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó Európa 2020 stratégia kiemeli azt a központi szerepet, amelyet a tudás és az innováció játszik a növekedésben. Az EU (2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozó) „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogramjára irányuló javaslatában ⁽²⁾ az Európai Bizottság a K+F költségvetésének 80 milliárd euróra történő emelését javasolta, és a tagállamok támogatásukról biztosították azt az uniós célkitűzést, mely szerint 2020-ra a GDP átlagosan 3 %-át kell kutatásba fektetni (lásd még az INT/571. számú, a kutatás- és innovációfinanszírozás tárgyában készített EGSZB-vevényt ⁽³⁾).

2.3 Ezért foglal el központi helyet az **Európai Kutatási Térség** az Európa 2020 stratégiában és annak Innovatív Unió elnevezésű kiemelt kezdeményezésében ⁽⁴⁾, és ezért kérte az Európai Tanács, hogy 2014-ig az valósuljon is meg. ⁽⁵⁾ Az „Innovatív Unió” kezdeményezés célja annak szavatolása, hogy az erősen tudásintenzív új termékek és szolgáltatások jelentősen hozzájáruljanak a növekedéshez és a munkahelyteremtéshez, valamint az agyelszívás jelenségének visszafogásához. E cél eléréséhez valóban világszintű tudományos megalapozottságra van elengedhetetlenül szükségünk.

2.4 A vizsgált javaslat ⁽⁶⁾ értelmében az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezésében, az Innovatív Unióban ⁽⁷⁾ javasolt európai innovációs partnerségek biztosítják azt a stratégiai megközelítést és keretet, amelyek segítségével orvosolni lehet az európai kutatási és innovációs rendszerből és ennek gyakorlataiból eredő hiányosságokat annak érdekében, hogy fel tudjuk gyorsítani a társadalmi problémák megoldását nagyban elősegítő innovációkat. Az európai innovációs partnerségek révén a kulcsfontosságú politikai prioritásokra lehetne összpontosítani a szakértelmet és az erőforrásokat, szakpolitikákon, ágazatokon és határokon túlmenően aktivizálva és összefogva az összes szereplőt annak érdekében, hogy a lakosság mielőbb élvezhesse a haladás és az innováció nyújtotta előnyöket (amint arra az EGSZB utal is az INT/599. számú, a kutatási és innovációs partnerségekről szóló ⁽⁸⁾, valamint a NAT/546. számú, az ökoinnovációs cselekvési tervről készített véleményében ⁽⁹⁾). Fontos hangsúlyozni, hogy a hetedik K+F keretprogram keretében javasolt 40 millió euró kivételével a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség a jelenlegi

forrásokon felül semmilyen fajta kiegészítő finanszírozást nem irányoz elő, célja pedig a szinergiák keresésére és a meglévő eszközök összehangolására korlátozódik.

2.5 Az uniós tagállamok elismerik az innováció fontosságát a vízgazdálkodás terén. 2011. június 21-én az Európai Unió Tanácsa arra kérte az Európai Bizottságot, hogy „a tagállamokkal szorosan együttműködve vizsgálja meg egy, a vízzel kapcsolatos, a fenntartható és hatékony vízhasználat elérésére irányuló innovációs partnerség lehetőségét” ⁽¹⁰⁾.

2.6 Az Európa 2020 stratégia „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezése ⁽¹¹⁾ hangsúlyozza, mennyire fontos Európa számára, hogy szerepet vállaljon az egyik alapvető erőforrással, a vízzel való fenntartható gazdálkodásban. Az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve ⁽¹²⁾ rámutat a hatékonyabb felhasználásból származó előnyökre. A vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség stratégiai célkitűzései 2020-ig a következők:

- i) a környezetünk számára szükséges vízmennyiség biztosítása mellett gondoskodni a biztonságos, mindenki számára elérhető és megfizethető vízellátásról;
- ii) elérni, hogy a kulcsfontosságú uniós ágazatok gazdasági tevékenységének növekvő intenzitása ne vonja maga után a vízkészlet csökkenését;
- iii) fenntartani és javítani a vizek megfelelő állapotát az EU valamennyi vízgyűjtő területén.

2.7 Az Európai Bizottság programot dolgozott ki Európa vízkészleteinek megőrzésére, amely a vízkészletek szempontjából az ütemterv egyik jelentős pontja. Az európai vízkincs megőrzésére irányuló terv 2012 végéig megfelelő szakpolitikai választ hivatott adni az uniós vízgazdálkodás jelenlegi általános politikai keretével kapcsolatban a végrehajtást illetően felmerült kérdések és hiányosságok jelentette kihívásokra. A szóban forgó terv és az európai innovációs partnerségek szoros együttműködésben kerülnek végrehajtásra. Az európai innovációs partnerségek emellett az ökoinnovációs cselekvési tervre épülnek majd ⁽¹³⁾.

2.8 A vízi erőforrások védelmét célzó politikának az egyes súlyosan szennyezett területeken folytatott gazdasági tevékenységekre rótt korlátozások miatti kompenzáció lehetőségét is tartalmaznia kell. Ezekben az egyedi esetekben a naprakész állami támogatásokat ki lehetne igazítani, figyelembe véve az európai vízvédelmi tervet is.

⁽²⁾ COM(2012) 392 final – *Megegyeztetett partnerség az európai kutatási térségben a kiválóság és a növekedés támogatására.*

⁽³⁾ HL C 318., 2011.10.29., 121. o.; HL C 218., 2012.7.31., 87. o.

⁽⁴⁾ COM(2010) 546 final, *Az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezése: Innovatív Unió.*

⁽⁵⁾ „Európának egységes kutatási térségre van szüksége ahhoz, hogy vonzóvá váljon a tehetségek és a beruházások számára. A még fennálló hiányosságokat ezért mihamarabb orvosolni kell, és 2014-ig be kell fejezni az Európai Kutatási Térség létrehozását, hogy ezáltal létrejöhessen a tudás, a kutatás és az innováció valóban egységes piaca.” – az Európai Tanács 2011. február 1-jei következtetései; az Európai Tanács 2012. február 1-jei következtetései.

⁽⁶⁾ COM(2012) 216 final – *A vízzel kapcsolatos innovációs partnerség.*

⁽⁷⁾ COM(2010) 546 final.

⁽⁸⁾ HL C 229., 2012.7.31., 39. o.

⁽⁹⁾ HL C 351., 2012.11.15., 65. o.

⁽¹⁰⁾ Az Európai Unió Tanácsa 2011. június 21-i ülésének következtetései (11308/11. sz. dokumentum).

⁽¹¹⁾ Erőforrás-hatékony Európa – COM(2011) 21 final.

⁽¹²⁾ Az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve – COM(2011) 571 final.

⁽¹³⁾ COM(2011) 899 final: *Innováció a fenntartható jövőért* – Az ökoinnovációs cselekvési terv (Eco-AP)

3. Általános megjegyzések

3.1 Első, szeptember 25-i ülésén a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerséggel foglalkozó munkacsoport nyolc prioritási területet határozott meg:

- az energia és a víz közötti kapcsolatok: az energiatermelés nagy vízfogyasztással járó ipari ágazat, amely jelentős hatással jár a vízi környezetre,
- vízügyi kormányzás: a fenntartható vízgazdálkodáshoz elengedhetetlen a jó irányítás,
- az innováció finanszírozása: a finanszírozásnak támogatnia kell a közszféra szereplői közötti (köz-köz partnerségek), valamint a magán- és közszféra szereplői közötti együttműködést. A közkiadásoknak a közérdekeket kell szolgálniuk és nem a magánprofitot kell ösztönözniük,
- a víz újrahasznosítása és újrafeldolgozása: az ezen a területen történő innováció integrált megközelítésen kell, hogy alapuljon, amely figyelembe veszi a víz teljes körforgását. A víz megújuló erőforrás: fenntartható felhasználása érdekében alapvetően fontos elkerülni a körforgás megszakadását.
- víz- és szennyvízkezelés: e területeken elégtelen volt az innováció az elmúlt évtizedekben, főként a települési vízkezelő állomások területén. A szennyvizekből származó erőforrások helyreállításának fontos aspektusa a tápanyagok visszanyerése.
- a vízzel kapcsolatos szélsőségek (árvizek és szárazságok) kockázatkezelése,
- irányítási és nyomonkövetési modellek,
- ökoszisztéma-szolgáltatások.

3.2 A WHO és az UNICEF víz- és szennyvízkezeléssel foglalkozó közös megfigyelési programja által kiadott jelentés szerint a biztonságosabbá tett ivóvízforrásokat (vezetékes vizet és védett kutakat) használó lakosság aránya a 2010-es 89 %-ról (vagyis 6,1 milliárd emberről) 2015-re mintegy 92 %-ra fog nőni.

3.3 Jóllehet az Egyesült Nemzetek elismeri a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való egyetemes jogot, a világ népességének legalább 11 %-a, vagyis körülbelül 783 millió ember még mindig nem jut biztonságos ivóvízhez, 2,5 milliárd ember számára pedig nem áll rendelkezésre szennyvízelvezető hálózat.

3.4 A víz szinte minden emberi, gazdasági és társadalmi tevékenységhez létfontosságú: így az ipari termeléshez, energia-ügyhöz, mezőgazdasághoz, közlekedéshez, szórakozáshoz, valamint a biodiverzitás és a kulturális és természeti örökség megővéséhez. Elképzelhetetlen lenne az európai vagy nemzetközi szintű élelmiszerbiztonság vagy energetikai biztonság célkitűzése anélkül, hogy foglalkoznánk a vízzel, mint elsődleges erőforrással: a víz lesz – a földdel együtt – a XXI. század egyik legnagyobb kihívása. A múlt század második fele sajnos

leromlott, sérülékeny, kiszáradt és szennyezett természetes vízi környezetet hagyott ránk.

3.5 Ennek az erőforrásnak a jövőjét súlyosan veszélyezteti az a környezet számára romboló gazdasági fejlődési modell, amely szerint a víz éppen olyan kiaknázható természeti erőforrás, mint a többi, és ez a megközelítés a felszín alatti vízréteg túlzott kizsákmányolásához, a talaj, a folyóvizek és az óceánok ipari és mezőgazdasági szennyezéséhez, a vízkörforgás megzavarásához, az erőforrás ökológiai állapotának, illetve a biológiai sokféleségre gyakorolt hatásának romlásához vezet mind európai, mind nemzetközi szinten. Ahhoz, hogy megfelelő, hatékony és fenntartható vízpolitikánk legyen, el kell fogadnunk, hogy a vízre ne áruként, hanem megvédendő és megőrzendő egyetemes örökségként tekintünk ⁽¹⁴⁾.

3.6 A víz kezelésének lehetővé kell tennie a lakosság szükségleteinek kielégítését, ezzel egyidejűleg pedig biztosítania kell megőrzését a jövő nemzedékei számára. Sürgőssé vált, hogy ennek legyünk teljes mértékben tudatában, és az innovációval kapcsolatos kutatásnak ebbe a keretbe kellene illeszkednie. Ez a helyzet jól mutatja a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség jelentőségét, amely eszközként szolgál az integrált vízgazdálkodás anyagi és pénzügyi hatékonyságához.

3.7 Mindazonáltal ezt a célkitűzést nem lehet elérni, ha az erőforrások ellenőrzését és kezelését a magánszférabeli vállalkozásokra és nagy nemzetközi csoportokra hagyjuk, vagy ha felgyorsítjuk az innováció és a kutatás privatizációját ebben az alapvető ágazatban. Épp ellenkezőleg: a jó minőségű közszolgáltatások a legjobb eszközök arra, hogy méltányos, fenntartható, békés és demokratikus társadalmakat teremtsenek, és fordítva: a minőségi közszolgáltatásokba való befektetések, amelyeket az innovációt és a kutatást elősegítő méltányos pénzügyi politikák támogatnak, hozzájárulnak a gazdasági válság megoldásához, elősegítve, hogy mindenki hozzáférjen a létfontosságú és alapvető szolgáltatásokhoz és a gazdasági növekedéshez. Ez indokolja a víznek és a kutatásoknak a hetedik keretprogram közpénzeiből finanszírozott közületi kezelésén alapuló partnerségeket.

3.8 A tagállamoknak latba kellene vetniük befolyásukat európai szinten a víz- és csatornaszolgáltatás liberalizációjának elutasítása érdekében, valamint amellet kellene síkraszállniuk, hogy ezek általános érdekű közszolgáltatásoknak minősüljenek, valamint hogy Európa határozottabban álljon ki nemzetközi téren a vízhez való jog hatékony érvényesítése mellett. Az EGSZB nem ajánlja, hogy az innovációt ezen az érzékeny területen kizárólag kereskedelemvédelmi szempontból kezeljék; azt javasolja, hogy az újításokat tegyék a lehető legkönnyebben hozzáférhetővé a különböző közületek, szervek, helyi és regionális önkormányzatok számára, valamint a szociális gazdasági vállalkozások részére.

3.9 A vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség keretében elfogadott intézkedéseket és megoldásokat be kell építeni az éghajlatváltozás várt hatásainak kezelésére szolgáló alkalmazkodási intézkedésekbe.

⁽¹⁴⁾ A víz „az emberiség közös erőforrása és java. A vízhez való hozzáférésnek alapvető és egyetemes jognak kellene lennie” – jelenti ki a Richard Seeber (EPP/AT) által kidolgozott (P7_TA2012-0273) állásfoglalás, melyet 2012. július 3-án kézfeltartással hagytak jóvá.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy magas szintű szakértői csoport és külön munkacsoport jön létre a vízzel kapcsolatos innovatív partnerségi stratégia kialakításához, melynek során alkalom nyílik majd azon vízpolitika főbb innovációs irányvonalainak meghatározására, amely megerősíti a mennyiségileg és minőségileg megfelelő tiszta vízhez való jog tényleges érvényesítését, és ezáltal ösztönzi az erőforrások fenntartható kezelését.

4.2 Mindez elérhető az innovációs folyamatoknak köszönhetően, amelyek a legkorszerűbb újító technológiákat alkalmazzák, figyelembe véve a vízgyűjtő területek regionális integrált kezelésének helyzetét és feltételezve a szennyezés megelőzésére való képességet. A források fenntartható kezelését azáltal kell szavatolni, hogy a vizet oly módon osztják meg a különböző felhasználások között, hogy biztosítva legyen a területek fenntartható emberi, gazdasági és társadalmi fejlődése, ezt pedig a vízi erőforrások integrált kezelésének keretében a felhasználások tervezése által, továbbá a vízi környezet minőségének helyreállításával, a felhasználás minden szintjén – a fogyasztástól az újrahasznosításig – a fogyasztás irányítására és a szennyezés megelőzésére irányuló eljárások előmozdításával, a szennyező eljárások tilalmával és végül a szennyezők szankcionálásával lehet elérni.

4.3 Ezeket a célokat méltányos finanszírozással, valamint a terheknek az összes ipari, mezőgazdasági és lakossági felhasználó közötti igazságos és arányos felosztása révén kell megvalósítani a közületi hatóságok irányításával, amelyeknek a legjobb kormányzásra kell törekedniük, valamint azáltal, amit az EGSZB már a NAT/495. számú, a vízpolitika más szakpolitikákba való beépítéséről szóló feltáró véleményében is megfogalmazott ⁽¹⁵⁾.

4.4 Az igazságos és hatékony vízpolitika, valamint a vízzel kapcsolatos innovációs partnerség megteremtése innovatív foglalkoztatási politikát tesz szükségessé, melyben képzett és megfelelően képesített munkaerő kerül alkalmazásra, főként az újonnan létrehozott vagy átalakított munkahelyeken, akik olyan munkavállalói jogállást élveznek, mely biztosítja számukra a közjavak kezelésével kapcsolatos feladatuk ellátását, valamint gazdasági, szociális és környezetvédelmi téren megvalósuló beavatkozási jogosultságuk is elismerést nyer. Innovatív intézkedéseket kellene keresni a csatornázással kapcsolatos szakmákat gyakorlók munkavégzési nehézségeinek és az egészségre gyakorolt hatásnak a csökkentése érdekében.

4.5 A csatornahálózatokban dolgozók körében elvégzett járványügyi felmérések, a higiéniai bizottságok, a biztonság és a munkafeltételek megerősítése, az orvosi felügyelet, a védelmi eszközök, valamint a gáz és egyéb szennyező anyagok kimutatására alkalmas berendezések tökéletesítése megannyi olyan szociális és technikai aspektus, amelyet az innovációs partnerség prioritásainak megvalósítását célzó stratégiai terv kialakításakor figyelembe kell vennie a munkacsoportnak.

4.6 Az általános hozzáférés biztosítása, az erőforrás megőrzése, az általános érdek összehangolása – megannyi feladat, amelyet a munkacsoportnak mostantól kezdve figyelembe kell vennie az innovációs partnerség prioritásainak

megvalósítását célzó stratégiai terv kialakításakor, melyet 2012. december 18-i elfogadásra kell benyújtaniuk.

4.7 A javasolt és elfogadott stratégiai tervnek megfelelően működő, vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerségnek magában kellene foglalnia a megfelelő európai technológiai platformokat is, amelyek nemcsak egy adott hely vagy ágazat valós helyzetéről szolgáltatnak információkat, hanem olyan egységek is, amelyek részt vesznek az új technológiák kutatásában, fejlesztésében és megvalósításában is ⁽¹⁶⁾.

4.8 Az átfogó kérdéseken és a megállapított prioritásokon túl az EGSZB kíváncsúnak tartja, hogy mindegyik innovációs projektben szenteljenek figyelmet a vizek és a talajok kölcsönhatásának is, különösképpen, ha a felszíni vizek kezeléséről lesz szó.

4.9 Időtartamban és kiterjedésben intenzívebbé válnak a szárazságok, a tűzvészek és az áradások. A megszorítási politikák ellenére létfontosságú, hogy a vízügy, a mentés és a katasztrófaelhárítás területén a közszolgáltatások továbbra is képesek legyenek megbirkózni az új, kiszámíthatatlan környezet jelentette kihívásokkal. Az innovációkutatás során a víznek az ökoszisztémák és a biodiverzitás megőrzésében játszott szerepével is foglalkozni kell.

4.10 A közintézményeknek és a vízgazdálkodást megvalósító szereplőknek olyan intézkedéseket kell hozniuk, amelyek célja a vízszennyezés megelőzése, és amelyek nemcsak fenntarthatóan megőrzik a vízminőséget, hanem meg is előzik az ismert (állandó szerves szennyezések, az endokrin rendszert károsító anyagok) és ismeretlen kockázati elemek által okozott, potenciálisan visszafordíthatatlan károkat, amelyek a kémiai anyagok – ideértve a nanorészecskéket is – feldúsulása következtében alakulnak ki, és amelyeket megalapozott módon további kockázati tényezőknek lehet minősíteni. Elengedhetetlen ezeknek az új, a közegészségügyet súlyosan veszélyeztető kockázatoknak a felmérése.

4.11 A víz díjszabásának célja az, hogy segítse az erőforrás mennyiségi megőrzését. Az EGSZB egy olyan díjszabást támogat, mely a víz létfontosságú és nem piaci jellege okán tekintetbe veszi az általános hozzáférést. Mindazonáltal hangsúlyozza, hogy a díjszabás nem oldja meg a problémát, mivel a víznek nemcsak a mennyiségéről, hanem a minőségéről is szó van. Ezért olyan állami intézkedésekre van szükség, amelyek segítségével fel lehet hívni az egyéni, illetve az ipari és mezőgazdasági felhasználók figyelmét a víz minőségének romlására és a probléma orvoslásának legkevesbé költséges módjaira, vagyis a megelőzésre.

4.12 Az éghajlatváltozás és az emberi tevékenység hatására a víz kimerülőben van, a szennyezés mértéke nő, a következmények pedig súlyosabbakká válnak. Olyan probléma ez, mellyel Európának meg kell küzdenie, és amellyel kapcsolatban el kell végeznie a szükséges kutatásokat. Hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a nemzetközi közösség előrelépjen ezzel kapcsolatban, és együttműködési és fejlesztési politikájának keretében támogatási alapokat kell rendelkezésre bocsátania a vízhez és a vízminőség romlását orvosló eszközökhöz való hozzáférés elősegítésére ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ HL C 248., 2011.8.25., 1. o.

⁽¹⁶⁾ HL C 299., 2012.10.4., 12-16. o.

⁽¹⁷⁾ HL C 229., 2012.7.31., 133-139. o.

4.13 Az EGSZB megállapítja, hogy az Európában megnyilvánuló regionális különbségek hatásai különösen súlyosak ezen a területen (szárazságok és áradások), ezt a szerkesztői csoportok iránymutatásaiban mérlegelni kell: vajon van-e arra lehetőség, hogy kiegyenlítsük a helyzetet azok között az övezetek között, ahol túl sok a víz, és ahol nincs elég.

4.14 Nem lesz valódi kutatási és innovációs vízügyi politika átláthatóság, valamint olyan inkluzív foglalkoztatási politika nélkül, mely már most szavatolná a megfelelő számú és képzettségű személyzet rendelkezésre állását, a képesítések elismerését, az egészség és a biztonság javítását lehetővé tévő technológiák tekintetében a víztisztítási és -kezelési folyamatok esetében csakúgy, mint a csatornázási folyamatoknál, valamennyi feladatnak a maga sokféleségében és minden szintjén történő optimalizálása céljából.

4.15 Az ENSZ évtizedes vízügyi kapacitásfejlesztési programja, illetve a *Water and the Green Economy, Capacity development Aspects* című nemrégiben megjelent (2012) könyve⁽¹⁸⁾ szerint lényeges változtatásokra van szükség ahhoz, hogy megfeleljünk azoknak a kihívásoknak, amelyeket az agresszív fejlődési modellek miatt egyre szűkösebb és egyre gyengébb minőségűvé váló víz jelent az egész világon. Más szóval nem lehet a végtelenségig visszatartani a szennyezőanyagokat, mivel a víz egyúttal hordozóközeg is. Másrészt számos új technológia létezik már, mégis valós a veszélye annak, hogy ezek a technológiák ugyanolyan gyorsan elavulttá válnak, mint ahogyan megszülettek, ha nem vesszük minden szempontból figyelembe a problémát: például a víz sótalanításához energiára van szükség, a víz ún. másodlagos (mezőgazdasági) célokra történő újrafelhasználásához pedig nem szabad, hogy a víz egymást felerősítő többszörös szennyező hatásnak legyen kitéve.

4.16 Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség a legutóbbi (2011-es) éves jelentésében ugyanezeket az aggodalmakat fogalmazza meg. Egyértelmű tehát, hogy a víz, még ha meg is újul és ha kezelik is, nem kimeríthetetlen sem minőségileg, sem pedig mennyiségileg, és hogy a vízzel kapcsolatos kutatást és innovációt ki kell terjeszteni, hogy használata minden területen tartóssá és fenntarthatóvá váljon, illetve kontrollálni lehessen a szennyezést, különösen a diffúz szennyezések esetében⁽¹⁹⁾.

4.17 Az EGSZB hangsúlyozza a civil szervezetek hálózatainak szerepét, amelyet el kell ismerni és érvényre kell juttatni, és amelynek kutatás tárgyát kellene képeznie a civil szervezetek tapasztalataiból és tudástőkéjéből táplálkozó innovációs potenciál okán.

4.18 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a vízminőségi normáknak és az értékelési kritériumoknak egységeseknek kellene lenniük egész Európában.

4.19 A vízhez, annak felhasználásához, kezeléséhez, illetve jövőjéhez különböző érzelmeik, érdekek, aggodalmak kapcsolódnak. Ebben a tekintetben az EGSZB megismétli annak szükségességét, hogy vegyék komolyan a vízgyűjtő területek integrált kezelésével kapcsolatos kötelező konzultációt csakúgy, mint a civil társadalmi szervezetekkel folytatandó kötelező konzultációt a polgárokat érintő döntésekben való részvételtől a környezetvédelem és az Aarhusi Egyezmény keretében előírt jogorvoslati lehetőségek terén, és kéri az Európai Bizottságot, hogy jelenésben értékelje ezt a két pontot annak érdekében, hogy az EU megfelelő adatokat használhasson fel az innovációhoz szükséges kutatásaiban, illetve a civil társadalomnak a partneriségekhez való hozzájárulásával kapcsolatban.

4.20 Az EGSZB nem ajánlja, hogy az innovációt ezen az érzékeny területen kizárólag kereskedelemvédelmi szempontból kezeljék, és azt javasolja, hogy az újításokat tegyék ugyanolyan könnyen hozzáférhetővé a különböző közületek, szervek és területi helyi önkormányzatok részére, mint a szociális gazdasági vállalkozások számára. Az EGSZB megkérdőjelezi a kínai tudományos és technológiai minisztérium szolgálatainak részvételét a *vízzel kapcsolatos innovatív partnerség* magas szintű irányítócsoportjában: ⁽²⁰⁾ külső fejlesztési együttműködésről lévén szó, az EGSZB el tudná fogadni azt az elképzelést, hogy a fenti minisztérium közvetlenül részt vegyen egy európai stratégia kidolgozásában, de felteszi a kérdést, hogy a többi feltörekvő országot vajon miért csak egyetlen képviseli közülük. És a szükséges technológiatranszferben érdekelt többi ország miért nem vesz részt ebben az európai munkacsoportban ⁽²¹⁾?

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ *Water and the Green Economy: Capacity Development Aspects* (2012). szerkesztette: Dr. Reza Ardakanian, Dr. Dirk Jaeger, UNW-DPC, Bonn, Németország.

⁽¹⁹⁾ HL C 229., 2012.7.31, 116–118. o.

⁽²⁰⁾ Európai Bizottság: „A vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség – magas szintű irányítócsoport”.

⁽²¹⁾ HL C 68, 2012.3.6., 28. o.

I. MELLÉKLET

az EGSZB véleményéhez

Az alábbi módosító indítványt, amelynél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították.

2.8. pont

A következőképpen módosítandó:

A vízi erőforrások védelmét célzó politikának az egyes súlyosan szennyezett területeken folytatott gazdasági tevékenységekre rótt korlátozások miatti kompenzáció lehetőségét is tartalmaznia kell a vízkészletek megőrzésének biztosítása érdekében. Ezekben az egyedi esetekben a naprakész állami támogatásokat ki lehetne igazítani, figyelembe véve az európai vízvédelmi tervet is.

A szavazás eredménye:

Mellette: 46

Ellene: 63

Tartózkodott: 27

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak –
Intézkedések a stabilitás, a növekedés és a munkahelyteremtés érdekében**

(COM(2012) 299 final)

(2013/C 44/27)

Főelőadó: **Xavier VERBOVEN**

2012. augusztus 14-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – Intézkedések a stabilitás, a növekedés és a munkahelyteremtés érdekében

COM(2012) 299 final.

2012. július 10-én az Elnökség megbízta az Európa 2020 irányítóbizottságot a munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. december 12–13-án tartott 485. plenáris ülésén (a 2012. december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Xavier Verboven személyében, továbbá 114 szavazattal 40 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

Az Európai Bizottság felkérésére az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy véleményt dolgoz ki az „Intézkedések a stabilitás, a növekedés és a munkahelyteremtés érdekében” című közlemény tárgyában. Az EGSZB hangsúlyozza a fent említett három szempont közötti szoros kapcsolatot, amelyek egyenként külön felelősségi körök gyakorlását követelik meg az érintett felektől. A vélemény elsősorban a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom közös felelősségének kérdésével foglalkozik, és azzal a hozzájárulással, amelyet ezek a szervezetek – és elsősorban a munkaadók és munkavállalók – tehetnek e téren. A vélemény kiemeli azt a szerepet, amelyet a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom tölthetnek be olyan szakpolitikák kidolgozásában és alkalmazásában, amelyek újból fellendítik a gazdasági növekedést, több és jobb munkahelyet teremtenek, valamint helyreállítják a pénzügyi stabilitást.

1.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a részvételi és beleszólási jog alapvető feltétele annak, hogy a politikai változásokat és strukturális reformokat megfelelő módon tartalommal megtöltsék, formába öntsék és sikeresen megvalósítsák.

Az EGSZB hangsúlyozza, hogy:

- a szociális és gazdaságpolitika strukturális változásai megváltoztathatják a különböző csoportok számára a jelenlegi és jövőbeli álláslehetőségeket is, és igen gyakran jelentős hatást gyakorolnak a jövedelem eloszlására,
- a szociális egyeztetés és a polgári párbeszéd erősíti a tervezett társadalmi és gazdasági intézkedések hitelességét és társadalmi támogatottságát,

— a részvétel is fontos, hogy szorosan nyomon követhessük a ténylegesen alkalmazott politikát annak eredményeivel egyetemben, és így a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek értékeléseket készíthetnek, és szükség esetén időben figyelmeztethetnek a kockázatokra,

— a társadalmi szervezetek, főképp a szociális partnerek gyakran egyúttal azok a szervezetek is, amelyeknek a politikai javaslatokat a gyakorlatban formába kell önteniük.

1.2 Az EGSZB egyetért azzal, hogy szükség van egy erősebb európai gazdasági irányításra a monetáris unió hatékonyabb és mindenkinek kedvező működtetése érdekében. Egyúttal azonban sürgősen le kell vonni a tanulságokat a realitásokból. Ehhez a szociális egyeztetés és a társadalmi párbeszéd nélkülözhetetlen a gazdaság, az államháztartások és a társadalmi kohézió szintjén.

1.3 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság javaslatát egy foglalkoztatási teljesítményértékelést tartalmazó eredménytábla létrehozására és a nemzeti munkahely-teremtési tervek strukturális nyomon követésének megvalósítására. Az európai szociális partnereket szorosan be kell vonni a teljesítményértékelést tartalmazó említett eredménytábla, valamint a nemzeti munkahely-teremtési tervek értékelő kritériumok kidolgozásába.

1.4 A bérmegállapítást illetően az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét, hogy a bérek és a bérekkel kapcsolatos tárgyalások a szociális partnerek illetékességi körébe tartoznak, ahogyan ezt egyébként az Európai Unió működéséről szóló szerződés is rögzíti.

1.5 Az EGSZB ezért sürgeti az európai politikai döntéshozókat, hogy a szociális egyeztetést és a társadalmi részvételt strukturálisan integrálják az Európa 2020 folyamat különféle politikai mechanizmusai, hiszen az ezen a téren gyűjtött tapasztalatok azt mutatják, hogy a súlypont a nemzeti szintről áthelyeződött az európai szintre, ami azzal jár, hogy a szociális egyeztetés és a társadalmi részvétel szerepe és minősége nemzeti szinten gyengül.

1.6 Az EGSZB azt javasolja, hogy az európai szemeszter keretében – a közösségi szintű szociális párbeszéd keretében – időben vonják be az európai szociális partnereket és emellett a szervezett civil társadalmat is az éves növekedési jelentés előkészületeibe. Ezenkívül a foglalkoztatáspolitikai iránymutatások és az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások prioritásainak meghatározásába is feltétlenül be kell vonni a fent említett szereplőket.

2. Bevezetés

2.1 Május 30-án az Európai Bizottság közleményt jelentetett meg „Intézkedések a stabilitás, a növekedés és a munkahelyteremtés érdekében” címmel (COM (2012) 299). Ez a közlemény mérföldkő az európai szemeszterben. A szemeszter az Európai Bizottság által kidolgozott éves növekedési jelentéssel kezdődik és a tagállamok konkrét ajánlásaival fejeződik be, amelyeket az Európai Tanács hagy jóvá.

2.2 Az Európai Bizottság felkérésére az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy véleményt dolgoz ki az „Intézkedések a stabilitás, a növekedés és a munkahelyteremtés érdekében” című közlemény tárgyában. A vélemény egy specifikus szempontra összpontosít, elsősorban a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom közös felelősségére és lehetséges hozzájárulásukra. Az EGSZB hangsúlyozza azt a szerepet, amelyet az olyan szakpolitikák kidolgozásában és alkalmazásában tölthetnek be, melyek újból fellendítik a gazdasági növekedést, több és jobb munkahelyet teremtenek, valamint helyreállítják a pénzügyi stabilitást.

Az EGSZB célja, hogy a jelen vélemény keretében és bizonyos szakpolitikai területek elemzését követően ajánlásokat dolgozzon ki abban a tekintetben, hogy a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom képviselői miként játszhatnak nagyobb, hatékonyabb és meghatározó szerepet az európai szemeszterben. A következő lépésben az EGSZB véleményt dolgoz ki a 2013. évi növekedési jelentésről, amelyben az Európai Bizottság által vizsgált valamennyi fontos szakpolitikai terület elemzésére sor kerül majd.

2.3 Az EGSZB először is megállapítja, hogy az Európai Bizottság közleménye a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom szerepére tett utalást a következő három témakörre korlátozza: humántőke, bérek és – általános témaként – a „változás” (lásd a 4.1. pontot). Az EGSZB ugyanakkor rögtön hangsúlyozni szeretné, hogy a szociális és társadalmi egyeztetés sokkal több területre és témakörre terjed ki, például többek között az innovációra, a gazdasági reformokra, az iparpolitikára, a fenntartható fejlődésre, a vállalkozásokra, a több és jobb munkahely kérdéskörére, a szegénység elleni küzdelemre és a

szociális védelemre. Jelen véleményével az EGSZB ezért elsősorban a szociális egyeztetés és a társadalmi párbeszéd jelentőségét kívánja kiemelni (lásd a 3. részt), hogy ezt követően foglalkozzon azzal a három specifikus területtel, ahol az Európai Bizottság külön utal az egyeztetés és a párbeszéd szerepére (4. rész). Az utolsó részben az EGSZB további ajánlásokat tesz arra vonatkozóan, hogy az egyeztetést és a részvételt strukturálisan beágyazzák az Európa 2020 stratégia politikai menetrendjébe.

3. A szociális egyeztetés és a társadalmi párbeszéd kulcsfontosságú tényezői a sikeres politikának

3.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a részvételi és beleszólási jog nem felesleges luxus, hanem alapvető feltétele annak, hogy a politikai változásokat és strukturális reformokat megfelelő módon tartalommal megtöltsék, formába öntsék és sikeresen megvalósítsák.

— a szociális és gazdaságpolitika strukturális változásai megváltoztathatják a különböző csoportok számára a jelenlegi és jövőbeli álláslehetőségeket is, és igen gyakran jelentős hatást gyakorolnak a jövedelem eloszlására. Ebben a tekintetben a szociális egyeztetés és a szervezett párbeszéd biztosíthatják, hogy a gazdaság helyes útra való visszatérésére irányuló erőfeszítésekből mindenki igazságosan kivegye a részét. Egyfelől az egyeztetés és a részvétel, másfelől pedig a társadalmi igazságosság nagyon szorosan összefonódott fogalmak.

— Ez azt is jelenti, hogy – amennyiben tiszteletben tartják – a szociális egyeztetés és a polgári párbeszéd erősíti a meghozott társadalmi és gazdasági intézkedések hitelességét és társadalmi támogatottságát, és ezáltal a politika sikerét is garantálhatja. Való igaz: egy olyan szakpolitika, amelytől elvárható, hogy hosszú távon következetesen végrehajtsák, mivel széles körű szociális és társadalmi egyetértés övezi, lényegesen jobb bizalmi környezetet teremt, ami igazi innovációt és beruházásokat eredményez majd. Egy olyan szakpolitika ellenben, amely komoly sokkhatással jár, és amely esetében hamar vissza kell vonni a meghozott intézkedéseket, mivel ezeket nem támogatják az érdekcsoportok, csak kétségeket és zűrzavart szül, ami végső soron ahhoz vezet, hogy az adott politika sokat veszít erejéből és jelentőségéből. Másfépp fogalmazva: a szociális egyeztetésbe és párbeszédbe való befektetés egyben a társadalom szociális tőkéjébe való jó befektetés is.

— A részvétel is fontos, hogy szorosan nyomon követhessük a ténylegesen alkalmazott politikát annak eredményeivel egyetemben. Ebben az értelemben a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek egyfajta korai előrejelzési rendszerként működnek.

— Végül a társadalmi szervezetek, főképp a szociális partnerek sok esetben egyúttal azok a szervezetek is, amelyeknek a politikai javaslatokat a gyakorlatban konkrét formába kell önteniük. A szakpolitika hatékony végrehajtása érdekében alapvető fontosságú, hogy azok, akiknek feladatuk jut a politika végrehajtása, egyet is értsenek vele.

3.2 Az EGSZB nyomatékosan felhívja az Európai Bizottság, az Európai Tanács és más – európai és nemzeti szintű – politikai döntéshozók figyelmét arra, hogy a szociális egyeztetést és a társadalmi párbeszédet feltétlenül tiszteletben kell tartani. Nem állja meg a helyét, hogy a részvétel fontosságáról hangzatos kijelentéseket teszünk, aztán pedig az eredeti politikai szándékot mindenáron végrehajtjuk, anélkül, hogy figyelembe vennénk az érintett szociális szereplők hozzájárulását és javaslatait. Egy ilyenfajta hozzáállás a szociális tőke és társadalmi bizalom leépüléséhez vezet, és nemcsak szociális, hanem gazdasági zavarokat is okoz.

3.3 Ebben az összefüggésben megemlítendő az ún. horizontális záradék (az Európai Unió működéséről szóló szerződés 9. cikke). Ez a záradék arra kötelezi az Európai Uniót, hogy a szakpolitika, valamint tevékenységei végrehajtásakor, illetve meghatározásakor figyelembe vegyen bizonyos szociális kritériumokat és célokat. Itt elsősorban a foglalkoztatás magas színvonalának ösztönzéséről, elegendő szociális védelemről, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemről, az iskolázottság és képzettség magas szintjéről és az egészség magas szintű védelméről van szó. E horizontális záradék alapján szemlélve a szociális szereplők szakpolitikában való részvétele logikus és elengedhetetlen következmény.

4. Specifikus szakpolitikai területek, amelyek esetében az Európai Bizottság utal a szociális egyeztetésre és a társadalmi párbeszédre

4.1 Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Bizottság szóban forgó közleménye három helyen utal a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom jelentőségére és szerepére. Az EGSZB ebben a tekintetben a következő szövegrészeket idézi a közleményből:

- Irányítás, 3. oldal, 3. bekezdés – „Konszenzust és bizalmat kell kialakítanunk a változás szükségességével és a szükséges változtatásokkal kapcsolatban. A szociális partnereknek fontos szerepe lesz ebben a párbeszédben.”
- A humántőkében rejlő lehetőségek kiaknázása – 7. oldal, 3. bekezdés – „A Bizottság közelmúltbeli foglalkoztatási csomagjában konkrét intézkedéseket javasolt, melyek EU-szerte sok munkahely teremtésével járó gazdasági fellendülésre irányultak. A Bizottság, a tagállamok és a szociális partnerek, valamint a köz- és magánszféra érdekeltjei közötti együttműködésre lesz szükség azon konkrét intézkedések megvalósításához, melyek célja, hogy kiaknázzák a munkahelyteremtés lehetőségeit olyan kulcsfontosságú ágazatokban, mint az ICT (információs- és kommunikációs technológiák), az egészségügy és a zöld gazdaság. A nemzeti munkahely-teremtési terveknek a Bizottság javaslata szerinti teljesítményértékelés és eredménytáblák segítségével történő fokozott nyomon követése erősíti majd a munkahelyteremtő reformok lendületét (...).”
- A munkanélküliség és a válság okozta társadalmi következmények megoldása – 16. oldal, 5. bekezdés – „Egyes tagállamok széles körű reformokat vezettek be a bérmegállapítási és indexálási mechanizmusaik korszerűsítése céljából, annak biztosítása érdekében, hogy a bérek időbeni alakulása jobban tükrözze a termelékenységet. Csupán csekély haladást sikerült elérni más országokban, ahol bizonyos bérindexálási mechanizmusok működése tekintetében felmerült, hogy az veszélyt jelenthet a versenye-

lességre. Ezen országoknak – a szociális partnerekkel konzultálva – módot kell találniuk arra, hogy ez a hátrány a jövőben csökkenthető legyen. A folyófizetésimérleg-többlettel rendelkező országokban a belföldi kereslet javára történő – többek között béremelésekkel megvalósított – átrendeződés észlelhető, melyet folytatni kell.”

4.2 Az EGSZB először is üdvözlí az Európai Bizottság döntését, hogy – legalábbis a fent említett három specifikus területen – bevonja a szociális partnereket és társadalmi szervezeteket. Ugyanakkor az EGSZB a következő megjegyzéseket kívánja tenni.

4.3 Az EGSZB egyetért azzal, hogy szükség van egy erősebb európai gazdasági irányításra a monetáris unió hatékonyabb és mindenkinek kedvező működtetése érdekében. Egyúttal azonban sürgősen le kell vonni a tanulságokat a realitásokból. Ha egy adott gazdaságpolitika azt eredményezi, hogy a növekedés újra lelassul és Európa különböző népgazdaságai megint egy új recesszióba süllyednek, amely veszélyezteti a stabilitást (magas szinten állandósuló deficit és eladósodottsági ráták) és a társadalmi kohéziót (magas szintű és növekvő munkanélküliség), akkor ezt a politikai döntéshozóknak komolyan kell venniük, és e politika irányát meg kell változtatniuk. A szociális egyeztetés arra szolgál, hogy egy olyan hatékonyabb politikához vezessen, amely a lakosság széles körének támogatását élvez, és nem arra, hogy bármi áron makacs módon ragaszkodjunk egy olyan politikához, amely bebizonyította, hogy végzetes következményekkel jár a gazdaság, az államháztartások és a társadalmi kohézió számára.

4.4 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság javaslatát egy foglalkoztatási teljesítményértékelést tartalmazó eredménytábla létrehozására és a nemzeti munkahely-teremtési tervek strukturális nyomon követésének megvalósítására. Az európai szociális partnereket szorosan be kell vonni a teljesítményértékelést tartalmazó említett eredménytábla, valamint a nemzeti munkahely-teremtési tervek értékelő kritériumok kidolgozásába.

4.5 A harmadik terület, ahol az Európai Bizottság külön utal a szociális szereplők és szociális partnerek szerepére, a bérek területe, ahol az Európai Bizottság szóhasználatával élve a szociális partnerekkel „konzultálni” kell a bérmegállapítási rendszerek reformja során. Az EGSZB szeretné felhívni az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy a bérek, a bérekkel kapcsolatos tárgyalások, sőt maguk a bérmegállapítás rendszerei is számos tagállamban a szociális partnerek autonóm illetékességi körébe tartoznak, akik ezzel kapcsolatban kollektív szerződésekről tárgyalnak, vagy ilyeneket kötnek. A szociális partnerek autonóm tárgyalási szerepét nem szabad egy pusztán konzultációs szerepre redukálni. Az egyeztetési hatáskört pedig nem szabad egy tisztán tanácsadói hatáskörre szűkíteni. A szociális partnerek és a szociális egyeztetés autonómiáját egyébként az Európai Unió működéséről szóló szerződés 152. és 153–155. cikke is rögzíti, ahol azt az elvet is megfogalmazza, hogy az EU-nak tiszteletben kell tartania a munkaügyi kapcsolatok nemzeti rendszereit. Ennek ismeretében a szociális partnerekkel például az indexálási mechanizmusok reformja során folytatott „konzultáció” egyáltalán nem elegendő, sőt nem helyénvaló, hiszen a szociális egyeztetés erre vonatkozó nemzeti modelljében az ilyenfajta indexálási mechanizmusokat maguk a szociális partnerek alkudják ki és határozzák meg a kollektív szerződésekben.

Az EGSZB felteszi a kérdést, hogy ez nem arra vezethető-e vissza, hogy az Európai Bizottság túlságosan nagy jelentőséget szentel annak a szerepnek, amelyet a bérek lefelé történő korrekciója tölt be. Az Európai Bizottság közleményét kísérő országspecifikus ajánlások tüzetesebb elemzése azt mutatja, hogy az Európai Bizottságtól a bérek tekintetében ajánlást kapó 17 tagállamból 16 esetében az ajánlás a bérdinamika gyengítését célozza az indexálási mechanizmus reformja, a minimálbérek korlátozása, a bértárgyalások decentralizációja vagy a bérugalmasság legalacsonyabb bérkategóriákban történő növelése által. Az európai monetáris unióban megfigyelhető egyensúlyzavarok azonban elsősorban strukturális jellegűek, és főképpen azzal a ténnyel függenek össze, hogy a globalizáció eltérő hatást gyakorol a monetáris unió különböző tagjaira (Lábjegyzet: hivatkozás az IMF-re. *External Imbalances in the Euro Area. Working paper* 12/136, 2012). Még mindig tény, hogy az alacsony bérköltségű országokkal folytatott versenyt nem lehet a bérek csökkentésével megnyerni.

5. A szociális egyeztetés és a részvételi folyamatok strukturális beágyazása

5.1 Végezetül az EGSZB felhívja az európai politikai döntéshozókat, hogy a szociális egyeztetést és a társadalmi részvétel gondolatát strukturálisan integrálják a különféle politikai mechanizmusokba. Az ezen a téren gyűjtött tapasztalatok azt mutatják, hogy – számos okból és nem utolsósorban az Európai Bizottság által a szóban forgó politikai mechanizmusok terén folyamatosan végrehajtott intézményi reformok miatt – az európai döntéshozás egyre inkább befolyást nyer a nemzeti szintű egyeztetés és társadalmi részvétel terén. Ebben a tekintetben az EGSZB teljességgel elfogadhatatlannak tartja, hogy a nemzeti szintű egyeztetést és társadalmi részvételt egyfajta „álegyeztetéssé” degradálják a nemzeti egyeztetési hagyományok ellaposításával vagy akár teljes körű figyelmen kívül hagyásával (az egyeztetési eljárások során betartandó ütemezéssel és a reformtervek kidolgozásának centralizációjával kapcsolatos problémák az olyan nemzeti hatóságok esetében, amelyek csak kismértékben vagy egyáltalán nincsenek bevonva a szociális/részvételi egyeztetésbe).

5.2 Az európai szemeszter ütemtervével összhangban az EGSZB ezzel kapcsolatban a következőket javasolja:

- A közösségi szintű szociális párbeszédén keresztül az európai szociális partnereket és emellett a szervezett civil társadalmat is időben be kell vonni az éves növekedési jelentés előkészületeibe.
- A fent említett szereplőket ugyanígy feltétlenül be kell vonni a foglalkoztatáspolitikai iránymutatások és az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások prioritásainak meghatározásába is.
- A nemzeti reformtervek kidolgozásakor szélesebb körű és nagyobb mértékben a részvételen alapuló párbeszédet kell szervezni a szociális partnerekkel és a civil társadalommal. Ez az ütemezés olyan módon történő felülvizsgálatát jelenti, hogy elegendő idő maradjon egy megalapozott alternatív javaslatok és megközelítések mérlegelését lehetővé tevő, alapos vita lefolytatására. Emellett az EGSZB azt is javasolja, hogy készítsenek zárójelentést a nemzeti szintű párbeszéddel kapcsolatban, amely ismerteti a különféle álláspontokat és javaslatokat, és csatolják ezt a jelentést az Európai Bizottság által készített országjelentésekhez. Így megállapítható, hogy a szociális részvétel hol játszik jelentős szerepet.
- Az európai szemeszter másik fontos eleme az országspecifikus ajánlások Európai Bizottság által történő közzététele. Itt a szociális partnereket és a szervezett civil társadalmat időben tájékoztatni kell, illetve időben konzultálni kell velük.
- Végezetül pedig, a szociális részvételt illetően, össze kell hangolni egyrészt az Európa 2020 stratégia országspecifikus ajánlásait, másrészt a túlzott makrogazdasági egyensúlytalanságokra vonatkozó eljárásokkal kapcsolatos elemzéseket és ajánlásokat. A szociális partnereknek és a szervezett civil társadalomnak itt is megfelelő mértékben biztosítani kell az esélyt arra, hogy hallathassák hangjukat és ismertethessék elgondolásaikat.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Balti-tenger, a Bæltek és az Øresund halászati erőforrásainak technikai intézkedések révén történő védelméről szóló, 2005. december 21-i 2187/2005/EK tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2012) 591 final – 2012/0285 (COD))

(2013/C 44/28)

Az Európai Parlament 2012. október 22-én és a Tanács 2012. november 5-én úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 43. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Balti-tenger, a Bæltek és az Øresund halászati erőforrásainak technikai intézkedések révén történő védelméről szóló, 2005. december 21-i 2187/2005/EK tanácsi rendelet módosításáról

COM(2012) 591 final – 2012/0285 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a 2012. december 12-i ülésnapon) 129 szavazattal, 1 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról (az egységes közös piacszervezésről) szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló COM(2011) 626 végleges/3 bizottsági javaslat módosítása

(COM(2012) 535 final – 2012/0281 (COD))

(2013/C 44/29)

2012. október 22-én az Európai Parlament, majd 2012. október 24-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról (az egységes közös piacszervezésről) szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló COM(2011) 626 végleges/3 bizottsági javaslat módosítása

COM(2012) 535 final – 2012/0281 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, a 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 124 szavazattal, 5 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló COM(2011) 625 végleges/3 bizottsági javaslat módosítása

(COM(2012) 552 *final* – 2011/0280 (COD))

(2013/C 44/30)

2012. október 22-én az Európai Parlament és október 24-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló COM(2011) 625 végleges/3 bizottsági javaslat módosítása

COM(2012) 552 *final* – 2011/0280 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a 2012. december 12-i ülésnapon) 127 szavazattal 2 ellenében, 2 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló COM(2011) 627 végleges/3 bizottsági javaslat módosítása

(COM(2012) 553 final – 2012/0282 (COD))

(2013/C 44/31)

2012. október 22-én az Európai Parlament, majd 2012. október 24-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló COM(2011) 627 végleges/3 bizottsági javaslat módosítása

COM(2012) 553 final – 2012/0282 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, a 2012. december 12–13-án tartott, 485. plenáris ülésén (a december 12-i ülésnapon) 137 szavazattal, 4 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

2013/C 44/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kulcsfontosságú alaptechnológiák európai stratégiája – híd a növekedéshez és a munkahelyteremtéshez (COM(2012) 341 <i>final</i>)	88
2013/C 44/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a biztosítási közvetítésről (átdolgozás) (COM(2012) 360 <i>final</i> – 2012/0175 (COD))	95
2013/C 44/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek klinikai vizsgálatairól és a 2001/20/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről (COM(2012) 369 <i>final</i> – 2012/0192 (COD))	99
2013/C 44/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a szerzői és szomszédos jogokra vonatkozó közös jogkezelésről és a zeneművek jogainak belső piacon történő online felhasználásra szóló, több területre érvényes engedélyezéséről (COM(2012) 372 <i>final</i> – 2012/0180 (COD))	104
2013/C 44/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 443/2009/EK rendeletnek az új személygépkocsikra vonatkozó 2020. évi szén-dioxid-kibocsátás-csökkentési célérték elérésére alkalmas módok meghatározása tekintetében történő módosításáról (COM(2012) 393 <i>final</i> – 2012/0190 (COD)), valamint javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 510/2011/EU rendeletnek az új könnyű haszongépjárművekre vonatkozó 2020. évi szén-dioxid-kibocsátás-csökkentési célérték elérésére alkalmas módok meghatározása tekintetében történő módosításáról (COM(2012) 394 <i>final</i> – 2012/0191 (COD))	109
2013/C 44/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016) (COM(2012) 286 <i>final</i>)	115
2013/C 44/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerségről (COM(2012) 79 <i>final</i>)	119
2013/C 44/22	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a tőkehalálománnyokra és az ezen állományok halászatára vonatkozó hosszú távú terv létrehozásáról szóló, 2008. december 18-i 1342/2008/EK tanácsi rendelet módosításáról (COM(2012) 498 <i>final</i>)	125
2013/C 44/23	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Műszaki alkalmassági jogszabálysomag, mely a következő három dokumentumból áll: javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a gépjárművek és pótkocsijaik időszakos műszaki vizsgálatáról és a 2009/40/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről (COM(2012) 380 <i>final</i> – 2012/0184 (COD)), javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a járművek nyilvántartásba vételéhez kapcsolódó okmányokról szóló 1999/37/EK tanácsi irányelv módosításáról (COM(2012) 381 <i>final</i> – 2012/0185 (COD)), javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Unió területén közlekedő haszongépjárművek műszaki alkalmasságának közúti ellenőrzéséről és a 2000/30/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről (COM(2012) 382 <i>final</i> – 2012/0186 (COD))	128

Közléményszám	Tartalom (folytatás)	Oldal
2013/C 44/24	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Megújuló energia: az európai energiapiac egyik meghatározó tényezője (COM(2012) 271 final) 133	133
2013/C 44/25	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az Európai Unióban található atomerőművek átfogó kockázat- és biztonsági értékeléséről („ellenálló képességi próbák”) (COM(2012) 571 final) 140	140
2013/C 44/26	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerségről (COM(2012) 216 final) 147	147
2013/C 44/27	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – Intézkedések a stabilitás, a növekedés és a munkahelyteremtés érdekében (COM(2012) 299 final) 153	153
2013/C 44/28	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Balti-tenger, a Bælték és az Øresund halászati erőforrásainak technikai intézkedések révén történő védelméről szóló, 2005. december 21-i 2187/2005/EK tanácsi rendelet módosításáról (COM(2012) 591 final – 2012/0285 (COD)) 157	157
2013/C 44/29	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A mezőgazdasági termékpiacon közös szervezésének létrehozásáról (az egységes közös piacszervezésről) szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló COM(2011) 626 végleges/3 bizottsági javaslat módosítása (COM(2012) 535 final – 2012/0281 (COD)) 158	158
2013/C 44/30	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló COM(2011) 625 végleges/3 bizottsági javaslat módosítása (COM(2012) 552 final – 2011/0280 (COD)) 159	159
2013/C 44/31	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló COM(2011) 627 végleges/3 bizottsági javaslat módosítása (COM(2012) 553 final – 2012/0282 (COD)) 160	160

2013-as előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	Az EU 22 hivatalos nyelvén	1 300 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves DVD	Az EU 22 hivatalos nyelvén	1 420 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	Az EU 22 hivatalos nyelvén	910 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi DVD (összevont)	Az EU 22 hivatalos nyelvén	100 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, DVD, heti egy kiadvány	Többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	A vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogsabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű DVD-n.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU